

สุทธิปริทัศน์

ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒๑ ตุลาคม-พฤศจิกายน ๒๕๓๖ ISSN 0857-2670

ราคา ๓๐ บาท

ฉบับ “แนวรุกอุตสาหกรรมไทย”

- วิธีการบริหารอุตสาหกรรมไทย
- สัมภาษณ์พิเศษ นายดำรงค์ กฤษณามระ
- ภาพรวมของอุตสาหกรรมไทย จากอดีตสู่ปัจจุบันไปยังอนาคต
- ปัญหา อุปสรรค กับก้าวใหม่ของอุตสาหกรรมที่จะต้องเดินในทศวรรษนี้

สารคดีปริทัศน์

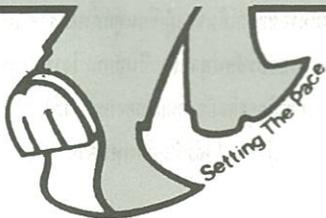
ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒๑ กุมภาพันธ์-พฤษภาคม ๒๕๕๖ ISSN 0857-2670

ราคา ๓๐ บาท

<p>เจ้าของ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 110/1-4 ด.ประชาชื่น เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210 โทร. 580-0050 (อัตโนมัติ 20 เลขหมาย) ต่อ 402 โทรสาร. 591-3155</p>	<p>วัตถุประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการในศาสตร์สาขาต่างๆ 2. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ในรูปแบบของวารสารทางวิชาการ 3. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น เสนอผลการค้นคว้าและวิจัย 4. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ และนักวิชาการ ได้เผยแพร่ผลงาน 5. เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณทางด้านวิชาการ ของมหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง
<p>คณะที่ปรึกษา ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์ อาจารย์ประเสริฐ ประภาสะโนบล ศาสตราจารย์ไพฑูรย์ พงศบุตร รองศาสตราจารย์นพ.เมืองทอง แจ่มมณี ดร.เลิศลักษณ์ ส.บุรุษพัฒน์ อาจารย์ประกาศ วัชรารณ กณบดีทุกคณะ</p>	<p>เหรียญ นายพัฒนพงศ์ อภิเดชพัชรกุล</p>
<p>บรรณาธิการ : ผู้พิมพ์และโฆษณา รองศาสตราจารย์ดร.นวนิตย์ อินทราณะ</p>	<p>ประชาสัมพันธ์ อาจารย์สุรางคณา ณ นคร</p>
<p>ผู้ช่วยบรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์</p>	<p>ออกแบบรูปเล่ม อาจารย์ก่อเกียรติ ขวัญสกุล</p>
<p>กองบรรณาธิการ อาจารย์สุนันท์ ปุณณะพิศานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. วิจิตร พินิจอักษร ดร.ปริญ ลักษิตานนท์ อาจารย์วิศรุต สุวรรณวิวก อาจารย์ไกรภพ กฤตสวนนท์ อาจารย์สุวรรณา ศรีมาศ อาจารย์คณัย มุสา อาจารย์ปรียาภรณ์ เผือกผ่อง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปริญญา เกื้อหนูน อาจารย์สุเทพ พันประสิทธิ์ ดร.อรรช ธรรมบรรพทิศ</p>	<p>ศิลปกรรม อาจารย์ทรงธรรม โพธิ์แก้ว</p>
<p>ฝ่ายจัดการ อาจารย์สุนันทา ลิมศิวงค์</p>	<p>พิสูจน์อักษร อาจารย์ชยศักดิ์ ศุภระกาญจน์</p>
<p>ฝ่ายสมาชิก อาจารย์สมศิริ ธีระภาพ</p>	<p>พิมพ์ที่ บริษัท เอ็ดมันแพรสโปรดักส์ จำกัด โทร. 318-0068</p>
<p>เรื่องพิมพ์ ไอ-เทค คอมพิวเตอร์ฟิค โทร. 587-5379</p>	<p>กำหนดออก ราย 4 เดือน</p>
<p>จัดจำหน่าย ศูนย์หนังสือธรรมศาสตร์ โทร. 221-0833</p>	<p>บทความหรือข้อคิดเห็นของผู้เขียนทุกท่านที่ลงพิมพ์ ใน วารสารสารคดีปริทัศน์ทุกฉบับเป็นทัศนะวิจารณ์อิสระ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กองบรรณาธิการ และผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย</p>

สารบัญ

๒	บรรณาธิการแถลง	: บรรณาธิการ
๓	สัมภาษณ์พิเศษ นายดำรงศักดิ์ กฤษณามระ เรื่อง "แนวรุกอุตสาหกรรมไทย"	: สุนันท์ ปุณณะหิตานนท์
๑๖	ภาพรวมของอุตสาหกรรมไทยจากอดีตสู่ปัจจุบันไปยังอนาคต	: นพพล จรัสศรี
๒๕	AFTA กับผลกระทบต่อประเทศไทย	: บัณฑิต จันทร์โรจน์กิจ
๓๒	ผลกระทบอุตสาหกรรมไทยในกรณี บิล คลินตัน เป็นประธานาธิบดี สหรัฐอเมริกา : มิติทางด้านการค้า	: คนัย มุสา
๓๗	Joint Venture : เรารุกเขาหรือเขารุกเรากันแน่	: มุติระ ระบอบ
๔๒	ปัญหา อุปสรรค กับก้าวใหม่ของอุตสาหกรรมที่จะต้องเดิน ในทศวรรษนี้	: สุนันท์ ปุณณะหิตานนท์
๕๐	วิธีการบริหารอุตสาหกรรมไทย	: ดร.ปริญ ลักษิตานนท์ และ พรทศ โอภาสวงการ
๕๘	ระบบอุตสาหกรรมกับภาวะนิเวศน์	: ดร.สิทธิชัย ตันศรีสกุล
๖๓	สถานภาพปี ๒๕๓๕ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย	: ดร.สมบัติ กาญจนกิจ
๗๐	แนวรุกอุตสาหกรรมไทย : งานวิจัย	: ณัฐสิทธิ์ พุฒิวินาสารทภักย์
๗๗	กฎหมายควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรม	: รศ.ไพฑูริย์ คงสมบูรณ์
๘๑	การตลาดแบบตรง : แนวรุกการขายในเอเชีย	: รศ.ดร.นวนิตย์ อินทรามะ
๘๖	การวางแผนการตลาดต่างประเทศสำหรับผลิตภัณฑ์เด็กเล่น	: เจษฎา สืบสหากร
๕๓	FOCUS FACTORY กลวิธีการบริหารโรงงานสมัยใหม่	: โสมสกา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
๕๗	ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการทุบตลาด	: บุญยรัตน์ โชคบัณฑิตชัย
๑๐๑	จากระบบทุนนิยมโลกสู่ทุนนิยมไทยกับการสร้างภูมิปัญญาของ มหาวิทยาลัยไทย	: วงกต จันทพานิช
๑๐๕	ปัญหาของประเทศกำลังพัฒนากับระบบกฎหมายคอมพิวเตอร์	: ศิริภัทรา เหมือนมลัย
๑๐๗	ญี่ปุ่น-อเมริกันต่างมุมมองความสำคัญทางธุรกิจ	: วิเชียร ชูติมาเทวินทร์
๑๑๐	ฎีกาวิพากษ์ CRITIQUE : THE Supreme Court's Judgment II.	: กฤษณ์ อุทัยรัตน์
๑๑๘	กฎหมายใกล้ตัว : จะซื้อที่ดินมือเปล่าต้องคอยเฝ้าดูแล	: โชติช่วง ทัพวงศ์

บรรณาธิการแถลง

เหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นเมื่อเดือนพฤษภาคม ปีที่ผ่านมา นั้นว่ามีผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเป็นอย่างมาก เกิดภาวะชะงักงันกระทบกระเทือนกันไปทั้งระบบ ดร.เทียนฉาย กีระนันทน์และคณะ ได้สรุปมุมมองในเชิงเศรษฐศาสตร์วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่เกิดขึ้นอย่างน่าสนใจว่าน่าจะเกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจสำคัญสองประการ กล่าวคือ ประการแรก คือความไม่สอดคล้องระหว่างโครงสร้าง เศรษฐกิจกับโครงสร้างสังคมการเมือง และประการหลัง คือความแตกต่างระหว่างการพัฒนาของเมืองกับชนบทและระหว่างกรุงเทพมหานครกับเมืองอื่น ๆ

เหตุการณ์ดังกล่าวในครั้งนั้น คนชั้นกลาง ปัญญาชน โดยเฉพาะบุคคลในแวดวงธุรกิจกลายเป็นกลุ่มที่มีบทบาทนำในการเคลื่อนไหว เป็นตัวอย่างกระแสแนวคิดเศรษฐกิจเสรีนิยมที่ต้องการให้เกิดการกระจายอำนาจการตัดสินใจการดำเนินงานธุรกิจให้ก้าวสู่ประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนสะท้อนกระแสที่ผลักดันการที่วาทกรรมกิจต้องแอบอ้างหรือพึ่งพาผู้มีอำนาจทางการเมืองให้หลุดออกไป

ในโลกแห่งเศรษฐกิจเสรียุคปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชีย ซึ่งหลายประเทศถือว่าญี่ปุ่นได้กลายเป็นแบบจำลองในการพัฒนา เกิดจากองค์ประกอบที่เกื้อหนุนหลายประการ เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การเข้าถึงเทคโนโลยี การมุ่งการส่งออก เป็นต้น อย่างไรก็ตามจะสังเกตได้ว่า ในขณะที่เกือบทุกประเทศได้พัฒนาระดับจากประเทศเกษตรกรรมมาเป็นประเทศอุตสาหกรรมแทบทั้งสิ้น

วารสารสุทธิปริทัศน์ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมอันจะนำพาประเทศไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ บทความหลากหลายในวารสารฉบับนี้จึงออกไปด้วยสาระที่เกี่ยวข้องกับ “แนวรุกอุตสาหกรรมไทย” เริ่มที่บทสัมภาษณ์นายดำรง กฤษณามระ รองประธานกรรมการบริหาร ธนาคารกรุงเทพ จำกัด กล่าวถึงแนวรุก อุตสาหกรรมไทย ตามด้วย “วิธีการบริหารอุตสาหกรรมไทย” “ภาพรวมรวมอุตสาหกรรมไทยจากอดีตสู่ปัจจุบันไปยังอนาคต” “ปัญหาและอุปสรรคกับก้าวใหม่ของอุตสาหกรรมที่จะต้องเดินในทศวรรษนี้” “AFTA กับผลกระทบต่อประเทศไทย” ฯลฯ รวมทั้งสาระอีกหลายทัศนะที่ควรค่าแก่การติดตาม

พบกับสุทธิปริทัศน์อีกครั้งในฉบับ “สื่อภาษาศาสตร์” เร็ววันนี้

กองบรรณาธิการ

๔ มีนาคม ๒๕๓๖

สาระสังเขป บทความ

บทผล จรัสศรี/ภาพรวมของอุตสาหกรรมไทยจากอดีตสู่ปัจจุบันไปยังอนาคต หน้า ๑๖

เป็นภาพย้อนอดีตตั้งแต่สิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยมุ่งพัฒนาประเทศด้านอุตสาหกรรม ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยทางการเมืองเป็นสำคัญ ปัจจุบันมีการแข่งขันกันด้านต่าง ๆ ในแต่ละภูมิภาคของโลก อุตสาหกรรมในประเทศประสบกับปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ในบทความมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาและแนวคิดด้านต่าง ๆ

บัณฑิต จันทร์โรจน์กิจ/อาฟต้ากับผลกระทบต่อประเทศไทย หน้า ๒๕

เสนอภาพรวมที่มาข้อตกลงร่วมกันของกลุ่ม ASEAN ที่จะสร้างเขตการค้าเสรีอาเซียน พิจารณาผลกระทบต่อประเทศไทยและความคืบหน้าล่าสุด

คณีย์ มุสา/ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมไทยในกรณี บิล คลินตัน เป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา : มติทางด้านการค้า หน้า ๓๒

รัฐบาลไทยภายใต้การนำของ พณฯ นายชวน หลีกภัย จะดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจอย่างไรเมื่อสหรัฐเปลี่ยนผู้นำประเทศคนใหม่ ซึ่งแน่นอนนโยบายต้องเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน ผลกระทบที่ตามมาจะมากน้อยเพียงใด

ชูดิระ ระบอบ/Joint Venture : เรารุกเขาหรือเขารุกเรากันแน่ หน้า ๓๗

ปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ทุกประเทศต่างพยายามปรับตัวเพื่อให้ทันต่อเศรษฐกิจทั้งรุกเขาและถูกเขาเป็นฝ่ายรุก เพื่อแสวงหาโอกาสเป็นผู้นำในการแข่งขัน

สุนันท์ ปุณณะหิตานนท์/ปัญหาอุปสรรคกับก้าวใหม่ของอุตสาหกรรมที่จะต้องเดินในทศวรรษนี้ หน้า ๔๒

จากยุคพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้ามานั้นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก หน่วยงานของรัฐมักจะทำอย่างไรให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น โดยมีได้ศึกษาผลกระทบที่อาจจะตามมา ถึงเวลาแล้วที่ภาครัฐและเอกชนจะต้องร่วมมือกันทบทวนนโยบายและมาตรการเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศ

ปริญ ลักษิตานนท์ และ พรพิศ โภกาสวงการ/วิธีการบริหารอุตสาหกรรมไทย หน้า ๕๐

การตลาดไม่ต่างอะไรกับสงคราม นอกจากจะต้องมีกำลังพลเป็นทัพหน้า ทัพกลาง ทัพหลังแล้วยังต้องอาศัยชั้นเชิงในการรุกและรับซึ่งต้องอาศัยการวางแผนหาช่องทางและโอกาสทางธุรกิจอย่างสร้างสรรค์

สิทธิชัย ตันศรีสกุล/ระบบอุตสาหกรรมกับภาวะนิเวศน์ หน้า ๕๘

ภาวะนิเวศน์ของประเทศที่ควรมีการจัดระบบที่ชัดเจน เพื่อรักษาสภาพความสมดุลย์ทางของธรรมชาติให้คนไทยรุ่นลูกหลานได้ภูมิใจ

สมบัติ กาญจนกิจ/สถานภาพปี 2535 ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย หน้า ๖๓

ปัจจุบันประเทศไทยมีรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่ง ทุกฝ่ายควรสนใจให้ความสำคัญ

ไพฑูริย์ คงสมบูรณ์/กฎหมายควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรม หน้า ๗๗

ประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวข้องกับการควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่หลายฉบับ แต่การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย รัฐควรควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

นวนิตย์ อินทรามะ/การตลาดแบบขายตรง : แนวรุกการขายในเอเชีย หน้า ๘๑

การตลาดแบบตรง หมายถึง การที่นักการตลาดทำการติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภคเพื่อจะสร้างความสัมพันธ์โดยตรงระยะยาว รวมทั้งผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับผลสนองตอบในส่วนของปริมาณการซื้อตลอดจนความภักดีของลูกค้า

เจษฎา สืบสหาร/การวางแผนบุคลากรต่างประเทศสำหรับผลิตภัณฑ์เด็กเล่น หน้า ๘๖

การส่งออกจะสำเร็จหรือไม่ต้องมีวางแผนที่ดี ผู้ส่งออกจะวางแผนอย่างไรที่ไม่ใช่ทฤษฎีแต่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลสำเร็จคุ้มค่า

โสภสกา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา/Focus Factory กลวิธีการบริหารโรงงานสมัยใหม่ หน้า ๘๓

จากสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ อย่างไม่หยุดนิ่ง รวมทั้งภาพการแข่งขันที่รุนแรงเช่นในปัจจุบัน จึงจำเป็นที่ผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมต้องดำเนินแนวทางหรือกลยุทธ์บริหารโรงงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บุญญรัตน์ โขกบัณฑิตชัย/ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการทุ่มตลาด หน้า ๘๗

การทุ่มตลาดนั้นจะก่อให้เกิดผลเสียหายทางเศรษฐกิจกับประเทศที่ถูกทำการทุ่มตลาด แต่ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงขาดกฎหมายที่มีประสิทธิภาพในการตอบโต้การทุ่มตลาดของบริษัทต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทย ดังนั้นประเทศไทยจึงควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วงกต จันทพานิช/จากระบบทุนนิยมโลกสู่ทุนนิยมไทยกับการสร้างภูมิปัญญาของมหาวิทยาลัยไทย หน้า ๑๐๑

ปัจจุบันระบบทุนนิยมโลกได้ครอบงำระบบทุนนิยม ตลาดแรงงาน และระบบการศึกษาไทย การครอบงำดังกล่าวนี้ทำให้ประเทศไทยสูญเสียผลประโยชน์และความเป็นตัวของตัวเอง ดังนั้นประเทศไทยรวมทั้งมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องแสวงหาทางออกที่เหมาะสมจากการครอบงำนี้

ศิริภัทร เหมือนมัลย์/ปัญหาของประเทศกำลังพัฒนากับระบบกฎหมายคอมพิวเตอร์ หน้า ๑๐๕

กฎหมายในปัจจุบันนับวันยิ่งมีจำนวนมาก และละเอียดขึ้นตามสภาพสังคมที่ซับซ้อน การนำคอมพิวเตอร์มาช่วยกันด้วยเทคโนโลยีกฎหมายจึงเป็นสิ่งที่น่าพัฒนาต่อไป

วิเชียร ชูติมาเทวินทร์/ญี่ปุ่น-อเมริกัน : ต่างมุมมองความสำคัญทางธุรกิจ หน้า ๑๐๗

ในบรรดามหาอำนาจทางด้านเทคโนโลยี ทุกคนนึกถึงญี่ปุ่นกับอเมริกาเสมอ เมื่อเปรียบเทียบความสำคัญด้านธุรกิจทั้งสองประเทศแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

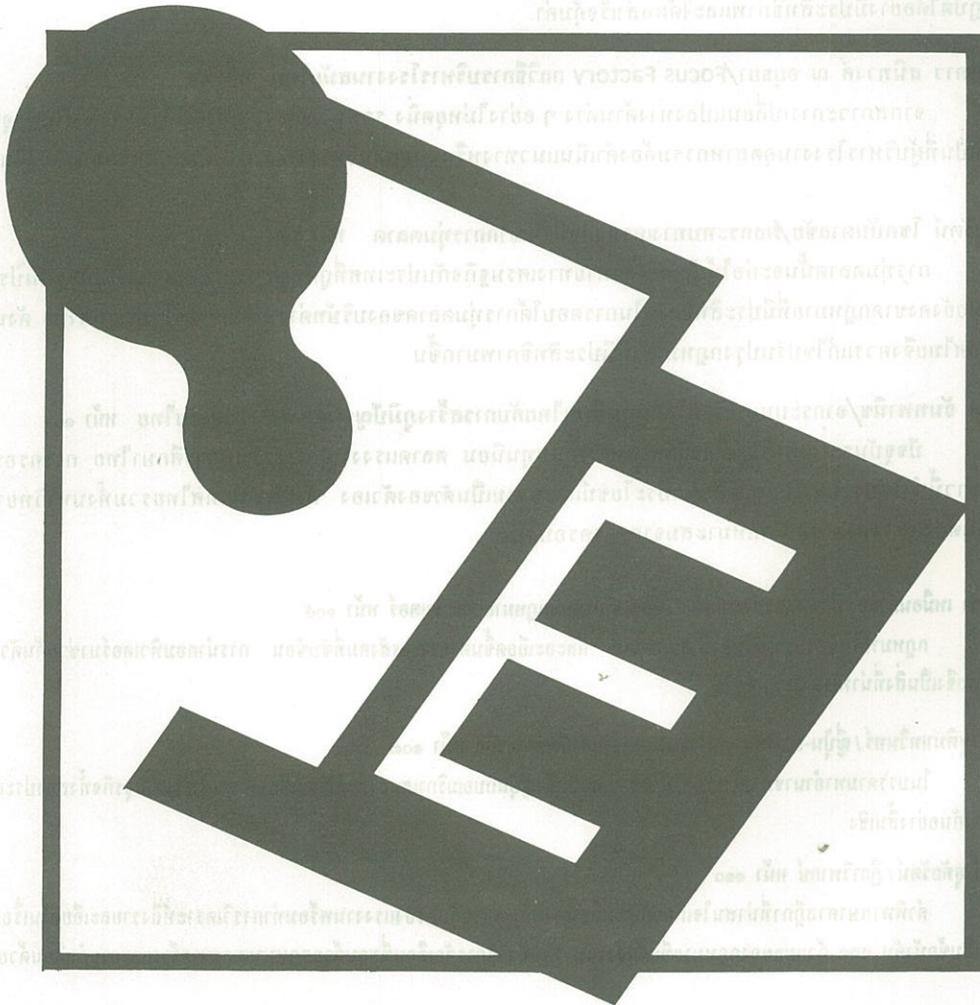
กฤษณ์ อุทัยรัตน์/ภูิกาวีพากษ์ หน้า ๑๑๐

คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจเกี่ยวกับคำเตือนตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานพร้อมทำการวิเคราะห์ถึงรายละเอียดในเรื่อง... การฝ่าฝืนข้อบังคับ ฯลฯ ด้วยผลของกฎหมายที่แตกต่างกัน รวมทั้งวิธีการคัดค้านที่ขอด้วยกฎหมายของนายจ้างและอายุคำเตือนด้วย

ขอขอบคุณ

E D I S S O N

PRESS PRODUCTS

2369 New Petburi Rd, Bangkapi Huay Kwang Bangkok

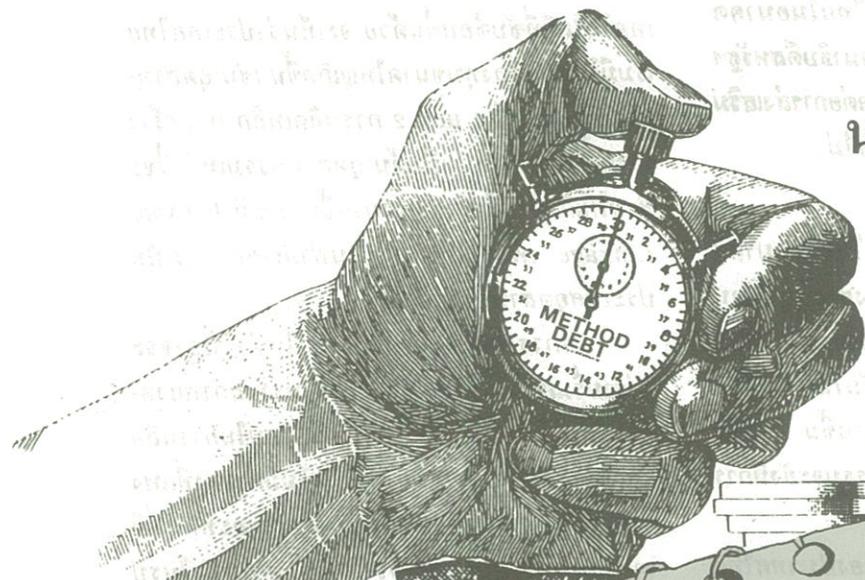
Tel 010 0000

สัมภาษณ์พิเศษ

นายดำรงศักดิ์ กฤษณามระ

รองประธานกรรมการบริหาร

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

“แนวรุกอุตสาหกรรมไทย”

โดย สุรินทร์ ปุณณะหิตานนท์

■ ท่านมองแนวโน้มอุตสาหกรรมไทยในอนาคตเป็นอย่างไร? นโยบายของประธานาธิบดีสหรัฐฯ คนใหม่ (คลินตัน) จะเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมในประเทศไทยหรือไม่? เพราะเหตุใด?

□ แนวโน้มของอุตสาหกรรมไทยในอนาคตแม้ว่าจะไม่สดใสเหมือนเช่นในช่วงยุคทองที่ผ่านมา แต่โดยที่ฐานการผลิตของเราได้พัฒนาเข้าสู่ระดับสากล มีความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก และมีเครือข่ายการค้าที่กว้างขวางมากขึ้น ผมจึงคาดหวังว่า การผลิตในภาคอุตสาหกรรมจะยังมีการขยายตัวได้ดีพอสมควร

ความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา มีผลมาจากความสำเร็จอย่างก้าวกระโดดของการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งมีการเติบโตสูง จากสัดส่วนร้อยละ 19.5 ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติในประเทศ (GDP) ในปี 2525 เป็นร้อยละ 26.1 ในปี 2533 ในขณะที่ภาคเกษตรมีความสำคัญลดลง ทิศทางการเติบโตของอุตสาหกรรมไทยเริ่มต้นจากการนำเข้าชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบมาผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูปเพื่อทดแทนการนำเข้า ต่อมาได้มีการโยกย้ายการลงทุนจากญี่ปุ่น และประเทศอุตสาหกรรมใหม่เข้าสู่ประเทศไทย ทำให้การผลิตเพื่อส่งออกขยายตัวอย่างมาก ความต้องการในชิ้นส่วนและส่วนประกอบจึงขยายตัวตามไปด้วย และในปัจจุบันเริ่มมีปริมาณมากพอที่จะสามารถผลิตได้ในประเทศ โดยมีการประหยัดจากขนาดได้ การพัฒนาอุตสาหกรรมในขั้นต่อไปจึงเริ่มก้าวเข้าสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน (Supporting Industries) และอุตสาหกรรมพื้นฐาน (Basic Industries) เพื่อลดการนำเข้าวัตถุดิบ ชิ้นส่วนและส่วนประกอบ เป็นการประหยัดต้นทุน ลดภาระการสต็อกปัจจัยการผลิตของอุตสาหกรรม สร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า และยังเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะได้รับการถ่ายทอด

เทคโนโลยีที่ซับซ้อนขึ้นด้วย จะเห็นว่าประเทศไทยเริ่มมีโครงการลงทุนขนาดใหญ่เกิดขึ้น เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมี 1 และ 2 การผลิตเหล็ก การสร้างโรงกลั่นน้ำมันใหม่ เป็นต้น อุตสาหกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เกิดการพึ่งพาตัวเองมากขึ้น และมี Forward Linkage เพื่อจะเป็นรากฐานสำคัญของการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่

แต่การพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงนี้อาจจะไม่ราบรื่นเหมือนในช่วงที่ผ่านมา เพราะสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไป ความได้เปรียบในการผลิตเริ่มลดลง เพราะประเทศไทยเรามีค่าแรงที่แพงขึ้น ปัจจัยการผลิตรวมทั้งทรัพยากรและที่ดินที่มีราคาสูง ความช่วยเหลือจากประเทศพัฒนาในรูปแบบของการให้แต้มต่อ เช่น GSP หรือสิทธิประโยชน์ทางภาษีกำลังจะหมดไป การลงทุนจากต่างชาติกำลังจะลดน้อยลง โดยเฉพาะจากญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศ NICS นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคอื่น ๆ จากการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นจากประเทศที่มีต้นทุนต่ำกว่าได้แก่ จีน บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตอนใต้ที่กำลังเป็นที่สนใจของนักลงทุนต่างชาติและอินโดนีเซีย และยังมีปัญหาการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนแรงกดดันจากการรวมกลุ่มเป็น Trading Bloc ของประเทศคู่ค้าสำคัญ คือ ประชาคมยุโรปและสหรัฐฯ

จากสภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างจะลำบาก ภาคอุตสาหกรรมจะต้องก้าวสู่ยุคของการปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพของสินค้าอย่างจริงจัง สินค้าที่ผลิตควรจะมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นและมีราคาสูงขึ้น เพื่อมุ่งขายในตลาดระดับกลางที่เน้นคุณภาพของสินค้ามากขึ้น และผู้ผลิตควรจะมีการแสวงหาช่องทางเพื่อรับช่วงผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์เพิ่มมากขึ้น ส่วนอุตสาหกรรมที่ยังพึ่งพาการปกป้องของรัฐควรจะต้องก้าวข้ามพ้นการ

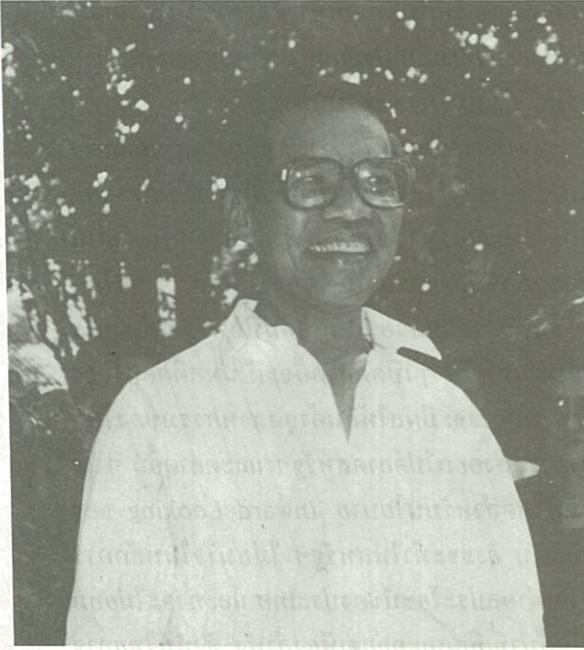
โอบอุ้มของรัฐและขึ้นบนขาตัวเอง เพราะข้อตกลงของ GATT และ AFTA จะเป็นอุปสรรคสำคัญที่รัฐจะไม่สามารถอุดหนุนอุตสาหกรรมเหล่านี้ได้เหมือนเดิม ภาคอุตสาหกรรมจึงต้องพึ่งรัฐบาลในด้านอื่น ๆ ได้แก่ การเตรียมพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การสร้างบรรยากาศการลงทุน การปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิต รวมทั้งการเปิดโอกาสให้มีการแสวงหาเงินทุนจากต่างประเทศมากขึ้น ดังนั้นจะต้องมีการประสานงานกันอย่างดีระหว่างภาคอุตสาหกรรมและรัฐบาล โดยเฉพาะในการพัฒนาความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมและการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ นอกจากนี้ภาคอุตสาหกรรมอาจจะต้องใช้กลยุทธ์ใหม่ที่จะต้องไปลงทุนต่างประเทศเพื่อแสวงหาแหล่งวัตถุดิบและโอกาสทางการตลาด

ส่วนนโยบายของคลินตันที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมไทยนั้นยังไม่ชัดเจน ถ้ามองอย่างกว้าง ๆ นโยบายประธานาธิบดีคลินตันเป็นการพัฒนาแบบ Inward Looking คือมองปัญหาในประเทศเป็นสำคัญ และคงจะเร่งแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้าและการขาดดุลงบประมาณ และการว่างงานรวมทั้งการเร่งกระตุ้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยเร็วที่สุด ประธานาธิบดีคลินตันได้ตั้งผู้บริหารใหม่ ๆ ที่มีหัวก้าวหน้าเข้ากุมนโยบายสำคัญในการปรับกลยุทธ์ทางเทคโนโลยี การศึกษาและการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันของสหรัฐฯ และคาดว่าสหรัฐฯ คงจะยึดหลักการค่าเสรี แต่สหรัฐฯ อาจจะมีการใช้มาตรการตอบโต้ การให้เงินอุดหนุน (Countervailing Subsidies) เพื่อให้อุตสาหกรรมของสหรัฐฯ ได้รับเงินอุดหนุนเท่าคู่แข่ง เพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันและมุ่งทำลายกำแพงที่ปิดล้อมตลาดภายในของประเทศต่าง ๆ โดยใช้หลักการขาดดุลการค้าหรือหลักความเป็นธรรมทางการค้าในด้านการใช้นโยบายสิทธิมนุษยชนก็คงจะไม่เข้มข้นนัก เนื่องจากท่าทีที่อ่อนลงของคลินตันที่จะใช้หลักการ

นี้ยกเลิกการให้สิทธิพิเศษทางการค้า MFN แก่จีน ส่วนการลงทุนนอกประเทศ สหรัฐฯ คงจะเน้นการลงทุนในกลุ่ม NAFTA เป็นสำคัญ

จากการมองภาพกว้าง ๆ ของนโยบายคลินตันคาดว่าเศรษฐกิจสหรัฐฯ คงจะฟื้นตัวเร็วขึ้น และเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจโลก เพราะสหรัฐฯ ยังคงเป็นหัวรถจักรที่สามารถชักลากประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกให้ฟื้นตัวตามไปด้วย แรงกดดันที่สหรัฐฯ ต้องการให้ประเทศอื่น ๆ เปิดตลาดก็จะเป็นผลดีต่อการค้าโลกและอาจจะมีผลให้สินค้าอุตสาหกรรมของไทยสามารถส่งออกในตลาดสหรัฐฯ และตลาดอื่น ๆ ได้ดีขึ้น แต่สำหรับนโยบาย Inward Looking ของคลินตัน อาจจะทำให้สหรัฐฯ ไม่สนใจในหลักการมากเท่าผลประโยชน์ของประเทศ และคงจะไม่ยอมเป็นผู้นำที่เสียผลประโยชน์อยู่แต่เพียงลำพัง ดังนั้นไทยอาจได้รับการปฏิบัติแบบเสมอภาคไว้แต่้มต่อมากขึ้น ทำให้เสียเปรียบทางการค้าแก่สหรัฐฯ รัฐบาลจึงต้องหลีกเลี่ยงการเจรจาแบบทวิภาคี และใช้อาเซียนเป็นเครื่องต่อรองในการเจรจากับสหรัฐฯ หรือผลักดันให้การเจรจา GATT ประสบผลสำเร็จโดยเร็ว

ในปัจจุบัน ไทยเป็นฝ่ายได้เปรียบทางการค้ากับสหรัฐฯ ซึ่งเป็นตลาดสินค้าออกที่ใหญ่ที่สุดของไทย การส่งออกของไทยไปยังตลาดสหรัฐฯ มีสัดส่วนร้อยละ 21.3 ในปี 2534 สหรัฐฯ ต้องการให้ไทยยอมรับมาตรการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะสิทธิบัตรยา และจะใช้มาตรา 301 และกฎหมายทางการค้ากับประเทศไทยถ้าประเทศไทยไม่ทำตามความต้องการของสหรัฐฯ แต่สหรัฐฯ จะจัดการเรื่องนี้ต่อไปอย่างไรขึ้นอยู่กับนโยบายของตัวแทนทางการค้า (USTR) ชุดใหม่ของคลินตันด้วยอย่างไรก็ดี ไทยยังมีจุดอ่อนที่อาจถูกสหรัฐฯ เล่นงานเรื่องสิทธิมนุษยชน ได้แก่ การใช้แรงงานเด็ก การสร้างความสัมพันธ์กับรัฐบาลเผด็จการทหารของพม่า นอกจากนี้สหรัฐฯ อาจเพ่งเล็งไทยใน

เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย ดังนั้นถ้าสหรัฐอเมริกาจะบีบไทยในเรื่องนี้ อุตสาหกรรมส่งออกที่พึ่งพาสหรัฐฯ ก็อาจจะมีปัญหาได้ เช่น สินค้าอัญมณีและเครื่องประดับ อาหารทะเลกระป๋อง เป็นต้น

อย่างไรก็ดี นโยบายของคลินตันเป็นนโยบายที่น่าสนใจและน่าติดตามเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นนโยบายที่มุ่งปรับประสิทธิภาพในการผลิตให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก จึงน่าที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีของการปรับตัวของประเทศต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย

■ การส่งเสริมอุตสาหกรรมในประเทศไทยโดยรัฐบาลที่ผ่านมานับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจมากน้อยเพียงใด? การส่งเสริมทั้งโดยมาตรการทางการเงิน การคลัง ตลอดจนการลงทุนสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ ของรัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่อุตสาหกรรมต่าง ๆ ก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาประเทศที่เป็นรูปธรรมอย่างไรบ้าง? และคุ้มค่ากับการลงทุนส่งเสริมเหล่านั้นหรือไม่? เพียงใด?

□ การส่งเสริมการลงทุนมีส่วนช่วยให้เกิดอุตสาหกรรมขึ้นมาเป็นจำนวนมาก ทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจไทยเปลี่ยนแปลงจากประเทศเกษตรกรรม ล้าหลัง มาเป็นประเทศที่กำลังยืนอยู่บนขอบประตูของการเป็นประเทศอุตสาหกรรมและบริการที่ทันสมัย และมีศักยภาพเพียงพอที่จะก้าวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายทางเศรษฐกิจในระดับโลกในขณะนี้ มูลค่าผลผลิตภาคอุตสาหกรรมซึ่งเริ่มแข่งหน้าภาคเกษตรตั้งแต่ปี 2522 และเกือบเป็น 2 เท่าของภาคเกษตรในปี 2535 สัดส่วนของมูลค่าส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มจากร้อยละ 2.4 ในปี 2504 เป็นร้อยละ 76 ในปีนี้ กระบวนการผลิตอุตสาหกรรมได้มีการพัฒนาไปมาก จากอุตสาหกรรมที่มีกรรมวิธีการผลิตง่าย ๆ ไปสู่กรรมวิธีที่สลับซับซ้อน มีอุตสาหกรรมต่อเนื่องมากขึ้น ใช้เงินลงทุนและเทคโนโลยีสูงขึ้น

คำถามที่ว่า อุตสาหกรรมไทยได้พัฒนาคุ้มค่ากับที่ประเทศไทยได้ลงทุนส่งเสริมไปหรือไม่นั้น จะให้คำตอบไปอย่างชัดเจนว่าคุ้มหรือไม่คุ้มคงไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของเวลา สภาพสิ่งแวดล้อม และภาวะตลาดซึ่งเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม การให้การส่งเสริมการลงทุนเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดอุตสาหกรรมต่าง ๆ ขึ้นภายในประเทศ เพียงแต่หากทำมากและนานเกินไป จะทำให้ความพยายามของอุตสาหกรรมนั้น ๆ ในการปรับปรุงประสิทธิภาพเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตเพื่อความอยู่รอดน้อยเกินไป ตัวอย่างในอดีต การตั้งกำแพงภาษีหรือห้ามนำเข้าสินค้าสำเร็จรูปเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ และอนุญาตให้อุตสาหกรรมนำเข้าวัตถุดิบชั้นกลาง ทำให้อุตสาหกรรมที่เป็น Backward Linkage ภายในประเทศไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร และผู้บริโภคต้องรับภาระในการบริโภคสินค้าราคาแพงกว่าราคาตลาดโลก เช่น อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ ได้รับการคุ้มครองสูงและเป็นเวลา

ประวัติโดยสังเขป

ที่อยู่ปัจจุบัน 801 ซอยประเสริฐดี ถนนสุขุมวิท 63 (เอกมัย) คลองเตย กรุงเทพมหานคร

ประวัติการทำงาน

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด	2496 - ปัจจุบัน
รองประธานกรรมการบริหาร	2536 - ปัจจุบัน
กรรมการผู้อำนวยการ	2529
กรรมการ, กรรมการบริหาร	2514
ผู้จัดการฝ่ายตรวจสอบ	2510
การทำเรือแห่งประเทศไทย	2495 - 2496
ตำแหน่งภายนอก	
กรรมการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	
กรรมการอำนวยการ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย	
กรรมการบริหาร บริษัท ผาแดงอินดัสตรี จำกัด	

การศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	
ประกาศนียบัตรชั้นสูงทางการบัญชี	2495
บัญชีคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์	2532
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.)	2532
Harvard Business School (Switzerland)	
Senior Managers Program	2521
Singapore Institute of Management (Singapore)	
Advanced Management Program	2515

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก

ข้อมูลส่วนตัว

สัญชาติไทย เกิดวันที่ 3 เมษายน 2473 ที่กรุงเทพมหานคร สมรสกับ คุณทองพูน มีบุตร-ธิดา 2 คน ชอบการอ่านหนังสือ ปลุคต้นไม้ และเล่นกอล์ฟ

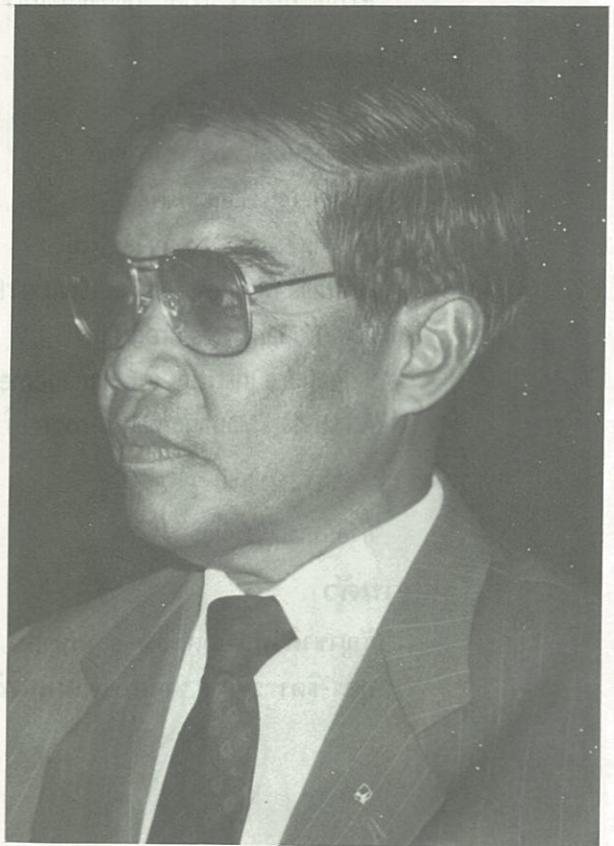
นานเกินไป ทำให้อุตสาหกรรมรถยนต์และชิ้นส่วนในประเทศพัฒนาได้ช้ากว่าที่ควรจะเป็น และที่ควรระวังคืออุตสาหกรรมปิโตรเคมี ซึ่งขณะนี้ได้รับการปกป้องโดยเก็บภาษีนำเข้าเม็ดพลาสติกและผลิตภัณฑ์พลาสติกของไทยร้อยละ 40 และ 60 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าแทบทุกประเทศในกลุ่มอาเซียน การพัฒนาอาเซียนให้เป็นเขตการค้าเสรีซึ่งจะเริ่มในต้นปีหน้านี้นี้ โดยจะมีการปรับลดภาษีศุลกากรให้อยู่ในระดับร้อยละ 0-5 ภายใน 15 ปี ย่อมมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมนี้หากไม่รีบเร่งพัฒนาขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการผลิต

■ อยากทราบว่าท่านมองอุตสาหกรรมของไทยตั้งแต่ยุคแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 จนถึงแผน 7 นี้ ว่ามีการปรับปรุงและพัฒนาไปจากอดีตอย่างไร อุตสาหกรรมไหนมีการพัฒนามากที่สุด และอุตสาหกรรมประเภทไหนที่ยังคงล้าหลัง หรือมีการพัฒนาน้อยกว่าอุตสาหกรรมอื่น ๆ และควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง เพื่อให้สนองความต้องการของประชาชนในประเทศ หรือแข่งขันกับตลาดต่างประเทศได้ดีขึ้น

□ ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 1 และ 2 เริ่มต้นด้วยอุตสาหกรรมผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้าซึ่งใช้แรงงานมาก หรือใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในประเทศ ยกเว้นอุตสาหกรรมรถยนต์ที่เป็นการนำเข้าชิ้นส่วนมาประกอบเป็นรถยนต์สำเร็จรูป ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 และ 4 ได้เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกมากขึ้น เริ่มต้นด้วยอุตสาหกรรมที่นำเอาพืชผลเกษตรและทรัพยากรในประเทศมาแปรรูปเพื่อส่งออก ได้แก่ สิ่งทอ น้ำตาล อาหารกระป๋อง เฟอร์นิเจอร์ไม้และหวาย เป็นต้น ตามมาด้วยอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากและระดับเทคโนโลยีไม่สูงนัก เช่น ของเล่น ดอกไม้ต้นไม้ประดิษฐ์

อัญมณีและเครื่องประดับ ฯลฯ สำหรับในแผน 5-7 มีการผลักดันโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกทำให้เกิดอุตสาหกรรมพื้นฐาน เช่น ปิโตรเคมีและโรงแยกก๊าซ สินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตได้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ใช้เทคนิคการผลิตสูงขึ้น และเป็นการร่วมทุนระหว่างไทยกับต่างชาติเป็นส่วนใหญ่เน้นอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้วในประเทศ เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องยนต์และส่วนประกอบซึ่งเป็น Backward Linkage ของอุตสาหกรรมพลาสติก สิ่งทอ เครื่องใช้ไฟฟ้า และยานยนต์ เป็นต้น

ผมคิดว่าอุตสาหกรรมที่ไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาเป็นอย่างมากในขณะนี้ป็นอุตสาหกรรมที่มีความได้เปรียบในด้านแรงงานฝีมือ

และวัตถุดิบที่มีในประเทศ ข้อได้เปรียบเหล่านี้นับวันจะลดน้อยลงทุกทีไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมสิ่งทอ อาหารกระป๋อง อัญมณีและเครื่องประดับ ในขณะที่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับปานกลาง ส่วนใหญ่จะเป็นการร่วมทุนระหว่างไทยกับต่างชาติ เช่น อุตสาหกรรมรถยนต์และอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า ภายในบ้าน ซึ่งที่ผ่านมาได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ด้วยการตั้งกำแพงภาษีเพื่อกีดกันการนำเข้า และมีข้อจำกัดในการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากบริษัทแม่ เทคโนโลยีของประเทศไทยอยู่ในระดับการผลิตชิ้นส่วนบางรายการในประเทศเท่านั้น (Pre-Fabrication) ต้องพึ่งพาชิ้นส่วนนำเข้าหรือวัตถุดิบสำคัญ ๆ จากต่างประเทศในสัดส่วนค่อนข้างสูง ในขณะนี้ไทยเหมือนผู้รับจ้างทำการผลิตยังไม่ถึงขั้นของ Design Improvement และ Engineering Design ซึ่งเป็นการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยมี brand name เป็นของตนเอง เช่น เกาหลีหรือไต้หวัน อย่างไรก็ตาม ในภาวะปัจจุบันที่การกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก เพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ทางการค้าของคน ประกอบกับกลุ่มประเทศสังคมนิยมหันมาใช้กลไกการตลาด รวมทั้งเปิดรับการลงทุนจากประเทศทุนนิยมทั้งหลายย่อมส่งผลกระทบต่อให้การขยายตัวของการส่งออกและการลงทุนในประเทศในช่วงต่อไปทำได้ยากขึ้น การปรับตัวในด้านการตลาดและการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตคือหัวใจของการพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงต่อไป โดยส่งเสริมการจัดอบรมบุคลากร รวมทั้งยกระดับเทคโนโลยีการผลิตขึ้นอีกระดับหนึ่ง

■ ในปัจจุบันชาติต่าง ๆ ซึ่งกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศในแถบอินโดจีน ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย เวียดนาม และลาว พยายามทำการพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง ท่านคิดว่า

ประเทศเหล่านี้จะเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยในตลาดต่างประเทศหรือตลาดโลกหรือไม่ อย่างไร ?

☐ ในระยะสั้นแล้ว อาจกล่าวได้ว่ามีเพียงประเทศเดียวในอินโดจีนที่เป็นคู่แข่งของไทยในด้านการเกษตร นั่นคือเวียดนาม เนื่องจากบริเวณสามเหลี่ยมแม่น้ำโขง (Mekong Delta) ทางตอนใต้ของเวียดนามเป็นเขตอุดมสมบูรณ์มาก ทำให้การเพาะปลูกได้ผลดี และในบริเวณนี้เป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวสำคัญของเวียดนาม (ประมาณร้อยละ 90 ของทั้งประเทศ) ในปี 2535 นี้สามารถผลิตข้าวได้ถึง 2.3 ล้านตัน และส่งออกได้ประมาณ 2 ล้านตัน และเนื่องจากเวียดนามต้องการเงินตราต่างประเทศมาก จึงเน้นการส่งออกโดยลดการบริโภคภายในประเทศ ประกอบกับเวียดนามไม่มีระบบการสำรองข้าวที่มีผลผลิตจำนวนมากจึงต้องเร่งส่งออกให้ทันการ ทำให้จำเป็นต้องขายข้าวในราคาต่ำกว่าราคาตลาด ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกข้าวของไทย

อย่างไรก็ตาม ข้าวที่เวียดนามส่งออกได้ส่วนใหญ่เป็นข้าว 35% จึงเป็นคู่แข่งของไทยเฉพาะในตลาดข้าวคุณภาพต่ำเท่านั้น ซึ่งประเทศไทยก็มีความจำเป็นโดยธรรมชาติอยู่แล้วที่จะต้องลดการผลิตข้าวคุณภาพต่ำเพราะราคาที่ดินสูง แรงงานขาดแคลน ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เกษตรกรไทยต้องหันไปปลูกข้าวคุณภาพดีแทน นอกจากนี้เวียดนามมักมีปัญหาการผิดสัญญาในการส่งออกเนื่องจากความไม่คุ้นเคยกับระบบตลาดเสรี ทำให้ลูกค้าของไทยหลายรายที่หันไปซื้อข้าวราคาถูกจากเวียดนามต้องกลับมาซื้อจากไทยตามเดิม ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือเวียดนามอยู่ในทำเลที่มีพายุเกิดขึ้นเป็นประจำ ผลผลิตของเวียดนามจึงขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศค่อนข้างมาก เช่นในปี 2534 พืชผลของเวียดนามเสียหายเป็นจำนวนมาก ในหมวดสินค้าเกษตรของเวียดนามที่จะเป็นคู่แข่งของไทยได้ก็มีเฉพาะข้าวเท่านั้น นอกจากรัฐบาลจะสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน

ซึ่งปัจจุบันยังไม่มียุทธศาสตร์

แต่ในระยะปานกลางถึงระยะยาวแล้วเวียดนาม อาจจะมีคู่แข่งสำคัญของไทย เนื่องจากประชากร ของเวียดนามเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว คาดว่าในปี 2543 จะมีถึง 100 ล้านคน ในขณะที่พื้นที่ส่วนใหญ่ของ เวียดนามเป็นภูเขาไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก ส่วน พื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกได้นำมาใช้ประโยชน์ อย่างเต็มที่แล้ว การเพิ่มผลผลิตของเวียดนามกระทำ ได้เพียงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตต่อไร่เท่านั้น และเมื่อเส้นทางคมนาคมขนส่งภายในประเทศได้รับการ พัฒนาจนสามารถใช้การได้ดี มีระบบการสต็อก พืชผลการเกษตรที่ดี ประชาชนมีรายได้มากขึ้น ต้องการการบริโภคที่ดีขึ้นและมากขึ้น พืชผลการ เกษตรเหล่านี้จะกระจายไปทั่วประเทศเพื่อการบริโภค ภายใน และอาจไม่เหลือพอส่งออกจนกว่าเวียดนาม จะพัฒนาประเทศได้จนพ้นขีดความยากจน

สำหรับด้านการประมงนั้น การส่งออกของ เวียดนามจะมีลักษณะเสริม (Complementary) กับประเทศไทยมากกว่า เนื่องจากสัตว์น้ำในน่านน้ำ ไทยลดน้อยลงมาก ต้องอาศัยจากน่านน้ำอื่นทั้งเพื่อ การบริโภคภายในและการผลิตในอุตสาหกรรม

ส่วนลาวและกัมพูชานั้นในระยะสั้นคงยังไม่เป็น คู่แข่งสำคัญของไทยในหมวดสินค้าเกษตร เนื่องจาก การเพาะปลูกในลาวยังไม่สูงนักเพราะขาดเทคโนโลยี ที่ทันสมัย ส่วนในกัมพูชาก็ต้องใช้เวลาอีกนาน เพื่อฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจหลังจากผ่านสงครามมานาน

คู่แข่งสำคัญของไทยในตลาดสินค้าเกษตรน่า จะเป็นจีนและอินโดนีเซีย ซึ่งผลิตสินค้าเกรดเดียวกับของไทยและมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า

สำหรับในภาคอุตสาหกรรม คงต้องใช้เวลาอีก ระยะเวลาหนึ่ง ประเทศในอินโดจีนจึงจะเป็นคู่แข่งของ ไทยได้ ทั้งนี้เพราะระบบโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะ ไฟฟ้ายังไม่มีความพร้อม ยังขาดแคลนแรงงาน ฝีมือ เทคโนโลยี การจัดการที่ดี เป็นต้น การผลิตใน

ปัจจุบันจึงมีลักษณะเสริมกันมากกว่า เนื่องจาก ประเทศเหล่านี้มีทรัพยากรธรรมชาติมาก ค่าจ้าง แรงงานต่ำ ในขณะที่ประเทศไทยเริ่มขาดแคลน วัตถุดิบและแรงงาน ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ผลักดัน ให้ไทยต้องย้ายฐานการผลิตไปยังอินโดจีนเพื่อให้ ธุรกิจสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก และก็เป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาของประเทศในอินโดจีนใน ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่าง ๆ ด้วย

คู่แข่งทางด้านอุตสาหกรรมของไทยยังมีใช้ 3 ประเทศในอินโดจีน แต่เป็นกลุ่มคู่แข่งในปัจจุบัน เช่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮังการี จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฯลฯ ซึ่งคู่แข่งเหล่านี้ก็กำลังขยายฐานการ ผลิตมายังประเทศในอินโดจีนเช่นกัน

■ ทำอย่างไรจึงจะให้อุตสาหกรรมในประเทศไทย มีส่วนช่วยส่งเสริมการกระจายรายได้ หรือสนับสนุนการพัฒนาชนบทมากกว่าที่จะเข้ามารวมตัว อยู่ในเมืองใหญ่ (โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ) และ ทำอย่างไรจึงจะป้องกันไม่ให้อุตสาหกรรมเป็น ต้นเหตุที่สำคัญในการทำลายสภาพแวดล้อมที่ดี และคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วไป

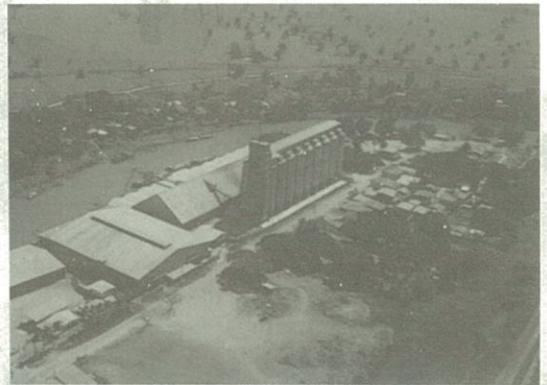
□ เป็นที่ทราบกันดีว่า โรงงานอุตสาหกรรม ไม่อยากไปตั้งในต่างจังหวัด ทั้งที่ราคาที่ดินและ ค่าจ้างแรงงานต่ำกว่ามากนั้น เป็นเพราะต่างจังหวัด ขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ และโรงพยาบาล ใน ปัจจุบันสถานการณ์ดีขึ้นมากในจังหวัดใหญ่ ๆ จึง มีแนวโน้มที่โรงงานเริ่มกระจายออกไปต่างจังหวัด ทางราชการก็ตระหนักดีถึงปัญหาดังกล่าวและได้ เร่งสร้างสาธารณูปโภคในต่างจังหวัดมาโดยตลอด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนหรือ บีโอ.ไอ. ก็ให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมหลายประการ เพื่อจูงใจให้มีการลงทุนในต่างจังหวัด เมื่อเดือน เมษายนปีนี้ บีโอ.ไอ.ได้แก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์

การส่งเสริมการลงทุนหลายประการรวมทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนในภูมิภาคด้วย โดยกำหนดให้พื้นที่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และท้องที่ 57 จังหวัดเป็นเขตส่งเสริมการลงทุน (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง อุบลราชธานี นครนายก ฉะเชิงเทรา และชลบุรี) โครงการที่ประกอบการหรือตั้งโรงงานในเขตดังกล่าวนี้ จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 6 ปี และเพิ่มขึ้นเป็น 8 ปี หากตั้งในนิคมอุตสาหกรรม ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบ หรือวัสดุจำเป็นสำหรับการผลิตเป็นเวลา 5 ปี ได้รับอนุญาตให้หักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าประปาเป็น 2 เท่า เป็นระยะเวลา 10 ปี นับแต่วันเริ่มมีรายได้ และได้รับอนุญาตให้หักค่าติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกจากกำไรสุทธิร้อยละ 25 ของเงินที่ลงทุน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้เสนอมาตรการเสริมที่จะจูงใจให้อุตสาหกรรมไปตั้งอยู่ในภูมิภาค เช่น ให้การประกาศภูมิภาคลดค่าน้ำประปาให้เท่ากันหรือต่ำกว่าอัตราที่การประปานครหลวงใช้อยู่ ส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงการผลิต หรือรับช่วงการผลิตระหว่างกิจการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น โดยประสานงานกับกระทรวงอุตสาหกรรมใช้มาตรการทางการค้าช่วยเสริมการชักจูงการลงทุนไปสู่ภูมิภาค เช่น การจัดสรรโควตาผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นพิเศษแก่โรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตส่งเสริม

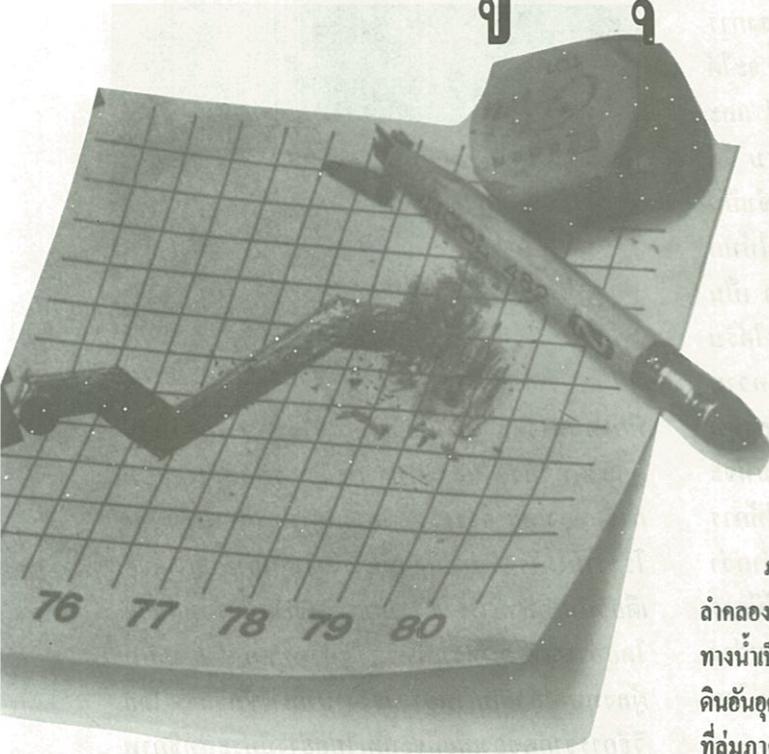
การลงทุน เป็นต้น

สำหรับการป้องกันไม่ให้อุตสาหกรรมเป็นต้นเหตุที่สำคัญในการทำลายสภาพแวดล้อมที่ดีและคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วไปนั้น ผมคิดว่า ทางการจะต้องดำเนินการกำหนดเขตอุตสาหกรรมให้แน่ชัด แล้วกำหนดให้อุตสาหกรรมประเภทที่จะมีผลต่อสภาพแวดล้อมต้องตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

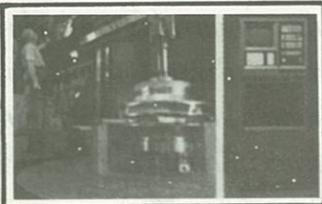
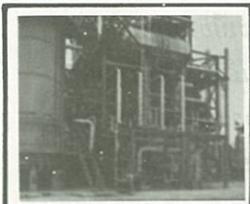
ที่กำหนดไว้แล้วเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถควบคุมดูแลได้ทั่วถึง และในบางกรณีการก่อสร้างระบบกำจัดของเสีย อาจจะต้องลงทุนมาก เกินกำลังของโรงงานใดโรงงานหนึ่ง เมื่อโรงงานเหล่านี้อยู่ในเขตเดียวกัน ก็สามารถใช้ระบบกำจัดของเสียร่วมกันได้ โดยอาจร่วมกันลงทุนหรือรัฐหรือบุคคลที่สามเป็นผู้ลงทุน แล้วเก็บเงินจากโรงงานที่มาใช้บริการ โดยวิธีการจำกัดของเสียก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และต้นทุนต่ำ มาตรการที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การณรงค์ให้ผู้ประกอบการและประชาชนทั่วไปมีความเข้าใจถึงภัยอันตรายจะเกิดจากการที่สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ให้ทุกคนรักและหวงแหนสภาพแวดล้อมที่ดี มีจิตสำนึกรับผิดชอบ ฝ่ายโรงงานผู้ประกอบการก็จะไม่หลีกเลี่ยงระเบียบกฎเกณฑ์ที่ทางการกำหนด ฝ่ายประชาชนก็จะช่วยกันดูแลสอดส่องและร้องเรียนหากพบผู้กระทำผิด หากทุกฝ่ายร่วมมือกันดังนี้แล้วก็เชื่อว่าสภาพแวดล้อมจะไม่ถูกทำลาย ■ □

ภาพรวมของอุตสาหกรรมไทย จากอดีตสู่ปัจจุบัน ไปยังอนาคต

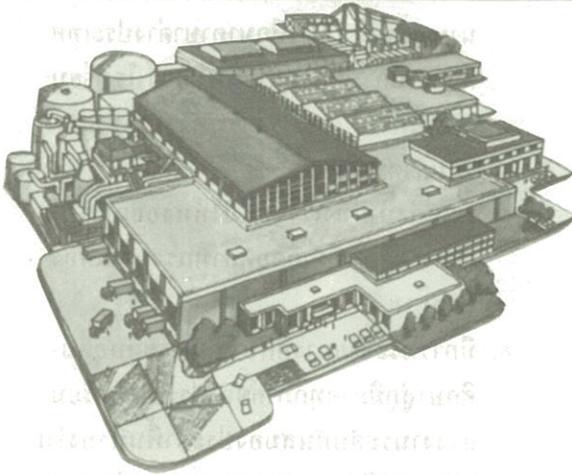
*นพดล จรัสศรี

ภาพเก่า ๆ ของประเทศไทยจะเห็นแม่น้ำหลายสาย
ลำคลองมากมายมีน้ำเอ่อท่วมต้นคันฝั้ง ใช้กรรมนาคนขนส่ง
ทางน้ำเป็นหลักโดยสะดวก น้ำหลากตามฤดูกาลพัดพาตะกอน
ดินอันอุดมด้วยอินทรีย์วัตถุเป็นปุ๋ยธรรมชาติมาสู่พื้นที่เพาะปลูก
ที่ลุ่มภาคกลางของประเทศ ชะล้างกำจัดวัชพืช ปลูกหนอน
เพลี้ยแมลงศัตรูพืชได้อย่างสมดุลธรรมชาติ เกษตรกรไม่
จำเป็นต้องใส่ปุ๋ยเคมีอย่างหนักเหมือนเวลานี้ พืชผักองกาม
เขียวขจี เหลือกินเหลือใช้ ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ฝนตก
ต้องตามฤดูกาล องค์กรอาหารและเกษตรโลกเคยประกาศ
มอบหมายให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านแก่พลโลก ถ้าประ
เทศไทยยอมรับภาระเช่นนั้น ประเทศไทยจะต้องพัฒนา
เศรษฐกิจไปในทิศทางอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ทาง
การเกษตรครบวงจรอย่างเช่นประเทศฮอลแลนด์ เดนมาร์ก
นิวซีแลนด์ อิสราเอล

*หัวหน้าภาควิชาการบริหารงานบุคคล คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : พท.ม. (บริหารงานบุคคล)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ประเทศไทยเน้นนโยบายพัฒนาประเทศทางด้านอุตสาหกรรม มีคำกล่าวเสียดสีจากผู้ที่ไม่ประสงค์จะสนองตอบนโยบายของรัฐว่า “ตราบโคที่คนไทยยังจับกันไถเดินตามหลังควาย ประเทศไทยไม่มีวันที่จะเจริญทัดเทียมอารยประเทศ” ในความเข้าใจภาษาไทย วัวควายเป็นสัญลักษณ์ของความโง่สันคืด ดังนั้นการที่คนไทยเดินตามหลังควาย จึงถูกเพ่งเล็งว่าโง่กว่าสัตว์ หันหลังให้ท้องฟ้าหมายความว่าไม่ทะเยอทะยาน หันหน้าสูดินหมายความว่าไผ่ต่ำ เอาแต่กินเหล้าเล่นการพนันแทงหวย นั่นคือทัศนคติของรัฐบาลที่มีต่อประชาชนในยุคนั้น มีการนำภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับชาวนาสหรัฐอเมริกาสำรวจขบเครื่องบินตรวจไร่นา ขับแทรกเตอร์เก็บเกี่ยวข้าวโพดข้าวสาลี ทำทางส่งท่ามะดะแมง ผลผลิตเต็มท้องทุ่งสุดลูกหูลูกตา เครื่องจักรทำงานทั้งวันทั้งคืนราวกับเป็นโรงงานเคลื่อนที่ที่อยู่ในไร่ ป้อนเข้าทางหนึ่ง ออกอีกทางหนึ่งร่วงกราวเป็นสายไม่จบสิ้น พร้อมทั้งจะบรรจุกระสอบส่งขายได้เลย หรือไม่ก็เป็นฟิล์มจากประเทศอังกฤษที่มีโรงงานอุตสาหกรรมทั่วทั้งประเทศปล่องไฟพันควันดำมืดมืดแสดงถึงการเร่งผลผลิตส่งออกขายทั่วโลก ต้องการกระตุ้นให้คนไทยอยากทำอุตสาหกรรมแทนกสิกรรม

จากภาพลักษณ์เก่า ๆ จะส่งผลอย่างไร โปรด

ติดตามการวิเคราะห์ภาพรวมของอุตสาหกรรมไทยต่อไป

ในราวปี.ศ.2485 ถึง 2500 สมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามผู้ผลักดันกะทันหันรุนแรงให้คนไทยเปลี่ยนวิถีชีวิตอย่างชนิดที่ไม่มีผู้ใดตามความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของท่านนายกรัฐมนตรีหลวงพิบูลสงครามผู้นี้ได้ทัน ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงได้แก่

1. ให้มีการรับประทานอาหารวันละ 3 มื้อ เป็นเวลา หักใช้ช้อนส้อมแทนเปิบข้าว ด้วยมือและส่งเสริมการบริโภคเส้นก๋วยเตี๋ยว เส้นหมี่วุ้นเส้นขนมจีน กงจะให้คล้ายสปาเก็ตตี้
2. ต้องสวมเสื้อปกปิดร่างกายมิให้เปลือยเปล่า แม้ขณะอยู่ในเรือนของตนเองลำพังก็ตาม เวลาออกนอกบ้านต้องสวมหมวก ส่งเสริมการแต่งกายสากลนิยมทั้งหญิงและชาย
3. สั่งให้เลิกกินหมากพลู สนับสนุนการดื่มน้ำชากาแฟ ถ้าไม่ใส่มสลดเรียกว่ายกถ้อ
4. สั่งให้หมั้นขยันทำมาหากิน ส่งเสริมการมีลูกมากเพื่อช่วยเหลือในกิจการงาน
5. สั่งให้นิยมใช้แต่สินค้าไทยโดยมีคำขวัญว่า “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ” อุตสาหกรรมภายในประเทศประเภทเกี่ยวกับสินค้าอุปโภคบริโภคจึงเกิดมากมาย
6. เปลี่ยนแปลงภาษาพูดภาษาเขียน ทำความวุ่นวายอยู่นานอาทิ ผลากปิดขวดขยา
7. ปฏิรูประบบการบริหารราชการ ขุมมณฑลปกครองโดยสั่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดขึ้นตรงต่อกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย แต่เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการด้านต่าง ๆ จากกระทรวงทบวงกรมอื่น ๆ ที่ประจำจังหวัดและอำเภอก็ยังขึ้นกับต้นสังกัดเดิม นับเป็นความสับสนวุ่นวายเกี่ยวกับสายการบังคับบัญชามาจนทุกวันนี้

ใหม่เนื่องจากคนไทยมีคติผีพื้นที่จะมีบ้านแบบฝรั่ง กินอาหารจีน และได้รับการปรนนิบัติเยี่ยงชายชาวญี่ปุ่น ถ้าให้ได้ครบองค์ 3 ตามที่กล่าวมานี้ พ่อค้านักอุตสาหกรรมในขณะนั้นทั้งขายเงินสดและเงินผ่อนรวยแล้วรวยอีก ทุกอย่างซื้อง่าย จำนำค้ำลอง

4. แพ้ชั้นเข้ามามีบทบาทเร่ร่อนนิยมในการครองชีพให้ฟุ้งเพื่อสุรุษสุร่ายกันสุด ๆ
5. มีการติดต่อกับต่างชาติอย่างกว้างขวาง ไม่แต่เฉพาะด้านการทูตและการค้าเท่านั้น แต่ในด้านการแลกเปลี่ยนการท่องเที่ยว และการกีฬาตลอดจนด้านการศึกษาและอื่น ๆ ด้วย ประเทศไทยถูกขอให้จัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ 3 ครั้งติด ๆ กัน ทุกคนอยากมาประเทศไทย
6. คนไทยเริ่มคุ้นเคยกับระบบการทำงานในโรงงานและสำนักงานจนมีความชำนาญและประสบการณ์สั่งสมดีพอแล้ว หลายคนก็แยกตัวจัดตั้งธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นของตนเอง หลายรายก็กลายเป็นหุ้นส่วนการค้าร่วมกับกิจการต่างชาติ หม่อมสาวหันหลังให้ท้องทุ่ง มุ่งหน้าสู่ประตูโรงงาน คนที่มีการศึกษาก็หวังนั่งห้องแอร์ ในสำนักงาน

พ.ศ. 2516 ถึง 2519 เป็นยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน เกิดความไม่สงบในทางการเมืองลูกกลมมาเป็นความไม่สงบด้านแรงงาน ขณะเดียวกัน เกิดวิกฤตการณ์น้ำมันเชื้อเพลิงขาดแคลนทั่วโลก ก่อให้เกิดความชะงักงันทางธุรกิจอุตสาหกรรม ดันทุนการผลิตสูงขึ้น ๆ ไม้ลดละ ราคาขายถูกควบคุมไม่ให้ขึ้น ผู้บริโภคมีรายจ่ายต่าง ๆ เพิ่มขึ้น อำนาจซื้อจึงลดลง สิ่งของบางอย่างที่สื่อเค้าว่าจะขาดแคลน ประชาชนจะกว้านซื้อกักตุน ทำให้ของเหล่านั้นหดหายไปจากท้องตลาด และมีราคาแพงขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น

ข้าวสาร ผงซักฟอก สนุ่ ยาสีฟัน เสื้อผ้า ค่าขนส่ง ค่าโดยสาร น้ำตาลทราย การต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นขององค์การนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยที่หวังปลุกสำนึกความรู้สึกรชาตินิยมแก่คนไทยทั้งชาติซึ่งนำโดย นายธีรยุทธ บุญมีผู้นำนักศึกษาในขณะนั้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการตลาดและการผลิตอย่างหน้ามือเป็นหลังมือในระยะต่อมา กล่าวคือ มีการปรับปรุงระบบการผลิตเพื่อลดต้นทุนสินค้า และยกมาตรฐานของสินค้าให้สูงขึ้นทัดเทียมสินค้าชั้นดีจากต่างประเทศพร้อมกันนั้นก็ชี้ให้ประชาชนคนไทยเห็นฉลากที่จงใจคิดให้เห็นชัด ๆ ว่าสินค้าชิ้นนี้ "ผลิตในประเทศไทย" และเริ่มมีการแสวงหาตลาดต่างประเทศ ชดเชยการขาดทุนกำไรในตลาดภายในประเทศ

เหตุการณ์ทางการเมือง 14 ตุลาคม 2516 ทำให้ประเทศไทยมีรัฐบาลพระราชทานของนายสัญญา ธรรมศักดิ์รั้งอำนาจบริหารอยู่ชั่วระยะหนึ่ง ตามสมควรแก่เหตุการณ์ รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียรขึ้นมาแทนตามกระแสทางการเมืองยุคปฏิรูปการปกครอง ประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญสิ้นเปลืองไปหลายฉบับ เปลี่ยนรัฐบาลหลายชุดที่ได้มาจากทั้งการเลือกตั้งและแต่งตั้งธุรกิจอุตสาหกรรมต้องประคับประคองตนเองฝ่าอุปสรรคอันเป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เดี๋ยวดีเดี๋ยวร้ายระคนกัน

ภายหลังเหตุการณ์ทางการเมือง 6 ตุลาคม 2519 ธุรกิจอุตสาหกรรมได้รับผลกระทบกระเทือนหนักจากความไม่สงบด้านแรงงานและความจำเป็นต้องปรับเพิ่มค่าครองชีพแก่ลูกจ้างพนักงานตามการเรียกร้องของสหภาพแรงงานที่กำลังเบ่งบานในช่วงเวลาที่ฟ้าสีทองส่องอำไพ ประชาชนเป็นใหญ่ในแผ่นดิน มีการนัดหยุดงานค้ายัดดันสร้างสถิติสูงสุดถึงกว่า 300 กรณีในหนึ่งเดือน ดูเหมือนกฎหมอยุ่เหนือกฎหมาย คังนั้น รัฐบาลหม่อมราชวงศ์ถนัดศรีพราโมจึงออกพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์เพื่อ

แก้ไขสถานการณ์ข้าแค้นทางอุตสาหกรรมในขณะนั้น และอาศัยจังหวะวงจรโคกที่ค้ำที่เมื่อตกต่ำถึงขีดสุดแล้ว ข้อมพยายามฟื้นตัวกระตือรือร้นที่ละน้อย ๆ ตามลำดับ จึงเป็นปัจจัยที่ช่วยกันพยุงอุตสาหกรรมไทยให้ผ่านพ้นวิกฤติการณ์ค่าจ้างสูง วิกฤติคิแพงผลผลิตไม่มีคนรับซื้อในขณะนั้นไปได้อย่างสะบักสะบอม

มาถึงปี 2521 เป็นสมัยของรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ที่ลดความขัดแย้งในสังคมด้วยนโยบายที่ว่า "เราไม่มีเวลามาทะเลาะกันอีกต่อไปแล้ว" พร้อม ๆ กับการเชิญผู้มีอิทธิพลทุกกลุ่มผลประโยชน์มาร่วมจับบริษัต์คิงแกงเขียวหวานเนื้อปลาทูประมงหรือสร้างสมานฉันท์ให้เป็นข่าวลงหนังสือพิมพ์บ่อบที่ลุดที่บ่อบได้ เศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัวและมั่นคงแข็งแรงขึ้น ในขณะที่ประเทศรอบบ้านยังแทบไม่ได้ขยับเขยื้อน ธุรกิจอุตสาหกรรมของไทยพร้อมแล้วที่จะร่วมกิจกรรมการค้าในตลาดโลก

เช่นเดียวกันตั้งแต่ปี 2522 ถึง 2529 รัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ซึ่งเดินทางมารอยเดียวกับพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ กล่าวคือก้าวข้ามลำห้วยจากตำแหน่งผู้นำและผู้มีอิทธิพลสูงสุดทางการทหารตามคำเชิญให้ขึ้นสู่เก้าอี้นายกรัฐมนตรีสานต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาคธุรกิจเอกชนกับภาครัฐบาลโดยจัดเที่ยวบินตระเวนเปิดตลาดการค้าระหว่างประเทศหลายเที่ยวบินตลอด 8 ปีของการเป็นนายกรัฐมนตรี 2 สมัยติดกัน ช่วยให้อุตสาหกรรมของไทยได้ตลาดต่างประเทศมาช่วยเฉลี่ยค่าใช้จ่าย จากการที่สามารถเดินเครื่องจักรได้เต็มตัวอย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมไทยยังต้องสนองนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการใช้แรงงานให้มากกว่าเครื่องจักรอัตโนมัติ เพื่อลดปัญหาคนว่างงานที่เริ่มจะทวีความรุนแรงและก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมาอีก นานัปการ ดังนั้น ต้นทุนการผลิตสินค้าของไทยจึงสูง เสียเปรียบสินค้าจากประเทศคู่แข่งในตลาดโลกเป็นอย่างมาก อนึ่ง สินค้าไทยยังไม่มีโอกาส

ขายในชื้อยี่ห้อของตนเอง เกือบทั้งหมดที่ส่งออกเป็นการผลิตตามคำสั่งภายใต้เครื่องหมายการค้าของผู้สั่งหรือผู้มาลงทุนในไทยซึ่งเป็นเจ้าตลาดอยู่ ดังที่แอ็ด คาราบาวร้องเพลงว่า "คนไทยได้หน้า ฝรั่งมั่งคั่งได้เงิน" เพราะในระบบการค้าตลาดสมัยใหม่ ผู้ที่อยู่ในช่องทางการจัดจำหน่ายทุกทอดย่อมมีกำไรมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความเสี่ยงและปริมาณการลงทุน แต่ร่วมกันทุกทอดราคาสินค้าจากต้นตอผู้ผลิตว่าจะถึงมือผู้บริโภคปลายทางราคาจะเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 2-10 เท่าตัว ซึ่งประเทศไทยขายสินค้าแต่ราคา เอฟ.โอ.บี. เท่านั้น ดังเช่น กล้วยหอมราคาส่งออกจากประเทศไทยผลละไม่เกิน 5 บาท แต่ราคาขายในซูเปอร์มาร์เก็ตที่ญี่ปุ่นไม่ต่ำกว่า 50 บาท ดังนั้น พ่อค่านานาชาติที่รับกล้วยหอมออกจากประเทศไทยทุกทอดทำกำไรร่วมกัน

พ.ศ. 2530 ถึง 2534 นายกรัฐมนตรีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณเจ้าของคำพูดที่ว่า "ไม่มีปัญหา" เพราะท่านพยายามทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ๆ ธรรมดา ๆ ตามแนวนโยบายที่ท่านประกาศว่า "จะเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า" บรรดาประเทศรอบบ้านของไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในคาบสมุทรอินโดจีนเต็มใจจากรับนโยบายการเมืองดังกล่าว เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านทั้งในประเทศและต่างประเทศรอบบ้านดังนี้

1. ประเทศในคาบสมุทรอินโดจีนเริ่มเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองและระบบเศรษฐกิจเพื่อความเหมาะสมกับการค้าระหว่างประเทศที่จะต้องขยายตัวอีกกว้างขวางต่อไป
2. ประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวติดต่อขอรับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการประสบการณ์ความรู้ความชำนาญซึ่งบุคลากรคนไทยรับรู้เรียนรู้สั่งสมกลืนกลายกับขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอบรมบ่มอย่างพิถีพิถันเป็นเวลาเกือบ 40 ปีในทุกด้าน ทุกแห่งทุกมุมมาแล้ว ตัวอย่างเช่น ระบบ

ไซโลและการลำเลียงพืชไร่ในพม่า ระบบการเงินการธนาคารในลาวและเขมรโดยธนาคารชั้นนำของไทย เทคนิคการจับปลาและล้างพลาสติกขนถ่ายในอุตสาหกรรม การประมงของไทยแก่มาเลเซีย รถตุ๊ก ๆ ตู้บังคับลาเทส

ธุรกิจอุตสาหกรรมของไทยได้รับการยอมรับว่ามีฝีมือละเอียดประณีตสามารถดัดแปลงเทคโนโลยีขั้นสูงจากประเทศที่เจริญแล้วมาเป็นของตน

3. นักธุรกิจอุตสาหกรรมของไทยคุ้นเคยกับธรรมเนียมปฏิบัติ วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในโลกรธุรกิจอุตสาหกรรม ประเทศไทยเชื่อมโยงระบบสื่อสารคมนาคมล้ำสมัยกับนานาประเทศที่เจริญแล้ว และมีปริมาณสินค้าออกจากภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรม ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มจากการส่งออก ลดช่องว่างการเสียเปรียบดุลการค้าที่เกิดขึ้นในอดีตลงได้มาก สินค้าไทยมีศักยภาพในการส่งออกได้ทุกชนิด

ธุรกิจการค้าอุตสาหกรรมไทยจำต้องสะดุดอีกครั้งหนึ่ง ต่อเหตุการณ์ทางการเมืองที่ รสช. ยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2534 แล้วมอบให้นายอานันท์ ปันยารชุนเป็นนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 1 ตามมาด้วยเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ในสมัยของพลเอกสุจินดา คราประยูรเป็นนายกรัฐมนตรี จนในที่สุด ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ประธานรัฐสภาตัดสินใจเสนอชื่อนายอานันท์ ปันยารชุน หวนกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีไปรุ่งใสสมัยที่ 2 อย่างพลิกสื่อกเพื่อรักษาภาพลักษณ์ของประเทศไทยที่ดีดั้งเดิมในสายตาของชาวโลกต่อไป จนกว่าจะมีการเลือกตั้งทั่วไปให้ประชาชนคนไทยทั่วประเทศตัดสินใจเลือกผู้นำและพรรคการเมืองที่พึงปรารถนาอีกครั้งหนึ่ง โฉมหน้าของธุรกิจการค้าอุตสาหกรรมของไทยพลิกผันไปอีกครั้งนี้

1. มีโครงการก่อสร้างสิ่งสาธารณูปโภคขนาดยักษ์ เช่น ถนนลอยฟ้า ทางด่วน โทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย และโครงการสร้างศูนย์การค้า ที่อยู่อาศัย ขนาดมหึมาผุดเป็นดอกเห็ด ซึ่งก่อให้เกิดการเงินเดินสะพัด อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างและความต้องการแรงงานชายตัวโตโตทันที

2. มีการประกาศใช้ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มแทนระบบภาษีการค้า ซึ่งจะเอื้อประโยชน์โดยตรงแก่ธุรกิจอุตสาหกรรมการค้าส่งออก และจะมีผลพลอยให้ธุรกิจอุตสาหกรรมการค้าภายในประเทศคล่องตัวตามไปด้วย

3. มีการลงนามร่วมกันกับกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนหรืออาฟต้า นั่นก็คือภายใน 15 ปีนับแต่ 2536 เป็นต้นไปแต่ละประเทศสมาชิกจะพิจารณาลดอัตราภาษีศุลกากรขาเข้าของตนเองลงจนในที่สุดจะเป็นเขตปลอดภาษีสำหรับการค้าระหว่างประเทศในกลุ่ม จึงเป็นประกาศิตแก่ธุรกิจอุตสาหกรรมไทยทุกประเภทต้องแข่งแกร่ง มีประสิทธิภาพ และพร้อมเสมอที่จะเคลื่อนย้ายไปลงทุนยังต่างประเทศ เปลี่ยนโครงสร้างองค์กรของตนเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมข้ามชาติ อุตสาหกรรมชนิดใดที่เสียเปรียบประเทศสมาชิกในกลุ่มก็จำเป็นต้องเร่งปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเสียแต่เนิ่น ๆ

4. มีความสะดวกเกี่ยวกับการชำระเงินระหว่างประเทศของภาคธุรกิจเอกชนมีการใช้บัตรเครดิตในมาตรฐานสากล และมีการพัฒนาตลาดทุน ทำให้ประเทศไทยมีสภาพคล่องและความพร้อมสำหรับธุรกิจอุตสาหกรรมไทยไปลงทุนยังต่างประเทศ และต่างประเทศมาลงทุนในไทย ตลอดจนการทำธุรกิจระหว่างประเทศรูปแบบอื่น ๆ ทั้งสิ้น โดยไม่ต้องกังวลต่อสถานการณ์ไม่แน่นอนทางด้านการเมือง

การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ 13 กันยายน 2535 พรรคการเมืองสำคัญเกือบทุกพรรคได้จำนวน ส.ส. เข้าสู่สภาเกือบจะเท่า ๆ กัน เนื่องจากพรรคประชาธิปไตยมีจำนวน ส.ส. มากที่สุดมากกว่าพรรคราชาธิปไตย

ที่ตามมาเป็นลำดับสองเพียง 1 คนเท่านั้น จึงทำให้ นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคมีสิทธิ์ได้เป็นนายกรัฐมนตรีตามครรลองของรัฐธรรมนูญ คณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบันนี้ประกอบด้วยผู้มีประสบการณ์ด้านธุรกิจการค้าอุตสาหกรรมชั้นนำของประเทศ อย่างเช่น ดร.อำนาจ วิรวรรม นายบุญชู โรจนเสถียร ดร.สาวิตต์ โพธิวิหค นายธานีทร นิรมานเหมินทร์ ดร.ศุภชัย พานิชภักดิ์ และผู้มีประสบการณ์ด้านอื่น ๆ รวมทุกด้าน เช่น พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายพิศาล มุลศาสตร์สาทร นายบัญญัติ บรรทัดฐาน เยาวงของนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ เป็นต้น คนไทยทั้งประเทศยอมรับคณะรัฐมนตรีชุดนี้ด้วยความพึงพอใจและไว้วางใจในระดับสูงอย่างไม่เคยมีคณะรัฐบาลชุดไหนในอดีตเคยได้รับมาก่อน

ตามที่ได้อธิบายภาพรวมของธุรกิจอุตสาหกรรมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันดังกล่าวข้างต้นนี้ จะพบว่าความผันแปรทางการเมืองภายในประเทศเป็นปัจจัยสำคัญส่งผลกระทบต่อธุรกิจอุตสาหกรรมมากกว่าความผันแปรทางเศรษฐกิจทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้น จากปี 2530 เป็นต้นมาจะปรากฏเด่นชัดว่าบรรดาผู้นำของประเทศที่ทอดอำนาจการปกครองต่อกันมาทุกผู้ทุกนามมีแนวคิดสนับสนุนนโยบายการค้าเสรี พยายามเลิกการควบคุมราคาสินค้า ดังตัวอย่างเช่น ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกร ทัพพะรังสี รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินการอยู่ยาวนานจนในที่สุดก็ประสบผลสำเร็จในการปล่อยให้ราคาน้ำมันลอยตัว ไม่ผูกพันกับการเมือง นายอมเรศ ศิลาอ่อนกล้าตัดสินใจปล่อยให้มีการนำเข้าปูนซิเมนต์ เนื้อสุกรในคราวที่เกิดการขาดแคลน หากบรรดา ส.ส. ในปัจจุบันและอนาคตมีทัศนคติที่กว้างไกล และจริงใจต่อปัญหาปากท้องของประชาชนอย่างแท้จริงแล้ว แต่นี่ต่อไป ธุรกิจของประเทศไทยคงจะเคลื่อนไหวขึ้นลงเสรีตามกลไกของภาวะเศรษฐกิจอย่างแท้จริงเช่นกัน

ปลอดภัยจากอิทธิพลทางการเมืองยิ่งขึ้น

ปัจจุบัน ธุรกิจอุตสาหกรรมไทยได้ล้มล้มรสรหมหวานของกำไรจากการส่งออกพอสมควรโดยมีแนวโน้มที่จะขยายฐานการผลิตเพื่อส่งออกอย่างกว้างขวางในรายการสินค้าเกือบทุกประเภทและทุกขนาดของการทำธุรกิจ ไม่ใช่บริษัทใหญ่ ๆ เท่านั้นที่มีกิจกรรมการส่งออก แต่กิจการห้องแถวก็มีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกเห็นปรากฏอยู่ทั่วไป ดอกไม้ประดิษฐ์ก็ดี หลอดไฟ หิ้งห้อยก็ดีในกระบวนการผลิตนั้น มีการกระจายงานให้ชาวบ้านเป็นจำนวนมากรับช่วงงานไปทำกันเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนเป็นล่ำเป็นสันยึดเป็นอาชีพถาวรได้เลย ฉะนั้น เมื่อพูดถึงถึงอุตสาหกรรมในประเทศไทย จงอย่ามองข้ามอุตสาหกรรมในครัวเรือน กิจการห้องแถว งานฝีมือที่ทำในสลัมหรือแม้แต่งานช่างที่ทำบนบาทวิถีข้างถนน เพราะเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการผลิต และสามารถสร้างงานให้คนไทยเป็นจำนวนมาก

สินค้าไทยที่เกี่ยวกับหัตถกรรมเป็นที่ยอมรับว่ามีฝีมือประณีตคุณภาพเยี่ยม ทว่ามีข้อตำหนิเกี่ยวกับรูปแบบไม่ตรงตามรสนิยมของลูกค้า นักปัญหาที่ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการเท่านั้น ที่จะสั่งให้แรงงานของตนผลิตแบบไหน อนึ่ง ในอนาคตโรงเรียนอาชีวะทั้งหลายจะผลิตช่างออกแบบอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพพอเพียงแก่งานซึ่งมีช่องทางทำมาหากินกว้างไกล แนวความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ถูกทางเพราะจะเป็นที่ยอมรับมีดังนี้

1. แบบสากลนิยมเพื่อสนองรสนิยมส่วนตัวของลูกค้านานาชาติ
2. แบบศิลปะไทยแท้และประยุกต์เพื่อสนองเอกลักษณ์ของชาติสำหรับลูกค้าเก็บสะสม
3. แบบตามสั่งอย่างเคร่งครัดเพื่อสนองตอบความต้องการเฉพาะราย
4. แบบล้ำยุคเพื่อสนองจินตนาการก้าวไกลของลูกค้าประเภทที่ชอบเป็นผู้นำแฟชั่น

ญี่ปุ่น เกาหลี ฮังการี ประสบความสำเร็จอย่างมากในการผลิตสินค้าตามแบบต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ในขณะที่เดียวกัน ฝรั่งเศส อิตาลี เยอรมัน สวิตเซอร์แลนด์ ได้ชื่อว่าเป็นผู้นำในการออกแบบสินค้า จนมีผู้อันลอกเลียนแบบตามอยู่เสมอ ประเทศไทยคงจะยังไม่สามารถทำได้ถึงระดับ 4 ประเทศในยุโรป แต่ให้พิจารณาตามแนวทาง 3 ประเทศในเอเชียที่กล่าวในตอนต้นจะเหมาะสมกว่า

ปัญหาของอุตสาหกรรมไทยในระบบโรงงานได้แก่

1. เริ่มจะขาดแคลนวัตถุดิบ หรือไม่ก็ราคาวัตถุดิบขยับตัวสูงขึ้น ๆ ทุกที สำหรับกิจการอาหารทะเลกระป๋อง ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบเป็นมานานแล้ว และทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นทุกขณะ

2. สร้างมลภาวะ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อยู่อาศัยโดยรอบและชุมชนคนเมืองเมื่อ 20 ปีก่อนโน้นคนในลุ่มแม่น้ำแม่กลองตอนล่างประสบภาวะน้ำเสีย เมื่อปี 2535 คนในลุ่มแม่น้ำมูลแม่น้ำชีก็ประสบภาวะเช่นเดียวกัน มาตรการป้องกันมลภาวะเป็นภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นอีกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้แก่อุตสาหกรรมไทย ทำให้เสียเปรียบอุตสาหกรรมของประเทศอื่นที่ยังไม่มีปัญหาหรือไม่เคร่งครัดเรื่องสภาพมลภาวะ

3. แข่งขันกันด้วยวิธีตัดราคาแล้วมาบีบคั้นค่าแรงค่าวัตถุดิบ การกระทำในลักษณะนี้ในระยะยาวจะอ่อนเปลี้ยเพลียแรงไปตาม ๆ กัน ไม่สามารถพัฒนาธุรกิจตลอดจนคุณภาพของสินค้าให้โดดเด่นเหนือสินค้าชั้นดีจากประเทศที่เจริญทั้งหลาย

ทางออกสำหรับอนาคตของอุตสาหกรรมไทยมีดังนี้

1. ลงทุนในระบบการผลิตด้วยเครื่องจักรอัตโนมัติเพิ่มมากขึ้นในโอกาสที่ทำได้ เพื่อลดต้นทุนต่อหน่วย และยกระดับคุณภาพสินค้าสูงขึ้นอย่างสม่ำเสมอ เพราะโดยทั่วไปแล้ว เครื่องจักรทำงานได้มาตรฐานเดียวกันทุกชิ้นครบถ้วนสมบูรณ์กว่าคน

แต่ทั้งนี้ระบบการตลาดจะต้องมีประสิทธิภาพและยืดหยุ่นสูงกล่าวคือต้องมีตลาดที่กว้างขวางรองรับสินค้าทุกเกรดในปริมาณไม่จำกัด ถ้าตลาดหนึ่งปฏิเสธสินค้า ก็สามารถผลักดันสินค้าสู่อีกตลาดหนึ่งโดยพลัน ซึ่งน่าจะทำได้ เพราะสินค้าไทยเริ่มมีชื่อในตลาดโลกแล้ว

2. ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทบทวนเรื่องนิคมอุตสาหกรรมให้สามารถตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายได้ลงตัว ทุกวันนี้ต่างฝ่ายต่างคั่งร่น จึงไม่มีผู้ใดประสบความสำเร็จในระดับสูง ไม่ว่าเจ้าของนิคมอุตสาหกรรมก็ดี เจ้าของโรงงานก็ดี ชาวบ้านโดยรอบก็ดี ข้าราชการกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดก็ดี คงจะคิดพร้อมกันที่จะทำอุตสาหกรรมของประเทศ ผลประโยชน์ส่วนตนจึงจะเกิดอย่างน่าพึงพอใจ

3. คำนึงถึงการไปลงทุนในต่างประเทศโดยตรง เพราะขณะนี้ เป็นจังหวะที่อุตสาหกรรมไทยมีความพร้อมสุดขีด ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านยังไม่ได้ขยับ ดังนั้น ผู้ที่เริ่มก่อนย่อมเป็นผู้ที่ได้เปรียบ พ่อค้าข้าวและเจ้าแก่งเสือไทยน่าจะรีบไปครอบครองอุตสาหกรรมข้าวครบวงจรเสียแต่ตอนนี้ ก่อนที่ชาวเวียดนามยังกล้าทางสุดตลาดโลกไม่ถูก และพ่อค้าชาวสิงคโปร์และชาวฮ่องกงยังคงมกลืนไม่ทัน สินค้าหลายชนิดผลิตให้เป็นกิ่งสำเร็จรูปแล้วส่งเข้าประเทศไทยเพื่อประกอบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูปตามความต้องการของตลาดโลก ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะหลีกเลี่ยงมลภาวะในประเทศไทย และลดต้นทุนวัตถุดิบไปในตัว

4. แสวงหาสัมปทานแล้วมาแบ่งเขตดำเนินการกันภายหลัง หลีกเลี่ยงสภาพการแข่งขันกันซึ่งหน้า หรือประมุขงานแข่งกันซึ่งยอมจะต้องตัดราคากันเอง ยกตัวอย่าง ถ้าผู้ใดก็ตามได้สิทธิบัตรก่อตั้งโรงงานในลาวน่าจะเรียกกระดมทุนพร้อมหน้ากันเป็นกิจการค้าร่วม ผลิตระบบคราวละมาก ๆ ให้โรงงานเดินเครื่องเต็มตัว แล้วจะคิดคราย์หือใด ต่าง

ก็ไปทำการส่งเสริมการตลาดกันเอง ดูเหมือนในระยะแรกเริ่มเดิมทีที่ประเทศไทยยังเป็นตลาดขนาดเล็กจิว สินค้าญี่ปุ่นเกือบทุกยี่ห้อจำต้องรวมตัวกันลักษณะนี้ ต่อมาเมื่อตลาดขยายตัวเต็มที่แล้ว จึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

5. บริหารโรงงานระบบจิวแต่เจ้า ไม่มีความจำเป็นที่อุตสาหกรรมไทยจะต้องขยายตัวตามแนวโน้ม แต่อาจจะต้องขยายตัวตามแนวตั้งเมื่อถึงจังหวะอันควร เพราะในอนาคตสินค้าทุกชนิดมีการล้ำสมัยรวดเร็ว และมีสินค้าชนิดอื่นใช้แทนกันได้ซึ่งหาไม่ยาก รสนิยมของผู้บริโภคอาจจะเปลี่ยนแปลงโดยความภักดีต่อยี่ห้อไม่อาจหลงเหลือเหมือนดังเช่นลูกค้าในอดีต เพราะการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นตัวเร่งลูกค้า การตัดสินใจซื้อมีได้อยู่ที่เงินในกระเป๋า แต่เพราะความอยากได้โดยมีบัตรเครดิต

สนับสนุนให้สามารถตัดสินใจซื้อโดยพลัน และสินค้าทุกยี่ห้อจะสามารถพุ่งคอเข้ากันได้เป็นมาตรฐานสากล

เส้นทางของอุตสาหกรรมไทยมองไปในโลกกว้างแล้ว เห็นอนาคตสดใส เพราะมีที่ว่างให้ลงทุนอีกมากโดยเฉพาะในประเทศแถบคาบสมุทรอินโดจีน และในประเทศกลุ่มอาเซียน สุดแท้แต่จะฉวยโอกาสหาจังหวะไขว่คว้า ส่วนอุตสาหกรรมภายในประเทศจะต้องจัดการกับภาวะต้นทุนสูงขึ้นเนื่องจากค่าแรงก็ตี วัตถุดิบก็ตี รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการรักษาสภาพแวดล้อมให้เกิดมลพิษเป็นปัญหาสำคัญที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คนไทยอาจจะต้องล้มท้องทุ่ง หันหน้ามุ่งสู่โรงงาน คิดถึงผลผลิตสู่ตลาดโลกมีโอกาสไปยุโรป ได้นอนบ้านฝรั่ง ย้อนมาจิ้นกินอาหารฮ่องกง วกขึ้นญี่ปุ่นมีเกอิชาปรนนิบัติสมใจนึก

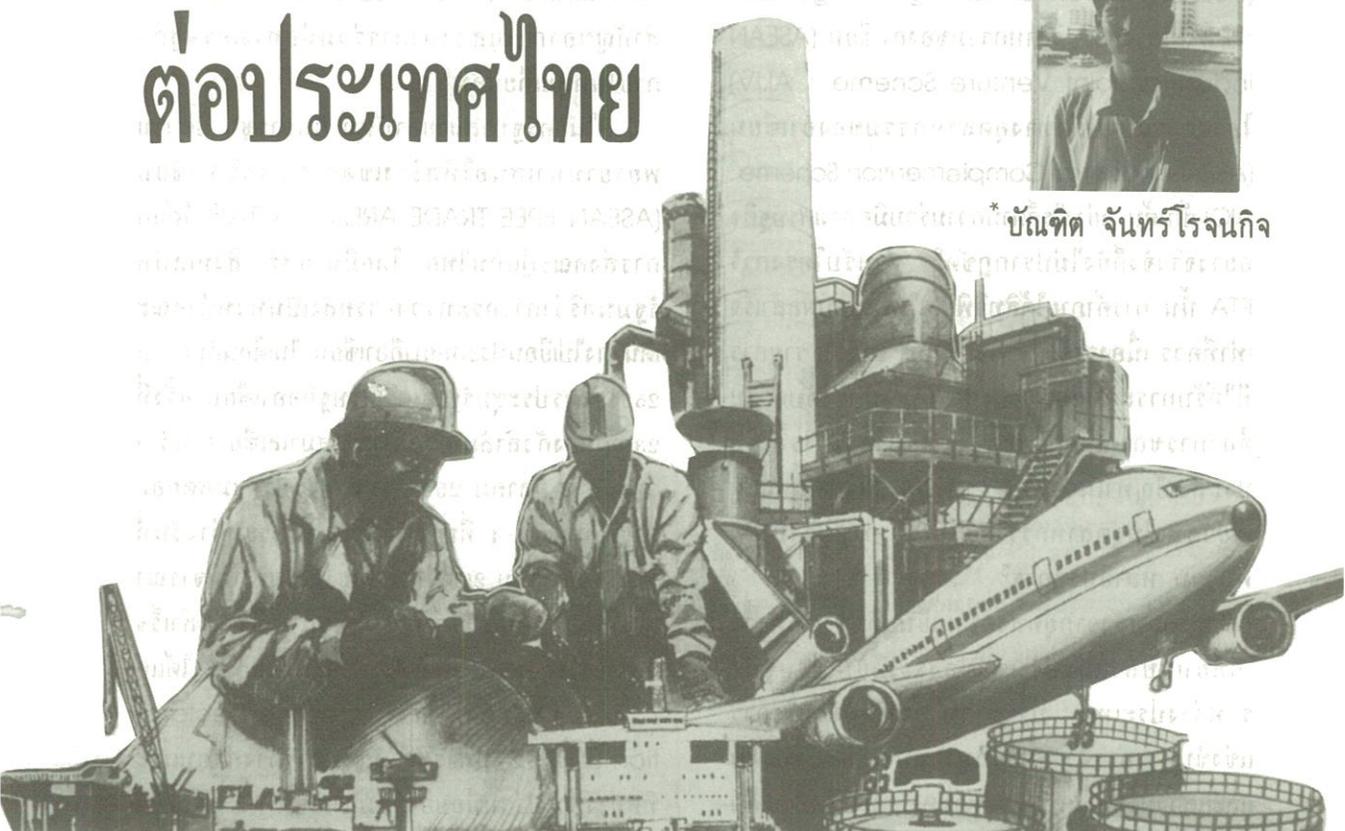
บรรณานุกรม

- “กัมพูชาวันนี้ . กับโอกาสทางธุรกิจ” เศรษฐกิจธนาคารกรุงเทพ 24, 10, ตุลาคม 2535 หน้า 16-24
- “การเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม : อาหารทะเลส่งออกปสหรัฐอเมริกา” สรุปข่าวธุรกิจธนาคารกสิกรไทย 23, 22, พฤศจิกายน 2535 หน้า 3-6.
- “การเลิกสาร LFC : ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง” สรุปข่าวธุรกิจธนาคารกสิกรไทย 23, 22, พฤศจิกายน 2535 หน้า 29-32
- “ดัชนีราคาสินค้าส่งออก กรกฎาคม 2535” เศรษฐกิจการพาณิชย์ 23, 237, กันยายน-ตุลาคม 2535 หน้า 108
- “ดัชนีราคาสินค้าส่งออก สิงหาคม 2535” เศรษฐกิจการพาณิชย์ 23, 237, กันยายน-ตุลาคม 2535 หน้า 114.
- “ต่างประเทศ, เม็กซิโก : ัญมณีแห่งทวีปอเมริกา” สรุปข่าวธุรกิจธนาคารกสิกรไทย. 23, 22, พฤศจิกายน 2535 หน้า 20-28.
- “ตารางสรุปดัชนีราคาสินค้าส่งออก 2528-2535” เศรษฐกิจการพาณิชย์ 23, 237, กันยายน-ตุลาคม 2535 หน้า 102.
- “สู่ทางการขยายตลาดสินค้าไทยในยุโรปตะวันออก” เศรษฐกิจการพาณิชย์ 23, 237, กันยายน-ตุลาคม 2535 หน้า 62-65
- “สถิติเศรษฐกิจ : สินค้าส่งออกและนำเข้าที่สำคัญ” เศรษฐกิจธนาคารกรุงเทพ. 24, 10, ตุลาคม 2535 หน้า 40-41.
- “สิ่งแวดล้อม : กลยุทธ์ความได้เปรียบเสียเปรียบ ?” เศรษฐกิจธนาคารกรุงเทพ. 24, 10, ตุลาคม 2535 หน้า 6-12.

AFTA กับผลกระทบ ต่อประเทศไทย

*บัณฑิต จันทรโรจนกิจ

หลังจากการประกาศปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) ในปี พ.ศ. 2510 เพื่อก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (ASEAN) อันประกอบด้วยประเทศสมาชิกคือ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซียและไทย¹ เพื่อแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่มเดียวกันเริ่มปรากฏ ความพยายามที่จะแสวงหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเป็น

ครั้งแรกในการประชุมสุดยอด ASEAN ณ เกาะบาหลี พ.ศ. 2519 (Declaration of Asean Concord) มติของที่ประชุมนำไปสู่การจัดตั้งสถาบันความร่วมมือทางเศรษฐกิจของ ASEAN โดยมีสำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN SECRETARIAT) ที่กรุงจาร์กาตาร์ ประเทศอินโดนีเซีย และจัดให้มีการประชุมระหว่างคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนทุกปี

1. ประเทศบรูไน เข้าร่วม ASEAN ในปี 2527.

*อาจารย์ประจำหมวดวิชาหลักการปกครอง ภาควิชาพื้นฐานทั่วไป คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : ศ.บ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตามหลักการความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา มีโครงการต่าง ๆ เช่น ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน (ASEAN Preferential Trading Arrangement : PTA) โครงการอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Joint Venture Scheme : AIJV) โครงการแบ่งผลิตทางอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Complementation Scheme : AIC) เป็นต้น อย่างไรก็ตามความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างจริงจังก็ยังไม่ปรากฏชัด² สำหรับโครงการ PTA นั้น การค้าภายใต้สิทธิพิเศษไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากในจำนวนสินค้า 20,918 รายการที่ได้รับการลดหย่อน เป็นสินค้าที่ไม่ตรงกับความต้องการของแต่ละประเทศ ส่วนโครงการอื่น ๆ ประสบปัญหาเนื่องจาก ขาดแคลนเงินทุนและผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมเหล่านั้น รวมไปถึงปัจจัยพื้นฐาน หลายประการ³

ภายหลังจากยุคสงครามเย็นยุติลง เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวของระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ประชาคมโลกหันมาสนใจการแข่งขันทางการค้า การรักษาผลประโยชน์ของตน และแสวงหาช่องทางการค้าระหว่างประเทศเป็นประเด็นสำคัญ การรวมกลุ่มทางการค้า (TRADING BLOCS) ไม่ว่าจะเป็น เขตเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Area : EEA) เขตการค้าเสรีอเมริกา-

เหนือ (North America Free Trade Agreement : NAFTA) รวมไปถึงการปฏิรูประบบเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศสังคมนิยม เป็นระบบเสรีต่างเป็นแรงกดดันให้ ASEAN ตระหนักถึงความสำคัญของการแสวงหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายในกลุ่มเดียวกัน⁴

ในยุครัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน มีความพยายามนำเสนอให้สร้างเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN FREE TRADE AREA : AFTA)⁵ ได้แก่ การส่งคณะผู้แทนไทย โดยมีนายสุธี สิงห์เสน่ห์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นหัวหน้าคณะเดินทางไปเยือนประเทศภาคีอาเซียน ในเดือนกันยายน 2534 การประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ครั้งที่ 23 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ระหว่างวันที่ 7-8 ตุลาคม 2534 จนถึงการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 ที่ประเทศสิงคโปร์ ระหว่างวันที่ 27-28 มกราคม 2535 ฝ่ายไทยได้เสนอให้พิจารณาการจัดตั้ง เขตการค้าเสรีอาเซียน เป็นผลสำเร็จ และมีการลงนามในเอกสารสำคัญ 3 ฉบับ⁶ ได้แก่

1. ปฏิรูปลิงคโปร์ Singapore Declaration of 1992) มีสาระสำคัญในการวางกรอบและทิศทางความร่วมมือของกลุ่มอาเซียน และประกาศพันธสัญญาในการก่อตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA ภายในระยะเวลา 15 ปี (2536-2551)
2. กรอบข้อตกลงในการยกเว้น ความเป็นอิสระ

² รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ กระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในประเทศไทย : บทวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจการเมือง พ.ศ. 2475-2530 กรุงเทพมหานคร สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2532 หน้า 18

³ "ทางที่ต้องเลือกเดินของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (4) ผลได้เสียจากอาฟตา" ผู้จัดการรายวัน. 1 ตุลาคม 2535 หน้า 22

⁴ อมเรศ ศิลอาอ่อน "AFTA : โอกาสและการปรับตัวของไทย" ผู้ส่งออก. 5, 111, ปักษ์หลังมีนาคม 2535 หน้า 77-79

⁵ เรื่องเดียวกัน หน้า 79

⁶ เปิดยุคเศรษฐกิจเสรีอาเซียน กรุงเทพมหานคร ประชาชาติธุรกิจ. 2535 หน้า 36-42

ร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน (FRAME WORK AGREEMENT ON ENCHANGING ASEAN ECONOMIC COOPERATION) เป็นการให้ความหมายจำกัดความในภาคความร่วมมือต่าง ๆ

3. ข้อตกลงว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรร่วม (AGREEMENT ON THE COMMON EFFECTIVE PREFERENTIAL TARIFF (CEPT) FOR ASEAN FREE TRADE AREA) มีเนื้อหาสาระในการกำหนดจำกัดความที่ข้อตกลงในการลดภาษีศุลกากรระหว่างประเทศอาเซียนซึ่งลงนามโดยคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้การจัดตั้ง AFTA สัมฤทธิ์ผล

หลักการของ AFTA ตามปฏิญญาสิงคโปร์ กลุ่มอาเซียนจะสร้างเขตการค้าเสรี โดยใช้อัตราภาษีพิเศษที่เท่ากัน (COMMON EFFECTIVE PREFERENTIAL TARIFF : CEPT) เป็นกลไกสำคัญ ที่จะดำเนินการให้อัตราภาษีเหลือร้อยละ 0-15 ภายในเวลา 15 ปี สินค้าที่อยู่ในข่ายได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตรที่แปรรูป สินค้าประเภททุน ยกเว้น สินค้าเกษตร การลดภาษี แบ่งเป็น 2 แบบ

- 1. แบบปกติ (NORMAL TRACK)
- 2. แบบเร่งลดภาษี (FAST TRACK)

1. แบบปกติ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม

1.1 สินค้าที่มีอัตราภาษีปัจจุบันสูงกว่า 20% จะต้องลดให้เหลือ 20% ก่อนภายในเวลา 5-8 ปี จากนั้นจะใช้ตารางการลดภายใน 7 ปีที่เหลือ ให้ลดครั้งละ 5% ทุก 2 ปี

1.2 สินค้าที่มีอัตราภาษีปัจจุบัน เท่ากัน 20% จะต้องลดภาษีโดยมีตารางในการลดให้ลดภายใน 5 ปี

2. แบบเร่งลดภาษี (FAST TRACK) เป็นสินค้าที่จะต้องลดภาษีทันที นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2538 มีรายการทั้งสิ้น 15 รายการดังนี้

- 1. ซีเมนต์ (T)
- 2. ปูน (T)
- 3. เชือกกระดาษ (T)
- 4. เพอร์นิเจอร์ไม้ (T) และหวาย (I)
- 5. หนังและผลิตภัณฑ์หนัง (T)
- 6. อัญมณีและเครื่องประดับ (T)
- 7. สิ่งทอ (T) ยกเว้น AFTA ของประเทศอินเดีย
- 8. อิเล็กทรอนิกส์ (T) ยกเว้นประเทศอินเดีย
- 9. น้ำมันพืช (M) ยกเว้นอินโดนีเซีย
- 10. เคมีภัณฑ์ (S) ยกเว้นฟิลิปปินส์
- 11. เกษภัณฑ์ (S) ยกเว้นอินโดนีเซีย
- 12. พลาสติก (S) ยกเว้นอินโดนีเซีย
- 13. ผลิตภัณฑ์ยาง (M) ยกเว้นประเทศอินโดนีเซีย
- 14. เซรามิก (I) และแก้ว (P) ยกเว้นอินโดนีเซีย
- 15. แกลโทดทองแดง (P) ยกเว้นอินโดนีเซีย

อักษรย่อในวงเล็บ M = มาเลเซีย P = ฟิลิปปินส์ S = สิงคโปร์ I = อินโดนีเซีย

หมายถึงประเทศละหนึ่ง P หรือ = ฟิลิปปินส์

ผู้เสนอ = อินโดนีเซีย S = สิงคโปร์

(CEPT) = ไทย ยกเว้น

ที่ในกรอบนอกจากนี้ สินค้าที่จะได้รับสิทธิพิเศษ (Concession) จากภาคอาเซียน จะต้องเป็นผลผลิตของประเทศอาเซียนที่มีสัดส่วนของมูลค่าที่ทำในอาเซียน (LOCAL CONTENT) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ซึ่งจะเป็นสัดส่วนจากประเทศเดียว (SINGLE COUNTRY CONTENT) หรือสัดส่วนสะสม (CUMULATIVE ASEAN CONTENT) จากอาเซียนก็ได้

7 สมชัย ฤชุพันธุ์ “ผลกระทบต่อไทยจากการตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน” ผู้จัดการรายวัน. 12 ตุลาคม 2535

8 “2538 : ปีแห่งการปรับตัวเพื่อรองรับ AFTA” ผู้จัดการรายวัน 31 ธันวาคม 2535 หน้า 10

การปรับโครงสร้างขององค์กรอาเซียน

ให้ยกเลิกคณะกรรมการเศรษฐกิจปัจจุบัน 5 คณะ โดยที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจ (SEOM) ได้รับมอบให้ดูแลความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียนทั้งหมด และจะตั้งคณะกรรมการระดับรัฐมนตรีขึ้นมาในรูปของคณะมนตรี (COUNCIL) เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแล ประสานงาน และ ทบทวนการดำเนินงานภายใต้ข้อตกลง CEPT สำหรับ AFTA (ดูแผนภาพ 1)

ผลกระทบของ AFTA ในทางบวก

1. เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (TRADE CREATION) โดยมุ่งหวังให้มีการค้า ภายในกลุ่ม ประเทศอาเซียนเพิ่มมากขึ้น

2. การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ จากการลดอัตราภาษีจะทำให้อุปสรรคในการแข่งขัน ระหว่างอุตสาหกรรมที่มีความเข้มข้นมากขึ้น ทำให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิต นั้น หมายถึงการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนการหันมาผลิตอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ขึ้น ทดแทน

3. การขยายตัวในการลงทุน การรวมกลุ่ม เศรษฐกิจจะทำให้ตลาดมีขนาดใหญ่มากขึ้น ส่งผล ให้เกิดการประหยัดต่อขนาดในการผลิต (ECONOMY OF SCALE) ซึ่งจะช่วยให้ต้นทุนให้ เคลื่อนย้ายทุนมาสู่ภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น

4. เพิ่มอำนาจการต่อรองให้กลุ่มอาเซียน ในการเจรจาบนเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการ เจริญทางด้านการค้า

5. ผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์ เนื่องจาก ภาวะการแข่งขันและการปรับปรุงประสิทธิภาพ การผลิต การร่วมลงทุน ตลอดจนการถ่ายทอดเทคนิ โนโลยี จะส่งผลให้ราคาสินค้าลดต่ำลง และมีทางเลือกมากขึ้น

ผลกระทบของ AFTA ในทางลบที่อาจเกิดขึ้น

1. การเบี่ยงเบนทางการค้า (TRADE DIVER- SION) ในกรณีที่มีการลดภาษีจะทำให้สินค้าจาก ประเทศภายในกลุ่มที่มีต้นทุนสูงกว่าสินค้าจากแหล่ง อื่น ทำให้มีการบิดเบือนทางการค้า

2. เกิดการบิดเบือนทางการผลิตและบริโภค เมื่อมีการค้าเสรีระหว่างอาเซียน สินค้านำเข้าจาก อาเซียนอาจมีราคาถูกกว่าสินค้าบริโภคที่ผลิตใน ประเทศ อาจมีการนิยมบริโภคสินค้าจากอาเซียน ทำให้สินค้าในประเทศถูกแย่งส่วนแบ่งการตลาด และในส่วนของอุตสาหกรรมส่งออกจะมีการ ขยายตัวมากขึ้น ผลทั้งสองด้านอาจมีผลหักล้างกัน แต่ต้องขึ้นกับว่า การปรับตัวของอุตสาหกรรมใน ประเทศจะสอดคล้องกับความได้เปรียบโดยเปรียบ เทียบ (COMPARATIVE ADVANTAGE) หรือไม่ อีกประการหนึ่งก็คือ โครงสร้างภาษีศุลกากรที่จัด เก็บจากสินค้านำเข้าจากประเทศนอกกลุ่ม หากมี ภาษีต้นทาง เช่น ภาษีวัตถุดิบสูง ก็จะทำให้เกิด การได้เปรียบเสียเปรียบกัน ในกรณีของไทยการ ใช้ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มจะทำให้ลดข้อเสียเปรียบ ในกรณีดังกล่าว

3. การกระทบกระเทือนต่ออุตสาหกรรมใน ประเทศ อุตสาหกรรมบางประเภทที่มีความสามารถ ในการแข่งขันต่ำ และได้รับการปกป้องในรูปแบบ ต่าง ๆ จะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง และจะต้อง ปรับปรุงประสิทธิภาพในการแข่งขันให้สูงขึ้น หาก ไม่สามารถสู้ได้ก็ต้องเปลี่ยนไปประกอบการอุตสาหกรรมอื่นที่มีประสิทธิภาพและความสามารถในการ แข่งขันสูงกว่า

4. การสูญเสียรายได้จากภาษีศุลกากรของ รัฐบาล เนื่องจากการลดอัตราภาษี แต่คาดว่าจะ ได้รับรายได้จากส่วนอื่นสูงขึ้น

9 สมชัย ฤชุพันธุ์ “ผลกระทบของไทยจากการตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน” หน้า 8

ความคืบหน้าของ AFTA

ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2535 มีการประชุม วาระพิเศษของเจ้าหน้าที่อาวุโสฝ่ายเศรษฐกิจของ อาเซียน (SEOM) เพื่อเตรียมหาข้อสรุปเกี่ยวกับ โปรแกรมการลดอัตราภาษีของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งเป็นการกำหนดแผนการลดภาษีในรายละเอียด นอกจากนี้ประเทศสมาชิกได้เสนอให้แยก รายการสินค้าใน NORMAL TRACK, FAST TRACK และสินค้าสงวนไปลดภาษี (EXCLUSION) ให้ชัดเจน โดยเฉพาะ รายการสินค้าสงวนไม่ลดภาษี (ดูตารางที่ 1) พบว่า อินโดนีเซียมีรายการของ สงวนสูงสุด คือ 1,800 รายการ รองลงมาคือ ฟิลิปปินส์ 1,100 รายการ บรูไน 800 รายการ (แต่อาจจะมีการลดลงอีกในระยะต่อไป) และมาเลเชีย 800 รายการ ขณะที่ประเทศไทยและสิงคโปร์ มีรายการสินค้าสงวนต่ำที่สุด คือ 118 รายการ

สินค้าในรายการสงวน แบ่ง 3 รายการ คือ

- รายการที่เลื่อนสงวนลดภาษีจาก FAST

TRACK ให้อยู่ใน NORMAL TRACK สำหรับไทย ขอยกเว้นสินค้า 3 กลุ่ม คือ อิเล็กทรอนิกส์ เคมี-ภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์พลาสติก

- รายการสงวนไม่เก็บภาษีชั่วคราว (TENDING EXCLUSION) เป็นการยกเว้นการลดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าบางรายการ ในช่วง 8 ปีแรก (1 ม.ค. 2536 ถึง 1 มกราคม 2544) ไทยขอให้ พืช น้ำมัน เช่น ปาล์ม มะพร้าว และถั่วเหลือง อยู่ในรายการนี้

- รายการสงวนไม่เก็บภาษีถาวร (PERMANENT EXCLUSION) ได้แก่ สินค้าเกษตรที่ยังไม่ได้แปรรูป และสินค้าที่มีผลต่อความมั่นคงของประเทศ และศีลธรรม

ประเด็นที่มีการถกเถียงกันมากก็คือ นิยามของสินค้าเกษตรแปรรูป เดิมที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เศรษฐกิจอาเซียน (AEM) ที่กรุงมะนิลา รับรองว่า ให้ตีความสินค้าเกษตรแปรรูปตามหลักของสหประ-

แผนภาพ 1 องค์กรของ AFTA

ตารางที่ 1 รายการสินค้าใน AFTA

AFTA เขตการค้าเสรีอาเซียน

ประเทศ	สินค้าในโปรแกรมลดภาษี				สินค้าสงวน		
	โปรแกรม เร่งด่วน	โปรแกรม ปกติ	รวม	(1)/(2)	ชั่วคราว	ถาวร	รวม
	FAST TRACK	NORMAL TRACK	(1)	(%)		ยกเว้นทั่วไป	(2)
1. บรูไน	1,826	4,357	6,183	94.48	166	195	6,544
2. อินโดนีเซีย	3,165	4,288	7,453	80.82	1,708	61	9,222
3. มาเลเซีย	3,251	6,895	10,146	86.38	648	952	11,746
4. ฟิลิปปินส์	862	3,250	4,112	73.94	1,199	250	5,561
5. สิงคโปร์	2,200	3,514	5,714	97.98	—	118	5,832
6. ไทย	1,936	2,764	4,700	88.38	118	500	5,318

ที่มา : ผู้จัดการรายวัน 31 ธันวาคม 2535

ตารางที่ 2 แสดงความได้เปรียบเสียเปรียบของแต่ละประเทศในการเข้าสู่เขตการค้าเสรีอาเซียน

ประเทศ	เสียเปรียบ	ได้เปรียบ
อินโดนีเซีย		เฟอร์นิเจอร์ไม้, เฟอร์นิเจอร์หวาย
มาเลเซีย	ซีเมนต์, สิ่งทอ, เพชรพลอยและอัญมณี	เคมีภัณฑ์, พลาสติก, ซีเมนต์
ฟิลิปปินส์	ซีเมนต์, สิ่งทอ, น้ำมันพืช	ปุ๋ย, เชื้อกระดาษ, ผลิตภัณฑ์ไม้, ยาง
ไทย	ผลิตภัณฑ์ยาง, ไม้และหวาย	ปุ๋ย, เชื้อกระดาษ
	เชื้อกระดาษ, เม็ดพลาสติก, แก้ว,	สิ่งทอ, เพชรพลอย, พลาสติก, ซีเมนต์,
	กระจก, เครื่องใช้ไฟฟ้า, ยาง, หนังสือ	เคมีภัณฑ์, เซรามิก

* สิงคโปร์และบรูไน ไม่มีอุตสาหกรรมใดได้รับผลกระทบ

ที่มา : การสัมมนา “ผลกระทบของการรวมกลุ่มต่อประเทศไทย” คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 16-18 ธันวาคม 2535 (ผู้จัดการรายวัน 31 ธันวาคม 2535)

ตารางที่ 3 มูลค่าการส่งออก-นำเข้าของไทยกับอาเซียน

	2532	2533	2534	2535	2536*
นำเข้า	82,391.5	104,344.4	119,588.8	136,500.0	153,000.0
ส่งออก	59,487.2	67,067.9	85,914.3	110,000.0	132,000.0

หน่วย : (ล้านบาท)

* คาดการณ์

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ (ผู้จัดการรายวัน 31 ธันวาคม 2535)

ชาชาติ (UN) ในการประชุมครั้งนี้ มาเลเซียพยายามจะให้มีการตีความใหม่แต่ที่ประชุมให้ใช้การตีความของ UN จนกว่าจะมีวิธีการตีความที่ดีกว่า โดยมีเงื่อนไขว่าเมื่อมีประเทศใดประเทศหนึ่งประสบปัญหาจากการลดภาษี ในที่สุดที่ประชุมตกลงให้สินค้าการเกษตรแปรรูปอยู่ในรายการ, NORMAL TRACK

การปรับโครงสร้างภาษีสินค้านำเข้าเพื่อรองรับเขตการค้าเสรีอาเซียน จะเริ่มต้น ณ วันที่ 1 มกราคม 2536

บทลงท้าย

ท่ามกลางการปรับเปลี่ยนระเบียบการค้าในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก เศรษฐกิจไทยอยู่บนหนทางที่เต็มไปด้วยการแข่งขันทั้งภายในกลุ่มอาเซียนและภายนอกกลุ่ม การสร้างเขตการค้าเสรีอาเซียนจะทำให้เกิดการปรับโครงสร้างการผลิตภายในประเทศ โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรม อดีตที่ผ่านมาประเทศ

ไทย กลุ่มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศหลายประเภทด้วยมาตรการทางภาษีอากร การลดอัตราภาษีศุลกากรตามข้อตกลง AFTA นอกจากจะส่งผลให้รัฐบาลขาดรายได้แล้ว ยังทำให้อุตสาหกรรมหลายประเภทต้องรีบปรับตัวรองรับการแข่งขันโดยเร่งพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต เทคโนโลยี ทักษะฝีมือแรงงานฯ เช่น อุตสาหกรรมอื่นที่มีความได้เปรียบกว่า ในระยะสั้นไทยอาจได้รับผลกระทบสูงกว่าประเทศอื่น (ดูตารางที่ 2) แต่ในระยะยาวคาดการณ์กันว่าไทยจะสามารถขยายการค้าในภูมิภาคอาเซียนได้มากกว่าปัจจุบัน (ดูตารางที่ 3) อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมแล้วกลุ่ม ASEAN จะมีอำนาจในการเจรจาต่อรองบนเวทีการค้าโลกมากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือและความร่วมมือของประเทศสมาชิก กลุ่ม ASEAN ในความมุ่งมั่นที่จะแสวงหาผลประโยชน์จากการสร้างเขตการค้าเสรีอาเซียนร่วมกัน

บรรณานุกรม

- "ทางที่ต้องเลือกเดินของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (4) ผลได้เสียจากอาฟต้า". ผู้จัดการรายวัน. 1 ตุลาคม 2535. หน้า 22.
- เปิดยุคเศรษฐกิจเสรีอาเซียน : ประชาชาติธุรกิจฉบับพิเศษ ตุลาคม 2535 หน้า 36
- รังสรรค์ , ธนะพรพันธ์. กระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในประเทศไทย : บทวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจการเมือง พ.ศ. 2475-2530. กรุงเทพมหานคร. สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2532.
- สมชัย อุชพันธ์. "ผลกระทบต่อไทยจากการตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน". ผู้จัดการรายวัน. 12 ตุลาคม 2535. หน้า 8.
- "2536 : ปีแห่งการปรับตัวเพื่อรองรับ AFTA". ผู้จัดการรายวัน. 31 ธันวาคม 2535. หน้า 10.
- อมเรศ ศิลอาอ่อน. "AFTA : โอกาสและการปรับตัวของไทย". ผู้ส่งออก 5, 111, ปักษ์หลัง มีนาคม 2535. หน้า 77-79

ผลกระทบอุตสาหกรรมไทย ในกรณี บิล คลินตัน เป็นประธานาธิบดี สหรัฐอเมริกา : มิตทางด้านการค้า

* ดนัย มูस्ता

พัฒนาการเศรษฐกิจไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภาย
ได้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 7 ฉบับ จน
ภาวะการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจขยายตัวในอัตราสูงอย่าง
มากเมื่อเปรียบเทียบกับนานาประเทศภายในสังคมโลก ถึง
แม้จะประสบกับปัญหาทางด้านพัฒนาการทางการเมืองภายใน
เช่น การยึดอำนาจ เหตุการณ์พฤษภาคมในปีพ.ศ. 2535
อันมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยตรงแต่ทุกอย่างก็สามารถ
ผ่านไปด้วยดีด้วยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่มีการพัฒนามาอย่างดี

การพัฒนาเศรษฐกิจของไทยมิใช่จะหลีกเลี่ยง
จากการพัฒนาร่วมกับเศรษฐกิจของโลกได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านอุตสาหกรรม ที่ต้องอาศัย
พลังงาน เทคโนโลยีใหม่ ๆ จากต่างประเทศและ
จะต้องประสบกับการแข่งขันทางเศรษฐกิจอย่าง
รุนแรง ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันด้านการค้า การ
ลงทุนระหว่างประเทศ ตลอดจนสถานการณ์ที่มีการ
กีดกันทางการค้าอย่างรุนแรง ของบางประเทศและ
กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจบางกลุ่ม

การพัฒนาอุตสาหกรรมมีบทบาทสำคัญต่อ
การขยายตัวทางเศรษฐกิจ รัฐบาลปัจจุบันภายใต้
การนำของ ฯพณฯ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี
จึงมีนโยบายที่จะสนับสนุนให้ภาคอุตสาหกรรม
ขยายตัวในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง มีการกระจาย
ไปสู่ภูมิภาคมากยิ่งขึ้น มีพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่ดี
และเพียงพอรองรับ รวมทั้งป้องกันมิให้เกิดปัญหา
มลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมโดยใช้ปรับปรุง
ประสิทธิภาพการผลิตด้วยการส่งเสริมการลงทุน
พัฒนาเทคโนโลยีการผลิต การตลาด และการจัดการ
นอกจากนี้ยังเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย
ที่จะช่วยสร้างงานในท้องถิ่น ใช้วัตถุดิบในประเทศ
มาก ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูง มีความได้เปรียบในเชิง
การผลิตและเป็นพื้นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรม
ต่อเนื่องอันได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร
อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรม
อิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรม
งานโลหะและอุตสาหกรรมเหล็ก ตลอดจนส่งเสริม
ระบบการรับช่วงการผลิตให้กระจายไปสู่ภูมิภาค
มากขึ้น

การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย จะประสบ
ผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด หรืออัตราการพัฒนาจะ
ขยายตัวมากน้อยเพียงใด จะละเอียดไม่พิจารณา

* เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากปัจจัยหลัก คือ การค้ากับต่างประเทศไม่ได้ โดยเฉพาะการผลิตเพื่อส่งออก ดังนั้นบทความนี้จึงมุ่งพิจารณาถึงผลกระทบต่ออุตสาหกรรมไทย ในกรณีที่ นายบิล คลินตัน (Bill Clinton) เป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา โดยดูจากแนวโน้มทางการค้าเป็นหลัก

ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา จัดได้ว่าเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญอันดับสองของประเทศไทยรองจากญี่ปุ่น โดยได้มีการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันมาโดยตลอด นับจากที่ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาทางไมตรีและการค้าตั้งแต่ พ.ศ. 2374 (ค.ศ. 1831) ปัจจุบันไทยส่งออกสินค้าไปสหรัฐ เป็นลำดับที่ 1 มีมูลค่า 6,073 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณร้อยละ 21 ของการส่งออกทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากปี 2533 ร้อยละ 24 สัดส่วนของสินค้าส่งออกไปสหรัฐฯ ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาสินค้าเกษตรไปสู่การมีสินค้าหลักเป็นสินค้ากึ่งอุตสาหกรรม และสินค้าแปรรูป แม้ว่าสินค้าเกษตรจะยังคงสำคัญต่อเศรษฐกิจและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการค้าระหว่างประเทศของไทย

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของไทยกับสหรัฐฯ จัดได้ว่ากำลังอยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ ในด้านหนึ่ง ประเทศไทยกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่วนสหรัฐนั้นกำลังค่อย ๆ ปรับระบบเศรษฐกิจให้เข้ากับภาวะการขาดดุลทางการค้าและงบประมาณ ในอัตราสูงที่เรื้อรังมาเป็นเวลานาน เนื่องจากเศรษฐกิจสหรัฐฯ อยู่ในสภาวะตกต่ำที่สุดตั้งแต่สมัยประธานาธิบดี **Herbert Hoover** การเปลี่ยนแปลงอันสำคัญทั้งภายใน และภายนอกประเทศดังกล่าวทำให้นโยบายที่เร่งด่วนที่สุดของสหรัฐฯ ในขณะนี้คือการฟื้นฟูเศรษฐกิจภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าสหรัฐฯ จะโดดเดี่ยวตัวเอง เนื่องจาก

นายคลินตันเคยกล่าวว่าหากสหรัฐฯ จะรักษาบทบาทในโลกต่อไปได้ ต้องเสริมสร้างความแข็งแกร่งภายในควบคู่กันไปด้วย

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในปัจจุบันแล้ว สหรัฐฯ ยังมีผลผลิตมวลรวมประมาณ 1 ใน 4 ของผลผลิตมวลรวมของโลกและเศรษฐกิจสหรัฐฯ ยังคงเป็นเศรษฐกิจที่ใหญ่และเข้มแข็งที่สุดประเทศหนึ่ง ผลผลิตมวลรวมประชาชาติของสหรัฐฯ มีมูลค่าสูงกว่า 5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ในขณะที่เศรษฐกิจญี่ปุ่นซึ่งใหญ่เป็นอันดับสองยังมีขนาดไม่ถึงครึ่งหนึ่งของเศรษฐกิจสหรัฐฯ สำหรับในด้านการค้าระหว่างประเทศ สหรัฐฯ จัดเป็นประเทศคู่ค้าอันดับ 1 ของโลกโดยมีมูลค่าการค้าคิดเป็นร้อยละ 12.8 ของมูลค่าการค้ารวมของโลก

นโยบายของนายบิล คลินตันทางด้านเศรษฐกิจ

นายบิล คลินตัน อายุ 47 ปี ประธานาธิบดีคนใหม่ของสหรัฐอเมริกา ผู้เข้ารับตำแหน่งเมื่อ 20 มกราคม พ.ศ. 2536 เคยเป็น ผู้ว่าการรัฐอาแคนซอร์หลายสมัยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 จนได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีคนใหม่ จากพรรคเดโมแครต ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว พรรคเดโมแครตมีภาพลักษณ์ว่านิยมการโดดเดี่ยวประเทศพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ เอาใจใส่ผลประโยชน์ของกลุ่มชนชั้นแรงงาน และเน้นบทบาทของรัฐในเศรษฐกิจ จึงคาดได้ว่านโยบายต่างประเทศของรัฐบาลคลินตันจะสะท้อนแนวความคิดเหล่านี้ คลินตันเองก็นิยมการค้าเสรี และเป็นธรรมชาติ (Free and fair trade) เช่นเดียวกับประธานาธิบดีบุช แต่จะเน้นบางประเด็นมากกว่าเดิม ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นคนรุ่นใหม่ และความเป็นพรรคเดโมแครต เช่นการสนับสนุนประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และสิ่งแวดล้อม

นโยบายการค้าต่างประเทศของนายบิล คลินตัน ได้มีการแถลงไว้อย่างกว้าง ๆ ดังนี้

ที่มาข้อมูล : หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันพุธที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๓๖ หน้า ๑๖

1. การขยายขอบเขตอำนาจของมาตรา 301 เพื่อการเปิดตลาดญี่ปุ่น เกาหลี และได้หวัน สำหรับ ธุรกิจการเงินและธนาคาร

2. การขยายขอบเขตกฎหมายการให้บริการ ด้านการเงินที่เป็นธรรม (The Fair Trade in Financial Service Act)

3. ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก เช่นกฎหมายการบริหารการส่งออก (The Export Administration Act) ซึ่งยังไม่ผ่านความเห็นชอบ จากสภา

4. จะอนุญาตภาคเอกชนสามารถยื่นคำร้องต่อ สำนักงานตัวแทนการค้า (USTR) ให้ตรวจสอบความ สอดคล้องในการปฏิบัติของประเทศคู่ค้ากับข้อตกลง สองฝ่ายทางการค้า ภายใต้กฎหมาย Agreement Compliance Act ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ tax bill

เนื่องจากสหรัฐฯ กำลังประสบปัญหาเศรษฐกิจ ภายในประเทศ เช่นการว่างงาน การขาดดุลการค้า ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญที่นายบิล คลินตัน ประกาศว่าจะเข้ามาแก้ไข ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ต่อ การตัดสินใจลงคะแนนเสียงของชาวอเมริกา เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535 โดยเพิ่มการลงทุน ให้มากขึ้นโดยเฉพาะทางด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน (INFRA STRUCTURE) เช่น สนับสนุนการลงทุนใน ประเทศทั้งจากภาครัฐ และเอกชนเพื่อเป็นการสร้าง งาน ส่งเสริมการวิจัยค้นคว้าทางด้านเทคโนโลยี เพื่อให้ทัดเทียมกับญี่ปุ่น และเยอรมัน พัฒนาแรงงาน โดยการปรับปรุงด้านการศึกษาและการฝึกอบรม เร่งให้เกิดการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชน ในครั้งนี้ จะมีการจัดตั้งกองทุน "ฟืนฟูอเมริกา" ซึ่งเป็นการ ระดมเงินทุนจากรัฐบาลเป็นหลักรวมกับเงินสนับสนุน จากรัฐต่าง ๆ ชุมชน ภาคเอกชน เพื่อการพัฒนา ประเทศ โดยการกระตุ้นเศรษฐกิจ ซึ่งจะมีการใช้จ่าย เงินงบประมาณกว่าปีละ 50,000 ล้านดอลลาร์ ในช่วง 4 ปีข้างหน้า ใน 4 ด้านด้วยกันคือ

1) การขนส่ง สร้างเครือข่ายทางรถไฟความเร็ว

สูง และพัฒนาการขนส่งทางอากาศ

2) เครือข่ายข่าวสารข้อมูล พัฒนาให้สามารถ เชื่อมโยงได้ทุกระดับไม่ว่าบ้านเรือน หรือหน่วยงาน ธุรกิจ และรัฐบาล

3) เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม พัฒนาการนำเอา วัสดุใช้แล้วหมุนเวียนกลับมาใช้อีก (recycling) การบำบัดมลพิษ

4) การแปรรูปอุตสาหกรรมกลาโหม ช่วย ให้โรงงานในอุตสาหกรรมกลาโหมสามารถปรับตัว เข้ากับสถานการณ์หลังยุคสงครามเย็น

ผลกระทบที่อาจเกิดกับอุตสาหกรรมของ ประเทศไทย

ผลกระทบจากนโยบายดังกล่าวข้างต้นอาจ ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยได้ดังนี้

1. จากการที่สหรัฐฯ ประสบปัญหาเศรษฐกิจ ภายในประเทศ เช่น การว่างงาน การขาดดุลการค้า ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญที่นายคลินตัน ประกาศว่าจะเข้ามาแก้ไขโดยเพิ่มการลงทุนให้มากขึ้น โดยเฉพาะทางด้านสาธารณูปโภค (INFRA STRUCTURE) เช่น ถนนหนทาง เพื่อกระตุ้นให้เกิด การลงทุนในภาคเอกชนมากขึ้น ในขณะที่เดียวกัน เพื่อลดการขาดดุลการค้า สหรัฐฯ อาจจะใช้นโยบาย ปกป้องโดยมาตรการการกีดกันทางการค้าอาจถูก นำมาใช้ เช่น การตั้งกำแพงภาษีสำหรับสินค้าเข้า ดั้งนั้นสหรัฐฯ ซึ่งเป็นตลาดส่งออกสินค้าออกใหญ่แห่ง หนึ่งของไทย (ไทยส่งสินค้าไปสหรัฐฯ ประมาณ 21% ของสินค้าออกทั้งหมด) ก็ย่อมต้องรับความ กระทบกระเทือนด้วย

2. การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่ยังเป็น ปัญหาอยู่ตั้งแต่รัฐบาลในอดีต จนกระทั่งถึงรัฐบาล ชุดปัจจุบัน แม้ว่ารัฐบาลสมัยนายอานันท์ ปันยารชุน จะได้ดำเนินการแก้ไขไปมากแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่ เป็นที่พอใจของสหรัฐฯ และได้เรียกร้องให้ฝ่ายไทย แก้ไขในเรื่องสิทธิบัตรยา และลิขสิทธิ์เพื่อให้เป็นไป ตามความต้องการของฝ่ายตน ซึ่งเมื่อนายคลินตัน

เข้าดำรงตำแหน่งก็น่าจะดำรงความมุ่งหมายกดดันให้รัฐบาลไทยดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

3. เรื่องมาตรา 301 ซึ่งสหรัฐฯ อาจใช้เป็นเครื่องมือดำเนินการค้ากับประเทศคู่ค้าที่ได้เปรียบดุลการค้าสหรัฐฯ น่าจะเข้มงวดขึ้นในสมัยของนายคลินตัน เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้าของสหรัฐฯ และมาตรา 301 ดังกล่าวเป็นกฎหมายที่เสนอโดยพรรคเดโมแครตที่นายคลินตันสังกัดอยู่ ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่เสนอร่างกฎหมายกีดกันทางการค้ามาโดยตลอด ประเทศไทยซึ่งเป็นผู้ค้าที่ได้เปรียบดุลการค้ากับสหรัฐฯ (คาดว่าปี 35 จะได้ดุลประมาณ 60,000 ล้านดอลลาร์) ก็อยู่ในข่ายที่จะต้องถูกพิจารณาการใช้มาตรา 301 และเกี่ยวโยงถึงเรื่องการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งหากสหรัฐฯ ไม่พอใจก็อาจถูกตัดสิทธิพิเศษทางศุลกากร (GSP : GENERALIZED SYSTEM OF PREFERENCES) ได้ นอกจากนี้การที่ประเทศไทยถูกจัดให้เป็นประเทศที่ให้การคุ้มครอง

ด้านการค้าแก่สหรัฐฯ ไม่เพียงพอ ก็จะเป็นปัจจัยเร่งเร้าให้สหรัฐฯ ใช้ ม.301 ดำเนินการต่อประเทศไทยเร็วยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวไม่น่าจะรุนแรงมากนักเนื่องจากประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สหรัฐฯ ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษมากกว่าไทย ซึ่งได้แก่ ญี่ปุ่น เยอรมันนี และกลุ่มประชาคมยุโรป น่าจะได้รับผลกระทบมากกว่า

หากมีการดำเนินการตอบโต้ไทยตามมาตรา 301 กรณีสิทธิบัตรและลิขสิทธิ์ สหรัฐฯ อาจปฏิเสธไม่คืน GSP หรือถอน GSP แก่สินค้าไทย ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสินค้าส่งออกรวมประมาณ 21 รายการ ซึ่งมีมูลค่ารวม 358.89 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ปี 2534) แยกเป็นสินค้าที่ขอมั่นใจไม่ระงับสิทธิ (demimis waivers) 13 รายการ มูลค่า 25.30 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สินค้าที่จะขอกันสิทธิ 2 รายการ มูลค่า 91.96 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สินค้าที่จะถูกถอนสิทธิ GSP เนื่องจากส่งออกเกินระดับ CNL 6 รายการ มูลค่า 241.63 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (รายการสินค้าดังตารางข้างล่าง)

รายการสินค้าที่คาดว่าจะถูกตอบโต้

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

สินค้าเป้าหมาย	รายการสินค้า	อัตรากำไร (%)	มูลค่านำเข้าจากไทยปี 2534	ส่วนแบ่งตลาด (%)
1. สินค้าที่จะถูกปฏิเสธคืน GSP - De minimis waivers 13 รายการ	1. ฝรั่งเศส มะม่วง มังคุดแห้ง	1.9	0.44	52.7
	2. มะละกอแห้ง	4.0	1.31	92.0
	3. ทุ่น้ำ สกิปแจ็คไม้บรรจุกะป๋อง	6.0	2.61	94.6
	4. หอยลายคัมสุก	14.0	2.12	42.6
	5. ข้าวโพค้อนกระป๋อง	12.5	6.67	93.7
	6. ส่วนของพืชปรุงแต่ง	20.0	0.23	70.3
	7. แยมสับประรด	5.0	0.28	75.1
	8. ลินจี่ ลำไยปรุงแต่ง	14.0	1.74	60.7
	9. หนังกะบือฟอกอย่างอื่น	3.7	3.34	76.9
	10. ไม้ปูพื้น	3.2	0.69	41.7
	11. เชือกทำด้วยปอกระเจา	4.0	1.05	56.9
	12. ส่วนประกอบของไฟฉาย	25.0	4.27	63.6
	13. กระดุมทำด้วยอะคริลิกเรซิน	11.4	0.55	58.2
	รวม		25.30	

- Resignation	1. ชุดไฟตกแดงชนิดที่ใช้กับ คันคริสต์มาส	8.0	84.89	30.5
	2. หนังสือระบือฟอก	3.7	7.07	89.7
	รวม		91.96	
2. สินค้าที่อาจจะถูกถอน GSP	1. ชุดสายไฟชนิดที่ใช้กับรถยนต์	5.0	69.59	4.4
	2. อุปกรณ์เกี่ยวกับโทรเลข	4.7	54.30	5.0
	3. พัดลมตั้งพื้น ติดผนัง ขนาด ไม่เกิน 125 พ.	4.7	39.22	8.0
	4. เตาอบไมโครเวฟ	4.0	60.23	15.0
	5. พลอยเทียมที่ยังไม่ประกอบตัวเรือน	3.1	16.03	37.4
	6. ผลไม้แช่อิ่ม	10.0	2.26	42.3
	รวม		241.63	

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

4. การลงทุนของสหรัฐฯ ในประเทศไทย อาจลดลง เนื่องจากนโยบายการเพิ่มการลงทุนในสหรัฐฯ มากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจในประเทศ แต่อาจมีผลกระทบไม่มากนัก เนื่องจากสหรัฐฯ มีการลงทุนในไทยเพียง 1.10% ของการลงทุนทั้งหมดในต่างประเทศ

5. นโยบายเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมนุษยธรรมของนายบิล คลินตัน อาจส่งผลในเชิงการกีดกันทางการค้าต่อไทย เนื่องจากสหรัฐฯ กล่าวหาว่านักธุรกิจไทยไปตัดไม้ทำลายป่าในประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งก่อนหน้านี้ที่ไทยซื้อปลาหูฉลามแท้แข็งจากประเทศที่จับด้วยอวนลอยคือเวเนซุเอลา เม็กซิโก และเอกวาดอร์ ซึ่งทำลายปลาโลมาและเต่าทะเล

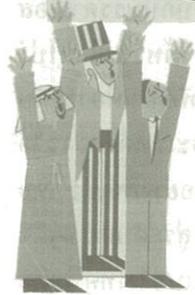
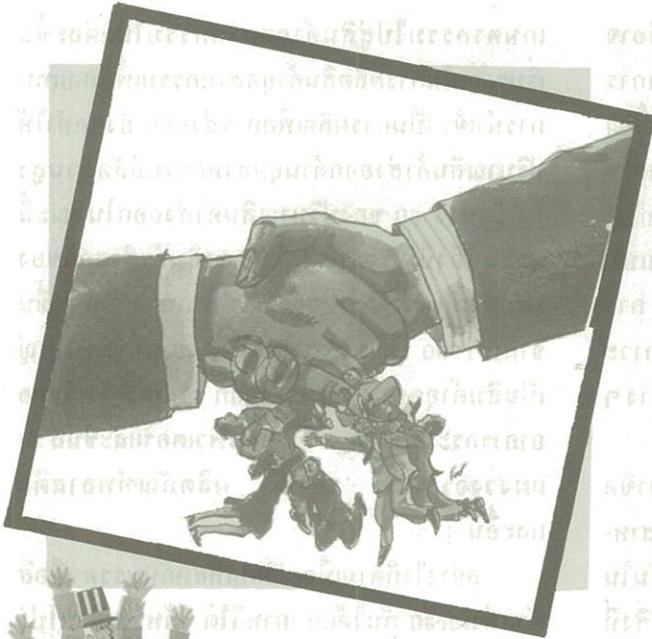
จากสินค้าตามตารางดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย เช่น ฝรั่ง มะม่วง มังคุดแห้ง มะละกอ

แห้ง แยมสับปะรด ลิ้นจี่ ลำไยปรุงแต่ง ที่จัดอยู่ในอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร นอกจากนี้ถ้าพิจารณาจากตารางข้างต้นจะมีอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่จะได้รับผลกระทบจากการเข้าดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของนายบิล คลินตัน โดยตรง ดังนั้น รัฐบาลควรดำเนินการสนับสนุน ให้อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบเหล่านี้สามารถปรับตัวเพื่อเข้าสู่ตลาดอื่นมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันต้องส่งเสริมให้มีการใช้สิทธิ GSP อย่างเต็มที่ในสินค้ากลุ่มอื่นมากขึ้น

โดยสรุป สหรัฐฯ เป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย มีสัดส่วนการค้าคิดเป็นร้อยละ 21 ของปริมาณการส่งออกที่ไทยค้ากับทั่วโลก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องดำเนินการเพื่อรักษาตลาดหลักแห่งนี้ เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่อุตสาหกรรมไทยในอนาคต

ที่มาของข้อมูล จากเอกสารประกอบการชี้แจงต่อคณะกรรมการต่างประเทศของรัฐสภาเรื่องผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางด้านต่าง ๆ ระหว่าง

ไทย และสหรัฐฯ ภายหลังจากนายคลินตันเป็นประธานาธิบดี ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2535

Joint Venture : เรารุกเขา หรือ เขารุกเรากันแน่!

*ชุตีระ ระบอบ

ก่อนที่โลกจะก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ภาวะเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ กำลังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงอย่างเร่งรีบเพื่อมุ่งสู่ความเป็น "เศรษฐกิจแบบหนึ่งเดียว" (single economy) กล่าวคือในทุกวันนี้ไม่อาจกล่าวได้ว่า สินค้าหรือบริการได้ถูกแยกแยะเป็นของประเทศหนึ่งประเทศใดโดยเฉพาะ การที่บริษัทยักษ์ใหญ่ของอเมริกาตั้งโรงงานผลิตสินค้าอยู่ในประเทศอินเดีย แต่ส่งไปขายในประเทศญี่ปุ่นนั้น เราจะถือว่าเป็นเศรษฐกิจของอเมริกา หรืออินเดีย หรือญี่ปุ่นกันดี? ความเจริญเติบโตทางภาคเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของประเทศหนึ่งย่อมก่อให้เกิดแรงกระทบต่ออีกประเทศหนึ่งหรือหลายประเทศอย่างไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้เนื่องจากทุก

ประเทศต่างสังกัดอยู่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทั้งโลก (globalization) แบบใหม่ที่กำลังก่อรูปร่างเด่นชัดขึ้น นับตั้งแต่การสิ้นสุดของยุคแห่งสงครามเย็นที่ได้ยึดเชื้อติดต่อกันมาหลายสิบปี และเปลี่ยนโฉมหน้าเป็นสงครามทางเศรษฐกิจที่แต่ละประเทศต่างดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ตลอดจนเพื่อเป็นการแสวงหาความมั่งคั่งแห่งชาติ (wealth of nations) ที่เคยมีนักปราชญ์ทางด้านเศรษฐศาสตร์ในอดีตได้กล่าวไว้

จากการที่ประเทศหนึ่งได้เข้าไปมีบทบาทอยู่ในอีกประเทศหนึ่ง อันเนื่องมาจากเหตุผลและความจำเป็นในอันที่จะต้องพัฒนาขีดความสามารถทางด้านเศรษฐกิจ พร้อมกับสร้างประโยชน์ตอบแทน

*อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : ศศ.บ. (รัฐศาสตร์)

แลกเปลี่ยนกับการถือหุ้นที่จะได้รับ จึงไม่อาจกล่าวได้ชัดเจนว่าเป็นลัทธิล่าอาณานิคม หรือการเข้าครอบงำทางเศรษฐกิจในรูปแบบใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันทุกประเทศได้ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการตื่นตัว ในรูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และยึดถือแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจตามแบบเสรีนิยมโดยทั่วหน้าในสถานการณ์เช่นว่านี้ การจำกัดขอบเขตของตนเองย่อมทำให้ประสบกับภาวะชะงักงัน สำหรับการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นได้

เมื่อประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างเร่งพัฒนาขีดความสามารถและศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมมากขึ้น ส่งผลกระทบให้ภาวะการแข่งขันในตลาดโลกทวีความรุนแรงมากขึ้นตามไปด้วยสิ่งที่ติดตามมากก็คือ ลัทธิกีดกันทางการค้าได้ถูกนำมาใช้เพื่อปกป้องความอยู่รอดของอุตสาหกรรม ภายในประเทศหรือกลุ่มประเทศพันธมิตร ซึ่งปรากฏให้เห็นเด่นชัดมากยิ่งขึ้นทุกขณะ ฉะนั้นการที่จะนำประเทศหลุดพ้นจากสภาวะการดังกล่าวก็คือการเร่งระดมพัฒนาความสามารถทางการผลิตสูงขึ้น และจำเป็นที่จะต้องแสวงหาสิ่งที่จะมาทดแทนความได้เปรียบดังกล่าว โดยการยกระดับการพัฒนาเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ ก่อนที่จะก้าวเข้าสู่จุดดังกล่าวได้นั้น เครื่องมือสำคัญอันเปรียบเสมือนเป็นสิ่งเชื่อมโยงก็คือ การถ่ายทอดเทคโนโลยี (technology transfer) จากประเทศหนึ่งสู่อีกประเทศหนึ่ง ซึ่งกระทำได้ในรูปแบบที่แตกต่างกัน

หากพิจารณาอย่างถ่องแท้ถึงศักยภาพทางการผลิต ในภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยในอดีตนับถึงปัจจุบันจะพบว่า นับตั้งแต่รัฐบาลได้เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาประเทศในภาคอุตสาหกรรม โดยกำหนดเป็นแนวนโยบายปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการส่งออกสินค้า

เกษตรกรรมไปสู่สินค้าอุตสาหกรรมในแต่ละชั้น เริ่มจากเน้นการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า เป็นการผลิตเพื่อการส่งออก ยังผลทำให้ปริมาณสินค้าส่งออกด้านอุตสาหกรรมมีสัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 60 ของปริมาณสินค้าส่งออกในขณะนั้น และนับถึงปี 1991 มูลค่าของสินค้าส่งออกของประเทศไทยจำนวนกว่า 700,000 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 1990 ร้อยละ 21 โดยในจำนวนนี้ ส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ อากาศกรปกป้อง วิทยุ โทรทัศน์ และชิ้นส่วนแผงวงจรไฟฟ้า รองเท้า ผลิตภัณฑ์พลาสติก และอื่น ๆ

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับบรรดาเสือสี่ตัวแห่งเอเชีย อันได้แก่ เกาหลีใต้ ไต้หวัน สิงคโปร์ และฮ่องกงแล้ว ยังนับได้ว่ามีการพัฒนาเพียงระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากปัจจุบันประเทศดังกล่าวได้ปฏิวัติการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเก่าอย่างสิ้นเชิง โดยข้ามขั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่ระดับเศรษฐกิจสารสนเทศ และระบบการผลิตแบบไฮเทคที่ผลิตคอมพิวเตอร์รวมทั้งสินค้าที่มีการพัฒนาอย่างลับซับซ้อนออกขายในตลาดโลกแข่งขันกับประเทศผู้นำทางเศรษฐกิจ อาทิ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น

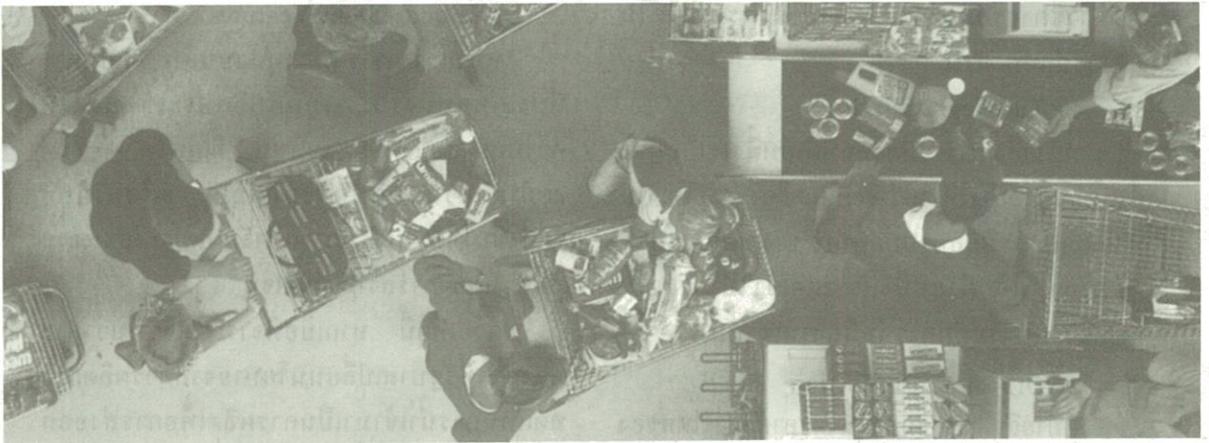
เกาหลีใต้ เมื่อสามสิบปีที่แล้วยังยากจนมาก แต่ปัจจุบันกลายเป็นประเทศผู้นำด้านการส่งออกรถยนต์ เครื่องรับโทรทัศน์ เรือเดินสมุทร เครื่องคอมพิวเตอร์ไปแล้ว โดยเปลี่ยนแปลงจากประเทศเกษตรกรรมที่ยากจน กลายเป็นประเทศที่ก้าวหน้าที่สุดของกลุ่มนิคส์เอเชีย โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (จีเอ็นพี) เพิ่มจาก 120 ดอลลาร์ ในปี 1965 มาเป็นมากกว่า 4,000 ดอลลาร์ในปัจจุบัน สำหรับสิงคโปร์ แม้จะพลเมืองไม่มาก แต่ก็พัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจนมีความก้าวหน้าและมีเสถียรภาพที่มั่นคง ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้สูง และผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเพิ่มขึ้น

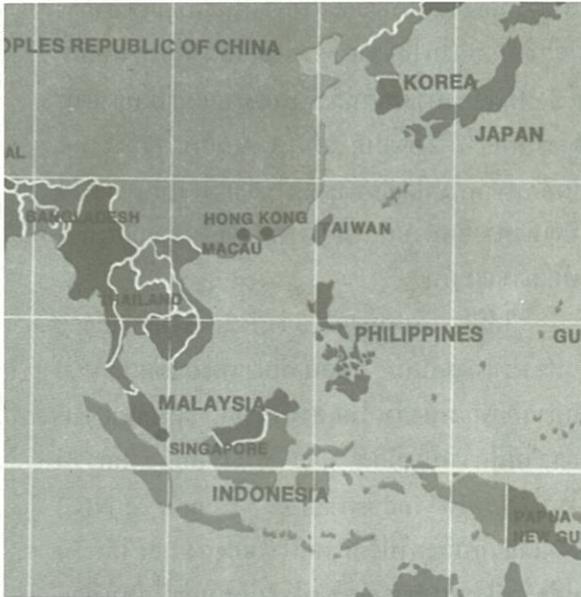
ถึง 8,772 ดอลลาร์ ในปี 1988 ได้หวน พึ่งจะผ่าน ช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง โดยมีการประกาศยกเลิกกฎอัยการศึกที่ใช่มาดังแต่ ปี 1949 ไม่นาน แต่จากการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ อย่างจริงจัง ทำให้ผลผลิตมวลรวมประชาชาติก้าว สู่ระดับไม่ต่ำกว่า 6,000 ดอลลาร์ในขณะนี้ เสือตัว สุกท้ายแห่งเอเชียคือ ฮองกง ปัจจุบันมีฐานะเป็น หนึ่งในสามของศูนย์กลางธุรกิจการเงินที่สำคัญที่สุด แห่งหนึ่งของโลก มีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ สูงกว่า 9,000 ดอลลาร์

บรรดาประเทศดั่งกล่าวข้างต้น เมื่อเหลียวหลัง ไปดูแล้วจะพบว่ามิมีพื้นฐานการพัฒนาจากการเป็น ประเทศที่มีแรงงานราคาถูกมาก่อน และพึ่งพา ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดทั้งสิ้น สำหรับ ประเทศไทย โดยทั่วไปแล้วมีแรงงานค่อนข้างมาก และค่าแรงก็ไม่แพงนัก นอกจากนี้เสถียรภาพ ทางการเมืองก็เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาแม้ว่าจะมี ความแปรปรวนอยู่บ้าง แต่ก็เพียงระยะสั้น ทำให้นักลงทุนจากต่างประเทศทั้งยุโรป อเมริกาและญี่ปุ่น ยังคงให้ความสนใจที่จะเข้ามาลงทุนตามแต่จังหวะ และโอกาสจะเอื้ออำนวย ซึ่งก็ยังนับว่าเป็นเพียงส่วน น้อยเมื่อเทียบกับเสือสี่ตัวแห่งเอเชีย ทั้งนี้เนื่องจาก ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา เทคโนโลยีตั้งแต่แรกเริ่ม ทำให้มีความเจริญรุดหน้า

อย่างรวดเร็ว แม้ในระยะแรกจะเป็นลักษณะของการ ใช้ชีวิตซื้อเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาก่อน นับเป็น เรื่องปกติของประเทศที่กำลังพัฒนา แต่ก็ได้พยายาม ดูดซับเทคโนโลยีจากการร่วมลงทุนกับต่างประเทศ ในอีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่ใช้ในการแก้ไข ปัญหาทางอุตสาหกรรม ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงของการ พัฒนาขณะนั้น

ได้มีการคาดหมายกันว่าประเทศไทยกำลังจะ ถูกขนานนามเป็น "เสือตัวที่ห้าแห่งเอเชีย" หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ไทยสามารถยกระดับตนเองให้ ก้าวไปสู่การเป็นนิคส์ หรือ ประเทศอุตสาหกรรม ใหม่ (Newly Industrialized Country : NIC) เช่นเดียวกับสิงคโปร์ เกาหลีใต้ ฮองกง และได้หวน แต่จากประสบการณ์ของประเทศเหล่านี้ก่อนที่จะ ก้าวไปสู่การเป็นนิคส์ได้นั้น ซึ่งให้เราเห็นถึงความ สำคัญของเทคโนโลยีว่ามีส่วนผลักดันอย่างมากต่อ การพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะยาว ดังนั้น ประเทศ ไทยจึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยแนวทางดังกล่าวเช่น เดียวกัน โดยการแสวงหาหรือชักนำเอาเทคโนโลยี จากต่างประเทศเข้ามาช่วยพัฒนาอุตสาหกรรม ไม่ว่า จะด้วยวิธีการซื้อเครื่องจักร กระบวนการผลิต วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ การจ้างผู้เชี่ยวชาญ รวมตลอดจน ถึงการซื้อสิทธิบัตรหรือจ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้กับผู้ผลิต ต่างประเทศ

แนวทางสำคัญที่ประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจ ก็คือการร่วมลงทุนระหว่างประเทศให้มากขึ้น “การร่วมลงทุน” (Joint Venture) คือการที่มีผู้ร่วมลงทุนระหว่าง 2 ประเทศขึ้นไปมาร่วมกันดำเนินธุรกิจในการผลิตสินค้าหรือบริการในรูปของการใช้เงินร่วมลงทุน และ/หรือการร่วมใช้เทคโนโลยี ตลอดจนจนทักษะความรู้ความชำนาญในการผลิต การตลาด และการจัดการ โดยทั้ง 2 ฝ่ายหรือ แต่ละฝ่ายต่างมีส่วนร่วมในการบริหารงาน รับผิดชอบความเสี่ยง และจัดสรรผลประโยชน์ตามที่ตกลงกัน

วิธีการร่วมลงทุนนั้นสามารถกระทำได้ในหลายรูปแบบ ดังนี้

1. Turnkey Operation

หมายถึง การร่วมลงทุนที่ฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้จัดตั้งทุกสิ่งทุกอย่างให้ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องจักร โรงงาน หรือแม้แต่การฝึกอบรมบุคลากร ช่างเทคนิค โดยที่ผู้ร่วมลงทุนอีกฝ่ายหนึ่งเพียงแต่เข้าไป “หมุนกุญแจ” เพื่อเริ่มต้นการดำเนินงานเท่านั้น

2. Off-Shore Production

หมายถึง การร่วมลงทุนโดยอาศัยประเทศของ

อีกฝ่ายหนึ่งเป็นฐานในการผลิต การร่วมลงทุนแบบนี้มักเกิดขึ้นในกรณีที่บริษัทต่างชาติโยกย้ายโรงงานไปยังประเทศที่ถูกใช้เป็นฐาน ซึ่งมักจะไม่มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้มากนัก แต่อย่างไรก็ตามผลที่ได้จะเป็นในลักษณะที่ส่งผลกระทบต่อให้มีการจ้างงานภายในประเทศเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นการผลิตเพื่อส่งออกเป็นสำคัญ

3. Licensing หรือ Transfer Technology

หมายถึง การร่วมลงทุนแบบถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นการร่วมลงทุนในลักษณะที่บริษัทหนึ่งติดต่อกับอีกบริษัทหนึ่งในต่างประเทศเพื่อขอรับการถ่ายทอดข้อมูลทางเทคนิคสิทธิในการผลิตหรือการตลาดในผลิตภัณฑ์หนึ่ง ๆ โดยที่บริษัทต่างชาติจะได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าธรรมเนียม (Royalty) ซึ่งอาจคำนวณจากเปอร์เซ็นต์ของยอดผลิตภัณฑ์นั้น ๆ หรือแบ่งหุ้นในบริษัทให้ หรือแล้วแต่ตกลง ซึ่งการร่วมลงทุนในลักษณะนี้อาจแยกออกได้เป็น

- Patent Licensing (การร่วมใช้สิทธิบัตร)

- Know-how Agreement (ข้อตกลงขอใช้กรรมวิธีการผลิต)

- Trade-mark Agreement (สัญญาการใช้เครื่องหมายการค้า)

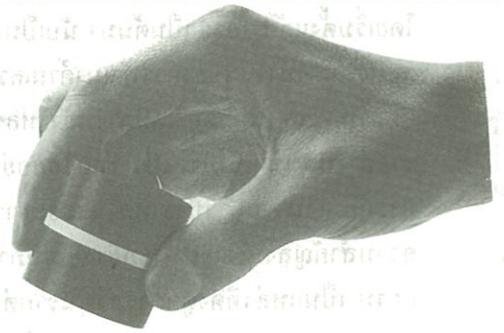
- Trade-mark Licensing (การร่วมใช้เครื่องหมายการค้า)

4. Equity Joint Ventures

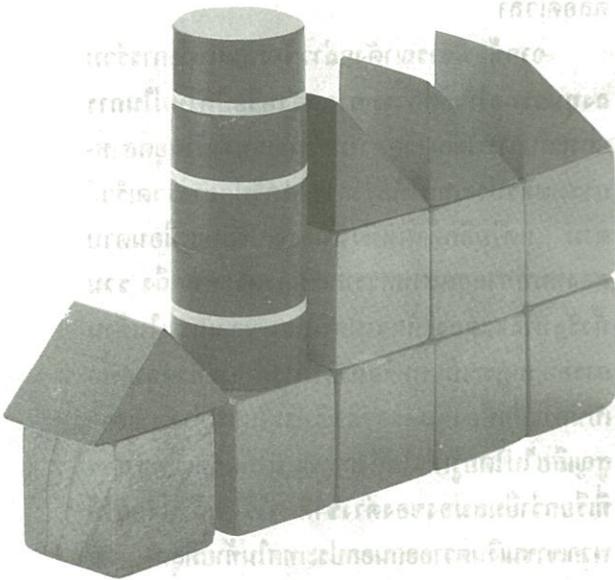
หมายถึง การร่วมลงทุนแบบหุ้น ซึ่งเป็นการที่ประเทศหนึ่งร่วมลงทุนกับอีกประเทศหนึ่งในความหมายของการ “ร่วมทุน” ที่เด่นชัด โดยที่แต่ละฝ่ายมีส่วนลงทุนในบริษัทที่มีอยู่ หรือบริษัทที่จัดตั้งขึ้นใหม่ และมีการแบ่งรับผลประโยชน์ตามสัดส่วนของการลงทุนที่ชัดเจน

ด้วยเหตุนี้ หากเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าภายหลังจากรัฐบาลเปลี่ยนนโยบายจากการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้ามาเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก

“ปัญหาอุปสรรค กับ ก้าวใหม่ ของ อุตสาหกรรมที่จะต้องเดิน ในทศวรรษ...”

* สุนันท์ ปุณณะหิตานนท์

ในระหว่างที่ผ่านมาถึงขณะนี้ มีผู้วิจารณ์ทั้งในด้านสนับสนุนและคัดค้านนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่มุ่งเน้นในการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างค่อนเนื่อง โดยฝ่ายสนับสนุนก็ยกข้ออ้างในเรื่องการสร้างความสำเร็จเติบโตให้กับประเทศ ฝ่ายคัดค้านก็ยกเรื่องผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจในด้านอื่น ๆ ซึ่งรวมไปถึงคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะคัดค้านหรือสนับสนุน รัฐบาลในยุคที่ผ่านมาก็ได้ดำเนินมาตรการทั้งทางการเงินและการคลังเพื่อผลักดันให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมมากกว่า 30 ปีแล้ว ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอบทความนี้ในแนวการสะท้อนภาพที่เกิดขึ้นโดยรวมอันเป็นผลมาจากการส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงและข้อมูลทั้งในด้านบวกและด้านลบ รวมทั้งการเสนอแนวทางที่ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนควรนำไปพิจารณา ดำเนินการต่อไปเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศมากขึ้นในอนาคต

* รองผู้อำนวยการศูนย์ธุรกิจวิทยบริการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : M.B.A. (International Business) สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลดีและผลเสียของการพัฒนาอุตสาหกรรม ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 รัฐบาลมีความมุ่งหมาย ให้เอกชนลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมเนื่องจาก ต้องการลดปัญหาการนำเข้าสินค้าอันนำมาซึ่งการขาดดุลการค้าและดุลชำระเงินเป็นจำนวนมาก การส่งเสริมอุตสาหกรรมในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นการให้สิทธิพิเศษเพื่อให้นักธุรกิจลงทุนผลิตสินค้า เพื่อทดแทนการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ อุตสาหกรรมในระยะนั้นจึงเป็นการผลิตสินค้าขั้นปฐม รวมไปถึงสินค้าอุปโภคบริโภคบางอย่างซึ่งใช้เทคโนโลยีแบบง่าย ๆ และโดยส่วนใหญ่ก็ยังคงพึ่งวัตถุดิบนำเข้าจากต่างประเทศอยู่ การพัฒนาเศรษฐกิจในระยะต่อมาก็ยังคงพยายามที่จะให้ความคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศเพื่อให้ผู้ผลิตในประเทศมีความได้เปรียบสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศอยู่ จนในระยะหลังนี้เพิ่งได้พบว่า การให้ความคุ้มครองดังกล่าวทำให้อุตสาหกรรมหลายประเภทมีการพัฒนาตัวเองน้อยมาก นอกจากนั้นแล้ว แทนที่ปัญหาการขาดดุลการค้าจะลดน้อยลงกลับกลายเป็นปัญหาที่หนักมากขึ้นเนื่องจากการลงทุนในอุตสาหกรรม ทำให้ต้องนำเข้าเครื่องจักร อุปกรณ์ ตลอดจนวัตถุดิบจากต่างประเทศมากขึ้น ดังนั้นในการพัฒนาระยะต่อมาจึงได้มีการกำหนดมาตรการภาษีและ การให้สิทธิพิเศษแก่นักลงทุนจากต่างชาติที่จะนำเงินมาลงทุนเพื่อผลิตสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกไปขายยังต่างประเทศ ทั้งนี้โดยมุ่งหมายที่จะให้ภาคอุตสาหกรรมเป็นตัวนำรายได้เงินตราต่างประเทศเข้าประเทศจำนวนมาก ซึ่งปรากฏว่ามาตรการส่งเสริมของรัฐบาลทั้งในด้านการให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ ตลอดจนถึงการขยายตลาดต่างประเทศซึ่งรัฐบาลมีส่วนสำคัญในการช่วยหาตลาดส่งออกให้มัน ทำให้ประเทศสามารถส่งสินค้าอุตสาหกรรมไปขายยังตลาด

ต่างประเทศสูงขึ้นทุกปีโดยเฉพาะตั้งแต่ปี 2530-2534 นั้น มูลค่าสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นจนมีส่วนต่อสินค้าส่งออกรวมทั้งประเทศสูงถึงร้อยละ 75.9 (ตารางที่ 1) หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวของสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกสูงถึงร้อยละ 58.4 ต่อปี (อัตราเฉลี่ย) อย่างไรก็ตามแม้ว่าอุตสาหกรรมจะเป็นตัวทำให้มีรายได้เข้าประเทศมากขึ้นทุกปี แต่เมื่อพิจารณาในด้านการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมยังต้องอาศัยวัตถุดิบและสินค้าทุนที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศจะพบว่าเรายังต้องเสียเงินตราต่างประเทศเพื่อการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมเป็นจำนวนเงินที่สูงมากยิ่งกว่ารายได้ที่เกิดจากการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม

ดังจะเห็นว่าตั้งแต่ปี 2530-2534 สินค้าอุตสาหกรรม (โดยเฉพาะวัตถุดิบทุกประเภทและสินค้าประเภททุน) ที่ต้องนำเข้านั้นมีมูลค่าสูงขึ้นมากจนมีส่วนต่อสินค้านำเข้าทุกประเภทรวมกันเท่ากับร้อยละ 84.8 (ตารางที่ 2) หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวของการนำเข้าสูงถึง (เฉลี่ย) ร้อยละ 58.0 ต่อปี และสิ่งที่สำคัญคือทำให้มีการนำสินค้าอุตสาหกรรมเข้ามามากกว่ามูลค่าสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกถึง 291,610 ล้านบาทในปี 2534 (เทียบกับ 101,778 ล้านบาทในปี 2530) ซึ่งหมายความว่าแม้จะเพิ่มการผลิตและการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมากเพียงใดแต่เราก็ยังต้องนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้นยิ่งกว่า ดังนั้นการที่มีผู้กล่าวรวม ๆ ว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมทำให้ประเทศมีรายได้เพิ่มขึ้นจึงไม่เป็นการถูกต้องนัก ทางที่สมควรจะได้พิจารณาแยกแยะประเภทอุตสาหกรรมลงไปให้ละเอียดว่า อุตสาหกรรมใดที่ทำให้ได้เงินตราต่างประเทศมากขึ้นจริง และอุตสาหกรรมใดที่ส่งเสริมแล้วยังทำให้มีการสั่งซื้อวัตถุดิบ ชิ้นส่วนอุปกรณ์ต่าง ๆ จากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น หรืออุตสาหกรรมใดที่สามารถใช้วัตถุดิบหรือวัสดุต่าง ๆ ในประเทศได้

แต่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมตลอดจนการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ร่วมทุนกับต่างชาติ มีมาตรการและเงื่อนไขอย่างไร จึงเมื่อส่งเสริมแล้วเป็นประโยชน์แก่ต่างชาติมากกว่าที่จะตกแก่ผลประโยชน์ของคนไทย ทั้งนี้เพื่อที่รัฐจะได้พิจารณากำหนดหรือเปลี่ยนแปลงมาตรการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกว่าที่ได้กระทำไปแล้ว

การที่เราขาดดุลการค้ามากขึ้นทั้ง ๆ ที่ได้พยายามส่งเสริมการส่งออกอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานานเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่า การลงทุนที่ผ่านมายังไม่สามารถทำให้เราพึ่งตนเองได้ ซึ่งหากพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหา ก็เป็นไปได้ว่าอาจเป็นเพราะมีการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่จำเป็นต้องใช้สินค้าประเภททุน รวมทั้งวัสดุ ชิ้นส่วนต่าง ๆ จากนอกประเทศประการหนึ่งหรือเป็นเพราะเราไม่สามารถขยายตลาดต่างประเทศได้มากเนื่องจากการกีดกันทางการค้าสูงในตลาดโลกอีกประการหนึ่ง แม้ว่าในทางปฏิบัตินั้นทั้งภาครัฐและเอกชนมีความสามารถในเรื่องตลาดต่างประเทศค่อนข้างสูงซึ่งทำให้เราสามารถเจาะตลาดในหลายประเทศได้ คิดว่าในอดีตเป็นอันมากก็ตาม

ผู้เขียนใคร่ขอชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่เป็นปัญหาของการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศและจะเป็นปัญหาที่สำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคต ซึ่งควรถือเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาหามาตรการแก้ไขอย่างจริงจังดังต่อไปนี้

1. การขาดแคลนวัตถุดิบบางประเภทและการพึ่งพาการนำเข้าสินค้าทุนจากต่างประเทศ ปัญหานี้สืบเนื่องมาจากทรัพยากรบางประเภทในประเทศมีจำนวนจำกัดหรือหาได้ยาก อุตสาหกรรมหลายประเภทที่เกี่ยวกับการใช้แร่ธาตุ ป่าไม้ รวมถึงน้ำมัน และผลิตภัณฑ์จากน้ำมัน ได้แก่ อุตสาหกรรมรถยนต์ เหล็ก โลหะ กระจก และปิโตรเคมี จะประสบ

ปัญหาการผลิตและการจำหน่ายมากขึ้น นอกจากนั้นอุตสาหกรรมบางอย่าง เช่น อุตสาหกรรมรถยนต์ แม้จะยังจำหน่ายในประเทศได้เพราะมีความต้องการสูงทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด แต่ผู้บริโภคจะต้องแบกรับภาระราคาสินค้าที่สูงขึ้นอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

2. การพึ่งเงินลงทุนจากต่างประเทศอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน นับตั้งแต่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมมาประมาณ 30 ปี จนถึงปัจจุบันประเทศไทยยังจำเป็นต้องอาศัยเงินทุนจากต่างประเทศทั้งในรูปแบบการนำนักลงทุนต่างชาติเข้ามาร่วมลงทุนกับคนไทย การลงทุนของต่างชาติโดยตรงในตลาดหลักทรัพย์ (ไม่นับถึงการซื้อหุ้นเพื่อเก็งกำไร) และการกู้ยืมจากต่างประเทศทั้งโดยธนาคารพาณิชย์ โดยสถาบันการเงินต่าง ๆ และการกู้ยืมโดยตรงของเอกชนและรัฐบาลจากต่างประเทศ และนับวันปริมาณการกู้ยืมและความต้องการลงทุนร่วมจากต่างชาติของเอกชนไทยจะมีมากขึ้น ซึ่งถ้ามองย้อนหลังไปจะพบว่า การส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรมทุกวิถีทางที่ผ่านมาของรัฐ น่าจะมีผลทำให้อุตสาหกรรมของไทยมีการสะสมทุนเพื่อการลงทุนในระยะปัจจุบันได้อย่างเพียงพอที่จะสามารถลดการพึ่งพาเงินกู้จากต่างประเทศลงไปได้มากกว่าที่ปรากฏจริงในขณะนี้

ข้อมูลที่น่าสนใจที่ชี้ให้เห็นถึงการลงทุนในระยะที่ผ่านมา ได้แก่ดัชนีการลงทุนภาคเอกชนชี้ให้เห็นว่ามีการลงทุนเพิ่มในอัตราที่สูงมากโดยเฉพาะในช่วงปี 2530-2534 (ตารางที่ 3) ซึ่งการลงทุนที่สูงขึ้นดังกล่าวก็สะท้อนถึงการใช้เงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินภายในประเทศ และจากการนำเงินเข้าประเทศ (ในรูปแบบถือหุ้น) รวมไปถึงการต้องสั่งซื้อสินค้าทุนจากต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นมากด้วย นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึงการออมเงินเมื่อเทียบกับความต้องการใช้เงินของประเทศโดยรวมแล้ว (Gross

ตารางที่ 1
โครงสร้างสินค้าส่งออก ปี 2530-2534 หน่วย: ล้านบาท

	2530		2531		2532		2533		2534 ^{1/}	
	มูลค่าส่งออก	สัดส่วน	มูลค่าส่งออก	สัดส่วน	มูลค่าส่งออก	สัดส่วน	มูลค่าส่งออก	สัดส่วน	มูลค่าส่งออก	สัดส่วน
เกษตรกรรม	83,259	27.8	106,432	26.4	118,508	23.0	100,002	16.9	109,310	15.1
ประมง	18,163	6.1	20,826	5.2	28,538	5.5	32,507	5.5	44,720	6.2
ป่าไม้	819	0.3	813	0.2	703	0.1	753	0.1	1,060	0.1
เหมืองแร่	5,851	1.9	7,631	1.9	8,018	1.6	7,438	1.3	7,970	1.1
อุตสาหกรรม	188,031	62.7	263,737	65.3	354,154	68.6	440,395	74.7	549,610	75.9
อื่นๆ	3,730	1.2	4,131	1.0	6,394	1.2	8,717	1.5	11,930	1.6
รวม	299,853	100.0	403,570	100.0	518,315	100.0	589,812	100.0	724,600	100.0

หมายเหตุ 1/ ประมาณการ
ที่มา - กรมศุลกากร

ตารางที่ 2
โครงสร้างสินค้านำเข้า ปี 2530-2534 หน่วย: ล้านบาท

	2530		2531		2532		2533		2534 ^{1/}	
	มูลค่านำเข้า	สัดส่วน	มูลค่านำเข้า	สัดส่วน	มูลค่านำเข้า	สัดส่วน	มูลค่านำเข้า	สัดส่วน	มูลค่านำเข้า	สัดส่วน
เกษตรกรรม	14,574	4.3	18,975	3.7	23,108	3.5	29,173	3.4	36,700	3.7
ประมง	6,758	2.0	14,212	2.8	18,337	2.8	19,961	2.4	26,780	2.7
ป่าไม้	3,654	1.1	5,285	1.0	10,891	1.6	13,821	1.6	16,860	1.7
เหมืองแร่	5,938	1.8	8,158	1.6	42,246	6.4	49,636	5.8	49,600	5.0
อุตสาหกรรม	280,809	86.6	446,029	86.9	543,707	82.0	722,659	84.7	841,220	84.8
อื่นๆ	14,067	4.2	20,455	4.0	24,590	3.7	17,732	2.1	20,840	2.1
รวม	334,800	100.0	513,114	100.0	662,679	100.0	852,982	100.0	992,000	100.0

หมายเหตุ 1/ ประมาณการ
ที่มา - กรมศุลกากร

National Savings หรือ GNS ต่อ Gross Domestic Investment หรือ GDI) ปรากฏว่า สัดส่วนของเงินออมของชาติเมื่อเทียบกับการลงทุนลดลงอีกด้วย (ตารางที่ 4) เนื่องจากเงินออมเติบโตไม่ทันกับความต้องการลงทุน ซึ่งกรณีการออมเติบโตไม่ทันการลงทุนนี้เกิดขึ้นมาตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาฉบับที่ 1 จนถึงขณะนี้นับได้เกือบสามสิบปีแล้ว แม้ว่าเราอาจมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่เห็นเศรษฐกิจของประเทศเติบโตตลอดเวลาในอัตราค่อนข้างสูง อุตสาหกรรมจะเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวในอัตราสูงทุก ๆ ปีก็ตาม แต่โดยแท้จริงแล้วในท่ามกลางการเติบโตนั้นเรากลับไม่สามารถเก็บออมได้มาก เพราะการใช้จ่ายของอุตสาหกรรมมีปริมาณที่สูงด้วย อีกทั้งยังทำให้ต้นทุนราคาสินค้าอุปโภคบริโภคสูงขึ้น ซึ่งทำให้ประชาชนหรือเศรษฐกิจในภาคครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นตามไปด้วย จำนวนเงินที่เหลือสำหรับเก็บออมจึงไม่อาจเพิ่มขึ้นได้มาก

3. สภาพการแข่งขันในตลาดโลกมีความรุนแรงและมีการสร้างเงื่อนไขทางการค้าเพื่อกีดกันสินค้าจากประเทศอื่น ๆ ไปด้วยทุกภูมิภาคของโลก ในปัจจุบันอุตสาหกรรมในประเทศไทยมีการพัฒนาไปถึงขั้นการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามโดยส่วนใหญ่แล้วสินค้าอุตสาหกรรมของไทยก็ยังคงเป็นสินค้าประเภท Intermediate products และสินค้าที่ใช้แรงงานที่มีฝีมือเป็นหลักซึ่งนับวันจะมีคู่แข่งทั้งใหม่และเก่าจากประเทศทุกมุมโลกเพิ่มขึ้น เช่นจากจีน เวียดนาม เม็กซิโก อินเดีย อินโดนีเซีย เป็นต้น นอกจากนั้นแล้ว เรายังกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือและมีกำลังคนที่มีความรู้ในด้านเทคโนโลยีขั้นสูงไม่เพียงพอกับการที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมไปถึงระดับการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงได้

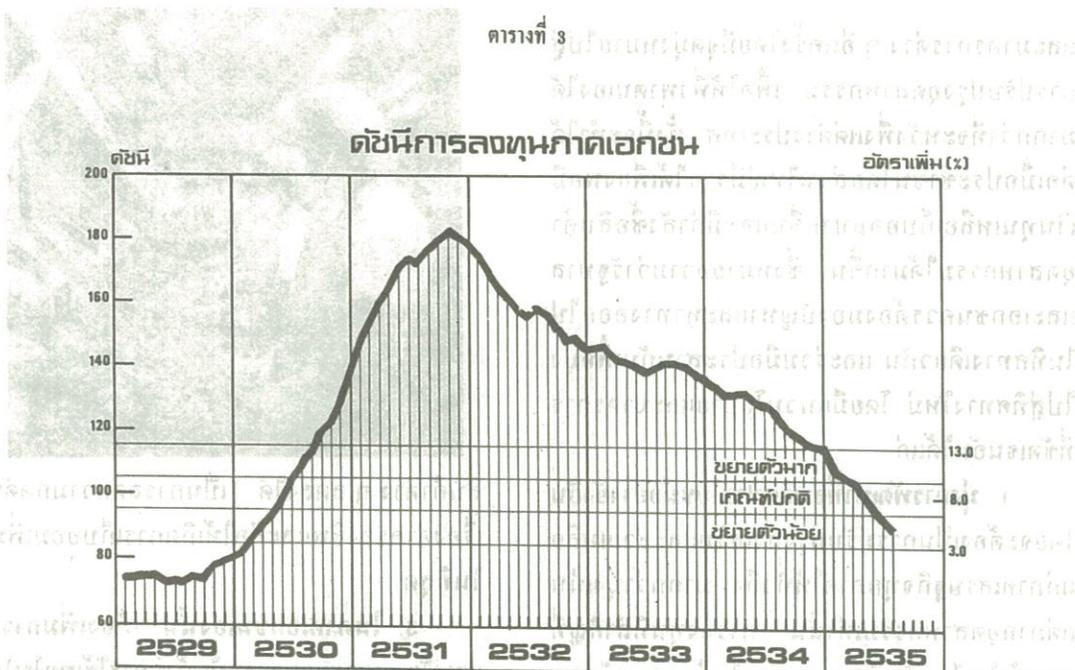
4. การผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในประเทศมีต้นทุนที่สูงขึ้น ในอดีตที่ผ่านมา การที่ต่างชาติ

พากันมาลงทุนในประเทศมีสาเหตุมาจากค่าแรงของคนไทยมีอัตราต่ำ แต่ในระยะหลังมานี้ นอกจากค่าแรงของคนงานทุกระดับจะสูงขึ้นแล้ว อุตสาหกรรมของไทยซึ่งร่วมลงทุนกับต่างชาติยังไม่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อให้สินค้าอุตสาหกรรมมีมูลค่าเพิ่มสูงและลดต้นทุนการผลิตในระยะยาวลงได้มากเท่าที่ควรจะเป็นดังนั้นในภาวะปัจจุบันการลงทุนของอุตสาหกรรมหรือการขยายอุตสาหกรรมให้เติบโตขึ้นจึงประสบกับปัญหาด้านทุนการผลิตที่สูงขึ้น อันจะทำให้เป็นข้อเสียเปรียบสินค้าอุตสาหกรรมในประเทศอื่น ๆ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรมนี้ ควรจะถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ที่จะต้องมีการแก้ไข ซึ่งสาเหตุของต้นทุนการผลิตสูงมาจากปัจจัยหลายประการนับตั้งแต่เรื่องต้นทุนของเงินกู้ซึ่งต้องจ่ายอัตราดอกเบี้ยสูง (อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในประเทศสูงถึงเฉลี่ยร้อยละ 15-18 ต่อปี) อัตราภาษีการค้าและภาษีเงินได้นิติบุคคล ค่าจ้างแรงงานซึ่งสูงขึ้นเพราะคนงานจำเป็นต้องเรียกร้องค่าแรงเนื่องจากค่าครองชีพสูงขึ้นตลอดเวลา ต้นทุนวัตถุดิบสูงโดยเฉพาะเมื่อต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ตลอดจนถึงค่าขนส่งสินค้าและค่าการตลาดซึ่งนับวันเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นและมีราคาเพิ่มขึ้นมาก

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

นับถึงขณะนี้ เรายังจะย้อนหลังไปเริ่มต้นกันใหม่อีกไม่ได้แล้วเพราะอุตสาหกรรมของไทยก็ได้ถูกผลักดันให้เดินหน้ามาเป็นเวลาช้านาน สิ่งที่รัฐบาลและเอกชนจะต้องทำต่อไปคือ ทำอย่างไรจึงสามารถทำให้อุตสาหกรรมของประเทศสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างแท้จริง สามารถทำให้เกิดการสะสมทุนได้มากและรวดเร็วขึ้น และมีผลต่อการเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนมากกว่าจะเป็นแรงกดดันให้ประชาชนมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น ผู้เขียนใคร่ขอเสนอให้ทั้งฝ่ายรัฐบาลและเอกชนทบทวนนโยบาย

ตารางที่ 3

องค์ประกอบ : เมื่อถือตัวไว้ได้รับอนุญาตในเขต

: ปริมาณจำหน่ายสินค้า

: ฐานข้อมูลราคาอุตสาหกรรมและก่อสร้างของธนาคารพาณิชย์

: ปริมาณเงินทุนนำเข้านักการทูต

: ปริมาณเงินลงทุนต่างชาติ (ราคาปี 2529)

Gross Investment and Savings at Current Prices

Line	1986		1987		1988		1989		1990 ^a	
	Millions of Baht	Growth Rates	Millions of Baht	Growth Rates						
1	238,643	-2.2	299,790	25.6	434,546	45.0	559,707	28.8	753,952	34.7
2	155,087	4.5	218,868	41.1	329,614	50.6	457,891	38.9	597,328	30.5
3	83,578	-9.1	77,482	-7.3	77,727	0.3	92,524	19.0	131,725	42.4
4	-22	—	3,440	—	27,205	—	9,292	—	24,899	—
5	238,643	-2.2	299,790	25.6	434,546	45.0	559,707	28.8	753,952	34.7
6	228,955	16.1	296,969	29.7	431,196	45.2	536,110	24.3	622,667	16.1
7	135,524	17.1	193,754	43.0	312,684	61.4	392,360	25.5	461,672	17.7
8	115,714	10.8	145,747	26.0	201,511	38.3	242,516	20.3	229,831	-5.2
9	99,383	10.6	117,233	18.0	160,031	36.5	181,757	13.6	150,015	-17.5
10	16,331	12.6	28,514	74.6	41,480	45.5	60,759	46.5	79,816	31.4
11	19,810	75.4	48,007	142.3	111,173	131.6	149,844	34.8	231,841	54.7
12	4,767	254.3	29,258	513.8	85,201	191.2	114,955	34.9	191,028	66.2
13	15,043	4.6	18,749	24.6	25,972	38.5	34,889	34.3	40,813	17.0
14	93,431	14.7	103,215	10.5	118,512	14.8	143,750	21.3	160,995	12.0
15	-16,572	—	4,044	—	38,093	—	40,902	—	18,972	—
16	-6,884	-117.0	6,865	199.7	41,443	503.7	64,499	55.5	150,257	133.0
17	20.9	—	23.7	—	28.6	—	30.2	—	30.4	—
18	22.4	—	23.4	—	26.1	—	27.9	—	29.4	—
19	21.8	—	23.9	—	28.8	—	31.5	—	36.8	—
20	95.9	—	99.1	—	99.2	—	95.8	—	82.6	—
21	102.9	—	97.7	—	90.5	—	88.5	—	80.1	—

Source : National Accounts Division, NESDB

และมาตรการต่าง ๆ อีกครั้งโดยมีจุดมุ่งหมายไปสู่ การปรับปรุงอุตสาหกรรม เพื่อให้พึ่งพาตนเองได้ มากกว่าที่จะหวังพึ่งแต่ต่างประเทศ ทั้งนี้ทำได้ ต่อเมื่อประชาชนโดยส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอมี เงินทุนเหลือเก็บออมมากขึ้นและมีกำลังซื้อสินค้า อุตสาหกรรมได้มากขึ้น ซึ่งหมายความว่ารัฐบาล และเอกชนควรต้องมองปัญหาและหาทางออกไป ในทิศทางเดียวกัน และร่วมมือประสานกันเพื่อมุ่ง ไปสู่ทิศทางใหม่ โดยมีแนวนโยบายและมาตรการ ที่ชัดเจนอันได้แก่

1. มุ่งการพัฒนาที่จะเกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยจะต้องเป็นการปรับปรุงส่งเสริมและช่วยเหลือ แก่ภาคเศรษฐกิจทุกภาคให้ทั่วถึง มากกว่ามุ่งเน้น แต่ภาคอุตสาหกรรมเท่านั้น การลงทุนที่สำคัญที่ ควรทำในปัจจุบันคือการลงทุนในด้านการพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการลงทุนเพื่อการ ศึกษาในรูปแบบการกระจายการศึกษาไปยังท้องถิ่น ให้มากที่สุด ซึ่งจะต้องเป็นการกระจายการศึกษา ทุกระดับ มิใช่เพียงระดับประถมหรือมัธยมเท่านั้น นโยบายการกระจายการศึกษาให้ทั่วถึงไม่จำเป็นต้อง ใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่ควรใช้มาตรการ ส่งเสริมและกระตุ้นให้เอกชนเข้าไปเริ่มหรือ ขยายการลงทุนในการศึกษาทุกระดับกับเพิ่มอำนาจ การบริหารด้านการศึกษาแก่โรงเรียน มหาวิทยาลัย ต่าง ๆ โดยอิสระมากขึ้น ซึ่งหมายถึงว่ารัฐต้องลด บทบาทในการควบคุมหรือกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ทางการศึกษาโดยหน่วยงานของรัฐลงให้เล็กลงที่สุดนั่นเอง

2. ลดการช่วยเหลืออุดหนุนอุตสาหกรรมบาง ประเภทเพื่อให้พึ่งตนเองและพัฒนาตนเองมากขึ้น และหันมาให้ความช่วยเหลือหรือส่งเสริมอุตสาหกรรมในเรื่องการใช่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อ พัฒนาอุตสาหกรรมให้มีคุณภาพสูงขึ้น เพื่อให้เกิดการ ลดต้นทุนการผลิตในระยะต่อไปซึ่งจะทำให้ราคา

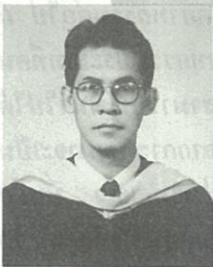

สินค้าต่าง ๆ ลดลงได้ เป็นการลดความกดดันใน เรื่องค่าครองชีพและก่อให้เกิดการเก็บออมเพิ่มขึ้น ในที่สุด

3. ในภาคเอกชนเองนั้น ต้องเพิ่มการวิจัย และพัฒนาและยอมลงทุนในด้านการใช้เทคโนโลยีที่ คุ่มค่าในระยะยาว รวมทั้งเพิ่มการลงทุนในด้านการ ฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการผลิต การบริหาร และการตลาดให้ มากที่สุด ภาคเอกชนควรมุ่งที่จะลดต้นทุนการผลิต ด้วยวิธีการดังกล่าวแม้ว่าในระยะแรกจำเป็นต้อง ลงทุนมากขึ้นก็ตาม เพราะเป็นทางเดียวที่จะทำให้ สินค้ามีคุณภาพสูงขึ้นสามารถแข่งขันได้ในตลาด ต่างประเทศและในประเทศ นอกจากนั้นแล้วการ พัฒนาคอนยังทำให้เกิดผลผลิตสูงขึ้นทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพอีกด้วย

4. ควรส่งเสริม เร่งรัดให้พัฒนาเทคโนโลยี ทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ในปัจจุบันภาคเกษตรกรรม นอกจากจะมีการเติบโตในอัตราต่ำแล้ว กำลังแรงงาน ที่อพยพออกจากภาคเกษตรยังเป็นแรงงานที่มีขีด ความสามารถจำกัดในการเข้าสู่การผลิตในภาค อุตสาหกรรมอีกด้วย แต่ในทางตรงกันข้ามเกษตรกร ส่วนมากนั้นมีพื้นฐานความชำนาญในด้านการเกษตร อยู่แล้ว ดังนั้นหากรัฐหรือเอกชนจะจัดตั้งหน่วยงาน ช่วยเหลือทั้งในด้านการวิจัยและพัฒนาการเกษตร

วิถีการบริหารอุตสาหกรรมไทย

* ดร.ปรีญู ลักษิตานนท์

** พรพิศ โอภาสวงการ

* อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : D.B.A. (Marketing)
U.S.I.U. San Diego, U.S.A.

** หัวหน้าส่วนบริการผู้ถือบัตร ฝ่ายบัตรเครดิต ธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่ : อ.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การตลาดไม่ต่างอะไรกับสงคราม นอกจากจะต้องมีกำลังพลเป็นทัพหน้า ทัพกลาง และทัพหลังแล้ว ยังต้องอาศัยชั้นเชิงในการรุกและรับ

ในการรุกและรับก็ต้องอาศัยการวางแผนหาช่องทางและโอกาสทางธุรกิจอย่างสร้างสรรค์เพื่อองค์เอกลักษณ์และจุดเด่นของบริษัทและสามารถรุกคู่ต่อสู้ไปได้ เปรียบเสมือนนอกจากจะต้องมีกำลังพลแล้ว ยังต้องมีอาวุธที่เหนือคู่แข่ง หรือมีกลยุทธ์เหนือชั้นนั่นเอง

กลยุทธ์การแข่งขันทั่วไป ได้แก่

1. **Cost Leadership** หรือการเป็นผู้นำด้านราคา คือ ลดต้นทุนต่อหน่วยให้ต่ำที่สุดอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับตลาดคู่แข่ง เช่น ห้าง MAKRO ราคาแตกต่างกันมากเมื่อเปรียบเทียบกับราคาสินค้าชนิดเดียวกันในห้างสรรพสินค้าทั่วไป

2. **Differentiate** หรือการสร้างความแตกต่างของสินค้า ในแง่ของตัวผลิตภัณฑ์และ/หรือบริการที่แตกต่างซึ่งเป็นกระบวนการกลยุทธ์เชิงจิตวิทยา โดยเฉพาะการเน้นคุณภาพของงานบริการ เช่น ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบันมีนโยบายเน้นคุณภาพการบริการ และการพัฒนาคุณภาพของบริการ ในกรณีนี้จะทำได้อย่างไร ย่อมต้องมีองค์ประกอบหลายอย่างเช่น ความพร้อมทางด้านโครงสร้างและเทคโนโลยีที่ทันสมัยของระบบงาน ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า เป็นต้น

3. **Focus Strategy** คือกลยุทธ์การแบ่งส่วนแบ่งทางการตลาด (Segmentation) ว่าจะทำขนาดใดแล้วทำที่ละ Segment ไม่ได้ขยายออกไปที่เดียวร้อยเปอร์เซ็นต์เต็ม (ดูหน้า 56)

นอกจากนั้น “ข้อมูล” (Information) ยังเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งในการดำเนินธุรกิจตั้งแต่กระบวนการวิเคราะห์-วางแผน-ปฏิบัติ-และควบคุมติดตามผลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางการตลาดในธุรกิจส่วนรวมหรือบริษัทคู่แข่ง ภาวะเศรษฐกิจการเงินของโลก หรือ

บ้านเมือง สภาวะทางการเมืองของประเทศคู่ค้า หรือเมืองไทย แนวนโยบายด้านธุรกิจการลงทุน กำแพงภาษีและเสถียรภาพของรัฐบาล พฤติกรรมผู้บริโภค ขนบธรรมเนียมประเพณี ต้นทุนวัตถุดิบ ค่าใช้จ่ายในการผลิต การขนส่ง คลังสินค้าและสินค้าคงคลัง ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคนิคของผู้ผลิตและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่จะได้จากข้อมูลเพื่อลดต้นทุนการผลิตให้น้อยที่สุด และได้กำไรให้มากที่สุด พร้อมกับสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับผู้บริโภค (ดูหน้า 56)

ดังนั้น ยังมีข้อมูลรวดเร็วและแม่นยำมากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้มีโอกาสและได้เปรียบคู่แข่งมากเท่านั้น

เทคโนโลยีทางด้านข้อมูล (Information Technology) ซึ่งได้มีการพัฒนาขึ้นมาอย่างรวดเร็วโดยมีการทุ่มทุนด้านการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีหลาย ๆ ประเภทเพื่อรองรับข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ อันได้แก่ Text Data Voice Image และ graphic

ธุรกิจสื่อสารและระบบข้อมูลที่ทันสมัย เพื่อความสะดวกรวดเร็ว ซึ่งเป็นธุรกิจที่เติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็ว เช่น โทรศัพท์มือถือ เรายุคระบบสื่อสารดาวเทียม เบบิ้ลทีวี เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงกับระบบต่าง ๆ V.D.O. Banking ข่าวยุโรปเตอร์ เป็นต้น

เทคโนโลยีเป็นตัวกระตุ้นและเปลี่ยนแปลงวิถีทางการบริหารการตลาดซึ่งพัฒนาสู่เครือข่ายด้านข้อมูลข่าวสารที่กระจายทั่วถึงกันอย่างรวดเร็ว ด้านวิทยาการทันสมัย โดยปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคให้เกิดความพึงพอใจ Satisfaction สูงสุด ตลาดจัดจำหน่าย 24 ชั่วโมงอย่าง 7 Eleven จึงเริ่มเกิดขึ้น ในส่วนของธุรกิจบัตรเครดิตในตลาดเมืองไทย ธนาคารก็เริ่มขยายเวลาให้บริการของตู้ ATM ซึ่งบางแห่งเริ่มมีบริการเบิกถอนจากเครื่องได้ 24 ชั่วโมงหรือบริการอนุมัติวงเงินบัตรเครดิตทั้งในและต่างประเทศ 24 ชั่วโมงของธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงเทพ กรณีใช้

ชำระค่าสินค้าบริการยามค่ำคืน หรือในต่างประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างทางด้านเวลาท้องถิ่นในแต่ละประเทศ ด้วยระบบสื่อสารที่ทันสมัย เชื่อมโยงกับ ศูนย์ถึงประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ธนาคารพาณิชย์ไทย ได้เล็งเห็นผลเลิศในแง่บริการลูกค้า (แทนที่จะเป็นที่ผลิตภัณฑ์หรือแข่งขันกันลดดอกเบี้ยเป็นหลัก) โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลักดันแนวนโยบายด้านบริการควบคู่ไปกับการพัฒนาบุคลากรขององค์กร ให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีมนุษยสัมพันธ์

ตัวอย่าง ที่จะยกมาประกอบในที่นี้ ได้แก่ ห้าง Wal-Mart ปัจจุบัน Wal-Mart เป็นราชาห้างขายปลีกที่ทำกำไรได้มากที่สุดในโลก แข่งหน้าห้าง K-Mart และ IGA จากการที่ Wal-Mart ครองความเป็นหนึ่งในปัจจุบันนั้น หาก Wal-Mart สามารถได้ส่วนแบ่งตลาดอีกเพียง $\frac{1}{2}$ ของอดีตภายในปี 1995 Wal-Mart ก็จะมีกำไรแซงหน้าห้าง K-Mart ซึ่งยังเป็นคู่แข่งที่น่าสะพรึงกลัว ขนาด (Size) ของตลาดและแนวโน้มจะยังคงดีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ Sam Walton เป็นผู้ก่อตั้งห้าง ปัจจุบันเสียชีวิตไปแล้วสำนักงานใหญ่อยู่ที่มลรัฐอาร์คันซอ สหรัฐอเมริกามีสาขาทั่วประเทศ เป็นห้างขายปลีกที่ตั้งราคาขายต่ำ และมีบริการเป็นกันเอง เป็นที่ถูกรักถูกใจลูกค้า จนต้องกลับมาซื้อสินค้าอีก ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีรายได้เฉลี่ยเพียง $\frac{1}{2}$ ของห้าง K-Mart

คู่แข่ง :

ได้แก่ K-Mart ซึ่งเคยเป็นหนึ่งในทศวรรษที่ผ่านมา และห้าง Sear อดีตยอดขายอันดับหนึ่งได้ลงมาที่อันดับ 4 แล้ว มีแนวโน้มจะลดลงกว่าเดิม นอกจากนี้ยังมีห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ

กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย

ผู้มีรายได้ระดับกลางถึงราคาต่ำ ทุกเพศและวัย การวิเคราะห์ SWOT (STRENGTH, WEAKNESS, OPPORTUNITY, THREAT)

โอกาสทางการตลาด (O)

1. ความต้องการของตลาดมีอยู่อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และมีหลากหลายชนิดให้เลือก ราคาถูก

2. ตลาดไทยส่วนรวมในสหรัฐอเมริกา มีตลาดการเจริญเติบโตที่ดี และยังสามารถขยายตัวได้อีกมาก

อุปสรรค (T)

1. มีคู่แข่งที่น่ากลัวคอยแย่งส่วนแบ่งตลาด ด้วยกลยุทธ์ที่คล้ายคลึงกัน

2. Wal-Mart ได้ทุ่มเทเงินลงทุนในส่วนของการจัดระบบด้านสาธารณูปโภคเพื่อรองรับแผนการบริหารการตลาด ซึ่งเป็นหนึ่งในส่วนลงทุนที่สูง เช่น ขยายสื่อสารดาวเทียมรับส่งข้อมูล ณ จุดขายเป็นรายวันโดยตรงระหว่างห้างกับผู้ขาย (Supplier) 4,000 ราย ระบบสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคระหว่าง Store Manager โดยใช้ VDO เชื่อมทุกสาขากับสำนักงานใหญ่ ให้ทราบเหตุการณ์ปัจจุบันทันด่วนและเรียกประชุมระหว่างกันได้ทันที ทางเครือข่าย VDO เป็นต้น

จุดแข็ง (S)

1. Wal-Mart เน้น Service Excellence การเป็นเลิศตามแนวของ Sam Walton โดยปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพของพนักงานต้อนรับลูกค้า ให้เป็นที่ประทับใจลูกค้า แม้ว่าบุคลิกจริงจะไม่ได้เป็นเช่นนั้น ทั้งนี้เพื่อให้ลูกค้าเกิดความรู้สึกอบอุ่น เป็นต้น

2. มีสินค้าให้เลือกมากมายหลายชนิด มากกว่าร้านขายปลีกขนาดเล็ก หรือห้างสรรพสินค้า สตี๊กไม่เคียดเพราะมีระบบเทคโนโลยีทันสมัย เชื่อมโยงรายงาน Stock ให้ Supplier เมื่อสินค้าใกล้หมดทันที เป็นการอำนวยความสะดวกซื้อแก่ลูกค้า

3. ตั้งราคาขายถูกได้ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง หรือ Everyday Low Price ไม่ลดเฉพาะเทศกาล เช่น ห้างธรรมดา แม้กระทั่ง Sear ยังไม่สามารถ

ใช้กลยุทธ์นี้ตอบโต้ได้ เนื่องจากต้นทุนสูงกว่า ซึ่งเป็นคุณค่าเพิ่มของ Wal-Mart เนื่องจาก Wal-Mart มีต้นทุนเฉลี่ยสินค้าต่ำกว่าอันเป็นผลจากการบริการภายในของ K-Mart เอง

4. สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน พฤติกรรมผู้บริโภคได้รวดเร็วและแม่นยำ มีระบบสื่อสารข้อมูลทันสมัย สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ล่วงหน้าอย่างรวดเร็วในตลาด demand

จุดอ่อน (W) การสร้างและพัฒนาบุคลากรอย่างมีระบบ และได้รับการอบรมด้านบริการมาอย่างดี ทำได้ยาก ยิ่ง ซึ่งกรณีที่ทำสำเร็จอย่าง Wal-Mart คือพัฒนาจุดอ่อนเป็นจุดแข็ง ก็เป็นการเพิ่มคุณค่าแก่ธุรกิจที่ทำให้เกิดความแตกต่างและทำให้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ในแง่ความพึงพอใจสูงสุดของลูกค้า

ทำกำไรและรักษาส่วนแบ่งตลาดให้มากที่สุด ใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) หรือ 4 PS ที่ทำให้ Wal-Mart ประสบความสำเร็จได้แก่

1. Product Strategy มีสินค้าครบวงจรแทบทุกชนิด ยกเว้น grocery แต่ละชนิดมีสินค้าให้เลือกมากมายกว่าห้างอื่น มีผลิตภัณฑ์ใหม่ตอบสนองทันกับความต้องการของลูกค้า จะซื้ออะไร เวลาใดก็สามารถจับจ่ายได้ทันทีด้วยตัวเอง เนื่องจากมีการสำรวจพฤติกรรมและความต้องการของลูกค้าอยู่ตลอดเวลา

2. Pricing Strategy ตั้งราคาต่ำตลอดกาล "Everyday Low Price" เหมาะกับกลุ่มตลาดเป้าหมาย เป็นราคาขายปกติที่ต่ำและคงที่ ทำให้ลูกค้าเพิ่ม ยอดขายเพิ่มและกำไรเพิ่มขึ้น

3. Place Distribution Strategy ช่องทางการจัดจำหน่าย วางสินค้าขายในห้าง จัดแยกตามประ-

เภทของสินค้าเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อง่ายต่อการหยิบเลือก และจัดเต็ม Stock มีสาธารณูปโภครองรับ ตั้งแต่ระบบสื่อสารดาวเทียมที่คุม Stock จาก Store ไป Supplier ทั่วเครือข่ายห้าง

4. Promotion Strategy ทำการส่งเสริมการขายโดย การโฆษณา ใช้แผ่นใบปลิวโฆษณาแจกหรือแทรกตามหนังสือพิมพ์ (ไม่ได้ลงทุนพิมพ์เป็น Catalogue สีสวยงามเป็นเล่มหนาแจกเหมือน Sears เป็นการลดต้นทุนสินค้าเพราะไม่เน้นยี่ห้อ แต่เป็นราคาถูก

การส่งเสริมการขาย ใช้กลยุทธ์ "Everyday Low Price" จึงไม่ต้องทำ Promotion พิเศษให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม และใช้กลยุทธ์ "Excellence" หัวใจของงานบริการเน้นหนักที่ความพึงพอใจของลูกค้า ไม่ว่าจะคุณภาพสินค้า Stock สินค้าที่วางขายต้องไม่ขาด สินค้าหลากหลายยี่ห้อให้เลือก ราคาถูกเป็นพิเศษรวมทั้งการสร้างและรักษาชื่อเสียงของห้างทุกรูปแบบ ให้ลูกค้ามีความพึงพอใจสูงสุด อยากกลับมาซื้ออีกและเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ต่อให้ห้างได้อีกต่อหนึ่งโดยไม่ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย นับเป็นการแข่งขันเชิงจิตวิทยา ซึ่งประสบความสำเร็จมากในปัจจุบัน และไม่เคยหลอกลวงลูกค้าโดยเฉพาะด้านราคา

- Sales Force เน้นคุณภาพการบริการของพนักงานขาย ปลดปล่อยให้ลูกค้าเลือกซื้อตามสบายจ้างพนักงานในราคาถูกแต่มีประสิทธิภาพ

บริการหลังการขาย การแลกเปลี่ยนสินค้าคืนเป็นเรื่องที่ต้องบริการ กรณีของสั่งให้ไม่ครบ ลูกค้าลืมหรือต่อว่าก็จะส่งตามคืนลูกค้าทันที เป็นการประชาสัมพันธ์ไปในตัวโดยใช้ช่องทางลูกค้าเป็นสื่อ ซึ่งจะมีทั้งลูกค้าหน้าเก่าและใหม่ไม่ขาดสาย

ผลประกอบการ ในค.ศ. 1980-1990 เป็นช่วงที่มีการเติบโตระดับก้าวกระโดด จากจำนวนร้าน

สาขาเพียง 330 ร้าน ใน 11 รัฐ ขยายเป็น 1,500 สาขา ใน 29 รัฐ ปัจจุบันทำกำไรได้มากที่สุดในโลก จากการอ้างอิงนิตยสาร Harvard Business Review และจากการจัดอันดับตามคะแนนล่าสุดของนิตยสารฟอร์จูน เมื่อปี 2535 Wal-Mart กลายเป็นร้านค้าปลีกที่ใหญ่ที่สุดในอเมริกาทั้งด้านชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ

ราคาหุ้นกลุ่มธุรกิจ Wal-Mart ภายใตชื่อกว่า Wal-Mart Store Inc. ในตลาดหุ้นนิวยอร์กก็ติดอันดับ 1 ใน 100 บริษัทนำลงทุนของตลาดหุ้นนิวยอร์ก ผลตอบแทนที่คุ้มค่า พิจารณาจากมูลค่าหุ้น 10,000 เหรียญเมื่อปี 1978 ได้เพิ่มค่าถึง 450,000 เหรียญในค.ศ. 1988 หรือเฉลี่ยเพิ่มประมาณ 45 % ต่อปี

มีผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) 32 % และมูลค่าตลาดมากกว่า 10 เท่าของ BOOK Value

Wal-Mart ติดอันดับ 1-3 ตามหัวข้อคุณสมบัติ 8 ข้อที่สรรคสร้างให้บริษัทต่าง ๆ มีชื่อเสียงและน่าชมเชยในการดำเนินการ อันประกอบด้วย

1. คุณภาพในการบริหารงาน (Quality of Management)
2. คุณภาพของสินค้าหรือบริการ (Quality of Product or Service)
3. การคิดค้นดัดแปลง (Innovation)
4. ผลการลงทุนระยะยาว (Long - Term Investment)
5. สภาพทางการเงิน (Financial Soundness)
- 6-7. ความสามารถในการชักจูง พัฒนา และรักษาความสามารถพิเศษของคน (Ability to Attract Develop and Keep Talent People)
8. ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Responsibility to the Community and Environment)

บริการสำคัญกว่าผลิตภัณฑ์

ตัวอย่างธุรกิจค้าปลีกในเมืองไทย Convenience Store หรือร้านโชห่วยติดแอร์ ค้าปลีก

ลักษณะคล้าย Supermarket ขนาดเล็ก จัดวางสินค้าแยกเป็นหมวดหมู่ สินค้าส่วนใหญ่เป็นของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ความต้องการมีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนา รองรับชีวิตที่เร่งรีบ การตอบสนองวิถีชีวิต (Life Style) ของลูกค้าเป้าหมายที่แปรเปลี่ยนไป ลูกค้าจะเป็นขาประจำและมีอำนาจซื้อเพิ่มขึ้น มีการเปิดสาขาต่าง ๆ มากมาย พร้อมกลยุทธ์ของการลดแลกแจกแถม ชื้อปรับกลยุทธ์ การมาเอาใจลูกค้ามากขึ้นเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคให้แวะมาใช้บริการ

แนวคิดยุคใหม่คือ การให้ความสะดวกสบายแก่ลูกค้าในบริการและความสะดวกในการซื้อหาสินค้าตลอด 24 ชั่วโมง อย่าง 7-Eleven จุดเด่นด้านบริการของ 7-Eleven คือ เมื่อแรกก้าวเข้าร้านเราจะได้รับการทักทายอย่างเป็นกันเองและยังสามารถเลือกบริการตนเองในเรื่องเครื่องดื่ม หรืออาหารต่าง ๆ ด้วย ให้ลูกค้าบริการตัวเอง เพื่อแสดงการไม่เอาเปรียบผู้บริโภค เช่น ชื้ออาหารแล้วมี Micro Wave ให้อุ่นอาหารเองได้ ให้ลูกค้าค่น้ำเองได้ จะทำให้รู้สึกที่ไม่เสียเปรียบ เป็นต้น

ปัจจุบัน ร้านขายของชำแบบเก่าค่อย ๆ หดไป คนไม่นิยมเข้า และยิ่งราคาแพงกว่าอีก ผู้บริโภคหันมานิยมร้านที่เทียบพร้อมไปด้วยปัจจัยที่คั่งบนพื้นฐานความพอใจของผู้บริโภคแทน ดังนั้นเรื่องจิตใจเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ลูกค้าสามารถก้าวเข้ามาซื้อทีเดียวได้หมด (One-Stop Shopping) ตรงข้ามกับร้านของชำ ของก็ไม่ค่อยครบ เจ้าของก็ไม่เป็นมิตรและต้องเป็นผู้หยิบให้เอง บรรยากาศก็ไม่น่าเข้า ราคาก็ไม่ถูกกว่า ซึ่งไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกร รองลงมาคืออาชีพประมง หัตถกรรม ฯลฯ ซึ่งในอดีตวิธีการผลิตสินค้าเหล่านี้ ไม่สลับซับซ้อน ใช้แต่แรงงานคนเป็นหลัก ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ไม่สามารถผลิต Mass Production เพื่อให้เกิด Economic of Scale เป็นการค้าขายโดย

พื้นที่ตลาดในประเทศเป็นหลัก

การดำรงสถานะอยู่อย่างเดิม นั้น เมื่อถึงวาระหนึ่งจะเกิดอุปสรรคหลายประการ ไม่อาจขยายได้อีก กลุ่มนายทุนพบช่องทางขยายอุตสาหกรรมนี้ ให้พัฒนาและเติบโตยิ่งขึ้นโดยแสวงหาหนทางต่าง ๆ ที่จะช่วยดำเนินการตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว มีทั้งเจ้าของลงทุนเอง ต้องผู้เอง จัดการการบริหารองค์กรเอง บริหารเงินเอง จนถึงจุดหนึ่งก็ยังมีขีดจำกัด แต่ดีกว่าแบบแรก

เกิดการแสวงหาผู้ร่วมลงทุนจากต่างประเทศ ในลักษณะ Joint Venture ทำให้เกิดเงินทุนจากต่างประเทศ การสร้างแรงงาน Technology Know-how การบริหารองค์การ ได้ Globalization, World Trade, Multi-Nation การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Direct Investment) ได้เงินทุน ได้เงินตราต่างประเทศ การสร้างแรงงาน

เกิดการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม มีการนำเข้าเครื่องจักร Automation พัฒนาบุคลากร การใช้ฝีมือ Knowhow Technology ทันสมัย เงิน

ทุน เกิดการส่งเสริมภาครัฐบาล เช่นทุนไทยของ BOI ได้ Waive/ ลดหย่อนภาษี ทางด้าน Joint Venture ต้องนำเงินทุนอย่างน้อย 50 % จึงจะได้ Waive/ ลดหย่อนภาษี Direct Investment 100 % ได้ลดหย่อน

ภาคเอกชนได้รับคืนอากรตามมาตรา 19 ทวิ เช่น การชดเชยอากรขาเข้าประเภทสินค้าวัตถุดิบ นำเข้ามาผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูปและส่งออก การคืนภาษีส่งออก (ไม่ได้นำวัตถุดิบจากต่างประเทศ)

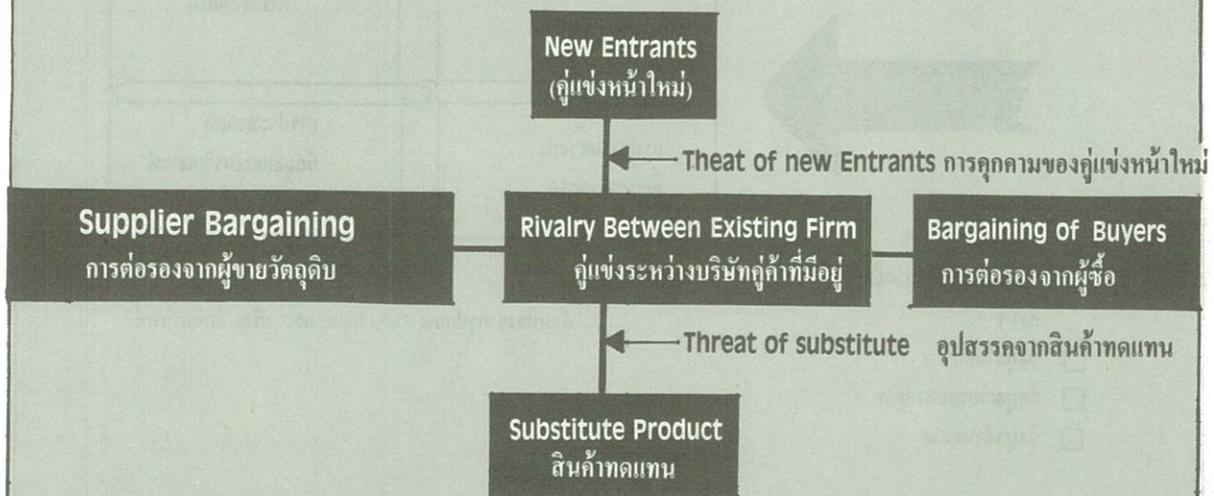
ภาครัฐบาล มาตรการธนาคารแห่งประเทศไทย คือ สนับสนุนทางการเงินเพื่อการส่งออก แบบ Packing Credit มาตรการส่งเสริมทางการภาษี เช่น คิดดอกเบี้ยต่ำ กรมศุลกากรเก็บและคืนภาษี BOI ยกเว้นภาษีโครงการใหญ่ เป็นต้น

Globalization จะวิเคราะห์ Market Share, Market Trend, Market Size, Target Customers ว่าสินค้าที่จะผลิตเป็นอย่างไร เพื่อดู Swot, 5 Forces ต้องทำ Segmentation, Positioning และ 4 P'S

"5 Forces" ของ Michael E. Porter

Forces คือ พลังงานแข่งขัน (Competition)

5 Forces คือ อุปสรรค 5 ตัวที่วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขันความรุนแรงในการแข่งขันจะขึ้นอยู่กับพลัง 5 ตัวนี้คือ

ทั้งหมดเป็นผลกระทบต่อธุรกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

สภาพแวดล้อมปัจจุบัน (Current Business Environment)

Return of Effort

ระยะที่ 3 บริหารควบ 2 เส้นโค้งในเวลาเดียวกัน

ระยะแรก : **Initial/Formation Phase Time** เป็นการอยู่รอด ทำธุรกิจต้องได้ส่วนแบ่งทางการตลาด ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญผลักดัน

ระยะที่ 2 : **Normative Phase** ทำธุรกิจแบบวันต่อวัน

- เน้นต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุดและขยายกำลังการผลิต
- สายการตลาดมาในลักษณะของการขยายลักษณะเป็น **mass market** หรือนักจัดองค์การที่แตกตัวเป็น **function** ซึ่งต้องมี **information** มาเกี่ยวข้องเป็นเอกสาร เช่น **formal communication** มากขึ้น

ระยะที่ 3 : **Integrative/Transformation** เป็นช่วงปรับเปลี่ยนองค์กรของเราสู่ทิศทางธุรกิจใหม่ เน้นความต้องการของลูกค้านอกเหนือจากความจำเป็นขั้นพื้นฐานอันได้แก่ ปัจจัยสี่ เพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดแก่ลูกค้า

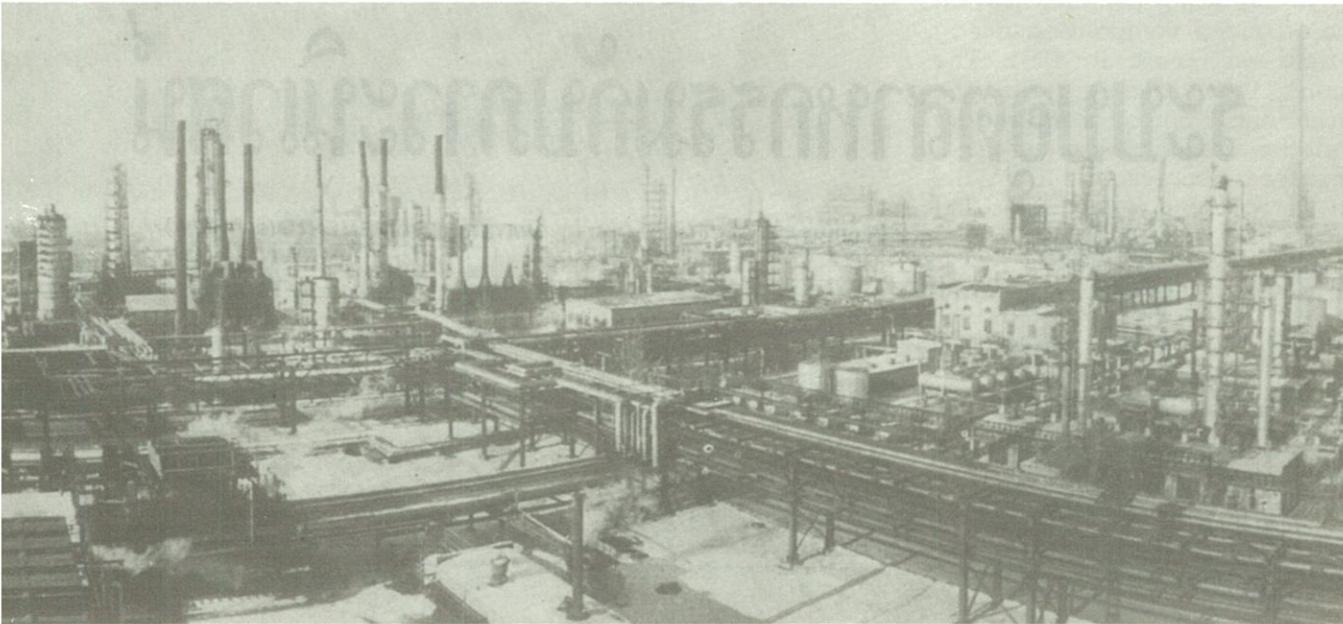
นอกจากนี้ **Global Industrialization** คือ คนทำธุรกิจแบบเศรษฐกิจทั่วโลกยุบตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กำลังมีบทบาทในธุรกิจบ้านเมืองเรา เช่น การทำ **joint venture multi-nation co.** เป็นต้น

การปฏิบัติการทางการตลาด

การรวบรวมและรายงานข้อมูลภายใน	การวิจัยตลาด
การแสวงหาข้อมูลการตลาด	การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์

- ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ
- ข้อมูลในอดีต
- ข้อมูลเกี่ยวกับองค์การ
- ข้อมูลด้านตลาด

ดัดแปลงจากรูปแบบ Philip Kotler และ ปรีชญ์ ลักษณ์านนท์

และถ้าจะเปิดตลาดผลิตภัณฑ์ใหม่ จึงต้อง
สำรวจข้อมูลด้านกฎหมาย วัฒนธรรม มาตรฐาน
สินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด

“ไม่มีคำว่าทางตันสำหรับนักการตลาด” เกม
การตลาดสามารถพลิกกลับได้ทุกเมื่อดังคำกล่าวที่ว่า

“การเป็นแชมป์นั้นยาก แต่การรักษาแชมป์นั้นยาก
กว่า” เพราะฉะนั้นนักการตลาดที่ดีต้องมีไหวพริบ
มีข้อมูลมาก-แม่นยำ-ทันเหตุการณ์ มีความคิดสร้าง-
สรรค์ และข้อมต้องเป็นนักบุกเบิกที่ตื่นตัวอยู่เสมอ.

กลยุทธ์ทางการตลาด

บรรณานุกรม

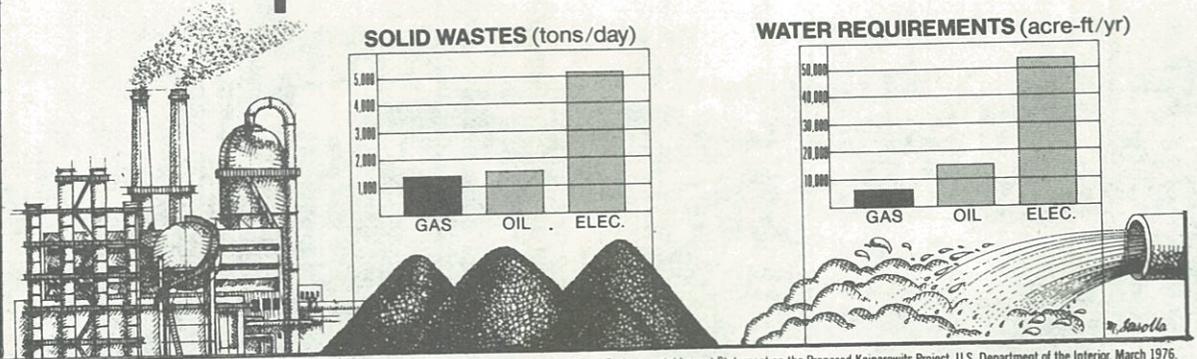
“กลยุทธ์เด็ดของวอลมาร์ท” สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 1, 6 หน้า 60-63.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักขิตานนท์ และสุกร เสรีรัตน์ การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ-
มหานคร : พัฒนาศึกษา, 2533.

Kotler, Philip. **Marketing Management : Analysis, Planning, Implementation,
and Control** 7 th.ed. London : Prentice-Hall, 1991.

Stalk, George, Evans, Philip and Shulman, Lawrence E. “Competing Capabilities : The
New Rules of Corporate Strategy.” **Harvard Business Review**. 70, 2, March-
April 1992, pp. 57-69.

ระบบอุตสาหกรรมกับภาวะนิเวศน์

Sources: Radian Corporation. A Western Regional Energy Development Study: Primary Environmental Impacts. Volume II. Final Environmental Impact Statement on the Proposed Kaiparowits Project. U.S. Department of the Interior, March 1976. All figures rounded.

* ดร.สิทธิชัย ตันศรีสกุล

พื้นฐานของอุตสาหกรรมไทยนั้น ได้ก้าวหน้า และพัฒนาขึ้นจากภาคเกษตรกรรมดั้งเดิมที่อยู่ในระบบของการถือฐานานุรูป ความสัมพันธ์ส่วนตัว เป็นสังคมที่มีความเฉื่อย (Inertial Behavior) (เต็มศิริ บุญยสิงห์, 2534 : 61-63) กลายเป็นสิ่งตรงกันข้าม ในเมื่อสภาพของบ้านเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทยปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป ในการทำงานและโครงสร้างองค์กรเริ่มเปลี่ยนเป็นซับซ้อนมากขึ้น ใช้ความสามารถเพิ่มขึ้น สังคมเมื่อมีระบบมีการวางหลักเกณฑ์เพื่อให้มองเห็นภาพพจน์ที่เด่นชัด จึงนำไปสู่วิธีการหรือการยึดถือผลประโยชน์ของส่วนรวมมากขึ้น จากเดิมที่เป็นสังคมเฉื่อย พัฒนาไปสู่สังคมใหม่ที่มีความฉับพลัน (Energetic Behavior) กลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม

การยกระดับของความเป็นอยู่ทางสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อความอยู่รอดของชาติ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาแบบต่อเนื่องกันในด้านเทคโนโลยี การถ่ายทอดทางเทคโนโลยีจาก

* อาจารย์ประจำภาควิชาธุรกิจระหว่างประเทศ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : D.P.A. Centro Escolar University, Philippines.

ประเทศที่พัฒนามายังประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างไทย จากการลงทุนจากต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นการนำเข้าเทคโนโลยี การซื้อเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าเป็นส่วนใหญ่ จากการศึกษาของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่าไทยได้ซื้อเทคโนโลยีจากประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด รองลงมาคือ สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร วิธีการดูดซึมเทคโนโลยีของประเทศที่พัฒนา (ธีระพล ประมวลกิจจา, 2534 : 3-7) จะมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีมาตรฐานผ่านข้อมูลข่าวสาร ข้อตกลงทางลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และจะประสบความสำเร็จเนื่องจากเงื่อนไขด้านอุปสงค์ และอุปทาน เงื่อนไขด้านอุปสงค์จะเป็นการเตรียมตัวเพื่อรองรับอัตราค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น จะช่วยให้ประเทศได้มีการใช้เทคโนโลยีอย่างใหม่และประหยัดแรงงาน ก่อนอื่นจะต้องเปิดช่องว่างทางการพัฒนา การบริหาร โดยมีการพัฒนาเทคโนโลยีในระดับกลางขึ้นก่อน ในระยะเริ่มแรกจะอนุญาตให้บริษัทต่างชาติได้ใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นในบริษัท เช่น การว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศในระยะสั้นทุกระดับอาชีพ ไม่ว่าจะเป็น นักวิทยาศาสตร์ ผู้บริหาร วิศวกร ช่างเทคนิค ครู อาจารย์ ในขณะที่เดียวกันที่ประเทศไทยจะต้องเตรียมการในการส่งบุคลากรในประเทศไปศึกษาด้านเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์ทุกระดับจากต่างประเทศ เพื่อเตรียมรับมือกับจำนวนของทรัพยากรมนุษย์ที่ขาดแคลนในยามจำเป็น สำหรับเงื่อนไขด้านอุปทานคือการให้ความรู้เพื่อจะทำการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะทางด้านบริหาร ทางด้านเทคนิคระดับต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ จึงสังเกตได้ว่า ในสถาบันการศึกษาชั้นสูง จะเป็นการทำวิจัยประยุกต์นำเอามาใช้กับบริษัทได้ ดังนั้นจึงเกิดการประสานกิจกรรมของสถาบันอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยการแพร่กระจายเทคโนโลยีจากบริษัทหนึ่งไปสู่อีกหลายบริษัท

อุตสาหกรรมเจริญก้าวหน้า ปัญหาที่ตามมาคือภาวะมลพิษ (วนิดา ประมวลกิจจา, 2534 : 30-36)

ในการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมของประเทศกำลังพัฒนา การพัฒนาทางเทคโนโลยีจะกระทำเป็นขั้นตอน เป็นระบบ ระบบอุตสาหกรรมที่ได้พัฒนาต่อเนื่องนั้น ถ้าไม่มีการควบคุมให้ทั่วถึง แทนที่จะทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้า จะกลายเป็นดาบสองคม กลายเป็นตัวทำลายมลภาวะของโลกในที่สุด มลภาวะของโลกได้ถูกทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงไปด้วยระบบอุตสาหกรรม ระบบนิเวศน์ของโลก (อนุช อาภาภิรม, 2535 : 31-33) เกิดขึ้น ดำรงอยู่ และเปลี่ยนแปลงไปตามการแลกเปลี่ยนแร่ธาตุและพลังงานอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างโลกกับอวกาศภายนอก... พลังงานจากรังสีดวงอาทิตย์ แร่รังสีจากดวงจันทร์ ที่มีผลต่อผิวโลกและการขึ้นลงของกระแสน้ำ ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ภาวะของโลกมีการแปรเปลี่ยนไป ถึงแม้ว่าจะแปรเปลี่ยนก็จะอยู่ในอัตราสมดุขของสภาวะภายในโลก แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงของระบบอุตสาหกรรมของมนุษย์ส่งผลให้ระบบนิเวศวิทยาของโลกได้เปลี่ยนไป จนกระทั่งข่าวคราวจากแต่ละประเทศทั่วโลก ในความพยายามที่จะต่อต้าน หรืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น เช่น การต่อต้านการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ การต่อต้านการสร้างโรงงานไฟฟ้าปฏิกรณ์ปรมาณู ซึ่งล้วนแล้วแต่จะสร้างปัญหาทางด้านมลภาวะแทบทั้งสิ้น ตัวอย่างง่าย ๆ ที่เห็นได้เด่นชัดก็คือ จำนวนขยะในปริมาณทลทั่วกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมหาศาลที่จะต้องบำบัดเพราะเป็นแหล่งของโรคและส่งกลิ่นรบกวนประชาชนทั่วไป คำว่ามลพิษทำให้คิดถึงของเสียหรือกากของอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของประเทศและโลก มลพิษจึงมาจากการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางน้ำ ทางอากาศ กากสารพิษ มลพิษทางเสียง มลพิษทางน้ำกล่าวได้ว่าปัญหาจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยน้ำเสียจากโรงงานเป็นน้ำเสียที่มีสารอินทรีย์เจือปนมีผลกระทบต่อแหล่งน้ำทำให้ออกซิเจน (ออกซิเจน) ที่ละลายอยู่ในแหล่งน้ำค่อย ๆ ลด

ปริมาณลงจนหมด ทำให้สิ่งมีชีวิตที่อาศัยในแหล่งน้ำนั้น ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ สภาพน้ำจะเน่าเสีย โรงงานประเภทนี้เกี่ยวข้องกับการผลิตทางเกษตรกรรม อาหารและเครื่องดื่ม เช่น โรงงานน้ำตาล สุรา อาหาร ผลไม้กระป๋อง เบียร์ เครื่องดื่ม ฟอกย้อม ฟอกหนัง นม ส่วนน้ำเสียที่มีสารพิษเจือปน จะมาจากโรงงานอุตสาหกรรมประเภทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ เครื่องจักรที่มีการชุบโลหะ โรงงานผลิตชิ้นส่วน อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตเส้นลวด ชิ้นรูปวัสดุภัณฑ์ประเภทเหล็ก ทองแดง อลูมิเนียม โรงงานผลิตแบตเตอรี่ โรงงานโซดาไฟ โรงงานฟอกย้อมฟอกหนัง สารพิษจากปรอท ตะกั่ว สังกะสี นิเกิล โครเมียม ทองแดง และอื่น ๆ มีผลกระทบต่อระบบประสาทของมนุษย์ และจะสะสมปริมาณมากขึ้นในสัตว์น้ำ สัตว์ทะเลที่มนุษย์นำมาบริโภค

มลพิษทางอากาศและกาศสารพิษ

โรงงานอุตสาหกรรมจากกระบวนการผลิต จะปล่อยสารพิษเจือปนมาสู่อากาศ เช่น สารพิษจากการชุบโลหะ สารตะกั่ว อลูมิเนียม การหลอมพลาสติก ทำให้มีผลต่อระบบหายใจและประสาทของผู้รับสารพิษที่เกินกว่าขีดมาตรฐานกำหนด สารพิษบางชนิดก่อให้เกิดปัญหาการเจือปนของบรรยากาศในชั้นที่อยู่เหนือผิวโลก ทำให้เกิดมลภาวะฝนกรด และปรากฏการณ์เรือนกระจกที่ทำให้บรรยากาศของโลกเพิ่มความร้อนมากขึ้น สภาพการณ์

เช่นนี้ส่งผลอย่างมากต่อบรรยากาศบนพื้นโลก ความร้อนที่ไม่มีมีการระบายจะทำให้ น้ำแข็งจากขั้วโลกละลายทีละน้อย และทำให้ปริมาณน้ำในมหาสมุทรเพิ่มมากขึ้นทั่วโลกจนอาจจะเกิดอุทกภัยไปสู่แหล่งต่างๆ ทั่วโลก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการใช้เชื้อเพลิงน้ำมันเตาและถ่านหิน และการใช้สารบางชนิดในการใช้อุปกรณ์ทำความเย็น

จากการวิจัยของ TDR (Thailand Development Research Institute) เมื่อปี 2534 พบว่า โรงงานไฟฟ้าต่างๆ ได้ปล่อยก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) เป็นจำนวน 0.21 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 30 ของก๊าซชนิดนี้ทั้งหมด ก๊าซไนโตรเจนออกไซด์ (NO) จากการปล่อยของกิจกรรมการคมนาคมขนส่ง เป็นจำนวน 0.04 ล้านตัน และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO) ที่ถูกปล่อยจากอุตสาหกรรมทุกประเภท เป็นจำนวน 34 ล้านตัน นอกจากนี้ฝุ่นละอองที่เกิดจากโรงสีข้าว โม้แป้ง โรงเลื่อย โรงไม้หิน กลิ่นจากโรงงานทำมันสำปะหลัง โรงหลอมพลาสติก โรงงานยางแผ่นรมควันและอื่น ๆ ปริมาณฝุ่นละอองจากภาคอุตสาหกรรม ในปี 2534 มีปริมาณ 0.35 ล้านตัน และนับวันมีแต่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ในเรื่องของกาศสารพิษที่โรงงานอุตสาหกรรมได้ปล่อยออกมาในลักษณะกาศพิษที่เป็นสิ่งปฏิกูลที่ไม่ใช่แล้ว ได้แก่ สารกักร่อน สารไวไฟ สารมีพิษหรือกาศพิษที่มาจากโรงงานเฉพาะประเภท เช่น กาก

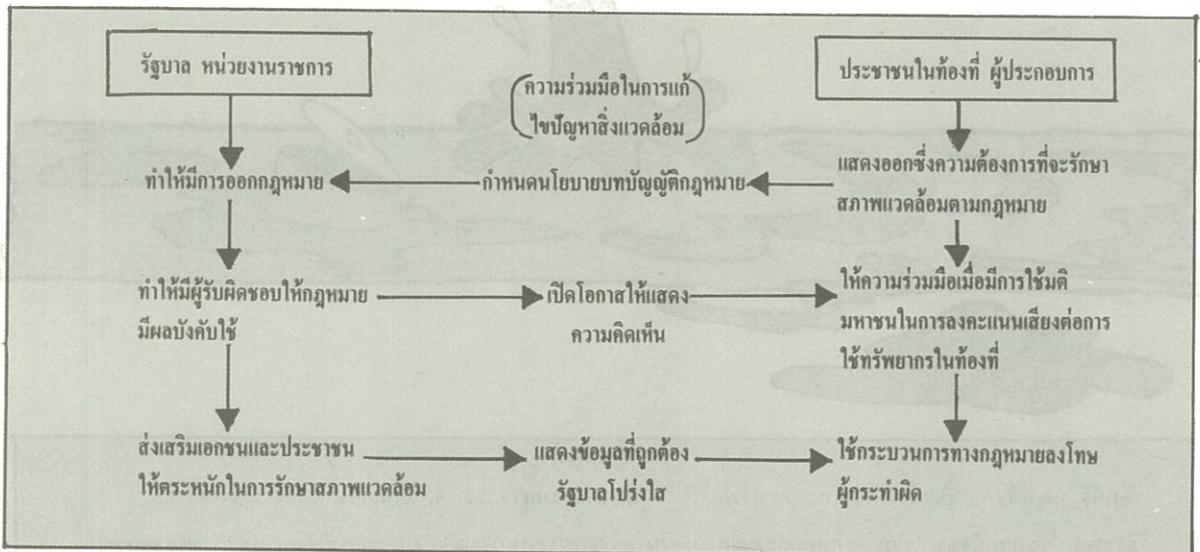
ตะกอนจากการบำบัดน้ำทิ้งที่มีสารพิษ ซึ้นส่วนหรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน ผุ่นจากระบบกำจัดสารตะกั่ว กากสีจากห้องพ่นสี ฝุ่นหรือบรรจุภัณฑ์จากโรงงานผลิตและบรรจุยาฆ่าแมลง หรือแม้แต่วัตถุทำลายได้แก่สารที่ใช้ในกระบวนการผลิตเพื่อเป็นตัวทำลาย และเสื่อมสภาพจนไม่สามารถนำกลับมาใช้ในการผลิตได้อีกต่อไป จำเป็นต้องนำไปทิ้ง จากการคำนวณของนักวิจัยของสถาบัน TDR ได้พบว่าปริมาณของกากสารพิษในปี 2534 มีจำนวน 1.9 ล้านตัน/ปี ร้อยละ 95.5 มาจากภาคอุตสาหกรรมการผลิต (1 ล้านตัน) ที่เหลือเกิดจากของเสียของชุมชน โรงพยาบาล ทั้งนี้ปริมาณสารพิษทั้งหมดร้อยละ 70 อยู่ในเขตกรุงเทพ และปริมณฑล ปัจจุบันมีโรงงานกำจัดกากสารพิษอยู่ 1 แห่งที่เสมคำ เขตบางขุนเทียน ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมสามารถกำจัดกากพิษได้ 4 หมื่นตัน/ปี

แนวทางแก้ไข

จากผลเสียของระบบอุตสาหกรรมเห็นได้ชัด

ว่ามลพิษนั้นมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยที่สังคมปรับตัวเข้าสู่สภาพนิยมนวัตกรรม แม้แต่การพัฒนาภาคการเกษตรซึ่งเป็นภาคการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างช้า ๆ ในระบบเศรษฐกิจตลาดเสรี ก็ยังมีส่วนทำให้เกิดภาวะมลพิษได้ เช่น การตกค้างของสารพิษที่มาจากยาปราบศัตรูพืช ยาปราบวัชพืชที่ตกค้างในแหล่งน้ำของพืชที่ปลูก และจะสะสมอยู่ในสัตว์เลี้ยงและมนุษย์

เพื่อหาทางแก้ไข จึงควรพิจารณากลไกของการควบคุมปัญหามลพิษจากอุตสาหกรรมที่จะไม่เน้นเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขนาดกลาง เพราะสภาพที่แท้จริงของโรงงานขนาดเล็ก ขนาดย่อม ก็มีส่วนทำให้เกิดปัญหาภาวะได้เช่นกัน เพราะอุตสาหกรรมขนาดเล็กมีเงินทุนจำกัด จึงอยู่ในสภาพที่พยายามหลีกเลี่ยงสูงกว่าโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในการบำบัดของเสียจากโรงงานให้อยู่ในสภาพไม่มีมลพิษ

ผังแสดงกลไกของความร่วมมือระหว่างรัฐบาล หน่วยงานราชการ กับประชาชนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการในการดำรงรักษาทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่ดี

จากการสัมมนาสรุปข้อควบคุม 4 ประการ โดยเสนอแนะว่า

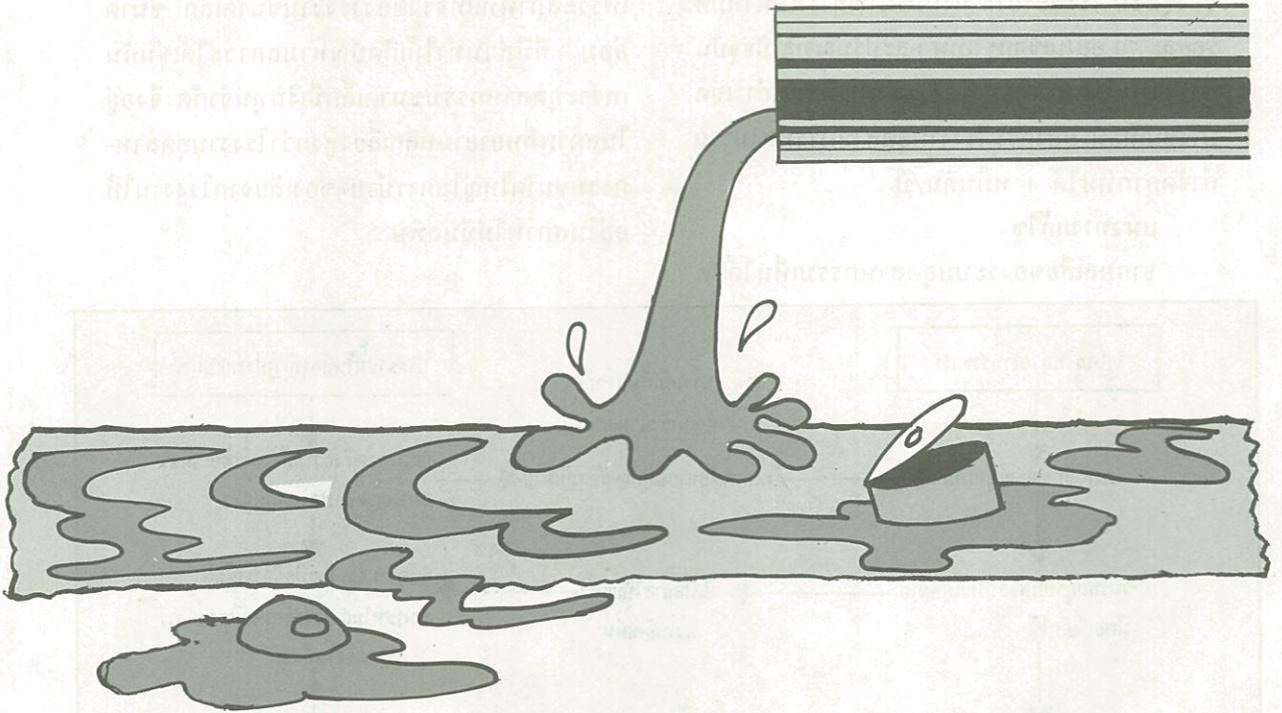
1. ให้มีการศึกษาวิจัย กำหนดปริมาณและคุณลักษณะของมลพิษที่เกิดขึ้นเป็นตัวเลขที่เป็นสัดส่วนกับข้อมูลพื้นฐานที่ตรวจสอบได้จากการขออนุญาตตั้งโรงงานอุตสาหกรรม เช่น ปริมาณวัตถุกับผลิตภัณฑ์ ขนาดและชนิดของเครื่องจักร จำนวนของพนักงาน ปริมาณน้ำใช้ และอื่น ๆ

2. ให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การควบคุมประสิทธิภาพในการบำบัดมลพิษ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่จากภาครัฐบาลสามารถควบ

คุมดูแลใกล้ชิด มีบทลงโทษที่เหมาะสมต่อภาคเอกชน สามารถรายงานผลการปฏิบัติของโรงงานได้อย่างน่าเชื่อถือ และมีความรับผิดชอบสูง

3. ให้ศึกษาและวิจัยผลเสีย ทางเศรษฐกิจในเชิงปริมาณต่อปริมาณมลพิษที่ปล่อยออกจากโรงงานอย่างไม่ต้องตามมาตราฐานของรัฐบาล

4. มีการวางมาตรการของความรับผิดชอบต่อสังคม รัฐเป็นผู้ใช้กฎและระเบียบ ผู้ประกอบการต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้ใดก่อให้เกิดมลพิษพึงต้องจ่ายค่ารักษาสภาพแวดล้อมที่ดีเอาไว้ (polluter pay principle) ■ □

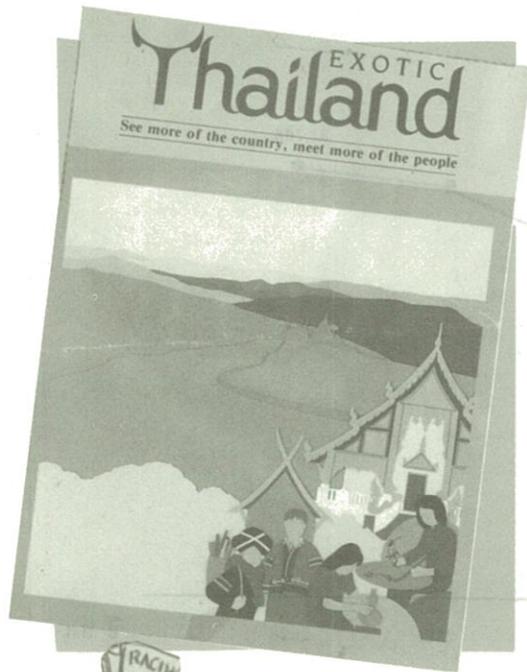
บรรณานุกรม

เต็มศิริ บุญยสิงห์ “ปัญหาสังคมไทยและการแก้ไข” อุตสาหกรรมสาร 34, 6, มิถุนายน 2534 หน้า 61-63.

ธีระพล ประมวลกิจจา “การถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีจากประสบการณ์ของประเทศที่พัฒนาแล้ว” อุตสาหกรรมสาร 34, 10, ตุลาคม 2534 หน้า 3-7.

วนิดา ประมวลกิจจา “มลพิษนั้นมีที่มา” อุตสาหกรรมสาร 34, 5, พฤษภาคม 2534 หน้า 30-36.

อนุช อภากริม “มนุษย์ในสิ่งแวดล้อม” โลกสีเขียว 1, 4, กันยายน-ตุลาคม 2535 หน้า 31-33

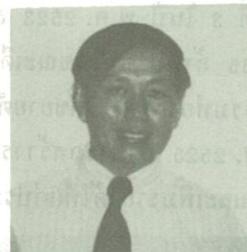

“สถานภาพ ปี 2535 ของ อุตสาหกรรม ท่องเที่ยวไทย”

พัฒนาการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมของคนเรามาานานหลายศตวรรษ สำหรับในประเทศไทยได้มีการจัดรูปแบบและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวนานาชาติได้รู้จักและท่องเที่ยว ประเทศไทยได้จัดตั้งเป็นองค์กรหนึ่งของรัฐบาล เรียกว่า “องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” ในปี พ.ศ. 2503 ซึ่งได้จัดเก็บข้อมูล และรวบรวมสถิติจากปีแรกที่มีนักท่องเที่ยว

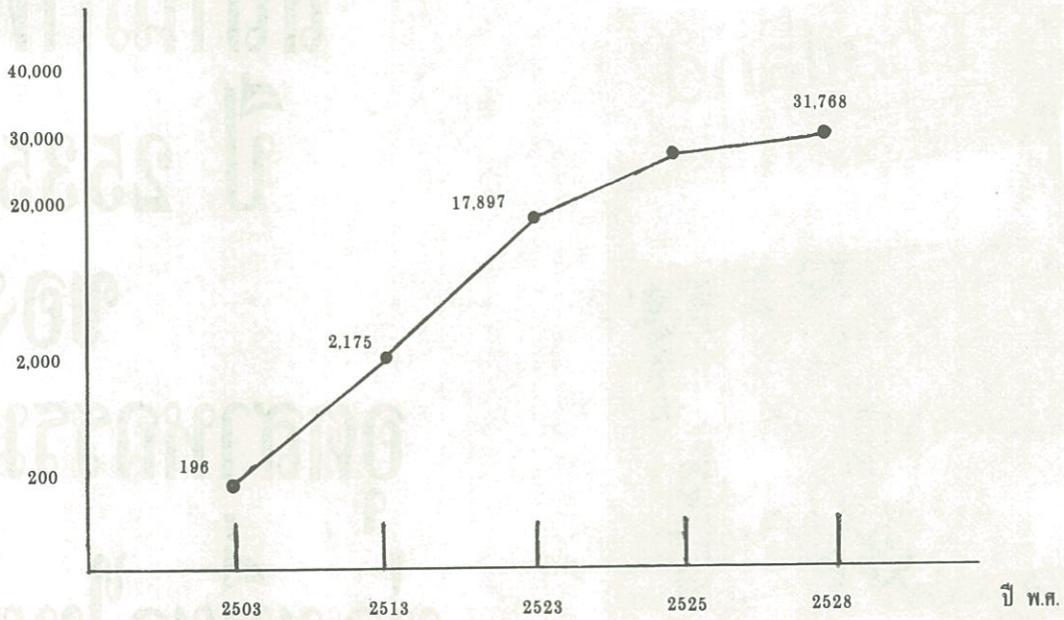

***ดร.สมบัติ กาญจนกิจ**

เพียง 81,340 คน ทำรายได้ 196 ล้านบาท ได้พัฒนาเป็นลำดับจนเกือบ 30 ปี การท่องเที่ยวได้พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2529 ทำรายได้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ และครองความเป็นหนึ่งต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ดังแผนภูมิที่ 1

จากแผนภูมิที่หนึ่ง จะเห็นการพัฒนารายได้จากปี พ.ศ. 2503 ทำรายได้ให้ประเทศ 196 ล้านบาท ในทศวรรษต่อมาคือ พ.ศ. 2513 เพิ่มรายได้เป็น

*รองศาสตราจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : Ph.d. University of Houston, Texas, U.S.A.

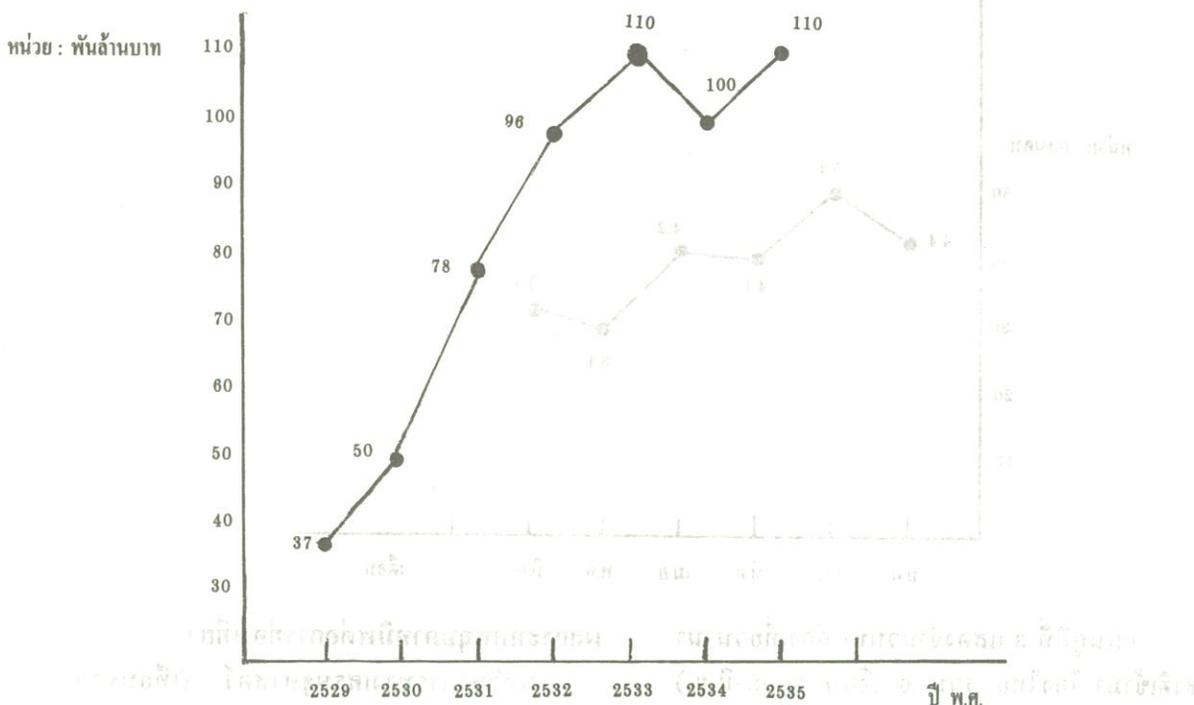
2,175 ล้านบาท และขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในทศวรรษที่ 3 ในปี พ.ศ. 2523 สามารถทำรายได้ถึง 17,865 ล้านบาท ในขณะที่เดียวกันรายได้ทางอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ได้ขยายตัวอย่างไม่หยุดยั้ง ในปี พ.ศ. 2525 สามารถสร้างรายได้ถึง 23,897 ล้านบาท และเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศเป็น 31,768

ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2528 ในที่สุดรัฐบาลไทยและภาคเอกชนได้ยอมรับและเห็นความสำคัญให้การสนับสนุนอย่างเต็มระบบ เพราะในปีถัดไปนี้ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวนี้ สามารถผงาดทำรายได้แซงจากสินค้าออกทางด้านเกษตร เช่น ข้าว ยางพารา ดีบุก มันสำปะหลังและไม้สักขึ้นมาเป็นอุตสาหกรรม

กรรม อันค้ำหนึ่ง ที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศ ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 แสดงรายได้ของอุตสาหกรรม

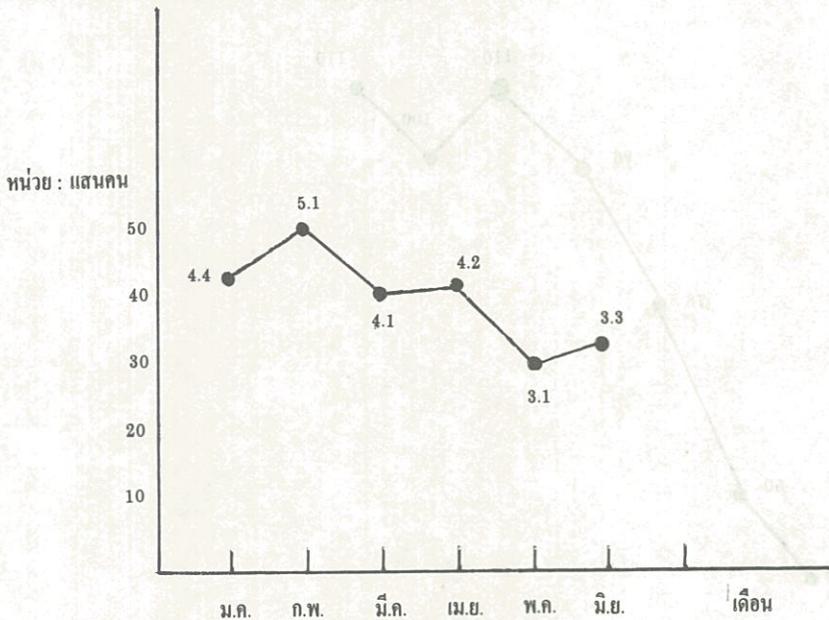

ท่องเที่ยวในปี 2529-2535 จากแผนภูมิที่ 2 จะเห็นได้ว่า รายได้ในปี 2529 นั้นสามารถทำได้ถึง 37,321 ล้านบาท ซึ่งถ้าเป็นปีท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ขยายตัวในปี พ.ศ. 2530 เพิ่มขึ้นเป็น 50,024 ล้านบาท และ 78,857 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2531 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งครองความเป็นหนึ่งในการทำรายได้ สามารถทำรายได้ถึง 110,572 (หนึ่งแสนหนึ่งหมื่นล้านบาท) ในปี พ.ศ. 2533 ทั้ง ๆ ที่เป็นปีสงครามอ่าวเปอร์เซียอยู่ อย่างไรก็ตามรายได้และนักท่องเที่ยวชะลอลงในปี พ.ศ. 2534 เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เมื่อเกิดรัฐบาล รสช. ส่งผลให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวลดลง คือทำรายได้เพียง 100,004 ล้านบาท มีนักท่องเที่ยวเพียง 5 ล้านคนเศษ จากที่คาดหวัง 8 ล้านคนเศษ ซึ่งแท้จริงแล้วประเทศไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพจัดการ

ประชุมผู้ว่าการธนาคารโลก และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ และเช่นเดียวกันในปี พ.ศ. 2535 ก็ได้เกิดเหตุการณ์เปลี่ยนแปลง คับควนทางการเมืองครั้งยิ่งใหญ่ ที่จะต้องบันทึกในประวัติศาสตร์ไทยที่เรียกว่า “พฤษภาคมติพ” ที่จะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยที่กำลังพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในเอเชีย และของนานาชาติ ที่ต้องลดถดถอยลงไปจากความคาดหวังเดิมจะมีนักท่องเที่ยว 6.7 ล้านคน ทำรายได้ 140,000 ล้านบาท

นักท่องเที่ยวนานาชาติ ในสองไตรมาส (มกราคม-มิถุนายน) ปี พ.ศ. 2535

จากรายงานการเก็บข้อมูลของฝ่ายสถิติและวิจัย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้รายงานนักท่องเที่ยวต่างชาติ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวไทยในช่วง 2 ไตรมาส ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวนานาชาติเข้ามาเมืองไทย รวม 6 เดือน (ม.ค.-มิ.ย.) มีจำนวน 2,443,385 คน จะเห็นได้ว่าในช่วง 4 เดือนแรก มีนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 4.4 แสนคน ครั้นเกิดพฤษภาคมหิมฬ นักท่องเที่ยวลดลงเหลือ 3.1 แสนคน และในเดือนมิถุนายน นักท่องเที่ยวก็ยังคงลดลงถดถอยเหลือ 3.3 แสนคน ซึ่งจะส่งผลในเวลานั้นไตรมาสที่ 4 คาดว่าจะมี นักท่องเที่ยวประมาณ 5 ล้านคนเศษ และจะทำรายได้ให้ประเทศไทยจำนวน 110,000 ล้านบาท (หนึ่งแสนหนึ่งหมื่นล้านบาท) ซึ่งก็เทียบเท่ารายได้เมื่อปี พ.ศ. 2533 ที่ผ่านมา ตามความคาดหมายแล้ว การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องเพิ่มขึ้นเป็น 140,000 ล้านบาท (หนึ่งแสนสี่หมื่นล้านบาท) ซึ่งคิดในแง่ประเทศไทยขาดทุนกำไรถึง 3 หมื่นล้านบาท จากผลกระทบพฤษภาคมหิมฬที่เดียว ลดลงเหลือ 110,000 ล้านบาท และนักท่องเที่ยวคาดว่าจะลดลงเหลือเพียง 5 ล้านคนเศษ ซึ่งเมื่อพิจารณาดูแล้วประเทศไทยจะขาดดุลท่องเที่ยวถึง 3-4 หมื่นล้านบาท

ผลกระทบพฤษภาคมหิมฬต่อการท่องเที่ยว

นักวิชาการทางเศรษฐศาสตร์ (เทียนฉาย กิระนันท์ และคณะ, 2535) ได้วิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจในวิกฤติการณ์ทางการเมืองนี้ส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจโดยรวมอย่างฉับพลัน และในระยะกลาง ทั้งในด้านการผลิตสินค้าและบริการทั่วไป ต้องหยุดชะงักในช่วงวิกฤติการณ์โดยสิ้นเชิง ผลกระทบทางด้านผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (GNP) ซึ่งคาดว่าปี พ.ศ. 2535 จะปลอดความเจริญจากเดิมร้อยละ 8 ลดลงเหลือร้อยละ 7 และคาดว่าจะขาดดุลมูลค่าประมาณ 16,000-43,000 ล้านบาททีเดียว ซึ่งรวมอุตสาหกรรมต่าง ๆ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

สำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะได้รับผลกระทบดังนี้

1. สูญเสียรายได้ท่องเที่ยว จำนวน 1,400 ล้านบาท ทั้งนี้จากการยกเลิกกรุ๊ปทัวร์ เนื่องจากสถานการณ์ไม่ปลอดภัย
2. อัตรการเข้าพักของนักท่องเที่ยวในเดือน

พฤษภาคมโดยเฉลี่ย 40-50% หรือ 8,000-10,000 คนต่อวัน มีนักท่องเที่ยวประมาณ 15-20% หรือ 2,000-3,000 คนต่อวัน

3. สายการบินไทยลดรายได้ภายในประเทศ 1,500 ล้านบาท และขาดรายได้จากการบินระหว่างประเทศมหาศาล

4. โรงแรมและรีสอร์ทที่รับกรุ๊ปทัวร์ตามเมืองท่องเที่ยว เช่น เชียงใหม่ พัทยา ภูเก็ต เสียหายกว่า 200 ล้านบาท และสูญเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากที่ถูกยกเลิก

5. ศูนย์ประชุมแห่งชาติและโรงแรมทุกระดับถูกยกเลิกมากมาย

6. ประมาณการในปี 2535 จะมีนักท่องเที่ยว 6.7 ล้านคน ทำรายได้ 140,000 ล้านบาท แต่หลังวิกฤติการณ์ได้ทบทวนดูแล้วจะมีนักท่องเที่ยวประมาณ 5 ล้านคนและรายได้ลดลงเป็น 110,000 ล้านบาท ขาดดุลประมาณ 3-4 หมื่นล้านบาท

7. ประเทศไทยจะต้องใช้เวลาและใช้การส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอีกจำนวนมาก และต่อเนื่องและในปีนี้อุตสาหกรรมสิ่งทอ หรืออื่น ๆ มีแนวโน้มที่จะทำรายได้สูงกว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก

ภาพรวมการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2535 ไซ้จะร้ายเสียหมด ในช่วงระยะเวลาก่อนการฉาจลวิกฤติการณ์ทางการเมือง ประเทศไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพจัดงานมหกรรมนานาชาติ ซึ่งส่งผลการประชาสัมพันธ์ให้นานาชาติมาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้เป็นอย่างดีถึง 3 รายการ ดังนี้

1. เจ้าภาพจัดการประชุม สภาผู้ว่าการธนาคารโลกและการประชุมกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ในระหว่างวันที่ 15-17 ตุลาคม 2534 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ซึ่งถือว่าเป็นการประชุมระดับผู้บริหารของนักการเงิน ธนาคาร นักธุรกิจ จาก 155 ประเทศ และจากการจัดประชุมครั้งนี้ นับได้ว่าประสบความสำเร็จอย่างยิ่งได้รับการ

ชมเชยจากสมาชิกและสื่อมวลชนนานาชาติ ทำให้เป็นการประชาสัมพันธ์ประเทศไทยไปทั่วโลก รวมทั้งศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ก็ได้รับความสนใจในการจัดการประชุมนานาชาติ

2. เจ้าภาพจัดการประกวดนางงามนานาชาติ มิสยูนิเวิร์ส ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ในระหว่างปลายเมษายนและต้นพฤษภาคม 2535 ซึ่งก็ได้รับความสนใจและความร่วมมือจากภาคเอกชน และสื่อมวลชนในประเทศและต่างประเทศเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในช่วงก่อนถึงวันสุดท้ายบรรยากาศทางการเมืองก็เริ่มร้อนระอุทำให้การประกวดงานนี้ได้รับการประชาสัมพันธ์เท่าที่ควร

3. เจ้าภาพร่วมกับสมาชิกอาเซียนจัดณรงก์ "ปีแห่งการท่องเที่ยวอาเซียน 1992" ซึ่งก็เริ่มต้นปีก็ได้รับความสนใจเป็นอย่างดี แต่เมื่อเกิดวิกฤติการณ์นี้ นักท่องเที่ยวและผู้แทนการขายทัวร์ต่างก็เปลี่ยนใจยกเลิกการท่องเที่ยวไทยจำนวนมาก และย้ายไปกลุ่มประเทศอาเซียนอื่น ๆ รวมทั้งฮ่องกงและญี่ปุ่น

กล่าวโดยสรุป ช่วงก่อนวิกฤติการณ์พฤษภาคม ทมิพประเทศไทยได้ส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเอเชีย แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดวิกฤติการณ์นี้ก็ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบหลีกเลี่ยงไม่ได้ การศึกษาเปรียบเทียบนักท่องเที่ยวนานาชาติท่องเที่ยวประเทศไทย ช่วงเดือนมกราคม-มิถุนายน ปี พ.ศ. 2534 และปี พ.ศ. 2535

นักท่องเที่ยวนานาชาติในช่วงเดือนมกราคม-มิถุนายนนั้น ปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 2,443,385 คน เพิ่มขึ้นกว่าปี พ.ศ. 2534 จำนวน 2,397,061 คน คิดเป็น 1.93% โดยจำแนกออกเป็นนักท่องเที่ยว 7 กลุ่มภูมิภาค ดังนี้

1. กลุ่มเอเชียตะวันออก ปี 2535 มีจำนวน 1,356,451 คน คิดจาก ปี พ.ศ. 2534 เวลาเดียวกัน 5.67% ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวจากมาเลเซีย

ญี่ปุ่น ไต้หวัน สิงคโปร์ ฮังกัวยุโรป เกาหลีใต้ และจีน กล่าวโดยสรุป นักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ได้แก่ ญี่ปุ่น 21.82% เกาหลีใต้ 28.74% จีน 28.99% นักท่องเที่ยวที่มีจำนวนลดลง ได้แก่ มาเลเซีย 21.07% ไต้หวัน 17.76% สิงคโปร์ 1.89% ฮังกัวยุโรป 18.24%

2. กลุ่มยุโรป ปี 2535 มีจำนวน 620,985 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2534 จำนวน 15.29% ประกอบด้วย ออสเตรีย เบลเยียม เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ สเปน สวีเดน สหราชอาณาจักร ยุโรปตะวันออก

กล่าวโดยสรุป นักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ได้แก่ เยอรมัน 12.12% สหราชอาณาจักร 18.58% ฝรั่งเศส 22.12% อิตาลี 21.48% สวิตเซอร์แลนด์ 9.05% เนเธอร์แลนด์ 18.52% สวีเดน 10.18% เดนมาร์ก 14.08% นอร์เวย์ 18.27% และฟินแลนด์ ลดลง 25.81%

3. กลุ่มอเมริกา ปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 170,925 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2534 จำนวน 20.24% ประกอบด้วย อาเจนติน่า บราซิล แคนาดา เม็กซิโก สหรัฐอเมริกา และอื่น ๆ นักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ได้แก่ สหรัฐอเมริกา 22.08% แคนาดา 10.28% อาเจนติน่า 41% บราซิล 29.25% เม็กซิโก 50.73%

4. กลุ่มเอเชียใต้ ปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 135,182 คน เพิ่มจากปี 2534 จำนวน 7.37% ประกอบด้วย บังกลาเทศ อินเดีย เนปาล ปากีสถาน ศรีลังกา และอื่น ๆ นักท่องเที่ยวจำนวนที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ บังกลาเทศ 59.65% ปากีสถาน 31.08% และจำนวนที่ลดลง คือ อินเดีย 3.44% เนปาล 50.45% ศรีลังกา 5.10%

5. กลุ่มโอเชียเนีย ปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 106,790 คน เพิ่มจากปี 2534 จำนวน 1.14% ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์และอื่น ๆ นักท่องเที่ยวออสเตรเลียเพิ่มขึ้น 2.25% และประเทศอื่น ๆ เพิ่ม 14.83% ในขณะที่นักท่องเที่ยว นิวซีแลนด์ลดลง

10.78%

6. กลุ่มตะวันออกกลาง ปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 36,698 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2534 จำนวน 14.74% ประกอบด้วยอิสราเอล ภูเก็ต ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรต และอื่น ๆ นักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ได้แก่ อิสราเอล 5.88% ภูเก็ต 47.94% ซาอุดีอาระเบีย 42.04% ส่วนประเทศที่มีนักท่องเที่ยวลดลง ได้แก่ สหรัฐอาหรับเอมิเรต 4.69%

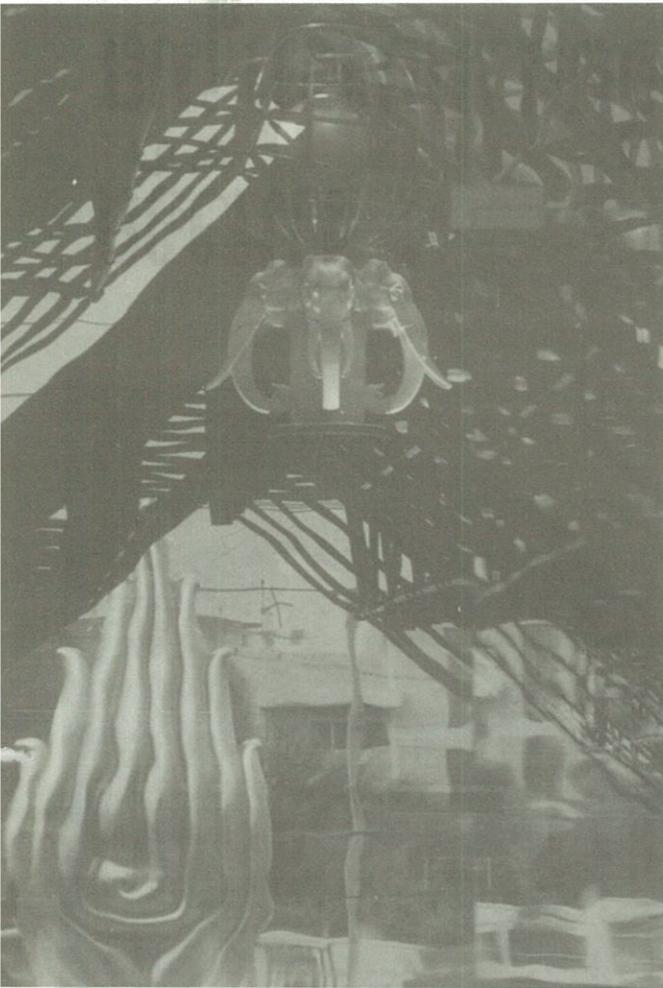
7. กลุ่มแอฟริกา ปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 16,354 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2534 จำนวน 10.27% ประกอบด้วย อียิปต์ แอฟริกาใต้ และอื่น ๆ นักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ได้แก่ อียิปต์ 26.35% แอฟริกาใต้ 22.08% และอื่น ๆ 3.69%

8. จำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามถิ่นที่อยู่
10 อันดับแรก คือ

1. มาเลเซีย จำนวน 358,860 ลดลง 21.07%
2. ญี่ปุ่น จำนวน 287,064 คน เพิ่มขึ้น 21.82%
3. ไต้หวัน จำนวน 191,075 ลดลง 17.76%
4. สิงคโปร์ จำนวน 148,742 ลดลง 1.89%
5. เยอรมัน จำนวน 137,769 เพิ่มขึ้น 12.12%
6. สหรัฐอเมริกา จำนวน 129,611 เพิ่มขึ้น 22.08%
7. ฮังกัวยุโรป จำนวน 128,104 ลดลง 18.24%
8. สหราชอาณาจักร จำนวน 112,418 เพิ่มขึ้น 18.54%
9. เกาหลีใต้ จำนวน 101,432 เพิ่มขึ้น 28.74%
10. ฝรั่งเศส จำนวน 101,169 เพิ่มขึ้น 22.12%

บทสรุป

การท่องเที่ยวของประเทศไทยได้เริ่มต้นอย่างเป็นระบบในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมื่อ พ.ศ. 2503 เรียกว่า “องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” และในเวลา 3 ทศวรรษ ราชการได้การท่องเที่ยวของประเทศไทยขึ้นเป็นอันดับที่หนึ่งและสูงอย่างเป็นประวัติกาล กล่าวคือ ในปี 2533 ราชการได้ถึงหนึ่งแสนหนึ่งหมื่นบาท และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง อย่างไรก็ตาม วิถีทางและเสถียรภาพทางการเมืองและการปกครอง

ได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมนี้ ดังเช่น ปี พ.ศ. 2534 เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล รสช. และใน กลางปี 2535 เกิดวิกฤติการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวต้องหยุดชะงัก ชะลอ การขยายตัว และขาดรายได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ถึง 3-4 หมื่นล้านบาททีเดียว ซึ่งจะส่งผลกระทบ ฉับพลันและระยะยาว ดังนั้นชาวไทยทุกคน ทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน ธุรกิจจึงต้องหันหน้าเข้าหา กันร่วมมือกัน ช่วยกันพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งทรัพยากรท่องเที่ยว จุดดึงดูดความสนใจ นักท่องเที่ยว การจัดสาธารณูปโภค เช่น ระบบ สื่อสาร น้ำประปา ไฟฟ้า ถนนหนทาง การคมนาคม ขนส่ง และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ซึ่งทางภาครัฐ ต้องกล้าลงทุน ชี้นำสนับสนุนภาคเอกชนเพื่อก่อ ให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบครบ วงจร ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย กลับมาครองความเป็นหนึ่งต่อไป และจัดให้เป็น ศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชียและของนานาชาติ ในอนาคตอันใกล้ □■

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. สถิตินักท่องเที่ยวระหว่างประเทศจากตลาดท่องเที่ยวไทย กรุงเทพมหานคร : กองสถิติ และวิจัยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2535.

เทียนฉาย กิระนันท์ และคนอื่น ๆ. “ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากวิกฤติการณ์ทางการเมือง” สารสภาคณาจารย์ 21, 4, มิถุนายน 2535 หน้า 14-25.

สมบัติ กาญจนกิจ. “กลุ่มนักท่องเที่ยวอเมริกาเหนือ : เป้าหมายของการณรงค์เพื่อเร่งขยายตลาดท่องเที่ยวไทย” ธุรกิจท่องเที่ยว 4, 3, สิงหาคม 2534 หน้า 73-79.

“แนวโน้มการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนานาชาติ” ธุรกิจท่องเที่ยว 4, 2, กรกฎาคม 2534 หน้า 55-80.

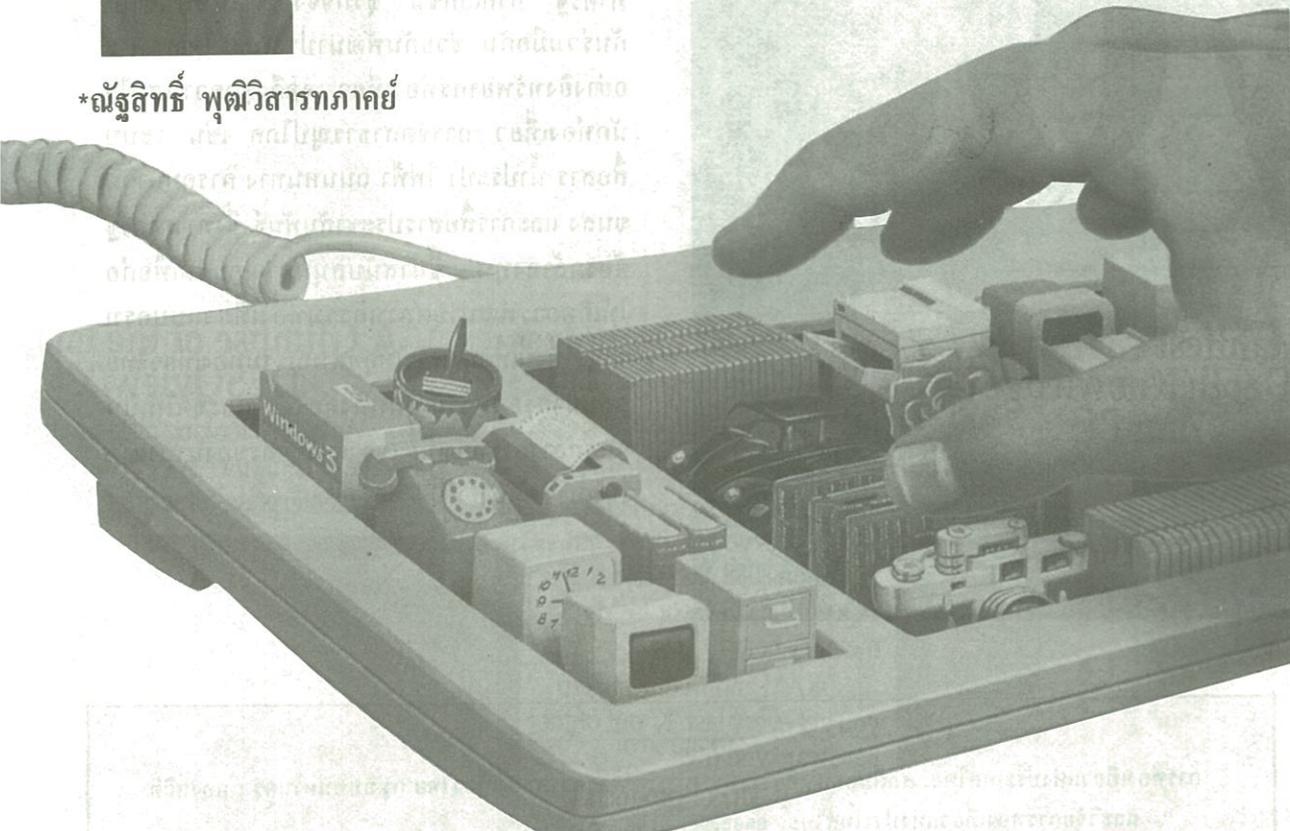
Tourism Authority of Thailand. International tourist arrivals to Thailand from January - September 1992.

Bangkok : Statistics and Research Division Tourism Authority of Thailand, 1992.

แนวรุกอุตสาหกรรมไทย : งานวิจัย

*ณัฐสิทธิ์ พุฒิวิสารทภักย์

แนวโน้มของอุตสาหกรรมไทยได้มีการแข่งขันกันเพิ่มมากยิ่งขึ้น ต่างก็มุ่งพัฒนาการผลิต เพิ่มเงินลงทุน และนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในอุตสาหกรรมของตนเพื่อเปิดแนวรุกอุตสาหกรรมของไทยให้เหนือคู่แข่งทั้งปวง ดังนั้นก่อนที่จะทำการใดต้อง

สำรวจความต้องการสินค้าอุตสาหกรรมไทยเสียก่อน ซึ่งมีงานวิจัยเรื่อง **“ความต้องการสินค้าอุตสาหกรรมไทยของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร”** โดย นางมานวิภา อินทรทัต และนางวลัยภรณ์ อัตตะนันท์ (2530) ได้ทำการศึกษาสินค้าอุตสาหกรรม

* บรรณาธิการประจำแผนกบริการสนเทศ หอสมุดและศูนย์สนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : ศศ.บ. (บรรณาธิการ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อุตสาหกรรม 2 ชนิด คือ เสื้อผ้าสำเร็จรูปและเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน โดยเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อคือ เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผลิตในประเทศไทย ยี่ห้อต่างประเทศ เนื่องจากแบบ คุณภาพ และราคาสินค้าเป็นสำคัญ สำหรับเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผลิตในประเทศไทย ยี่ห้อไทย อยู่ในลำดับรองลงมา และลำดับสุดท้ายคือ เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผลิตจากต่างประเทศ ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูป คือ เพศ ระดับการศึกษาและระดับรายได้ของผู้บริโภค อย่างไรก็ตามก็มีปัญหาในเรื่องขนาด และคุณภาพของเนื้อผ้า แนวทางในการปรับปรุงลักษณะและคุณภาพตามธรรมชาติของผู้บริโภค โดยทั่วไปที่สำคัญ คือ ด้านรูปแบบในอนาค ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนมาซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผลิตในประเทศไทย ยี่ห้อไทยมากขึ้น

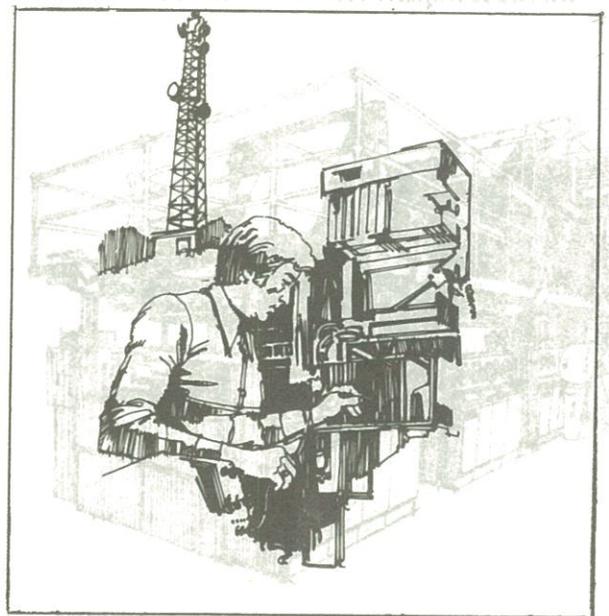
ส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อคือ เครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนที่ผลิตในประเทศไทยยี่ห้อต่างประเทศ เนื่องจากคุณภาพ ราคา และรูปแบบเป็นสำคัญ สำหรับเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ผลิตจากต่างประเทศอยู่ในลำดับรองลงมา และลำดับสุดท้ายคือ เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ผลิตในประเทศไทย ยี่ห้อไทย ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า คือ ระดับการศึกษา การเคยเดินทางไปต่างประเทศ และระดับรายได้ของผู้บริโภค ปัญหาความไม่คงทนถาวร และการใช้งานไม่เป็นไปตามที่ระบุ แนวทางในการปรับปรุงตามธรรมชาติของผู้บริโภคทั่วไปที่สำคัญคือด้านคุณภาพและความคงทนในอนาคต ผู้บริโภคประมาณครึ่งหนึ่งมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนมาซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนที่ผลิตในประเทศไทย ยี่ห้อไทยมากขึ้น

ขั้นตอนการผลิตก็เป็นส่วนสำคัญของอุตสาหกรรม ต่างก็นำกลยุทธ์วิธีการบริหารเพื่อลดต้นทุนเพิ่มกำไร โดยทำการศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อมาแก้ไขปรับปรุงขั้นตอนการผลิต อาทิเช่น

การนำกลุ่มคุณภาพมาใช้ในธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เป็นต้น ดังงานวิจัยเรื่อง *“การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำกลุ่มคุณภาพมาใช้ในธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศไทย”* โดย นางสาว นัยนา ลีสุขสันต์ (2528) ได้ข้อสรุป มีรายละเอียดดังนี้คือ

1. จากการสำรวจความจำเป็นในการวางแผนเตรียมการ พบว่าการริเริ่มนำเอากลุ่มคุณภาพเข้ามาใช้ในองค์การจำเป็นต้องมีการวางแผนเตรียมการในหลาย ๆ ด้าน เช่น การอบรมให้ความรู้ในเรื่อง QCC แก่ผู้บริหารและพนักงานในองค์การ และควรจะมีการปรับระดับความคิดของพนักงานให้รัดกุมการ และเสริมสร้างให้มีการพัฒนาจิตสำนึกของพนักงานให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองต่องาน และต่อสังคม

2. สำหรับการกำหนดโครงสร้างการบริหารกลุ่มคุณภาพ พบว่าผู้บริหารในโครงสร้างการบริหารทั่วไปนั้น จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารในโครงสร้างการบริหารกลุ่มคุณภาพด้วย และสำหรับการกำหนดตัวผู้บริหารกลุ่มคุณภาพในระดับกลุ่มกิจกรรมนั้น

กำหนดโดยคำนึงถึงความสามารถเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่กำหนดโดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ การงาน

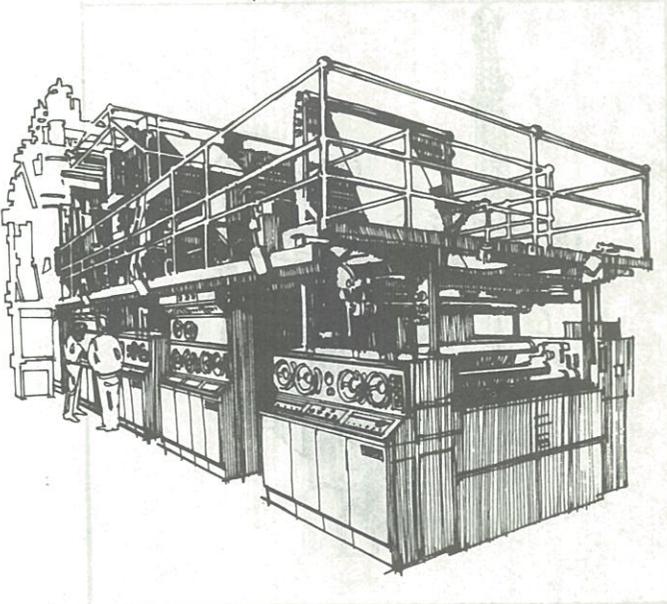
3. ความคิดเห็นของผู้บริหารและพนักงาน ต่ออุปสรรคในการทำกิจกรรม QCC ผู้บริหารและพนักงานโดยส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าข้อจำกัดทางการศึกษาไม่เป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรม QCC แต่จะระบุว่าอุปสรรคสำคัญในการทำกิจกรรม QCC คือพนักงานยุ่งกับงานประจำจนไม่มีเวลาทำกิจกรรม QCC และจากการวิเคราะห์ตัวเลข (ไอ-สแควร์) ที่เกี่ยวกับความเข้าใจวิธีการทำกิจกรรม QCC ของพนักงานพบว่า ความเข้าใจของพนักงานไม่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาของพนักงาน และผู้บริหาร ได้ระบุว่า อุปสรรคในการริเริ่มนำกลุ่มคุณภาพเข้ามาใช้ในองค์กรก็คือ การมีผู้บริหารที่ไม่เข้าใจแนวความคิด QCC อย่างแท้จริง และพนักงานยังไม่พร้อมที่จะรับแนวการบริหารแบบ QCC

4. ในด้านความคิดเห็นต่อผลของการทำกิจกรรม QCC ผู้บริหารและพนักงานโดยส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าผลของการทำกิจกรรม QCC นั้นมีส่วนช่วยให้คุณภาพงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน

ความสัมพันธ์ของผู้ร่วมงาน ความรู้สึกดีต่องาน การทำงานเป็นทีม ความรู้สึกผูกพันกับบริษัท ความรู้สึกผูกพันกับงาน ความรู้สึกปลอดภัยในงาน และมีส่วนร่วมในการบริหาร อยู่ในระดับที่ดีขึ้น และพนักงานโดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.29) ก็คิดว่าผลงาน QCC ของตนประสบความสำเร็จ แต่ผู้บริหารโดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.35) ยังไม่พอใจกับผลงานการบริหาร QCC ของตนเอง ทั้งนี้เพราะรู้สึกว่า ถ้าจะให้ได้ผลตามเป้าหมายที่วางเอาไว้ และรู้สึกพอใจก็ต้องใช้เวลามากกว่านี้

5. จากการสำรวจความคิดเห็นต่อการทำกิจกรรม QCC ของพนักงานพบว่า พนักงานร้อยละ 68.62 ตอบว่าตนอยากที่จะทำกิจกรรม QCC ต่อไปอีกโดยให้เหตุผลว่า จะช่วยให้ตนเองเข้าใจงานมากขึ้น และตนจะได้มีโอกาสเข้าร่วมตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับงานด้วย

สำหรับวิธีการผลิตที่ใช้ในภาคอุตสาหกรรม มักใช้เทคนิคการผลิตที่ใช้ทุนเป็นสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมที่ใช้เทคนิคการผลิตที่ใช้แรงงานค่อนข้างมาก ซึ่งได้มีผู้วิจัยเรื่อง *"เทคนิคการผลิตและศักยภาพการจ้างงานของภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย"* โดย นางสาวโสภีวรรณ บริบูรณ์ (2533) ผลการศึกษาพบว่าอุตสาหกรรมที่ใช้เทคนิคการผลิตที่ใช้ทุนค่อนข้างมาก ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ อุตสาหกรรมกระดาษ และผลิตภัณฑ์จากกระดาษ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ ปิโตรเลียม ยาง และพลาสติก อุตสาหกรรมแร่โลหะ เครื่องปั้นดินเผา และผลิตภัณฑ์แก้ว อุตสาหกรรมเหล็ก เหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์โลหะขั้นมูลฐาน และอุตสาหกรรมการผลิตอื่น ๆ เปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมที่ใช้เทคนิคการผลิตที่ใช้แรงงานค่อนข้างมากเพียงสามอุตสาหกรรมเท่านั้นซึ่งได้แก่ อุตสาหกรรมสิ่งทอ สิ่งถัก และเครื่องแต่งกาย อุตสาหกรรมไม้ ผลิตภัณฑ์ไม้ และ

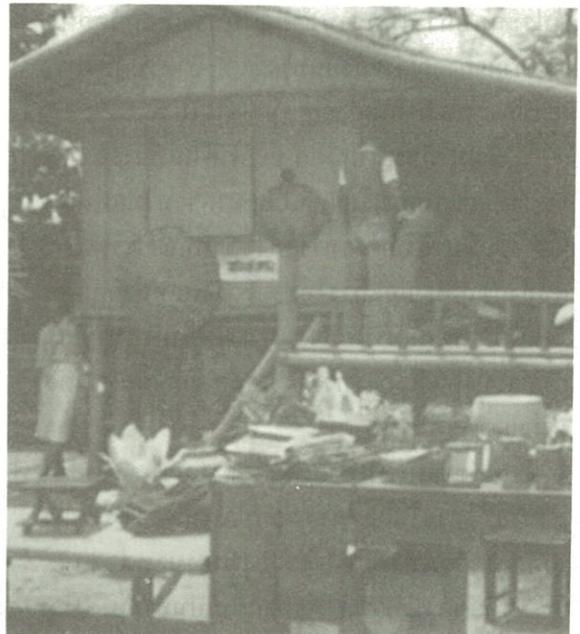

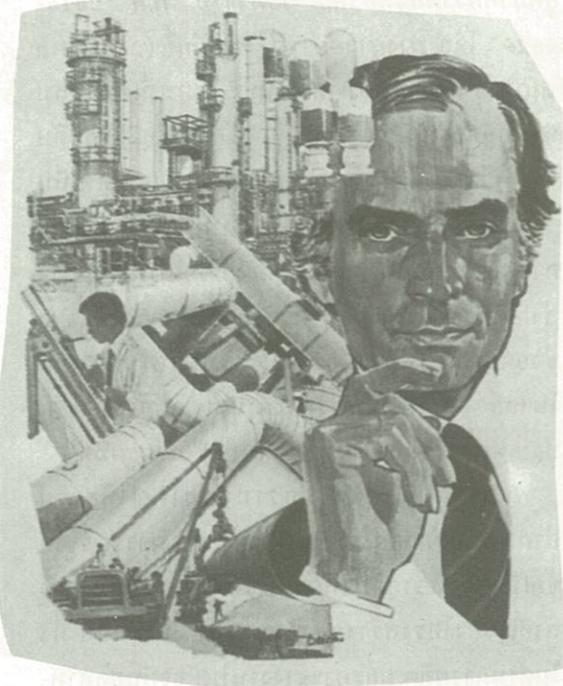
เครื่องเขียน และอุตสาหกรรมเครื่องจักร ชิ้นส่วน และอุปกรณ์ไฟฟ้า อุตสาหกรรมที่ใช้ทุนอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร และยาสูบ อุตสาหกรรมสิ่งทอ สิ่งถัก อุตสาหกรรมการผลิตไม้ อุตสาหกรรมการผลิตกระดาษ และ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ และมีเพียงอุตสาหกรรมเดียวเท่านั้นที่ใช้แรงงานอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพคือ อุตสาหกรรมการผลิตอื่น อุตสาหกรรมทุกอุตสาหกรรมดำเนินงานอยู่ในช่วงที่ผลตอบแทนต่อขนาดคงที่

อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในภาคอุตสาหกรรมของประเทศ ใช้เทคนิคการผลิตแบบใช้ทุนค่อนข้างมากในการผลิตสินค้าและบริการ และอุตสาหกรรมบางอุตสาหกรรมไม่ได้ใช้ทุนอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลควรพิจารณาถึงเทคนิคการผลิตของอุตสาหกรรมทุกอุตสาหกรรมในการส่งเสริมการลงทุน เพราะว่าการส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลอาจจะทำให้ราคาของปัจจัยการผลิตถูกบิดเบือนไป และจะส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจในการทำงานของแต่ละอุตสาหกรรม รัฐบาลควรที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้ปัจจัยแรงงานค่อนข้างมาก อุตสาหกรรมซึ่งใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในประเทศในกระบวนการผลิต ซึ่งการส่งเสริมนี้จะสามารถ ทำให้เกิดการพัฒนาภาคเศรษฐกิจอื่นควบคู่กันไปด้วย อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีการพัฒนาให้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และมีบทบาทที่สำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะเริ่มแรก สามารถทำรายได้ให้กับประเทศไทยได้ปีละกว่าหมื่นล้านบาท จึงต้องใช้เงินทุนสูงเพื่อการจัดหาเครื่องจักรและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยสำคัญที่ผู้ลงทุนจะต้องคำนึงถึงก็คือขนาดของการใช้ทุนที่เหมาะสม ที่ทำให้การลงทุนได้รับผลตอบแทนมีมูลค่าสูงสุด มีงานวิจัยไว้เรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์ขนาดของการใช้ทุนที่เหมาะสมของ

อุตสาหกรรมสิ่งทอไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2529" โดย นางสาวอุษาวดี ไชยสวัสดิ์ (2533) ผลจากการวิเคราะห์ขนาดของการใช้ทุนที่เหมาะสมพบว่าอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย มีการใช้ทุนในระดับที่สูงกว่าขนาดของทุนที่เหมาะสม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้ทุนของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย ยังมีการผลิตส่วนเกินเหลืออยู่ และมีข้อเสนอแนะการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ ควรให้ความช่วยเหลือและพัฒนาในด้านประสิทธิภาพ และเทคโนโลยี และพัฒนาการทางด้านตลาดปัจจัยภายในประเทศ เพื่อลดต้นทุนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต

การพัฒนาอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ว่าอุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นส่วนที่สำคัญของโครงสร้างอุตสาหกรรมของประเทศ ทั้งในด้านการผลิต และการจ้างงานในปัจจุบันอุตสาหกรรมขนาดย่อม จึงได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก จากนักวิจัยและผู้กำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ จึงมีงานวิจัยเรื่อง "การศึกษาถึงประสิทธิภาพการผลิตของอุตสาหกรรมขนาดย่อม" โดย

นางสาวปรียา นุช อภิบุญโยภาส (2530) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อประสิทธิภาพแรงงานมาก โดยอาศัยการปรับปรุงโดยวิธีการฝึกอบรมพนักงาน ส่วนในด้านของวัตถุดิบ ผู้ประกอบการให้ความสำคัญในการเลือกวัตถุดิบ โดยคำนึงถึงคุณค่าของมันมากที่สุด สำหรับผู้บริหารเองมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอเช่นกัน

ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาด้านแรงงาน การจัดการ และเทคโนโลยีและปัญหาความไม่แน่นอนของวัตถุดิบ ซึ่งมีแนวทางแก้ไขดังนี้คือ การพัฒนาแหล่งวัตถุดิบ และการให้ข่าวสารในแหล่งวัตถุดิบ จัดให้มีการฝึกอบรมคนงาน การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำบัญชี การบริหารบุคคล และอื่น ๆ โดยหน่วยงานของรัฐ

หลังจากการผลิตแล้ว ก็สู่กระบวนการตลาดส่งขายทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกได้เข้ามามีบทบาทต่อภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยมากขึ้นเป็นลำดับ โดย

มูลค่าการส่งออกมีการขยายตัวในสัดส่วนที่สูงขึ้นทุกปี ซึ่งรัฐบาลก็ได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนทุกวิถีทางเพื่อช่วยให้ผู้ผลิตผู้ส่งออกสามารถส่งออกได้เพิ่มขึ้น ได้มีงานวิจัยเรื่อง **"การวิเคราะห์ผลการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมที่สำคัญของไทย"** โดย นางสาวอมรรตม รัตนวิไลวรรณ (2533) ทำการศึกษาสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกที่สำคัญ 15 ประเภท คือ เครื่องนุ่งห่ม ผ้าผืน-เส้นด้าย อัญมณี-ไข่มุก-เครื่องประดับ น้ำตาลทราย แผลงวงจไฟฟ้า ตลับลูกปืน เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ อาหารทะเลกระป๋อง ผลไม้กระป๋อง รองเท้า เฟอร์นิเจอร์-ชิ้นส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง ท่อเหล็ก ไม้วีเนียร์ และของเล่นเด็กเล่น

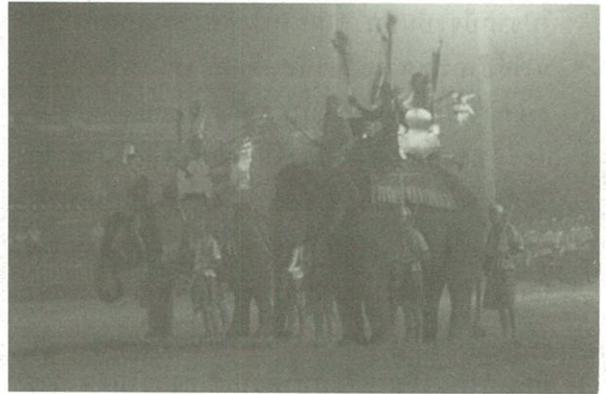
ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบสัมพัทธ์อยู่มากในสินค้าอุตสาหกรรม 7 ประเภท คือ อัญมณี-ไข่มุก-เครื่องประดับ แผลงวงจไฟฟ้า ตลับลูกปืน เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ อาหารทะเลกระป๋อง รองเท้า เฟอร์นิเจอร์-ชิ้นส่วนประกอบ และของเล่นเด็กเล่น โดยมีส่วนแบ่งตลาดโลกเพิ่มขึ้นอย่างมากและสม่ำเสมอ สินค้าอุตสาหกรรมดังกล่าวสามารถแข่งขันกับประเทศผู้ส่งออกอื่น ๆ ได้ เนื่องจากอาศัยความได้เปรียบในด้านต้นทุนการผลิต ฝีมือ ความชำนาญงานและการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต ประกอบกับการสนับสนุนจากรัฐบาล และการขยายการส่งออกที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากปัจจัยที่ต่างกัน คือ แผลงวงจไฟฟ้า เป็นผลจากการแข่งขันบวกกับผลจากการขยายตัวของตลาดโลก อัญมณี-ไข่มุก-เครื่องประดับ อาหารทะเลกระป๋อง รองเท้าและของเล่นเด็กเล่น อาศัยปัจจัย 3 ด้าน คือ ผลจากการแข่งขัน ผลจากการขยายตัวของตลาดโลก และผลจากการกระจายตลาด ส่วนรองเท้ามิได้มีผลจากการขยายตัวของตลาดโลกเข้ามาเกี่ยวข้อง ตลับลูกปืน เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ และเฟอร์นิเจอร์-ชิ้นส่วนประกอบ อาศัยผลจากการ

กระจายตลาดและผลจากการขยายตัวของตลาดโลก

สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมอีก 6 ประเภท คือ เครื่องนุ่งห่ม ผ้าผืน-เส้นด้าย ผลไม้กระป๋อง ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง และท่อเหล็ก เป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่ไทยยังคงมีความได้เปรียบสัมพัทธ์เพิ่มขึ้นไม่มากนัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากการที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดโลกเพิ่มขึ้นไม่มากนัก และมีแนวโน้มไม่สม่ำเสมอ แม้ว่ารัฐบาลจะให้การช่วยเหลือแก่อุตสาหกรรมดังกล่าวแล้วแต่ก็ยังประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิต คุณภาพและรูปแบบของสินค้า รวมทั้งปัญหาการกีดกันการนำเข้า และการส่งออกที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นในสินค้าอุตสาหกรรมประเภทเครื่องนุ่งห่ม ผ้าผืน-เส้นด้าย ผลิตภัณฑ์ยาง อาศัยปัจจัย 3 ด้านดังกล่าวแล้ว ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมที่เหลืออาศัยผลจากการกระจายตลาด และผลจากการขยายตัวของตลาดโลก

สำหรับน้ำตาลทรายและไม้วีเนียร์ ประเทศไทยได้เสียความได้เปรียบสัมพัทธ์ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ โดยมีส่วนแบ่งตลาดโลก และส่วนแบ่งตลาดประเทศกำลังพัฒนาลดลง การขยายตัวของ การส่งออกน้ำตาลทรายอาศัยผลจากการขยายตัวของตลาดโลก และผลจากการแข่งขัน และการส่งออกยังต้องพึ่งภาวะตลาดโลกเป็นสำคัญ ส่วนไม้วีเนียร์อาศัยผลจากการกระจายตลาด และผลจากการขยายตัวของตลาดโลก ซึ่งผู้ผลิตส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิต

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยสามารถขยายการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมที่สำคัญในอัตราที่สูงขึ้นได้โดยผู้ผลิตหรือผู้ส่งออกควรพัฒนา รูปแบบและคุณภาพของสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ควรปรับปรุงต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง ภาครัฐบาลและเอกชนควรร่วมมือกันในด้าน การวางแผน การตลาด การควบคุมคุณภาพและ ปริมาณของวัตถุดิบ พร้อมกันนี้รัฐบาลควรให้บริการ

ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นแก่ผู้ผลิต หรือผู้ส่งออกของ ไทย รวมทั้งผู้นำเข้าต่างประเทศที่สนใจจะซื้อสินค้า จากไทย

นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีอุตสาหกรรม ภาคบริการซึ่งต้องพัฒนาให้เหนือคู่แข่งมากขึ้น ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มจึงมีการนำ เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับอุตสาหกรรมภาค บริการดังนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น และมีผู้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "สถานภาพและแนวโน้มการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อการพัฒนา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว" โดย นางสาวคัตนงค์ แฉ่งใจ (2532) ผลการวิจัยมีดังนี้คือ สถานภาพ และสถานการณ์ปัจจุบันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย อยู่ในสภาพที่มีการลงทุนของเอกชนมาก โดยเฉพาะมีการสร้างที่พักและโรงแรมเพิ่มขึ้น เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีการ กระจายรายได้ และสร้างงานให้ประชาชนในท้องถิ่น ด้วย ส่วนการคาดการณ์แนวโน้มพบว่า ในช่วง 3-4 ปี น่าจะดีขึ้น เพราะมีการกำหนดเป็นแผนชัดเจน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และ 7 และยังมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ รวมทั้งสินค้าท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

การศึกษาในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ในอนาคตยังคงใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่ต่าง

ไปจากปัจจุบันนัก เทคโนโลยีสารสนเทศที่จะนำมาใช้มากที่สุด คือ โทรศัพท์ติดต่อ เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ ถึงแม้มีความสำคัญแต่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยังมองไม่เห็นภาพที่จะนำมาใช้ได้มากนัก เพราะยังขัดข้องในเรื่องงบประมาณ อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จะทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขยายตัวและมีคุณภาพสูงขึ้น พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย

ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นพ้องต้องกันว่าควรมีการปรับปรุงในด้านการรักษาภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ภาพยนตร์ด้านการจราจร การรักษาความสะอาดความปลอดภัยและราคาโรงแรมที่ได้มาตรฐาน ควรพัฒนาในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และการขนส่ง ควรพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้ประชาชนได้เข้าใจ

อย่างแท้จริง โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และจัดสัมมนาโดยระดมความคิดทั้งจากภาครัฐบาล ภาคเอกชน รวมทั้งนักวิชาการและนักปฏิบัติ พร้อมทั้งควรมีการพัฒนาระบบการสื่อสาร/ระบบข้อมูลให้มากขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาประเทศด้วย

อุตสาหกรรมไทย นับวันมีแต่จะเพิ่มผลผลิต มีคุณภาพและทันสมัย สามารถส่งออกต่างประเทศได้ไม่แพ้ชาติใด แต่การระดมการผลิตอุตสาหกรรมโดยนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล มิใช่ได้รับผลกำไรตอบแทนมีมูลค่าสูงสุดเพียงอย่างเดียว ควรคำนึงถึงผลกระทบจากอุตสาหกรรมนั้น ๆ ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกโรงงานด้วย ก็จะทำให้สินค้าอุตสาหกรรมไทย รุกหน้านำความเจริญมาสู่ประเทศไทย โดยปราศจากมลพิษ ทุกชีวิตปลอดภัย สินค้าไทยก้าวไกล ชาติไทยรุ่งเรืองพลัน. □■

บรรณานุกรม

- ศักดิ์นางค์ แจ็งใจ. "สถานภาพและแนวโน้มการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- นัยนา ลีสุขสันต์. "การศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการนำกลุ่มคุณภาพมาใช้ในธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ปรียานุช อภิญาโยภาส. การศึกษาถึงประสิทธิภาพการผลิตของอุตสาหกรรมขนาดย่อม. กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530.
- มานวิภา อินทรทัต และวลัยภรณ์ อัดคะนันท์. ความต้องการสินค้าอุตสาหกรรมไทยของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530.
- โสภีวรรณ บริบูรณ์. "เทคนิคการผลิตและศักยภาพการจ้างงานของภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.
- อมรรวรรณ รัตนะวิไลวรรณ. "การวิเคราะห์ผลการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมที่สำคัญของไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.
- อุษาวดี ไชยสวัสดิ์. "การศึกษาวิเคราะห์ขนาดของการใช้ทุนที่เหมาะสมของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย ระหว่างปีพ.ศ. 2515-2529." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.

กฎหมายควบคุม ปัญหาสิ่งแวดล้อม จาก โรงงานอุตสาหกรรม

*ไพฑูรย์ กงสมบูรณ์

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่หลายฉบับ และอยู่ในการควบคุมดูแลและปฏิบัติการของหลายกระทรวงซึ่งพอสรุปพระราชบัญญัติที่สำคัญ ๆ ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ในที่นี้จะขอกกล่าวเฉพาะในรายละเอียดที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมโดยตรงเท่านั้น

คือ พระราชบัญญัติโรงงานและพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

1. พระราชบัญญัติโรงงาน

ตามความในมาตรา 5 ระบุ “โรงงาน หมายความว่า อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ห้าแรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ห้าแรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม สำหรับทำ ผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง ทดสอบ ปรับปรุง แปรสภาพ ลำเลียง เก็บรักษา หรือทำลายสิ่งใด ๆ ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง”

*รองศาสตราจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : LL.M. New York Univ. U.S.A.

หมายเหตุ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 นี้ ไม่ใช่บังคับแก่โรงงานของทางราชการที่ดำเนินการโดยทางราชการ (มาตรา 4)

1.1 การตั้งโรงงาน

เฉพาะโรงงานจำพวกที่ 3 ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ก่อนลงมือก่อสร้างอาคารโรงงานหรือติดตั้งเครื่องจักรจะต้องได้รับใบอนุญาตตั้งโรงงานก่อน (มาตรา 7 ประกอบ มาตรา 12) และก่อนยื่นขออนุญาตตั้งโรงงานควรได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับข้อห้ามต่าง ๆ เพราะมีโรงงานบางประเภทซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจประกาศห้ามตั้งหรือขยายโรงงานอุตสาหกรรมบางประเภท (มาตรา 32 (1)) เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอน้ำตาล ประกอบรถยนต์ น้ำแข็ง หรือผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เป็นต้น นอกจากนี้ในเขตหวงห้ามบางแห่งก็มีประกาศห้ามตั้งโรงงานไว้ เช่น ห้ามตั้งโรงงานสุรา เบียร์ ในเขตกรุงเทพมหานคร หรือห้ามตั้งโรงงานทุกประเภทในย่านพักอาศัยบางแห่ง เช่น เพลินจิต ริมถนนพระราม 6 บางช่วง หรือห้ามตั้งโรงงานบางประเภท เช่น ซ่อมเครื่องยนตร์รถยนต์บนพลโยธินจากอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิถึงสะพานควาย หรือห้ามตั้งโรงงานที่มีน้ำทิ้งมากหรือโรงงานที่ใช้สารโลหะหนักในขบวนการผลิตบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำดิบของการประปานครหลวง บางตำบลตั้งแต่ปทุมธานีถึงอยุธยา เป็นต้น

การขออนุญาตตั้งโรงงานในเขตกรุงเทพมหานครจะต้องได้รับอนุญาตจากกรุงเทพมหานครด้วย ส่วนในต่างจังหวัดผู้ว่าราชการจังหวัดจะเป็นผู้พิจารณาอนุญาต ในกรณีที่ เป็นโรงงานประเภทอาหารและยา ก็ต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุขหรือโรงงานแปรรูปไม้ก็ต้องได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ อีก เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การขออนุญาตประกอบกิจการโรงงาน จะต้องได้รับอนุญาตจากหลายกระทรวงหลายหน่วยงาน จนอาจเป็นปัญหาต่อผู้ลงทุน ดังนั้น กรมโรงงานอุตสาหกรรมจึงได้จัดตั้ง “ศูนย์บริการเพื่อการลงทุน” เพื่อบริการขออนุญาตจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้จบแล้วเสร็จ โดยผู้ลงทุนมาขึ้นรายละเอียดเพียงที่เดียว ในปัจจุบัน ศูนย์บริการเพื่อการลงทุน จะให้บริการโรงงานรวม 6 ประเภท คือ 1) ผลิตภัณฑ์ไม้ 2) อาหาร 3) ยา 4) เครื่องสำอาง 5) วัตถุดิบพืช และ 6) อาหารสัตว์ ตลอดจนการให้บริการขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลและการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับโรงงาน 6 ประเภท ดังกล่าวด้วย

ในขั้นตอนขออนุญาตตั้งโรงงาน หากการประกอบกิจการอาจมีปัญหาลิ่งแวดล้อม ผู้ขอตั้งโรงงานจะต้องแสดงรายละเอียดมาตรฐานในการป้องกันหรือขจัดปัญหามลพิษทั้งทางน้ำและอากาศด้วย หากเป็นการขออนุญาตตั้งโรงงานขนาดใหญ่ เช่น 1) โรงงานผลิตเยื่อกระดาษ 2) คลอ-แอลคาไลน์ 3) เปโตรเคมี 4) ถลันน้ำมันปิโตรเลียม 5) ซีเมนต์ 6) ถลุงเหล็ก 7) แปรสภาพก๊าซธรรมชาติ และ 8) ถลุงแร่ จะต้องทำรายงานผลกระทบฯ โดยบริษัทที่ปรึกษาที่จดทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแนบเสนอให้กรมโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อส่งให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมพิจารณาต่อไป เมื่อสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้ความเห็นชอบแล้ว กรมโรงงานอุตสาหกรรมจึงจะออกใบอนุญาตตั้งโรงงาน

ให้ได้

1.2 การต่ออายุ

ใบอนุญาตตั้งโรงงานมีอายุใช้ได้ 5 ปี ปฏิทิน (นับถึง 31 ธันวาคม ของปีที่ห้า) ดังนั้นเมื่อใบอนุญาตตั้งโรงงานจะหมดอายุและถ้าประสงค์จะประกอบกิจการโรงงานต่อไป จะต้องยื่นคำร้องขอต่ออายุใบอนุญาตก่อนที่ใบอนุญาตเดิมจะหมดอายุ (มาตรา 14 และ 15) เมื่อได้ยื่นคำร้องแล้วก็สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้จนกว่าจะมีคำสั่งถึงที่สุดไม่อนุญาตให้ต่ออายุโดยไม่คำนึงถึงว่าเจ้าหน้าที่จะให้เวลาพิจารณาการต่ออายุนานสักเท่าใด สำหรับการต่อใบอนุญาตของโรงงานขนาดใหญ่ 7 ประเภท กระทรวงอุตสาหกรรมก็ได้มีประกาศกำหนดให้ผู้ขอต่ออายุจัดทำรายงานผลกระทบฯ แบบมาพร้อมกับคำขอด้วย เพื่อที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมจะได้จัดส่งต่อให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน ก่อนที่จะออกใบอนุญาตต่ออายุ

โรงงานต้องแสดงใบอนุญาตตั้งโรงงานไว้ ณ ที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ในกรณีใบอนุญาตสูญหายหรือถูกทำลาย ผู้รับใบอนุญาตต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบและขอรับใบแทนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ทราบถึงการสูญหายหรือถูกทำลาย (มาตรา 23, 25)

1.3 การขยายโรงงาน

หมายถึง การเพิ่มกำลังเครื่องจักรมากขึ้นจากเดิมเกินกว่า 50% สำหรับโรงงานเล็กกว่า 100 แรงม้า หรือเปลี่ยนแปลงอาคารทำให้ฐานรากเดิมต้องรับน้ำหนักเพิ่มขึ้นตั้งแต่ 500 ก.ก. ต่อฐานใดฐานหนึ่งขึ้นไป (มาตรา 18)

เจ้าของโรงงานที่เข้าขยายโรงงานดังกล่าวข้างต้น จะต้องแจ้งขออนุญาตขยาย และเมื่อขยายเสร็จแล้วจะต้องแจ้งขอประกอบกิจการส่วนที่ขยาย ซึ่งลักษณะการดำเนินการจะคล้ายกับการขอตั้งโรงงานโดยใบอนุญาตให้ประกอบกิจการส่วนขยายจะหมดอายุพร้อม ๆ กับใบอนุญาตตั้ง

โรงงาน (มาตรา 18)

สำหรับโรงงานที่ขอขยาย หากเป็นโรงงานขนาดใหญ่ 7 ประเภท ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะต้องทำรายงานผลกระทบฯ ให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนเช่นเดียวกัน

2. การควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมโรงงาน

กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีขั้นตอนต่าง ๆ ในการควบคุม ป้องกัน และแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งทางด้านน้ำเสียและอากาศเสีย ดังนี้

2.1 ขั้นตอนขออนุญาต

ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ก่อนที่ผู้ลงทุนจะได้รับใบอนุญาตตั้งหรือขยายโรงงานจะต้องแสดงรายละเอียดมาตรการป้องกันสิ่งแวดล้อมจากขบวนการผลิตของตนแนบเสนอมาด้วย และเมื่อได้รับอนุญาตให้ตั้งโรงงานแล้วจะต้องก่อสร้างระบบต่าง ๆ ตามที่ได้เสนอไว้จึงจะได้รับการพิจารณาอนุญาตให้ประกอบกิจการได้

ดังนั้นโรงงานที่มีปัญหามลพิษจึงจำเป็นต้องมีระบบป้องกันที่เหมาะสมแล้วจึงจะได้รับอนุญาตให้เปิดดำเนินกิจการได้

2.2 การตรวจติดตามผล

ในระหว่างเปิดประกอบกิจการโรงงานจะมีเจ้าหน้าที่ออกตรวจสอบ ติดตามผล ตลอดจนให้คำแนะนำในการเดินระบบป้องกันมลพิษเป็นระยะ หากเป็นช่วงฤดูแล้ง กรมโรงงานอุตสาหกรรมจะมีเจ้าหน้าที่ออกไปประจำตามลุ่มน้ำต่าง ๆ ตลอด 24 ชั่วโมง โดยเฉพาะ ณ ที่จุดกลุ่มโรงงานอาจก่อปัญหาน้ำเน่าเสียขึ้น ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบและป้องกันมิให้ปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น

เพื่อให้มีหลักในการตรวจสอบโดยเฉพาะทางด้านคุณภาพน้ำทิ้งที่จะระบายออกนอกโรงงาน ทางกรมโรงงานอุตสาหกรรมก็ได้ประกาศเป็นประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมระบุน้ำค่าต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน ดังปรากฏรายละเอียดตามประกาศ

กระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2525)

2.3 การตรวจร้องเรียน

ในระหว่างที่ประกอบกิจการโรงงาน หากโรงงานละเลย ไม่เอาใจใส่ควบคุมดูแลระบบของตนจนทำให้ประชาชนเดือดร้อนและร้องเรียนขึ้น กรมโรงงานอุตสาหกรรมก็มีเจ้าหน้าที่พร้อมที่จะออกไปตรวจสอบข้อเท็จจริง และให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ซึ่งการร้องเรียนอาจกระทำได้ทั้งผ่านสื่อมวลชนทางจดหมายหรือโทรศัพท์ ส่วนทางจดหมายนั้นก็สามารถทำหนังสือถึงอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรมโดยตรงพร้อมทั้งระบุสถานที่ที่ก่อปัญหาให้ชัดเจน เพื่อที่เจ้าหน้าที่จะไปตรวจสอบได้ถูกต้องและรวดเร็ว

หากพบว่าโรงงานรายใดฝ่าฝืนก็จะสั่งลงโทษหรือสั่งการให้ปรับปรุงให้แล้วเสร็จภายในกำหนด เมื่อครบกำหนดแล้วก็จะมีการออกตรวจและติดตามผลเป็นระยะ ๆ อีก

อนึ่ง ตาม พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 64 มีบทบัญญัติให้ถือว่าบุคคลผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้ชิดหรือติดต่อกับโรงงานที่มีการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติโรงงานเกิดขึ้นหรือบุคคลซึ่งความเป็นอยู่ถูกรบกวนกระทบกระเทือนเนื่องจากการกระทำผิดเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งจะทำให้มีอำนาจดำเนินคดีอาญากับผู้เป็นเจ้าของโรงงานได้

2.4 จัดให้มีผู้ควบคุมดูแล (Supervisor) และผู้ปฏิบัติงานประจำเครื่อง (Operator)

ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2525) และฉบับที่ 22 (พ.ศ. 2528) กำหนดให้โรงงานขนาดใหญ่จะต้องมีผู้ควบคุมดูแลและผู้ปฏิบัติงานประจำเครื่องที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นผู้รับผิดชอบระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษของโรงงาน และทำรายงานรับรองผลวิเคราะห์ปริมาณสารมลพิษขึ้นต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรมทุก ๆ 3 เดือน

อนึ่ง การวิเคราะห์ปริมาณสารมลพิษต้องกระทำโดยห้องวิเคราะห์ของทางราชการหรือของเอกชนที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมเห็นชอบ (โดยขอขึ้นทะเบียนไว้กับกรมโรงงานอุตสาหกรรม) หากโรงงานมีห้องวิเคราะห์ของตนเองก็สามารถยื่นขอจดทะเบียนได้ ส่วนห้องวิเคราะห์ของเอกชนนั้นจะขอขึ้นทะเบียนได้เฉพาะที่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้วเท่านั้น

ทั้งผู้ควบคุมดูแล ผู้ปฏิบัติงานประจำเครื่อง และห้องวิเคราะห์ที่จดทะเบียนไว้กับกรมโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องแจ้งขอต่ออายุทุก ๆ 3 ปี

3. การให้บริการด้านสิ่งแวดล้อม

นอกเหนือจากมาตรการควบคุมต่าง ๆ ดังได้กล่าวแล้ว ราชการก็ตระหนักในมาตรการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ควบคู่ไปด้วย จึงได้จัดให้มีการบริการต่าง ๆ ทางด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การบริการข้อมูลและบทความทางด้านสิ่งแวดล้อม ให้คำปรึกษาและออกแบบบริการระบบขจัดน้ำทิ้งและป้องกันมลพิษทางอากาศไว้บริการแก่โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กโดยไม่คิดค่าบริการ รวมทั้งจัดตั้งศูนย์บริการกำจัดกากสารพิษขึ้นที่เขตบางขุนเทียนเพื่อให้บริการแก่โรงงานในย่านธนบุรีและพระประแดง

เท่าที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมย่อมจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามมา รัฐโดยเฉพาะกรมโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติโรงงาน ได้ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมดูแลปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษตลอดมา โดยมีมาตรการควบคุมกันตั้งแต่ขั้นเตรียมการขออนุญาตตั้งโรงงาน การตรวจติดตามผล การให้บริการทางด้านสิ่งแวดล้อมตลอดจนมีแผนงานที่จะดำเนินการเพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษโดยเฉพาะที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมให้บรรลุปเป้าหมายโดยเร็วและมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในปัจจุบันและอนาคต □■

การตลาดแบบตรง : แนวรุกการขายในเอเชีย

* รศ.ดร.นวนิตย์ อินทรามา

แม้ว่าการตลาดแบบตรงยังคงอยู่ในภาวะเริ่มเกิดในประเทศแถบเอเชียโดยเฉพาะในประเทศไทยอย่างน้อยก็ประมาณ 6-7 ปี ความหมายของคำว่า การตลาดแบบตรงก็คือการที่นักการตลาดทำการติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภคเพื่อจะสร้างความสัมพันธ์โดยตรงระยะยาว อาจผ่านระบบการสื่อสารสองทาง ซึ่งเป็นสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภท เพื่อให้ได้รับผลตอบสนองหรือปริมาณการซื้อขาย

จนความภักดีจากลูกค้า

เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าลักษณะที่สำคัญของการตลาดแบบตรงนั้นมีอยู่สามประการ ประการแรกเป็นการสื่อสารพบปะเผชิญหน้ากันระหว่างนักการตลาดและลูกค้าเป้าหมาย ประการที่สองการตลาดแบบตรงสามารถใช้สื่ออย่างเดียวหรือหลายอย่างก็ได้ เช่น สื่อทางไปรษณีย์ ทางโทรศัพท์ การเข้าถึงตัวบุคคลกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ฯลฯ และประ-

* ผู้อำนวยการหอสมุดและศูนย์สนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : Ph.D. (Library Information Science) Indiana Univ. U.S.A.

การที่สามารถตลาดแบบตรงเช่นนี้จะทำให้เกิดการซื้อในทันทีมากกว่าผลจากการใช้สื่อทางอ้อมเช่น การโฆษณาทางโทรทัศน์ ทางหนังสือพิมพ์ ฯลฯ

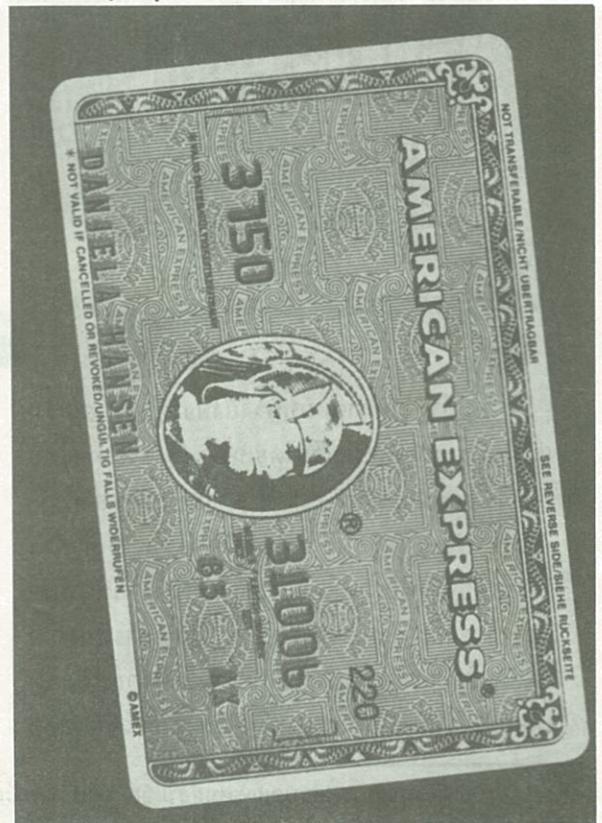
ปัจจุบันประเทศในแถบเอเชียต่างเล็งเห็นความสำคัญของการตลาดแบบตรง ต่างพากันใช้เป็นยุทธวิธีในการแข่งขันเพื่อเปิดแนวรุกทางธุรกิจอุตสาหกรรมของตน โดยเฉพาะขณะที่ยังประมาดการโฆษณาทางสื่อมวลชนมีจำกัด และการแข่งขันในการแย่งตลาดมีมากยิ่งขึ้น

แม้ว่าจะมีผู้เห็นว่าการตลาดแบบตรงในเอเชียมีลักษณะคล้ายคลึงอุตสาหกรรมประเภทเดียวกันในยุโรปและอเมริกามาก แต่ปัจจุบันบรรดาแม่บ้านพ่อบ้านในญี่ปุ่น ฮองกง สิงคโปร์ โดยเฉพาะประเทศไทยต่างก็ได้รับจดหมายโฆษณาชักชวนให้ซื้อสินค้าบ้าง โทรศัพท์มาชักชวนหรือนัดหมายมาพบที่บ้านหรือสถานที่ทำงานบ้าง ซึ่งสินค้าต่าง ๆ ที่โฆษณาโดยวิธีการตลาดแบบตรงก็มีตั้งแต่เครื่องสำอาง เครื่องครัว ของใช้ในบ้าน เช่น บริษัทเครื่องสำอางซีฮ้อเอวอน เครื่องครัวรีน่าแวร์ เครื่องกรองอากาศและเครื่องดูดฝุ่นของบริษัทต่าง ๆ เป็นต้น การส่งแคตาล็อกสินค้าถึงมือลูกค้าเฉพาะกลุ่มก็มี เช่น ห้างสรรพสินค้าแมคโคร ส่วนบางลำพูสรรพสินค้าถึงกับส่งบัตรลดราคาให้แก่ลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย

Alastair Blount ผู้จัดการฝ่ายการสื่อสารการตลาด บริษัทการบินคาเธ่ย์แปซิฟิกในฮ่องกง มีความเห็นว่า ในยุคปัจจุบันการโฆษณาเชิญชวนไม่ใช่เป็นการแก้ปัญหาเพราะเมื่อผู้คนดูโฆษณาทางโทรทัศน์ บุคคลเหล่านั้นอาจขาดแรงจูงใจ มิได้ออกไปซื้อตัวเครื่องบิน การโฆษณาทางสื่อมวลชนเป็นเพียงการแจ้งข้อมูลให้ทราบและให้คนชอบ Blount เห็นว่าการตลาดแบบตรงมีประโยชน์มากในการสร้างความสัมพันธ์ เพราะเป็นวิธีการที่เป็น การเข้าถึงลูกค้ากลุ่มเป้าหมายเป็นการส่วนตัวมากที่สุด

การสื่อสารกับลูกค้าโดยการตลาดแบบตรงนี้จึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ตลอดจนมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยเป็นเครื่องมือในการสื่อสารรวดเร็วยิ่งขึ้น การที่สตรีมีโอกาทำงานนอกบ้านมากขึ้น มีการใช้บัตรเครดิตมากขึ้น มีการจับจ่ายใช้สอย สิ่งอำนวยความสะดวกสบายในการเพิ่มคุณภาพในการดำรงชีวิตให้ดีขึ้น การตลาดแบบตรงจึงช่วยให้ผู้ซื้อได้รับความสะดวกสบาย ประหยัดเวลา นอกจากนี้แล้วยังประหยัดการเดินทางในภาวะที่การจราจรจลาจลเช่นทุกวันนี้

ปัจจัยในการก่อให้เกิดการตลาดแบบตรงได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายมี 4 ปัจจัย ได้แก่ การจัดฐานข้อมูล การบริหารงานทางสร้างสรรค์ สื่อที่ใช้ในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และกลวิธีและการควบคุมให้บรรลุวัตถุประสงค์

1. การจัดการฐานข้อมูล

ฐานข้อมูลเป็นเครื่องมือสำคัญ เพราะข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าจะนำมาเก็บไว้ในฐานข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเข้าถึงลูกค้าได้อย่างตรงเป้าหมาย เฉพาะเจาะจงตามความต้องการของลูกค้า บริษัท อเมริกนเอกซ์เพรส (AMEX) ในฮ่องกงเป็นตัวอย่งที่ดีที่สุดโดยการสร้างฐานข้อมูลที่สมบูรณ์เกี่ยวกับลูกค้า เก็บรายละเอียดเกี่ยวกับการซื้อ ขาย ของ สมาชิกที่มีบัตร และเป็นเพียงบริษัทเครดิตการ์ดบริษัทเดียวที่สามารถบอกได้ว่าใครเดินทางบ่อยเท่าใดไปยังจุดหมายปลายทางใดบ้าง ใครเลี้ยงรับรองมาก ใครซื้อเครื่องสำอางมาก ใครบอกรับนิยตสารมาก ทุกคนรู้ว่าข้อมูลเหล่านี้มีค่า แต่ AMEX เท่านั้นที่เก็บข้อมูลนี้ไว้ได้ วิธีการก็โดยฟังจากลูกค้ารวบรวมเข้าฐานข้อมูล ฉะนั้น AMEX จะรู้จักชื่อลูกค้า ที่อยู่ อายุ นิสัยการซื้อ และปัจจัยอื่น ๆ เรียกได้ว่ารู้จักถึงแก่นแท้ของลูกค้า เพราะทุกเรื่องอยู่ในคอมพิวเตอร์พร้อมที่จะนำออกมาใช้ได้

เมื่อรู้จักลูกค้าของตนดีมาก จึงทราบว่าคุณค่าของคุณต้องการอะไร อย่างไร จึงผลิตผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ ตลอดเวลา สิ่งหนึ่งที่เสนอตลาดเมื่อไม่นานมานี้ได้แก่ โครงการ "Salute to Service" เป้าหมายของโครงการก็คือ บัตรสมาชิก AMEX สำหรับผู้ที่ขอหาสถานที่ใหม่ ๆ รับประทานอาหาร สมาชิกที่มีบัตรจะสามารถไปรับประทานอาหารตามภัตตาคารที่ร่วมในโครงการและจะได้รับ Thank You package พร้อมกับอาหารเย็นชนิดพิเศษ และขอให้กรอกแบบสอบถามวิจารณ์การบริการของภัตตาคารต่าง ๆ ทั้งยังได้รับโอกาสที่จะถูกรางวัลได้รับประทานอาหารอย่างหรูหราในราคา 184,000 เหรียญฮ่องกง การเข้าถึงลูกค้า AMEX ได้ส่งจดหมายทางไปรษณีย์ถึง 110,000 ฉบับทำให้มีการติดต่อซื้อขายกันถึง 77,934 รายการในระหว่างช่วงเวลาส่งเสริมการตลาด และในจำนวน

นี้ AMEX ได้รับแบบสอบถามกลับคืนถึง 40,000 ฉบับ (51 %) โครงการ "The salute to service" นี้ได้รับรางวัล Silver Awards และ Asian Direct Marketing Awards

2. การบริหารงานทางสร้างสรรค์

ไม่ว่าจะเป็นการตลาดแบบใด หรืองานชนิดใดก็ตาม การบริหารนับเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการนั้น ตัวอย่างในเรื่องนี้ก็คือ การบริหารงานที่เป็นความคิดริเริ่มของบริษัท คาเธ่ย์แปซิฟิก ซึ่งตกลงใจจะจัดสรรงบประมาณด้านการตลาดทั้งหมดโดยแบ่ง 70 % เป็นการตลาดแบบตรงและอีก 30 % เป็นการตลาดทั่วไป เห็นได้ชัดว่าเป็นวิธีการปฏิบัติด้านการตลาดโดยสิ้นเชิง คาเธ่ย์แปซิฟิกได้ทำการรณรงค์เพื่อให้ได้ผู้โดยสารชั้นหนึ่งโดยการปรับปรุงหนังสือที่มีภาพคลาสสิกจำนวน 28 หน้าซึ่งเคยแจกแก่ผู้โดยสารชั้นหนึ่งเป็นเน้นภาพของบริษัทเองบ้างและเป็นงานวิจิตรศิลป์ เพราะเป็นการส่งเสริมการขายที่นั้งชั้นหนึ่งของสายการบินนี้

นอกจากนี้ยังได้คำนึงถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ซึ่งเป็นบุคคลชั้นสูง โดยเห็นว่างานวิจิตรศิลป์เป็นงานที่เข้าถึงทุกคนโดยไม่มีขอบเขต โดยเฉพาะสำหรับบุคคลที่ชอบเดินทางด้วยที่นั่งชั้นหนึ่ง เพราะฉะนั้นน่าจะเป็นที่สะดุดตาและทุกคนไม่สามารถมองข้ามหนังสือเล่มนี้ไปได้ คาเธ่ย์แปซิฟิกได้ส่งจดหมายพร้อมใบแนะนำบริการ พร้อมหนังสือ 28 หน้าทางไปรษณีย์ ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่จะเป็นลูกค้าเดินทางด้วยที่นั่งชั้นหนึ่งถึง 200,000 เล่มและผลที่ปรากฏคือ 97 % ของผู้โดยสารได้รับความพึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง

3. การเลือกสื่อ

การเลือกสื่อเพื่อส่งเสริมการตลาดที่ถูกต้อง มีความสำคัญพอ ๆ กับปัจจัยด้านอื่น ๆ ด้านความสำเร็จและความล้มเหลวในการรณรงค์การตลาดแบบตรง

สื่อทางไปรษณีย์โดยตรงเป็นสื่อธรรมดาที่บริษัทต่าง ๆ ใช้กันอยู่แต่ยังมีสื่ออื่น ๆ ที่ใช้กันแม้แต่ในประเทศไทย สื่อต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ สื่อทางโทรศัพท์ การโฆษณาทางหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ทางโทรทัศน์ การไปเยี่ยมเยียนถึงบ้าน การปิดป้ายประกาศตามที่สาธารณะอย่างไรก็ดีสื่อที่เป็นการตลาดแบบตรงที่ได้ผลมักจะเป็นสื่อไปรษณีย์ สื่อทางโทรศัพท์ และการไปเยี่ยมเยียนถึงบ้าน

ผู้บุกเบิกการใช้สื่อทางไปรษณีย์ได้แก่บริษัทห้างร้านที่มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทบัตรเครดิตต่าง ๆ สายการบิน โรงแรม ธนาคาร และบริษัทผู้พิมพ์ ตัวอย่างที่เด่น ๆ ได้แก่ บริษัทอเมริกันเอกซ์เพรส บริษัทคาเธ่ย์แปซิฟิก โรงแรมเมินคาร์ลิน โรงแรมโอเรียนเต็ล ซิตีแบงก์ และบริษัทแมกกรอดิล ฯลฯ

ความสำเร็จในการใช้สื่อแต่ละประเภทขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น ภาษาที่ใช้ในการโฆษณาก็ต้องเป็นภาษาท้องถิ่น

4. กลวิธี และการควบคุมให้บรรลุวัตถุประสงค์

ข้อที่ควรจำในเรื่องกลวิธีก็คือ การนำความคิดเก่ามาใช้ถ้าความคตินั้นทำให้เกิดผลสำเร็จอย่าเปลี่ยนแปลงเพียงเพื่อต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลง นักการตลาดแบบตรงที่มีประสบการณ์สามารถนำเครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ มาปรับปรุงแผนงานอย่างได้ผลทั้งนี้จะต้องศึกษารายงานการประเมินผล การรณรงค์ที่ผ่านมาแล้ว ปรึกษานักการตลาดหรือหน่วยงานที่เชี่ยวชาญด้านการตลาดแบบตรง ควรจะมีการประเมินผลและเอาใจใส่ดูแลความก้าวหน้าของแผนเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ จงจำไว้ว่าการบริหารที่ไม่ถูกต้องทำให้การรณรงค์ด้านการตลาดแบบตรงล้มเหลว

การตลาดแบบตรงก็คือการที่นักการตลาดทำการติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภค เพื่อจะสร้างความสัมพันธ์โดยตรงระยะยาว อาจผ่านระบบการสื่อสารสองทาง ซึ่งเป็นสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภทเพื่อให้ได้รับการตอบสนองหรือเพิ่มปริมาณการซื้อตลอดจนความภักดีจากลูกค้า

ให้ผู้รับสารตอบกลับได้ทันที

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าการตลาดแบบตรงนั้นเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ปัจจุบันกำลังเป็นที่นิยมและมีลักษณะที่เด่น ดังต่อไปนี้

1. สามารถสื่อสารกับบุคคลกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง

2. สามารถสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย

3. มีความโดดเด่นเฉพาะตัว เพราะตลาดเป้าหมายเริ่มมีการแบ่งแยกออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ การตลาดทั่วไปโดยการใช้สื่อสารมวลชนแพงและเริ่มจะไม่ได้ผล

4. รักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าได้อย่างต่อเนื่อง

5. เป็นการสื่อสารสองทาง มีเครื่องมือที่ทำ

ประโยชน์ของการตลาดแบบตรง

1. รักษาลูกค้าเดิมให้คงอยู่
2. ทำให้ลูกค้าที่มีอยู่ซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น
3. ขายสินค้าชนิดอื่นให้แก่ลูกค้าเดิม
4. ดึงลูกค้าที่เสียไปกลับคืน
5. หาลูกค้าใหม่

สื่อของการตลาดแบบตรง

อาจใช้สื่อใด ๆ ก็ได้เช่นเดียวกับการตลาดแบบทั่วไปแต่จะต้องทำให้มีการสนองตอบกลับมาด้วยไม่ว่าจะเป็นสื่อแบบไปรษณีย์ แบบโทรคมนาคม เเคเบิลทีวี หนังสือพิมพ์ นิตยสารหรือสื่ออื่น ๆ

การอ้างอิง

“ไคเร็กมาร์เก็ตติ้ง เครื่องมือการตลาดที่น่าสนใจ” คลังสมอง 72, พฤษภาคม 2532 หน้า 18-19

นพรัตน์ ภูมิวิศิษฏ์ “Direct Marketing : กลยุทธ์การตลาดที่น่าติดตาม” จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์ 14 : 54 กันยายน 2534 หน้า 11-19

วรัตตา ภัทรโรคม “ไคเร็กมาร์เก็ตติ้ง เมื่อสมาคมฯ คือตัวแทน ก.ม.” คู่แข่งธุรกิจ 10-16 มิถุนายน 2534 หน้า 43

Salazar, Rachel P. “Making DM Work in Asia” **World Executive Digest** December 1992 pp. 50-51

การวางแผนบุก ตลาดต่างประเทศ สำหรับ ผลิตภัณฑ์เด็กเล่น

* เจริญ สืบสหการ

อุตสาหกรรมของเด็กเล่นไทยในอดีตมีการผลิตในลักษณะของอุตสาหกรรมขนาดย่อม ต่อมารัฐบาลได้สนับสนุนในด้านการลงทุน โดยคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) โดยมีเงื่อนไขว่า ผู้ที่จะได้รับการส่งเสริมจะต้องผลิตของเด็กเล่นเพื่อการส่งออกไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่ายอดขายรวม และมีการลงทุนไม่น้อยกว่า 2 ล้านบาท โดยที่ไม่รวมค่าที่ดิน และเงินทุนหมุนเวียน โดยผู้ที่ได้รับการอนุมัติส่งเสริมการลงทุน จะได้รับการยกเว้นอากรขาเข้า วัตถุดิบ ภาษีการค้า และได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นต้น ในปัจจุบัน ผู้ผลิตเพื่อการส่งออก ได้รับการสนับสนุนจากบีโอไอ จึงทำให้การผลิตเปลี่ยนเป็นการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เพราะมีการลงทุนกับชาวต่างประเทศมากขึ้น จึงมีการนำเอาเทคโนโลยีที่

ทันสมัยมาใช้ในการผลิต มีการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานให้สูง เพื่อเทียบเท่ากับคู่แข่งชั้น โดยผลิตภัณฑ์สำหรับเด็กเล่นดังกล่าว ติดอันดับที่ 14 ของสินค้าส่งออกของไทย ในปัจจุบัน นักลงทุนชาวต่างประเทศที่มาลงทุนในไทย ได้แก่ ฮองกง ไต้หวัน ญี่ปุ่น สำหรับธุรกิจการผลิตสินค้าของเด็กเล่นเพื่อการส่งออกจะต้องมีมาตรฐานที่สูงกว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขายในประเทศ ทั้งนี้การกำหนดมาตรฐานย่อมขึ้นอยู่กับประเทศกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ซื้อ

* อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : M.B.A. (การจัดการ) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

การจำแนกประเภทของเด็กเล่น

สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด

1. แยกตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน

1.1 ประเภทล้อเลื่อน มักทำด้วยพลาสติก หรือ โลหะ

1.2 ประเภทตุ๊กตา รูปคน และสัตว์

1.3 ประเภทจำลองของจริง ทำด้วยพลาสติกยาง ไม้ โลหะ

2. แยกตามวัสดุที่ใช้ในการผลิต แยกได้เป็น 3 ประเภทคือ

2.1 ประเภทที่ทำด้วยพลาสติก และโลหะ ผลิต 60% แบ่งออกเป็นประเภทที่มีกลไก และไม่มีกลไก

2.2 ประเภทที่ทำด้วยไม้ มีการผลิตน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 10

2.3 ประเภทที่ทำด้วยผ้า และวัสดุอื่น มีการผลิต ร้อยละ 30

แหล่งผลิตของเด็กเล่น

ของเด็กเล่นที่มีจำหน่าย ผลิตมาจาก 2 แหล่งใหญ่ ๆ คือ

1. ผลิตในประเทศ มีราคาต้นทุนสูง คุณภาพอยู่ในระดับต่ำ หรือปานกลาง มุ่งกลุ่มเป้าหมายที่มีฐานะปานกลางหรือต่ำ

2. นำเข้าจากต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นของเด็กเล่นที่มีเทคโนโลยีสูง เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีกลไก แหล่งนำเข้าของไทยคือ ฮองกง ไต้หวัน และญี่ปุ่น เป็นต้น

กลุ่มเป้าหมายคือ ลูกค้ำที่มีรายได้สูง

คู่แข่งรายสำคัญของไทยคือ สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยที่รัฐบาลจีนได้ให้การสนับสนุน โดยการให้สิทธิแก่นักลงทุนชาวต่างชาติ มาลงทุนผลิตของเด็กเล่นเพื่อการส่งออกโดยการยกเว้นภาษีขาเข้า วัตถุดิบ อัตราค่าจ้างในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ต่ำกว่าไทยด้วย

คู่แข่งของไทยในตลาดสหรัฐ ได้แก่ ฮองกง ไต้หวัน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐประชา-

ชนจีน ในปี 2529 เป็นต้นมา มีนักลงทุนจากฮองกง ไต้หวันและญี่ปุ่น เข้ามาลงทุนผลิตของเด็กเล่นในไทยเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าสัดส่วนในการครองตลาด (Market Share) ของไทยในสหรัฐคงจะเพิ่มขึ้น

ประเทศคู่ค้าที่สำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สหพันธสาธารณรัฐเยอรมัน ญี่ปุ่น อิตาลี เบลเยียม ออสเตรเลีย แคนาดา ฮองกง สิงคโปร์

บริษัทที่เป็นผู้ผลิตของเด็กเล่นรายใหญ่ของไทยคือ บริษัทอมิพีเรียลไทยทอย จำกัด ถือกำเนิดเมื่อปี 2525 โดยการร่วมทุนระหว่าง ไทย และ ฮองกง บริษัทในเครือคือบริษัท เพรสซิเดนททอย จำกัด และห้างหุ้นส่วนโดมิเนียนทอย กลยุทธ์ในการการตลาด ผลิตตามแบบของลูกค้ำและประทับเครื่องหมายการค้าของลูกค้ำ ในด้านการเจาะตลาด ใช้วิธีการร่วมงานแสดงสินค้า นอกเหนือจากการแนะนำลูกค้ำของผู้ร่วมลงทุน

กลยุทธ์ในการบุกตลาดต่างประเทศ

หลักในการรุกในสงครามการตลาด

1. จงพิจารณาจุดแกร่งของผู้นำ โดยละเอียดถี่ถ้วน
2. จงมองหาจุดอ่อนในจุดแกร่งของผู้นำ และโจมตีจุดนั้น
3. จงโจมตีแนวรบที่แคบที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

1. จุดแกร่งของผู้นำ คือการให้ความสนใจต่อผู้นำทางการตลาด โดยการเน้นความสนใจไปที่ผลิตภัณฑ์ การตลาด การขายและราคา ตลอดจนติดตามวิธีการขนส่งของคู่แข่ง

คู่แข่งที่สำคัญของไทย คือ ญี่ปุ่น อเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน กลุ่มอีซี เม็กซิโก สาธารณรัฐเกาหลี รวมกันมีส่วนแบ่งทางการตลาดในอเมริกาถึง 78% ของการนำเข้าของเด็กเล่นทั้งหมด ประเทศที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดของเด็กเล่นที่มากที่สุดในอเมริกาคือมาเลเซีย และสิงคโปร์

2. มองหาจุดอ่อนในจุดแกร่ง ของผู้นำเข้า และ

พยายามที่จะโจมตีในจุดนั้น จุดที่น่าจับตามองคือ ราคา ของผลิตภัณฑ์ ค่าโฆษณาของผู้นำทางการตลาด เป็นต้น

๓. ให้ทำการโจมตี จุดข้างหน้าที่แคบที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้ คือการโจมตีในด้านการให้บริการ การผูกขาดทางการค้า

การวางแผนพร้อมเพื่อการบุกตลาด ในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศสิ่งที่จะต้องศึกษาคือ

- 3.1 ต้องปรับปรุงสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาดของประเทศนั้น ๆ
- 3.2 ต้องควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานของสินค้าตลอดเวลา
- 3.3 ต้องเข้าใจเรื่องต้นทุน และการกำหนดราคา

ตัวอย่าง การคิดต้นทุน

1. สินค้าประเภทที่ทำด้วยพลาสติก และโลหะ

เม็ดพลาสติก	30 %
ชิ้นส่วนโลหะ	10 %
ค่าแรงงาน	15 %
บรรจุภัณฑ์	25 %
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	20 %
รวม	100 %

2. ประเภทที่ทำด้วยไม้

ไม้	35 %
ค่าแรงงาน	30 %
ค่าใช้จ่ายโรงงาน	20 %
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	15 %
รวม	100 %

๓. ประเภทที่ทำด้วยผ้า

วัตถุดิบ	55 %
ค่าแรงงาน	20 %
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	25 %
รวม	100 %

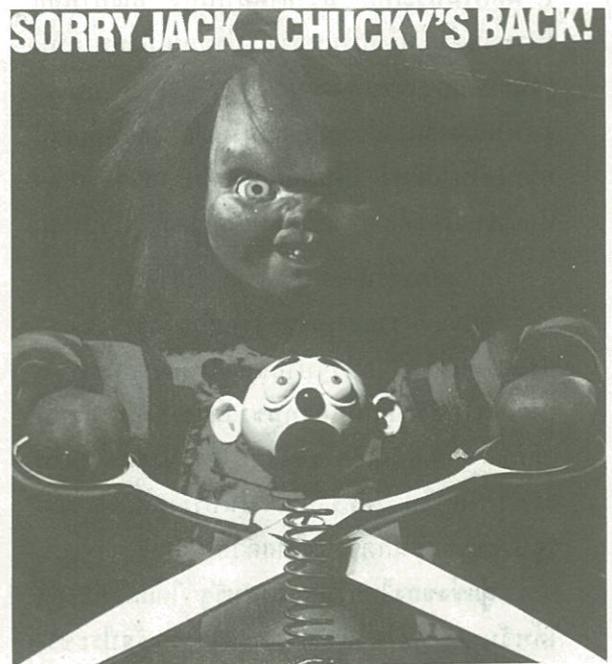
4. ผู้ส่งออกต้องเข้าใจเรื่องการบรรจุภัณฑ์ของสินค้า

(Package).

- 5. ต้องเข้าใจเรื่องช่องทางการจำหน่าย (Channel of Distribution)
- 6. สินค้าที่นำเข้าได้รับจีเอสพี หรือไม่
- 7. หาข้อมูลเกี่ยวกับตลาดเพื่อการส่งออก ที่ศูนย์บริการส่งออก ของกรมส่งเสริมการส่งออก กรมการค้าต่างประเทศ หอการค้าหรือสภาการอุตสาหกรรมไทยหรือการติดต่อกับหอการค้าประเทศเป้าหมาย ติดต่อสำนักงานทูตพาณิชย์ของไทยที่อยู่ในต่างประเทศ สำนักงานการค้าต่างประเทศ สมาคมพ่อค้าต่าง ๆ ศึกษาจากทำเนียบผู้ส่งออก กรมศุลกากร ธนาคารพาณิชย์ สมุดหน้าเหลือง ตลอดจนติดตามจากหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ

ตลาดต่างประเทศของไทย

ได้แก่สหรัฐอเมริกา ที่เป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดที่มีสัดส่วนเกือบร้อยละ 50 ของมูลค่าการส่งออก รองลงมาคือกลุ่มอีซี ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 30 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 20 อยู่ในประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย แคนาดา สิงคโปร์ และฮ่องกง

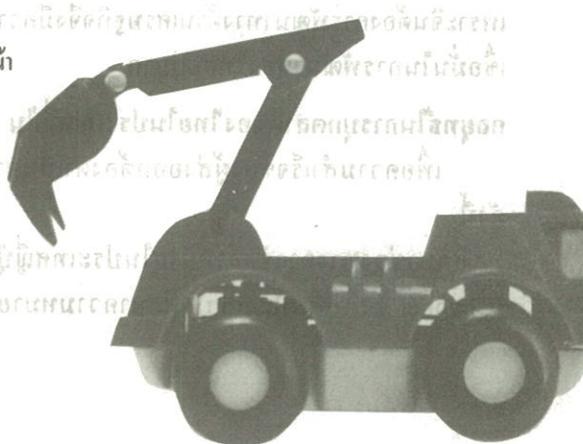

ตลาดส่งออกของเด็กเล่นของไทย

หน่วย : ล้านบาท

	2529	2530	2531	2532	2533
สหรัฐฯ	355.5	912.9	1,201.3	2,060.3	2,746.4
		(+156.8)	(+31.8)	(+71.5)	(+33.3)
ประชาคมยุโรป	143.1	432.3	742.0	1,205.3	1,919.8
		(+202.1)	(+71.6)	(+62.4)	(+59.3)
ญี่ปุ่น	43.8	84.6	175.0	373.3	499.7
		(+93.2)	(+106.9)	(+113.3)	(+33.9)
ออสเตรเลีย	15.4	35.5	43.8	156.9	172.0
		(+130.5)	(+23.4)	(+258.2)	(+9.6)
แคนาดา	12.0	33.8	54.7	74.4	94.9
		(+181.7)	(+61.8)	(+36.0)	(+27.6)
สิงคโปร์	21.5	33.6	45.0	54.9	82.0
		(+56.3)	(+33.9)	(+22.0)	(+49.4)
ฮ่องกง	30.9	35.0	50.3	57.3	63.5
		(+13.3)	(+43.7)	(+13.9)	(+10.8)
ไต้หวัน	0.1	2.5	51.0	31.7	49.0
		(+2,400.0)	(+1,940.0)	(-37.8)	(+54.6)
อื่นๆ	27.3	73.2	66.2	203.7	337.6
		(+168.1)	(-9.6)	(+207.7)	(+65.7)
รวม	649.6	1,643.4	2,429.4	4,217.8	5,964.9
		(+153.0)	(+47.8)	(+73.6)	(+41.4)

ที่มา กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บแสดงร้อยละของอัตราการขยายตัวเทียบกับปีก่อนหน้า

การวางแผนบุกตลาด ออสเตรีย

เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงภัย ขอให้ผู้ที่คิดจะลงทุนสินค้าส่งออกไปประเทศออสเตรีย ให้หาโอกาสเข้าไปทำงานร่วมกับบริษัทออสเตรีย หรืออาจจะจัดตั้งบริษัทจำกัดขึ้นในออสเตรีย ด้วยการจดทะเบียนการค้ากับหอการค้าในท้องที่บริษัทนั้นจัดตั้ง

โดยมีเงื่อนไขดังนี้

1. มีผู้ถือหุ้นไม่ต่ำกว่า 2 คนขึ้นไป
2. ผู้ถือหุ้นรายหนึ่ง จะเป็นสัญชาติใดก็ได้ หรืออาจจะเป็นชาวต่างชาติ
3. การจัดตั้งบริษัท ต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน
4. ชื่อบริษัทจะต้องมีคำว่า "GmbH" ต่อท้าย ซึ่งต้องได้รับการตรวจสอบจากหอการค้าออสเตรีย
5. ต้องระบุ ตำบลที่ตั้ง ของบริษัทอย่างชัดเจน
6. กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง
7. กำหนดเงินลงทุน และรายชื่อของผู้ถือหุ้นทั้งหมด (โดยจะต้องไม่ต่ำกว่า 500,000 ซิลลิง)
8. กำหนดบุคคลที่จะเป็นกรรมการผู้จัดการของบริษัท

กลยุทธ์ในการบุกตลาดของไทยในจีน

จากการเปิดเผยของนายพิชญ เจริญมหาสาร อัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายพาณิชย์) ณ กรุงปักกิ่ง ได้นำเสนอแนะในการเปิดตลาดของเด็กเล่นในจีนว่า ควรใช้กลยุทธ์ในการร่วมลงทุน ไทย จีน ทั้งนี้เพราะจีนต้องการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจจึงมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาของไทยอยู่มาก

กลยุทธ์ในการบุกตลาดของไทยในประเทศญี่ปุ่น

เพื่อความสำเร็จของผู้ส่งออกต้องดำเนินการดังนี้

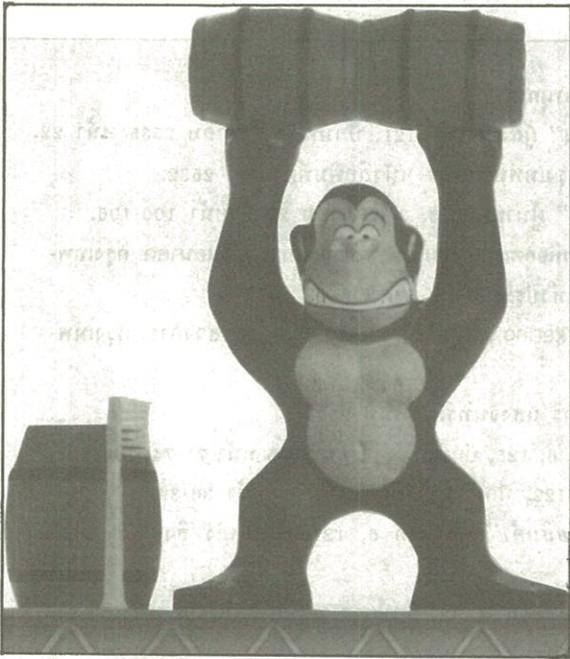
1. ศึกษาช่องทางการจัดจำหน่ายในประเทศญี่ปุ่น (Channel of distribution) ศึกษาความหมายที่

แท้จริงของสินค้ามาตรฐานหรือสินค้าคุณภาพตามความคิดของญี่ปุ่นอย่างแท้จริง

2. ออกแบบหีบห่อสวยงามการบรรจุหีบห่อต้องดี (Package)
3. ติดตามการเปลี่ยนแปลง รสนิยมของลูกค้าอย่างใกล้ชิด ให้ความร่วมมือกับผู้นำเข้า พ่อค้าส่งออกหรือบริษัทการค้าขนาดใหญ่ (General Trading Firm) พร้อมทั้งการตั้งตัวแทนจำหน่าย เพื่อทำหน้าที่ในการกระจายสินค้า
4. ราคาสินค้าไม่ใช่ประเด็นสำคัญในประเทศญี่ปุ่น ในขณะเดียวกัน การลดขั้นตอนทางการตลาดด้วยการขายตรงต่อพ่อค้าปลีก จึงไม่ใช่หนทางนำไปสู่ความสำเร็จของการขายสินค้าปริมาณมากในประเทศญี่ปุ่น

กลยุทธ์ในการบุกตลาดประเทศเยอรมัน

ของเด็กเล่นในเยอรมันส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้ชื่อสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงไม่มากนัก และแต่ละบริษัทก็จะมีฐานที่มั่นคง เครื่องหมายการค้าเป็นที่แพร่หลายโดยการใช้ชื่อโฆษณาในรูปแบบต่าง ๆ กัน นอกจากนี้ บริษัทเหล่านี้ ต่างก็จำหน่ายผ่านผู้นำเข้าที่มี Outlet กระจายอยู่ภายในประเทศ ฉะนั้น หากไทยต้องการขายสินค้าของเด็กเล่น ก็ควรที่จะจำหน่ายโดยตรงให้กับผู้นำเข้าที่มี Outlet ครอบคลุมในตลาดเยอรมันด้วย ประเทศไทยควรติดต่อรับเป็นผู้ผลิต หรือให้จำหน่ายให้เจ้าของ Trade Name ที่มีชื่อเสียงเช่น Mattel Match Box หรือ Resall สินค้าของไทยที่ได้รับสิทธิพิเศษจากเยอรมัน คือไม่เสียภาษีการนำเข้า ประเทศไทยควรเข้าร่วมการแสดงสินค้า ณ เมือง Nürnberg ในเยอรมันที่ได้จัดเป็นประจำทุก ๆ ปี งานแสดงสินค้าคือได้มีโอกาสพบผู้ประกอบการประเภทเดียวกัน และยังได้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของความต้องการของตลาดอีกด้วย

รายชื่อผู้นำเข้าของเด็กเล่นในเยอรมันได้แก่

- **Mattel GmbH**

An der trift 75
Postfach 102076
D-6072 Dreieich
Tel. (06103) 891241
Fax : (1061031) 86132
TLX. 4170397

- **Sppiva GmbH & Co. Kg.**

Sigmund str. 220, 8500 Nürnberg 80.

ปัญหาที่จะมีผลกระทบต่อการขายตัวของมูลค่าส่งออกของเด็กเล่นไทยคือ

1. วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ยังต้องนำเข้าจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ได้แก่ เม็ดพลาสติก สี ผ้ายันสั้ว ตลอดจนแม่พิมพ์พลาสติก
2. ในตลาดตะวันตกมีความเข้มงวดมากในเรื่องของคุณภาพของสินค้า ด้วยเหตุนี้ ผู้ผลิตจึงต้องมีการดำเนินการดังนี้

2.1 พัฒนาคูณภาพของสินค้า ตามที่ตลาดกลุ่มเป้าหมายต้องการ สหรัฐอเมริกา อาจจะทำเอาถูก-

หมายการค้า ม. 301 มาใช้กับอุตสาหกรรมสินค้าเด็กเล่นของไทย

2.2 การพัฒนารูปแบบของสินค้า ไทยใช้เทคนิคการผลิตและแม่แบบจากต่างประเทศ ภายใต้เครื่องหมายการค้าจากต่างประเทศหรือภายใต้เครื่องหมายการค้าของลูกค้านำให้ไม่ได้รับการพัฒนารูปแบบเท่าที่ควร

2.3 ขั้นตอนในระบบราชการ ความไม่พร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ความแออัดของท่าเรือ ตู้คอนเทนเนอร์ที่ไม่พอ

ความร่วมมือในการแก้ปัญหาของหน่วยงานเอกชน

1. เพื่อส่งเสริมการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน ควรมีการเผยแพร่ ข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐาน ความปลอดภัยของสินค้าในประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

2. เรื่อง-การหาตลาดใหม่ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เพราะตลาดอื่นเริ่มมีปัญหา ในการกีดกัน

ทางการค้า หากเราสามารถที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว ได้ก็คิดว่าอาจจะทำให้มูลค่าการส่งออกของไทย ในปีต่อ ๆ ไปเพิ่มมากขึ้น

สรุป

ประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าเด็กเล่นประเภทต่าง ๆ ไปยังสหรัฐอเมริกา ในปี 1990 การส่งออกเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 35 คือ ประมาณ 122 ล้านดอลลาร์สหรัฐแต่ของเล่นประเภทเครื่องยนต์กลไกยังมีน้อยมาก เพราะกำลังเป็นที่นิยมในตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ผู้สนใจที่จะส่งออกสินค้าของเด็กเล่น ควรที่จะให้ความสนใจในการลงทุนผลิตเพื่อเอาใจตลาดในส่วนนี้ด้วย และควรสนใจศึกษากฎระเบียบ ในเรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์เด็กเล่น พิธีการทางศุลกากร ตลอดจนระบบการขนส่งสินค้าและปัจจัยอื่น ๆ ที่จะช่วยลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขัน □ ■

FOCUS

Factory

กลวิธีการบริหารโรงงานสมัยใหม่

ดร. โสมสกา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

<p>ภายใต้ภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี ตลอดจนภาวะการแข่งขันของธุรกิจอุตสาหกรรมในปัจจุบันที่กำลังทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ๆ ทำให้ผู้บริหารการผลิต ผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรม จำเป็นต้อง</p>	<p>ปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อควมมีประสิทธิภาพในการบริหารโรงงาน ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องเข้าใจถึงโครงสร้างการบริหารโรงงานที่เหมาะสมซึ่งได้แก่ การจัดโครงสร้างการบริหารโรงงานแบบ Focus Factory</p>
--	--

หน้าปก * หัวหน้าภาควิชาการบริหารอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : M.B.A. (General Management) United State International Univ. U.S.A.

รูปแบบโรงงานในอดีตนั้นเป็นแบบที่เรียกว่า โรงงานแบบมีโครงสร้างกระจายศูนย์ หรือเรียกว่า complex factory หรือ conventional factory ซึ่งมีลักษณะเป็นโรงงานที่ผลิตสินค้าหลากหลายเป็นจำนวนมาก เพื่อรองรับตลาดและลูกค้าที่มีเป็นจำนวนมากหลาย ๆ แห่งให้ได้ โครงสร้างของโรงงานแบบนี้เป็นโครงสร้างเชิงรวมไม่มีการแบ่งงานอย่างชัดเจน โดยที่โรงงานประเภทนี้เมื่อมีคำสั่งซื้อสินค้าอื่น เช่น สินค้าใหม่ โรงงานก็จะรับคำสั่งผลิตนั้นและดำเนินการผลิตร่วมกับโรงงานเดิมที่มีการผลิตอยู่แล้ว ทั้ง ๆ ที่เป็นสินค้าตัวใหม่นี้โรงงานไม่เคยผลิตมาก่อนเลยก็ตาม ผลที่ตามมาคือเกิดความเสียหาย ทำให้สินค้าตัวเดิมของโรงงานเกิดความล่าช้าทั้งในด้านการดำเนินการ การขนส่ง และคุณภาพของสินค้าทั้งที่เคยผลิตอยู่แล้วกับที่รับเข้ามาใหม่ด้วยลง ซึ่งถ้าพิจารณาถึงประเด็นนี้จะเข้าหลักว่า โรงงานเหล่านี้มีลักษณะจับจ่าย (hodge podge) ต้นทุนค่าใช้จ่ายล่วงหน้าของโรงงานสูงมาก เราสามารถสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของผลที่ตามมาจากรูปแบบโรงงานแบบเดิมได้ดังนี้...

1. ปริมาณของเสียมีมาก
2. ปัญหาคุณภาพของสินค้า
3. สายผลิตภัณฑ์ด้อยประสิทธิภาพ
4. การขาดแคลนวัตถุดิบ
5. ปัญหาเครื่องจักรหยุดชะงักบ่อยครั้ง

ปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการที่สนับสนุนรูปแบบโรงงานแบบรวมศูนย์ (focus factory)...

1. นักบริหารอุตสาหกรรมต้องสร้างทัศนคติของตนว่า “จะสามารถสร้างโรงงานให้มีประสิทธิภาพเกิดความได้เปรียบคู่แข่งขั้นได้อย่างไร” ไม่ใช่มีเพียงความคิดว่า “จะสามารถเพิ่มผลผลิตได้อย่างไร” เท่านั้น
2. พิจารณาปัญหาเชิงรวมของโรงงานอุตสาหกรรม เช่น ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นตามมา ได้แก่

ปัญหาทางด้านแรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาเงินทุน เทคโนโลยี วัตถุดิบ การบริหารงาน

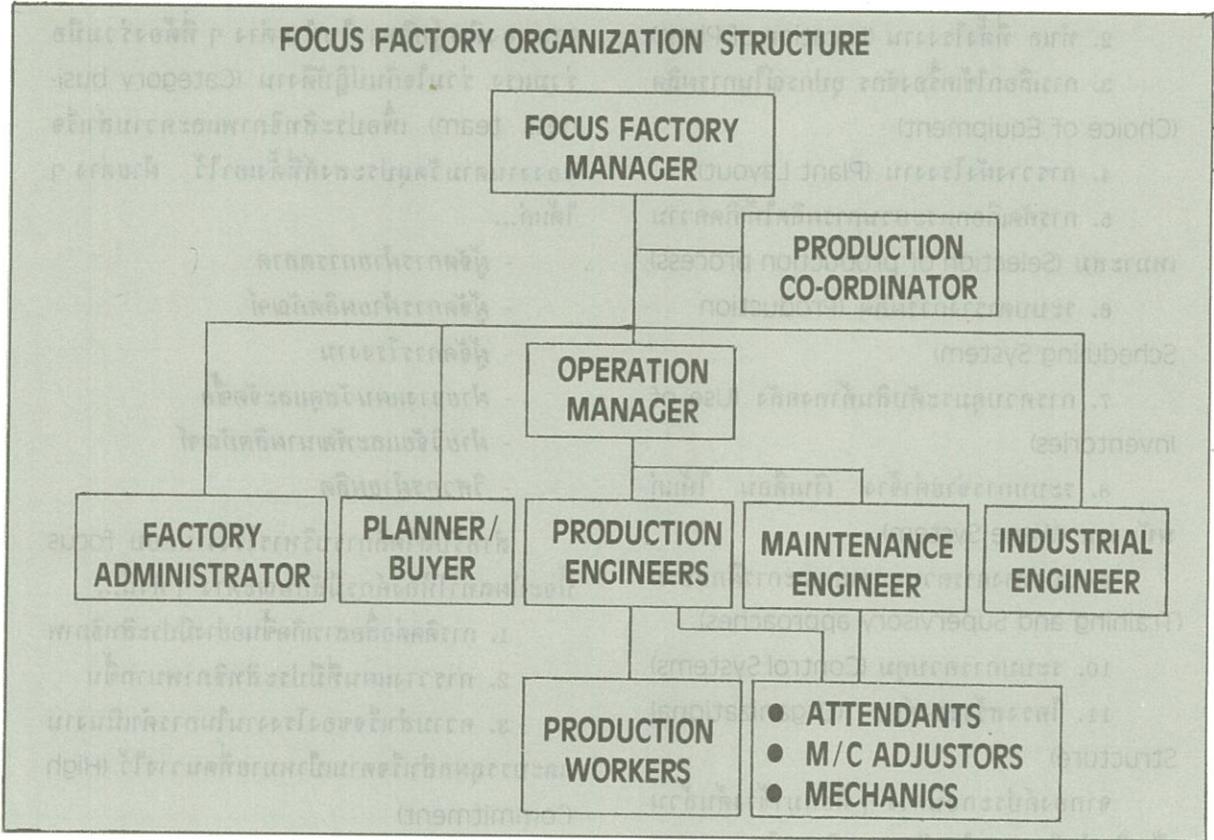
3. การรวมศูนย์จำกัดขอบเขตของแต่ละโรงงาน (plant) ในแง่ของการดำเนินการผลิตสินค้า การบริหารเทคโนโลยี ปริมาณการผลิตและการบริหารการตลาด

4. วางโครงสร้างนโยบายการบริหารโรงงานอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐานรวมทั้งนโยบายการให้บริการที่ดีแก่ลูกค้า เพื่อการมีขอบเขตที่ชัดเจนของงานในหน้าที่ต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการในอุตสาหกรรมการผลิต

แนวความคิดรวบยอดพื้นฐาน 3 ประการ ของ โรงงานแบบรวมศูนย์ (Basic concepts underlying focused manufacturing) :-

1. เพื่อการผลิตโดยมีต้นทุนต่ำ ในขณะที่เดียวกันก็เน้นการผลิตภายใต้วัฒนธรรมเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งเป็นจุดแกร่งสามารถสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่งได้
2. ภายใต้ลักษณะโรงงานแบบนี้ ผู้บริหารอุตสาหกรรมสามารถดำเนินงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพได้ เช่น การควบคุมต้นทุนการผลิต การควบคุมคุณภาพสินค้า การสร้างความเชื่อถือในกิจการ การแนะนำผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาด ทั้งนี้ผู้บริหารต้องกำหนดและวางกลยุทธ์ของบริษัทเชิงรวม (corporate strategy) พร้อมกับวิเคราะห์ทรัพยากรทางการบริหารงาน จุดอ่อน จุดแข็ง ฐานะของบริษัทที่ดำรงอยู่ในภาคอุตสาหกรรม ทำการประเมินศักยภาพของคู่แข่งขั้น พยากรณ์โอกาสและความเป็นไปได้ของธุรกิจ ตลาดในอนาคต ต่าง ๆ เหล่านี้ควบคู่กันไปด้วย
3. เป็นการบริหารแบบเน้นเป้าหมาย เน้นพื้นฐานทางการบริหารงานในรูปแบบง่าย ๆ การร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจทำงานภายใต้จุดหมายเดียวกันของพนักงานที่เต็มไปด้วยศักยภาพ มีขีด

FOCUS FACTORY ORGANIZATION STRUCTURE

ความสามารถสูง
คุณลักษณะที่สำคัญ 5 ประการของกลยุทธ์การบริหารโรงงานแบบรวมศูนย์ ได้แก่ :-

1. กระบวนการผลิตภายใต้เทคโนโลยีที่ทันสมัย
2. ศักยภาพของโรงงานที่สูง สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ราคาที่ยุติธรรม เป็นที่เชื่อถือแก่ลูกค้า ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้
3. ปริมาณของสินค้าที่ผลิตได้ตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับปริมาณการสั่งซื้อ เทคนิคการใช้อุปกรณ์ขนย้ายวัสดุ การใช้วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเพื่อการผลิต
4. ระดับคุณภาพของผลผลิตจะเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เพราะทางโรงงานมีการกำหนดมาตรฐานของอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต มาตรฐาน

การตรวจสอบ การฝึกอบรมพนักงาน การควบคุมงาน อุปกรณ์ขนย้ายวัสดุต่าง ๆ

5. ประสิทธิภาพของอุปกรณ์เครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต เนื่องจากทางโรงงานจะมีการกำหนดจัดวางอุปกรณ์ เครื่องจักรที่เหมาะสม และสอดคล้องกับกระบวนการผลิต ซึ่งก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตขึ้นได้

การดำเนินกลยุทธ์การบริหารโรงงานแบบ focus นั้นนอกจากจะมีคุณลักษณะทั้งหมดตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังต้องพึ่งพางค์ประกอบอื่น ๆ ของการดำเนินนโยบายการบริหารอุตสาหกรรมอื่น จึงจะเกิดประสิทธิภาพในการบริหารโรงงาน องค์ประกอบดังกล่าวได้แก่...

1. ศักยภาพของการดำเนินงานและขนาดของโรงงาน (Size of plant and capacity)

2. ทำเล ที่ตั้งโรงงาน (Location of Plant)
3. การเลือกใช้เครื่องจักร อุปกรณ์ในการผลิต (Choice of Equipment)
4. การวางผังโรงงาน (Plant Layout)
5. การคัดเลือกกระบวนการผลิตให้เกิดความเหมาะสม (Selection of production process)
6. ระบบตารางการผลิต (Production Scheduling System)
7. การควบคุมระดับสินค้าคงคลัง (Use of Inventories)
8. ระบบการจ่ายค่าจ้าง เงินเดือน ให้แก่พนักงาน (Wage System)
9. แนวทางการควบคุมงาน และการฝึกอบรม (Training and Supervisory approaches)
10. ระบบการควบคุม (Control Systems)
11. โครงสร้างองค์กร (Organizational Structure)

จากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ยกมาข้างต้นล้วนเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการบริหารโรงงานอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอยู่ที่การได้มาซึ่งผลิตภาพหรือผลิตผลที่มีคุณภาพสูง (Productivity) เช่น การจัดวางระบบโครงสร้างค่าตอบแทนที่ดีก็จะมีผลทำให้พนักงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมระดับสินค้าคงคลัง ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ ทำให้สิ่งที่ได้มาซึ่งเหมาะสมมีผลต่อปริมาณต้นทุนของการใช้อุปกรณ์เคลื่อนย้ายวัสดุหรือสินค้าที่ต่ำลงได้ การออกแบบกระบวนการผลิตมีผลต่อการได้มาซึ่งสินค้าที่มีคุณภาพดี หรือโครงสร้างองค์กรของระบบโรงงานแบบ focus จะสามารถเอื้ออำนวยให้การดำเนินงานของโรงงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการประสาน-

งานของทีมผู้บริหารในฝ่ายต่าง ๆ ที่ต้องร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจกันปฏิบัติงาน (Category business team) เพื่อประสิทธิภาพและความสำเร็จของงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ ฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่...

- ผู้จัดการฝ่ายการตลาด
- ผู้จัดการฝ่ายผลิตภัณฑ์
- ผู้จัดการโรงงาน
- ฝ่ายวางแผนวัสดุและจัดซื้อ
- ฝ่ายวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์
- วิศวกรฝ่ายผลิต

สำหรับสไตล์การบริหารโรงงานแบบ focus นี้จะมีผลทำให้องค์กรมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้...

1. การติดต่อสื่อสารเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การวางแผนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. ความสำเร็จของโรงงานในการดำเนินงานและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตนวางไว้ (High Commitment)

4. เน้นการทำงานเป็นทีม
5. การดำเนินการมีความคล่องตัวมากขึ้น
6. สินค้าคงเหลือมีในปริมาณน้อย
7. สามารถส่งสินค้าให้ลูกค้าได้ตรงต่อเวลา

จากภาพรวมที่กล่าวมาทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าการบริหารโรงงานอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องเข้าใจถึงโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสม การจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคาที่เหมาะสม การเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิตทำให้เกิดผลิตภาพตามมา (productivity) ซึ่งก็ต้องอาศัยกลวิธีการบริหารโรงงานแบบ focus factory นั่นเอง

แปลและเรียบเรียงจาก

Skinner, Wickham "The Focus Factory" *Harvard Business Review* Production Management : Part III May-June 1974

ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการทุ่มตลาด

* บุญญรัตน์ โสภณบาลชัย

การทุ่มตลาด ตามมาตรา ๖ วรรค ๑ ของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) หมายถึง การจำหน่ายสินค้าไปยังอีกประเทศหนึ่งในราคาที่ต่ำกว่าราคาปกติของสินค้า อย่างเช่นราคาปกติของสินค้า A ควรจะมีราคา 20 บาท แต่บริษัท ก.ทำการจำหน่ายสินค้า A. มายังประเทศอื่นในราคาเพียง 15 บาท

การจำหน่ายสินค้าที่ต่ำกว่าราคาปกติในลักษณะเช่นนี้โดยปกติแล้วน่าจะก่อให้เกิดผลดีกับผู้บริโภคในประเทศผู้นำเข้าสินค้านั้น เพราะสามารถจะหาซื้อสินค้าได้ในราคาที่ถูกลง แต่ในความเป็นจริงแล้วประเทศที่ทำการทุ่มตลาดจะทำการทุ่มตลาดสินค้านั้นเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เมื่อสินค้าของประเทศที่ทำการทุ่มตลาดติดตลาดในประเทศผู้นำเข้าแล้ว ประเทศที่ทำการทุ่มตลาด

ก็จะทำการขึ้นราคาสินค้านั้น และผู้บริโภคก็ต้องซื้อสินค้าในราคาแพงในที่สุด

สาเหตุของการทุ่มตลาด

การที่บริษัทต่างชาติทำการทุ่มตลาดนั้นอาจเกิดขึ้นด้วยสาเหตุหลายประการ คือ

1. บริษัทต่างชาติต้องการใช้กลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อเพิ่มส่วนแบ่งในตลาด (MARKET SHARES) ของตนในต่างประเทศ
2. ต้องการแข่งขันกับบริษัทอื่น ๆ ที่อยู่ในประเทศผู้นำเข้า เนื่องจากมีบางกรณีที่บริษัทซึ่งทำการทุ่มตลาดไม่สามารถพบสภาพการแข่งขันทางการค้าได้ภายในประเทศของตน ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากประเทศของตนมีนโยบายกีดกันทางการค้าจนทำให้บริษัทต่างชาติอื่น ๆ ไม่

* อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : น.ม. (กฎหมายระหว่างประเทศ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สามารถส่งสินค้าเข้ามาแข่งขันภายในประเทศของตนได้อย่างเต็มที่

3. เพื่อต้องการระบายสินค้าไปยังตลาดต่างประเทศ ในระหว่างเวลาที่อุปสงค์ภายในประเทศของตนลดลง ซึ่งการท่วมตลาดในกรณีนี้จะเป็นไปในช่วงเวลาสั้น ๆ เท่านั้น เมื่ออุปสงค์ภายในประเทศเพิ่มขึ้นแล้ว บริษัทเหล่านี้ก็จะปรับราคาสินค้าให้สูงขึ้นต่อไป

4. เพื่อให้สามารถเพิ่มผลผลิตสินค้าให้ได้ในปริมาณมากโดยไม่ต้องตัดราคาสินค้าภายในประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากถ้าบริษัทสามารถผลิตสินค้าได้ในปริมาณมาก ต้นทุนต่อหน่วยจะลดลง ทำให้บริษัทสามารถทำกำไรได้อย่างมากมาย

ประเภทของการท่วมตลาด

เมื่อพิจารณาจากสาเหตุของการท่วมตลาดดังกล่าว สามารถนำไปสู่การแบ่งประเภทการท่วมตลาดได้เป็น 3 ประเภท คือ

1) SPORADIC DUMPING เป็นกรณีที่ผู้ผลิตต้องการระบายสินค้าของตนที่มีการผลิตมากเกินไป (OVER-STOCK) โดยการท่วมตลาดสินค้าดังกล่าวไปยังประเทศอื่น เพื่อที่จะได้ไม่ต้องทำลายโครงสร้างราคาภายในตลาดประเทศของตน ซึ่งในกรณีนี้บริษัทที่ทำการท่วมตลาดจะถือว่าต้นทุนหน่วยสุดท้าย (MARGINAL COST) เป็นศูนย์ การท่วมตลาดในลักษณะนี้เกิดขึ้นมากในช่วงปี พ.ศ.2516-2517 ซึ่งเป็นเวลาที่เกิดภาวะเงินเฟ้อทั่วโลก ประชาชนทั่วไปมีรายได้สูงขึ้นไม่ทันกับรายจ่าย รายจ่ายส่วนใหญ่จึงใช้ไปกับการซื้อสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพมากที่สุด คือ สินค้าประเภทอาหารและยารักษาโรค ส่วนสินค้าอื่น ๆ ที่มีความสำคัญรองลงมาจะได้รับความสนใจน้อย แต่บริษัทผู้ผลิตสินค้าปรับตัวไม่ทันกับอุปสงค์ที่ลดลงจึงทำให้อุปทานมากกว่าอุปสงค์ นอกจากนั้นการลดอุปทานยังจะประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาด้านแรงงาน และกฎหมายแรงงาน ปัญหาด้านทุนต่อหน่วยสูงขึ้น หรือถ้าจะเก็บสินค้าเข้าคลังเพื่อเก็บไว้ขายในอนาคตก็อาจต้องประสบปัญหาด้านอื่น ๆ อีก เช่นการเสื่อมคุณภาพของ

สินค้า และการที่ต้องเสียดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินมาลงทุน ผู้ขายส่วนใหญ่จึงหาทางระบายสินค้าด้วยการจำหน่ายในราคาที่ถูกลงโดยยอมขาดทุนในระยะหนึ่ง รอจนกระทั่งเศรษฐกิจฟื้นตัวจึงค่อยนำกำไรมาชดเชยในภายหลัง

2) INTERMITTENT DUMPING เป็นกลยุทธ์ทางการค้าที่ใหญ่ขึ้นเพื่อที่จะสร้างความมั่นคงพื้นฐานให้กับเศรษฐกิจของตนในตลาดต่างประเทศ ดังนั้นการท่วมตลาดในลักษณะนี้จึงมีเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่าการท่วมตลาดแบบ SPORADIC DUMPING โดยบริษัทที่ทำการท่วมตลาดจะขายสินค้าไปยังตลาดต่างประเทศในราคาที่ต่ำกว่าราคาต้นทุนหน่วยสุดท้าย (MARGINAL-COST) ในระยะเวลาสั้น ๆ ระยะเวลาหนึ่ง หลังจากที่ได้อำนาจบริษัทคู่แข่งไปแล้ว บริษัทที่ทำการท่วมตลาดก็จะทำการขึ้นราคาสินค้าให้สูงขึ้นต่อไป

3) CONTINUOUS DUMPING การท่วมตลาดแบบนี้เป็นไปโดยนโยบายทางการค้าของบริษัทที่ทำการท่วมตลาดที่พบว่าถ้าบริษัทสามารถผลิตสินค้าชนิดหนึ่งออกมาได้มากในระยะยาวแล้วต้นทุนการผลิตสินค้าดังกล่าวจะลดลง แต่การที่บริษัทผลิตสินค้าออกมาอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อราคาภายในประเทศได้ ดังนั้นผู้ผลิตจึงต้องทำการท่วมตลาดสินค้าชนิดนั้นออกไปยังตลาดต่างประเทศอย่างเป็นทางการเพื่อที่จะรักษาโครงสร้างราคาภายในประเทศเอาไว้ โดยจะนำกำไรที่ได้จากการขายสินค้าในประเทศอื่น ๆ ทั้งหมดมาช่วยชดเชยกำไรที่หายไปจากการท่วมตลาด และเมื่อการท่วมตลาดผ่านไประยะเวลาหนึ่งจนกระทั่งบริษัทสามารถขึ้นราคาสินค้าได้แล้ว จึงจะไม่ต้องนำกำไรที่ได้จากการขายในประเทศอื่น ๆ มาช่วยเหลืออีกต่อไป และเมื่อถึงจุดนี้บริษัทจะสามารถผลิตสินค้าได้ในปริมาณที่มากทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง ดังนั้นราคาสินค้าภายในประเทศก็ควรจะลดลงด้วย ถ้าบริษัทที่ทำการท่วมตลาดต้องการที่จะปล่อยกำไรที่ได้รับจากการท่วมตลาดมาให้กับผู้บริโภคภายในประเทศ แต่ก็ไม่มีอะไรเป็นหลักประกันว่าบริษัทจะกระทำการเช่นนั้น เพราะจริง ๆ แล้วผลประโยชน์ของบริษัทกับผลประโยชน์

ของผู้บริโภคภายในประเทศจะเป็นแบบตรงกันข้าม ดังนั้นบริษัทที่ทำการทุ่มตลาดจึงเลือกที่จะเก็บกำไรไว้กับบริษัทเองทั้งหมด โดยไม่ลดราคาสินค้าให้กับผู้บริโภคภายในประเทศ

ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการทุ่มตลาด

การทุ่มตลาดนั้นจะก่อปัญหาทางเศรษฐกิจให้กับหลาย ๆ ประเทศรวมทั้งประเทศผู้ทำการทุ่มตลาดเอง แต่ปัญหาที่เด่นชัดมากที่สุดก็คือความเสียหายที่เกิดกับผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันในประเทศผู้นำเข้า เนื่องจากจะต้องขายสินค้าแข่งกับสินค้าที่มีการทุ่มตลาด ส่วนความเสียหายจะเกิดขึ้นมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับปริมาณของสินค้าที่มีการทุ่มตลาดและส่วนเหลือของราคา (DUMPING MARGIN) ว่ามีมากน้อยเพียงใด (หมายถึงความแตกต่างของราคาปกติของสินค้ากับราคาที่ทำกรทุ่มตลาด)

ส่วนผลประโยชน์สำคัญที่ประเทศผู้นำเข้าจะได้รับจากการทุ่มตลาดก็คือทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาที่ต่ำ อย่างไรก็ตามผลประโยชน์เหล่านี้จะขึ้นอยู่กับลักษณะของการทุ่มตลาดด้วย กล่าวคือหากการทุ่มตลาดเป็นแบบ SPORADIC DUMPING การที่สินค้ามีราคาต่ำก็จะเป็นผลประโยชน์ต่อผู้บริโภคภายในประเทศผู้นำเข้ามากกว่าความเสียหายที่อุตสาหกรรมในประเทศผู้นำเข้าจะได้รับ แต่ถ้าการทุ่มตลาดเป็นแบบ INTERMITTENT DUMPING หรือ CONTINUOUS DUMPING ความเสียหายที่เกิดกับอุตสาหกรรมในประเทศก็จะมีน้ำหนักมากกว่าผลประโยชน์ที่ผู้บริโภคภายในประเทศผู้นำเข้าจะได้รับ

การทุ่มตลาดจึงก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจได้หลายประการกับหลาย ๆ ประเทศ ซึ่งส่งผลให้ระบบการค้าระหว่างประเทศได้รับความกระทบกระเทือนไปด้วย ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นผู้นำทางการค้าจึงถือว่าการทุ่มตลาดเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมทางการค้า (UNFAIR TRADE PRACTICE) เมื่อการทุ่มตลาดนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมที่เป็นคู่แข่งภายในประเทศผู้นำเข้า ส่วนมาตรการในการตอบโต้การกระทำ

ที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าวก็คือการเก็บอากรตอบโต้การทุ่มตลาด (ANTIDUMPING DUTIES) ทั้งนี้เพื่อที่จะรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในของตนเองไว้และเพื่อให้การแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน ประเทศที่นำเข้าสินค้าที่มีการทุ่มตลาดจึงจำเป็นที่จะต้องปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศของตน เพราะบริษัทที่ทำการทุ่มตลาดอาจขายสินค้าในราคาที่ต่ำจนสามารถที่จะทำให้บริษัทภายในประเทศผู้นำเข้าไม่สามารถประกอบกิจการแข่งขันได้อีกต่อไป และจะทำให้บริษัทที่ทำการทุ่มตลาดมีอำนาจผูกขาด (MONOPOLY) ในตลาดของประเทศผู้นำเข้าได้ในที่สุด

ในความเป็นจริงแล้วภายใต้ระบบการค้าเสรี รัฐไม่ควรเข้าไปแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยไม่จำเป็น ในเรื่องการทุ่มตลาดนั้นเป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อพิจารณาเงิน ๆ แล้วน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และน่าจะให้ผู้ผลิตภายในปรับตัวเองในการแข่งขัน แต่ประเด็นปัญหาก็คือประเทศซึ่งทำการทุ่มตลาดมักจะเป็นประเทศที่มีพลังทางเศรษฐกิจสูงซึ่งบริษัทท้องถิ่นไม่มีพลังทางเศรษฐกิจมากพอที่จะทำการทุ่มตลาดแข่งขันได้ ดังนั้นบริษัทที่ทำการทุ่มตลาดก็จะสามารถผูกขาดได้ในที่สุด ซึ่งเป็นการทำลายระบบการค้าเสรี จึงจำเป็นที่จะต้องมีการป้องกันการค้าทุ่มตลาดเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและให้การแข่งขันยังคงมีอยู่ต่อไป

ในส่วนของประเทศไทยนั้นปรากฏว่าในช่วงปี พ.ศ. 2531-2533 ได้ถูกบรรดาประเทศที่เป็นผู้นำทางการค้า เช่น สหรัฐฯ ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ทำการไต่สวนถึงการทุ่มตลาดมากถึง 11 รายการ และยังมีภารกิจร้องอีกหลายกรณีซึ่งเมื่อทำการไต่สวนแล้วไม่ปรากฏว่าไทยได้ทำการทุ่มตลาด แต่การไต่สวนดังกล่าวก็มีผลกระทบต่อการค้าและเศรษฐกิจของประเทศทำให้การส่งสินค้าจากไทยหยุดชะงักลง โดยประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการตอบโต้การทุ่มตลาดสินค้าจากต่างประเทศที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้

สิ่งที่ประเทศไทยต้องตระหนักถึงประการหนึ่งก็คือ

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ก้าวหน้าขึ้นเคียงบ่าเคียงไหล่กับนานาประเทศในตลาดการค้าสากล อุตสาหกรรมภายในประเทศซึ่งในอดีตเป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าได้พัฒนาขึ้นมาเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มากขึ้น ซึ่งนอกจากจะจำหน่ายภายในประเทศแล้วยังส่งไปจำหน่ายในต่างประเทศกลายเป็นประเทศผู้ส่งออกชั้นนำประเทศหนึ่ง ซึ่งย่อมจะต้องถูกการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ในขณะที่เดียวกันระเบียบข้อบังคับ และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทุ่มตลาดของไทยยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก

ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องทำการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากฎหมายภายใน

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทุ่มตลาดให้มีกฎเกณฑ์และหลักการที่ทันสมัยทัดเทียมกับประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อป้องกันเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมภายในประเทศ และเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวในทางปฏิบัติเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองทางการค้าให้กับประเทศไทยมากขึ้น โดยการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวให้มีความสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศคือข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) ให้มีขั้นตอนในการปฏิบัติที่ชัดเจนและโปร่งใส อีกทั้งยังสร้างความเป็นธรรมให้กับทุกฝ่ายเพื่อมิให้ประเทศคู่ค้าอ้างได้ว่าประเทศไทยกระทำการอันขัดกับหลักการของแกตต์ □■

บรรณานุกรม

วีระพล สุวรรณันต์. "การทุ่มตลาด (ตอนแรก)." *ธุรกิจการค้า* 4, มิถุนายน 2526 หน้า 56-61.

_____ "การทุ่มตลาด (ตอนจบ)." *ธุรกิจการค้า* 4, กรกฎาคม 2526 หน้า 52-55.

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย. *กฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ : การควบคุมการค้าระหว่างประเทศโดยรัฐ*. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531

ภาษาอังกฤษ

Jackson, John H. **Legal Problems of International Economic Relation**. Minnisota : West Publishing, 1986.

Dam, Kenneth W. **Law and International Economic Organization**. Chicago : Midway Print, 1977.

U.S. Department of Commerce, International Trade Administration, office of Multilateral Affairs, "Antidumping Duties, "The Tokyo Round trade Agreement Volum 5" Washington D.C. : U.S. Government Printing Office, 1982.

Boltuck, Richard D. "An Economic Analysis of Dumping" **Journal of World Trade law** 21 (1987) : 49.

จากระบบทุนนิยมโลกสู่ทุนนิยมไทย

* วงกต จันทพานิช

กับการสร้างภูมิปัญญาของมหาวิทยาลัยไทย

จากระบบทุนนิยมโลกสู่ทุนนิยมไทย

ในปัจจุบันระบบทุนนิยมโลกที่มีสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นเป็นผู้นำ ได้ขยายการลงทุนทางอุตสาหกรรมและธุรกิจของตนอย่างมโหฬาร เข้าไปในประเทศโลกที่สามหรือประเทศกำลังพัฒนาในทวีปลาตินอเมริกา แอฟริกา และเอเชีย รวมทั้งประเทศไทย อันเต็มไปด้วยแหล่งแรงงานราคาถูกทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ และกำลังซื้ออันมหาศาลของชนชั้นสูงและชนชั้นกลาง การลงทุนดังกล่าวนี้ให้ประโยชน์กับประเทศทุนนิยมโลกมากกว่าประเทศที่ถูกเข้าไปลงทุน ไม่ว่าจะเป็นการนำเอาผลกำไรจำนวนมากกลับไปยังประเทศของตน การถ่ายโอนการผลิตและเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย และ/หรือเป็นอันตรายต่อระบบนิเวศน์วิทยาเข้ามายังประเทศโลกที่สาม การอาศัยประเทศกำลังพัฒนาเป็นฐานการผลิต เพื่อส่ง

สินค้าไปยังประเทศที่มีมาตรการกีดกันทางการค้าและการอาศัยมาตรการการส่งเสริมการลงทุนของประเทศกำลังพัฒนา ให้เป็นประโยชน์กับตนด้วยวิธีการที่ฉ้อฉล เช่น การสั่งซื้อวัตถุดิบจากประเทศแม่ด้วยราคาแพงผิดปกติ แต่ส่งสินค้าที่ผลิตกลับไปขายในราคาถูก ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศไปเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

ในการขยายการลงทุนนี้ระบบทุนนิยมโลก ได้อาศัยเครื่องมืออันทรงประสิทธิภาพของตนเป็นใบเบิกทาง 3 ประการ คือ

1. ธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) อันเป็นแหล่งเงินกู้ให้กับประเทศที่ทุนนิยมโลกจะเข้าไปลงทุน การให้กู้จะเป็นไปภายใต้เงื่อนไขการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นส่วนใหญ่ (In-

* อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทั่วไป คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : ร.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

frastructure) เช่น ระบบการคมนาคม ไฟฟ้า และการสื่อสารต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกในการลงทุนของระบบทุนนิยมโลกเป็นด้านหลัก

2. ผู้นำของประเทศที่ระบบทุนนิยมโลกเข้าไปลงทุน โดยทำให้ผู้นำเหล่านี้มีแนวความคิดแบบตะวันตก โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ และ/หรือสนับสนุนให้ผู้นำเหล่านี้ขึ้นมาอำนาจทางการเมือง

3. ขุนนางนักวิชาการ (Technocrat) ของประเทศที่ทุนนิยมโลกเข้าไปลงทุน โดยระบบทุนนิยมโลกได้อบรมบ่มเพาะขุนนางนักวิชาการเหล่านี้ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายของรัฐ ให้มีแนวความคิดอันสอดคล้องกับผลประโยชน์ของระบบทุนนิยมโลกไว้ล่วงหน้าด้วยการส่งเสริมโดยการให้ทุนการศึกษา ให้ไปศึกษาต่อยังประเทศต่าง ๆ ในระบบทุนนิยมโลก เช่น สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ เป็นต้น การให้ทุนดังกล่าวนี้เริ่มต้นในราวทศวรรษ 2500 และในปัจจุบันก็ยังคงปรากฏอยู่อย่างสม่ำเสมอ เมื่อนักคนเหล่านี้จบการศึกษาแล้วส่วนใหญ่ก็ได้เข้าทำงานตามหน่วยงานราชการต่าง ๆ และเมื่อได้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายของรัฐ แนวความคิดที่ได้รับการบ่มเพาะก็ถูกนำมาใช้ ดังนั้นจึงไม่ต้องสงสัยเลยว่านโยบายของรัฐจำนวนไม่น้อย จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศทุนนิยมโลก มากกว่าประเทศเจ้าของนโยบายเองเสียอีก

ประเทศไทยและระบบทุนนิยมไทยในช่วงระยะ 30 กว่าปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ก็ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบทุนนิยมโลกดังกล่าวข้างต้นเช่นกัน

ภายใต้อิทธิพลและการครอบงำทางความคิดและการศึกษาของระบบทุนนิยมโลกทำให้เกิดปัญหาขึ้นภายในระบบทุนนิยมไทยขึ้นดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาอย่างไม่สม่ำเสมอของทุนสาขาต่าง ๆ กล่าวคือ ในขณะที่ทุนธนาคาร ทุนพาณิชย์ และทุนอุตสาหกรรมด้านบริการเข้มแข็ง ส่วนทุนอุตสาหกรรมการผลิตกลับอ่อนแอ และเป็นทุนอุตสาหกรรมขั้นปฐม อันทำให้รากฐานของระบบทุนนิยมไทยอ่อนแอ และไม่

พัฒนาเท่าที่ควร

2. ทุนนิยมไทยต้องพึ่งพิงทุนนิยมโลกมากเกินไป ทั้งทางด้านเงินทุน เทคโนโลยี และผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ไม่อาจพัฒนาระบบทุนนิยมได้ด้วยตัวของตัวเอง

3. ผู้นำและขุนนางนักวิชาการไทย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายการพัฒนาทุนนิยมไทย มองไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบทุนนิยมไทยในลักษณะพึ่งตนเอง (Self-reliance) เนื่องจากถูกครอบงำโดยแนวความคิดของระบบทุนนิยมโลกว่า ประเทศไทยขาดเงินทุน เทคโนโลยี และผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

4. ประชาชนไทยขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของระบบทุนนิยมไทย

ลักษณะเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าทุนนิยมไทยกำลังก้าวไปในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง และอาจมีแนวโน้มที่จะประสบชะตากรรมเช่นเดียวกับประเทศทุนนิยมพึ่งพาอื่น ๆ ที่เคยประสบมาแล้ว หรือกำลังประสบอยู่ คือ การล้มละลายทางเศรษฐกิจ เช่น ในลาตินอเมริกา เป็นต้น เนื่องจากพื้นฐานของระบบทุนนิยมไทยยังไม่มั่นคงเพียงพอ

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ส่วนหนึ่งแสดงให้เห็นถึงการขาดการสร้างภูมิปัญญาของตนเอง ในการพัฒนาระบบทุนนิยมไทย

การสร้างภูมิปัญญาของมหาวิทยาลัยไทย

มหาวิทยาลัยคือ แหล่งหนึ่งในการสร้างภูมิปัญญาให้คนไทย แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ตลอดระยะเวลา 70 กว่าปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยไทยไม่อาจบรรลุซึ่งภารกิจนี้แต่ประการใด มหาวิทยาลัยไทยเป็นเพียงแค่วิทยาลัยที่ผลิตบัณฑิตที่เชื่อว่ามีมหาวิทยาลัย อันได้ผลิต นักวิชาชีพ และนักเทคนิค ออกไปรุ่นแล้วรุ่นเล่า แต่แทบมิได้ผลิตปัญญาชน ออกไปแม้แต่คนเดียว เราจึงมีนักวิชาชีพจำนวนมากที่เดินเข้าสู่ตลาดแรงงาน เป็นนักรูทกิจของภาคเอกชน และเป็นข้าราชการหรือขุนนางนักวิชาการของภาครัฐและตลาดแรงงานนี้ก็เป็นตลาดแรงงาน ที่ได้ถูกครอบงำไว้แล้วด้วยระบบทุนนิยมโลกดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นการทำงานของบัณฑิตที่จบจากโรงเรียนฝึกวิชาชีพ

ต่าง ๆ ที่ใช้ชื่อว่ามหาวิทยาลัย ก็คือการทำงานเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของระบบทุนนิยมโลกเป็นด้านหลัก ไม่ใช่การทำงานเพื่อผลประโยชน์ของระบบทุนนิยมไทย ผลก็คือบัณฑิตไทยแทบจะไม่ได้มีส่วนในการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาของระบบทุนนิยมไทยดังกล่าวข้างต้นแต่ประการใด แต่กลับมีส่วนในการนำพาาระบบทุนนิยมไทยเข้าไปพึ่งพิงระบบทุนนิยมโลกมากขึ้นทุกขณะ และขาดความเป็นตัวของตัวเอง โดยไม่รู้ตัว หรือโดยขาดจิตสำนึก เนื่องจากตนเองถูกอบรม บ่มเพาะให้เป็นเพียงแค่นักวิชาชีพ ไม่ใช่ ปัญญาชน ซึ่งคือ คนที่คิดเป็น โดยเฉพาะการคิดออกไปนอกกรอบของระบบทุนนิยมโลก ที่ครอบงำระบบทุนนิยมหรือตลาดแรงงานไทยอยู่

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของไทยเริ่มมีความตื่นตัว ในเรื่องดังกล่าวข้างต้นมากขึ้น โดยได้ตระหนักถึงข้อผิดพลาดในอดีตในการผลิตบัณฑิตให้เป็นแค่นักวิชาชีพ และได้เริ่มวางแนวทางหรือปรัชญาการศึกษาใหม่ เพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งในการสร้างภูมิปัญญาอย่างแท้จริง โดยการผลิตบัณฑิตให้เป็น คนที่คิดเป็น ไม่ใช่ นักวิชาชีพ ด้วยการปรับปรุงหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรวิชาพื้นฐาน และกระบวนการเรียนการสอน เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางหรือปรัชญาดังกล่าว

อย่างไรก็ตามความพยายามดังกล่าวยังไม่เพียงพอ และประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้าน กล่าวคือ การขาดความเข้าใจต่อปัญหาดังกล่าวของผู้บริหารมหาวิทยาลัย และผู้กำหนดนโยบายของรัฐ ตลอดจนตลาดแรงงานที่ยังคงเรียกร่องบัณฑิตที่เป็นนักวิชาชีพจากมหาวิทยาลัย ทำให้มหาวิทยาลัยยังมีความจำเป็นต้องผลิตนักวิชาชีพเพื่อป้อนให้กับระบบทุนนิยมไทยตามความต้องการของรัฐและระบบทุนนิยมไทยในส่วนของตัวตลาดแรงงานเอง ดังนั้นตลาดแรงงานก็ต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานี้ด้วยเช่นกัน

สำหรับระบบทุนนิยมไทยเองแล้ว มีความจำเป็นที่ต้องตระหนักถึงโรคร้ายของระบบทุนนิยมไทยดังกล่าวข้างต้นให้มาก ระบบทุนนิยมไทยต้องไม่เร่งรัดการผลิต

และขยายระบบธุรกิจภายใต้การครอบงำของระบบทุนนิยมโลกมากขึ้นไป เพราะความเจริญเติบโตของการผลิตและธุรกิจลักษณะนี้ เป็นเพียงภาพลวงตา อันจะมีผลเสียในระยะยาว ระบบทุนนิยมไทยต้องมุ่งเน้นในการแสวงหาหนทางสร้างสรรค์ระบบทุนนิยมไทย ที่มีลักษณะของการพึ่งตนเองขึ้นมาให้ได้

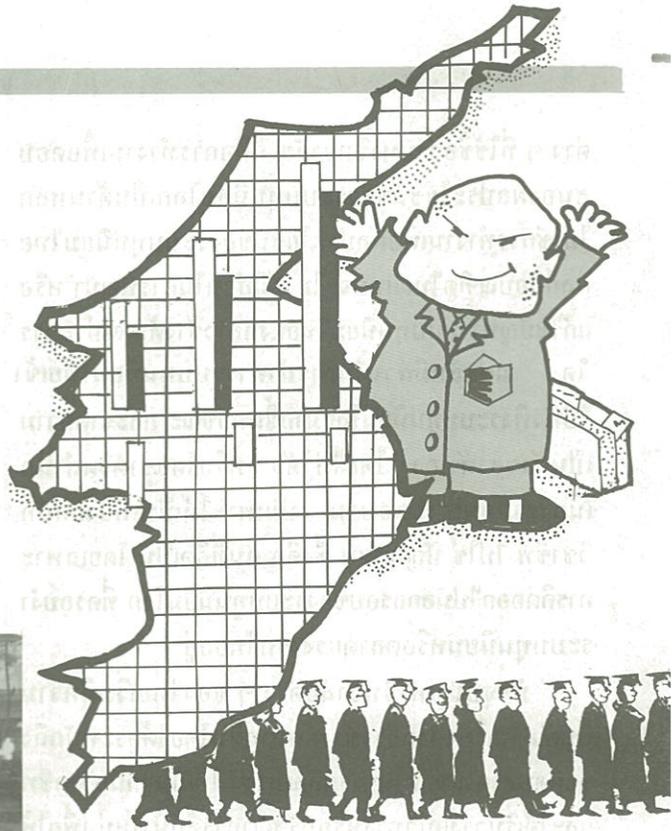
นอกจากนั้นในส่วนของตลาดแรงงานก็ต้องเปลี่ยนค่านิยมของคนด้วย ตลาดแรงงานไม่ควรคาดหวังบัณฑิตที่เป็นนักวิชาชีพจากมหาวิทยาลัย ถ้าตลาดแรงงานต้องการนักวิชาชีพก็ควรหาจากโรงเรียนอาชีวะ ที่ผลิตนักวิชาชีพได้มีคุณภาพไม่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยแล้ว นอกจากนั้นตลาดแรงงานไม่ควรคาดหวังว่ามหาวิทยาลัยจะเป็นเครื่องจักรที่ผลิตแรงงานสำเร็จรูปป้อนให้ตลาดแรงงานแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ตลาดแรงงานควรมีกระบวนการอบรม บ่มเพาะนักวิชาชีพของตนเองด้วย

ถ้าตลาดแรงงานยังหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องรับแรงงานจากมหาวิทยาลัย เนื่องจากโรงเรียนอาชีวะผลิตได้ไม่ทันความต้องการ ตลาดแรงงานต้องคาดหวังว่าจะได้ คนที่คิดเป็น ไม่ใช่ นักวิชาชีพที่เข้ามาทำงานได้ทันที และกระบวนการอบรม บ่มเพาะนักวิชาชีพของตลาดแรงงานเอง ก็จะช่วยให้ คนที่คิดเป็น เหล่านี้กลายเป็นนักวิชาชีพตลาดแรงงานก็จะได้แรงงานที่เป็นทั้ง คนที่คิดเป็นและนักวิชาชีพ ในเวลาเดียวกัน

การที่ตลาดแรงงานทั้งภาคเอกชนและภาครัฐได้ คนที่คิดเป็น เข้าไป ย่อมมีแนวโน้มที่จะเข้าไปช่วยพัฒนาระบบทุนนิยมไทยหลุดพ้นจาก อวิชชา หรือการครอบงำของระบบทุนนิยมโลก และแสวงหาแนวทางการพัฒนาระบบทุนนิยมไทยในลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองขึ้นมา

ในส่วนของภาครัฐนั้น ผู้กำหนดนโยบายของรัฐจะต้องสลัดตนเองให้พ้นจากกรอบความคิดของระบบทุนนิยมโลกให้ได้ ผู้กำหนดนโยบายของรัฐต้องเชื่อมั่นในศักยภาพของทุน เทคโนโลยีและผู้เชี่ยวชาญไทย รวมทั้งรัฐจะต้องปรับเปลี่ยนนโยบายด้านการศึกษาทั้งในระดับมหาวิทยาลัย และอาชีวศึกษาเสียใหม่ โดยเฉพาะการ

เปลี่ยนแปลงค่านิยมในการศึกษา รัฐต้องไม่เน้นการปลูกฝังค่านิยมของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอีกต่อไป และต้องหันไปเสริมสร้างค่านิยมในระดับอาชีวศึกษา ให้ทัดเทียมกับการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยให้ได้ ในขณะที่เดียวกันรัฐต้องส่งเสริมการผลิต คนที่คิดเป็น ในระดับมหาวิทยาลัยอย่างจริงจัง ส่วนระดับอาชีวะนั้น รัฐก็ต้องเพิ่มงบประมาณให้มากกว่าที่เป็นอยู่อย่างมาก และเร่งผลิตคนให้ทันกับความต้องการของตลาดแรงงาน นอกจากนี้รัฐต้องให้การสนับสนุนตลาดแรงงาน ในการสร้างกระบวนการอบรมบ่มเพาะนักวิชาชีพของตนเองด้วย และในส่วนของมหาวิทยาลัยเอง ก็จะต้องเร่งหา

แนวทางร่วมกันในการที่จะวางแนวทางและกระบวนการ ในการสร้างมหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งแห่งภูมิปัญญา เพื่อผลิต คนที่คิดเป็น โดยเฉพาะคนที่คิดออกไปนอกกรอบที่ถูกกำหนดโดยระบบทุนนิยมโลก และที่คิดหาแนวทางในการสรรค์สร้างระบบทุนนิยมแบบพึ่งตนเองขึ้นมา ให้กับทั้งภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยต้องไม่เดินไปตามกระแสความต้องการของตลาดแรงงานมากจนเกินไป แต่ต้องรู้จักหันเหตลาดแรงงานให้มองตาม มหาวิทยาลัยด้วย โดยเฉพาะการชี้ให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยคือ แหล่งผลิต ปัญญาชน ไม่ใช่ช่างวิชาชีพ □■

บรรณานุกรม

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ กระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในประเทศไทย : บทวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเมือง พ.ศ. 2475-2530 กรุงเทพมหานคร สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2531
 วารุณี โอสธารมย์ “มหาวิทยาลัยระหว่างความเป็นสถาบันศึกษาขั้นสูงกับการสร้างคนให้เป็นมนุษย์” จุลสารไทยคดีศึกษา มกราคม 2533 หน้า 31

ปัญหาของประเทศกำลังพัฒนากับระบบกฎหมายคอมพิวเตอร์

* ศิริภัทรา เหมือนมาลัย

อังกฤษประเทศที่ได้รับฉายาว่า "พระอาทิตย์ไม่ตกดิน" ในฐานะที่เป็นประเทศอดีตนักล่าอาณานิคม ก็ยังมีเรื่องวุ่นวายเกี่ยวกับประเทศอดีตอาณานิคมของตนอย่างไม่จบสิ้น สิ่งที่จะเขียนถึงเป็นเรื่องของอังกฤษที่ปรารถนาจะช่วยเหลือประเทศอดีตอาณานิคมของตนให้พัฒนาสู่ความก้าวหน้า ด้วยการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้กับงานด้านกฎหมายซึ่งแผนกฎหมายของสำนักเลขาธิการเครือจักรภพอังกฤษเป็นผู้ดำเนินการ

ปัญหาของการนำเอาระบบคอมพิวเตอร์มาใช้กับกฎหมายนั้นเพิ่งจะมีการพูดถึงเมื่อไม่นานมานี้เองว่า จะเอามาใช้อย่างไร ใช้ได้มากน้อยแค่ไหน เพราะกฎหมายในปัจจุบันนับวันจะยิ่งเขียนกันละเอียด และมีจำนวนมากขึ้นทุกทีตามสภาพสังคมที่ซับซ้อน ทำให้นักกฎหมายปัจจุบัน

ต้องทำงานหนักมากขึ้น คอมพิวเตอร์จะสามารถเข้ามาช่วยแบ่งเบาภาระให้นักกฎหมายหรือนักการเมืองได้

กฎหมายสมัยโบราณ อย่างเช่น บัญญัติ 10 ประการ ในคัมภีร์คริสตศาสนามีเพียง 120 คำ หรืออย่างคำประกาศเอกราชของอเมริกาก็มีเพียง 500 คำเท่านั้น ทุกวันนี้ นักกฎหมาย อังกฤษจะต้องพบกับพระราชบัญญัติที่ออกโดยรัฐสภาประมาณ ปีละ 100 ฉบับกฎหมายที่ออกตามปกติมีประมาณ ปีละ 2,500 ฉบับ และคำพิพากษาศาลอีกประมาณ ปีละ 2,000 ฉบับ ซึ่งก็ยังไม่ย่ำแย่เท่ากับกฎหมายของยุโรป ซึ่งกล่าวกันว่าเขียนละเอียดขนาดกฎหมายเกี่ยวกับการขายไข่ในตลาดสด ยังมีความยาวถึง 120,000 คำ

บางประเทศอย่างเช่นสหรัฐอเมริกา แคนาดา และ

* หัวหน้าแผนกบริการคอมพิวเตอร์ สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : ค.บ. (คณิตศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อังกฤษ สำนักพิมพ์ที่พิมพ์กฎหมายออกขาย จะ ร่ำรวยกันเป็นแถว กฎหมายใหม่ ๆ หรือคำพิพากษา ศาลที่เป็นคดีตัวอย่างจะพิมพ์กันเล่มบาง ๆ แถม ยังมีราคาแพงแต่ขายดีเป็นเทน้ำเทท่า ส่วนประเทศ ในแถบคาริบเบียน อาฟริกา หรือแปซิฟิกแล้ว สำนักพิมพ์หนังสือกฎหมายแทบจะไม่มี ความหมาย ทั้งต่อผู้ซื้อและผู้ลงทุนเลย เพราะคนเห็นความ สำคัญของกฎหมายน้อยกว่าประเทศทางตะวันตก

สิ่งที่น่ากลัวก็คือ บางประเทศในเครือจักรภพ อังกฤษ ซึ่งล่าหลังมากยังถือเอาประเพณีมาเป็น กฎหมายในการตัดสินใจคดีความ ความผิดต่อประเพณี บางอย่างมีโทษถึงตาย อังกฤษจึงเป็นเดือดเป็นร้อน ต้องการช่วยเหลือนักกฎหมายในประเทศเหล่านั้น โดยให้ข้อมูลทางกฎหมายผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งได้มีการหยิบยกขึ้นมาพูดกันในที่ประชุมประเทศ ในเครือจักรภพอังกฤษ ที่ประเทศศรีลังกา เมื่อปี 2526 ซึ่งเรื่องนี้เคยมีการพูดคุยกันเป็นครั้งแรกใน การประชุมที่บาร์บาโดส เมื่อปี 2523 ตอนนั้น คอมพิวเตอร์ยังมีราคาสูงอยู่ แต่ปัจจุบันสภาพการณ์ ได้เปลี่ยนแปลงไป งานศึกษาความเป็นไปได้ใน การนำเอาคอมพิวเตอร์มาใช้ในประเทศกำลังพัฒนา ได้ดำเนินไปมาก นักกฎหมายมีความกระตือรือร้น ต่อการที่จะเอาคอมพิวเตอร์มาใช้มากขึ้นกว่าแต่ ก่อน เวลานี้บริษัทที่ผลิตซอฟต์แวร์ขายหลาย บริษัทก็ได้จัดทำ “ฐานข้อมูลทางกฎหมาย” อิเล็ก-ทรอนิกส์ขึ้นมาแล้ว และมีการขาย “ระบบช่วยค้น ด่วนทกฎหมายด้วยคอมพิวเตอร์” ให้คนทั่วไป ได้ใช้บริการ

ประเทศแรกที่นำเอาระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ ทางด้านกฎหมาย คือ ประเทศแคนาดาซึ่งนอกจาก จะให้ความสะดวก เพราะเพียงแต่บันทึกตัวกฎหมาย ลงในแผ่นจานแม่เหล็ก (Diskette) แล้ว ยังช่วย ประหยัดเวลาให้กับนักกฎหมายในการที่จะร่าง กฎหมายใหม่หรือจะแก้ไขกฎหมายเดิม ก็สามารถ ทำได้โดยง่าย และระบบช่วยค้นด่วนทกฎหมาย

ดังกล่าว ยังช่วยให้การคัดลอกกฎหมายที่จำเป็น ต่อการใช้ของนักกฎหมายสามารถทำได้ง่ายขึ้น กว่า การคัดลอกจากหนังสืออีกด้วย

อย่างไรก็ตามสำหรับประเทศกำลังพัฒนา การนำเอากฎหมายทั้งหมดบรรจุเข้าไปในระบบ คอมพิวเตอร์ไม่ใช่เรื่องง่ายคายนัก เพราะต้องมี เทคโนโลยีสูงพอที่จะสนับสนุน การทำงานของ คอมพิวเตอร์ ยิ่งประเทศที่ล่าหลังจริง ๆ ก็ไม่แน่ว่า จะเป็นภาระกับเจ้าของประเทศหรือไม่ ประเทศใน แถบศูนย์สูตรอย่างเช่น อาฟริกา ระบบการปรับ- อากาศในห้องทำงานของคอมพิวเตอร์ จะต้องดี เยี่ยม เพราะอากาศที่ร้อนจัด และมีความชื้นสูง จะเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการทำงานของคอมพิวเตอร์

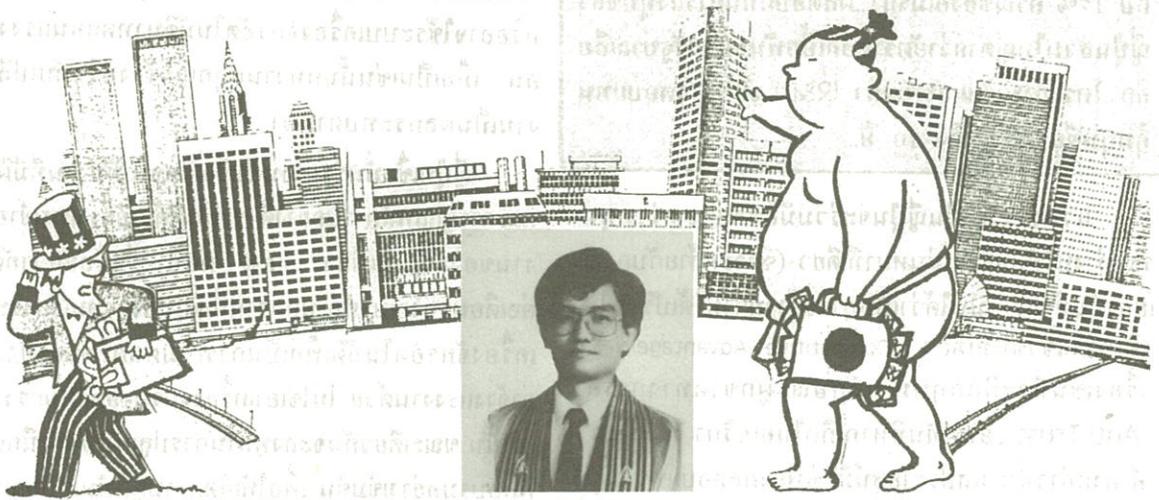
นอกจากนี้ระบบโทรคมนาคมก็ต้องดีด้วย เช่น ถ้าต้องอาศัยระบบช่วยค้นด่วนทกฎหมาย ด้วยคอมพิวเตอร์ จากประเทศที่พัฒนาแล้วอย่าง อเมริกาหรืออังกฤษ ระบบโทรคมนาคม ก็จะต้อง ใช้งานได้ดีตลอดเวลา หรือถ้าจะมีระบบช่วยค้น ด่วนทกฎหมายด้วยคอมพิวเตอร์เป็นของตัวเอง ประเทศนั้นก็จะต้องมีระบบกระแสไฟฟ้าที่สม่ำเสมอ ไม่มีการเกิดไฟดับอย่างกะทันหัน มิฉะนั้นข้อมูลที่ เก็บเอาไว้อาจถูกทำลายได้

สิ่งที่เป็นปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ จะให้ รัฐบาลเป็นผู้พัฒนาระบบของตัวเองขึ้นมา หรือ จะปล่อยให้เป็นธุรกิจของเอกชน อย่างเช่นที่อเมริกา จะมีธุรกิจประเภทนี้อยู่ 2 แห่ง คือที่ LEXIS และ ที่ WESTLAW ซึ่งแข่งขันกันบริการลูกค้า ถ้ารัฐ ลงมือทำเองก็ต้องลงทุนสูงมาก แต่ถ้าปล่อยให้ เอกชนทำก็อาจจะเกิดการผูกขาด ทำให้ค่าบริการ สูงขึ้นไปอีก คนที่จะใช้บริการดังกล่าวก็จะมีจำกัด

โครงการดังกล่าวนี้จะสำเร็จได้เพียงใด ใน เมื่อยังมีปัญหามากมายที่จะต้องแก้ไข ทั้งปัญหา เรื่องค่าใช้จ่าย เงิน ๆ ทอง ๆ และปัญหาทางด้าน เทคโนโลยี แต่หากอังกฤษสามารถทำได้สมบูรณ์ แล้ว อังกฤษก็คงได้หน้าได้ตาขึ้นมากทีเดียว □■

ญี่ปุ่น-อเมริกัน

: ต่างมุมมองความสำคัญทางธุรกิจ

* วิเชียร ชุตินาเทวินทร์

ศาสตราจารย์เลสเตอร์ ทูโร คณบดีคณะกรรมการจัดการแห่งสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ ได้ให้ข้อวิเคราะห์เกี่ยวกับความแตกต่างในแง่มุมมองให้ความสำคัญเชิงประกอบการทางธุรกิจระหว่างญี่ปุ่นและอเมริกัน ซึ่งน่าจะได้นำมาพิจารณาในประเด็นหลัก ๆ อาทิ ความคิดและแนวทางด้านการลงทุน-การบริโภค, ผลตอบแทนจากการลงทุน, การรวมกลุ่มทางธุรกิจ, การวิจัยและพัฒนา (R&D) ทรัพยากรบุคคลและยุทธศาสตร์ของรัฐในการบุกเบิกทางอุตสาหกรรม

ญี่ปุ่นเมื่อเทียบกับอเมริกันในด้านการลงทุนและการบริโภคแล้ว จะมีลักษณะเห็นได้ชัดมากจากตัวเลขการลงทุนนับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ตลอดมา ญี่ปุ่นยังเน้นการลงทุนมาตลอด ในต้นทศวรรษ'80 ญี่ปุ่นลงทุน

กว่า 35.6% ของผลผลิตมวลรวมประชาชาติ (G.N.P.) เมื่อเทียบกับ 17% กรณีของอเมริกันขณะเดียวกันญี่ปุ่นไม่สนับสนุนการอุปโภคบริโภคของพลเมือง หากพิจารณาจากราคาสินค้าในญี่ปุ่นจะสูงกว่าในอเมริกาถึง 40% ญี่ปุ่นหวังสร้างอาณาจักรเศรษฐกิจโดยเน้นการได้เปรียบดุลการค้าเป็นการลงทุนสู่อากาศ ส่วนของอเมริกันปล่อยเสรีเรื่องการเงินอยู่ใช้สอยเต็มที่ จนต้องหอบยืมเงินในวันข้างหน้ามาใช้สอยในวันนี้และเสียเปรียบดุลการค้ามหาศาลในขณะนี้

ในเรื่องผลตอบแทนต่อการลงทุน (rate of return) นั้น ญี่ปุ่นมักน้อยในผลตอบแทนที่ต่ำและคิดว่าคงเป็นเช่นนี้ตลอดไปเพื่อหวังขยายอาณาจักร ผลตอบแทนการลงทุนของญี่ปุ่นส่วนใหญ่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยพันธบัตร

* หัวหน้าภาควิชาการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย : M.M. Sasin's Chulalongkorn Univ.

รัฐบาลเสียอีก โครงการวิจัยและพัฒนา (R&D) จะให้ผลตอบแทนที่คุ้มทุนก็ใช้เวลาถึง 10 ปี หรือในเกณฑ์สัดส่วน 8-9% ต่อปี ซึ่งเทียบกับสัดส่วนตอบแทนในกรณีเยอรมัน 14.8%, ของอเมริกา 20.3% และของอังกฤษ 23.7% ตามลำดับ

...ญี่ปุ่นลงทุนกว่า 35.6% ของ G.N.P. เมื่อเทียบกับ 17% กรณีของอเมริกา...ผลตอบแทนการลงทุนของญี่ปุ่นส่วนใหญ่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลเสียอีก...โครงการวิจัยและพัฒนา (R&D) จะให้ผลตอบแทนคุ้มทุนต้องใช้เวลาราว 10 ปี...

แคว้นธุรกิจญี่ปุ่นจะร่วมมือตลอดจน ร่วมทุนระหว่างบริษัทอย่างแน่นหนาทีเดียว (ซึ่งจะคล้ายกับกรณีเยอรมันด้วย) นับได้ว่าเป็นการสร้างความสำเร็จเปรียบในเชิงการแข่งขันที่เดียว (Competitive Advantage) ซึ่งเรื่องเช่นนี้จะผิดกฎหมายลักษณะผูกขาดทางการค้า (Anti-Trust Law) ทันทักเกิดในอเมริกา ในกลุ่มการค้าดังกล่าวนี้ ผลประโยชน์มิใช่เพียงผลตอบแทนในรูปเงินปันผล แต่จะเป็นการให้สิทธิพิเศษต่างตอบแทนในฐานะผู้จำหน่ายสินค้าให้หรือในฐานะลูกค้าพิเศษก็ตามแต่ การวิจัยและพัฒนา (R&D) ของอเมริกันจะจัดสรรงบประมาณเพื่อโครงการ R&D ว่ามากหรือน้อยตามสภาพเศรษฐกิจว่าดีหรือไม่ดี ซึ่งต่างจากญี่ปุ่น (ตลอดจนประเทศแถบยุโรปด้วย) ซึ่งถือว่าการศึกษาวิจัยและพัฒนา (R&D) เป็นการลงทุนระยะยาวเพื่อความแกร่งที่ได้เปรียบกว่า ฉะนั้นแม้เศรษฐกิจทั่วไปจะไม่ดีแต่งบการลงทุนเรื่องนี้ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง

กรณีของญี่ปุ่นถือว่าทรัพย์สินมนุษย์เป็นสินทรัพย์เชิงยุทธศาสตร์ของบริษัทที่เดียว (Strategic Asset) ผลตอบแทนสูงจะสอดคล้องกับผลผลิตที่ได้ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางของความก้าวหน้าและความมั่นคงในหน้าที่การงาน ในบริษัทญี่ปุ่นบุคคลที่สำคัญเป็นอันดับสองรองจากประธานบริษัท คือรองฯ ฝ่ายทรัพย์สินมนุษย์และจะไม่มีรองประธานคนใดได้ขึ้นถึงตำแหน่งประธานบริษัทเลย หาก

ไม่ผ่านตำแหน่งรองฯ ทรัพย์สินมนุษย์มาก่อน ในส่วนนี้จะเห็นความสำคัญที่ต่างกันในกรณีบริษัทอเมริกัน ซึ่งอันดับรองฯ รองจากประธานบริษัทคือรองฯ ฝ่ายการเงิน เพราะถือว่ากำไรคือเป้าหมายของธุรกิจ กรณีของอเมริกันในการจะทำให้มีกำไรอาจมีผลกระทบต่อพนักงาน อาทิ ลดต้นทุนแรงงานโดยว่าจ้างพนักงานชั่วคราวแทนพนักงานประจำ หรือผลิตสินค้าเพื่อลดต้นทุนในต่างประเทศ หรืออาจใช้ระบบเครื่องจักรอัตโนมัติมาทดแทนแรงงานคน เมื่อเป็นเช่นนั้นคนงานก็ถูกเลิกจ้างหรือสับเปลี่ยนงานเป็นผลกระทบตามมา

ญี่ปุ่นเชื่อมั่นว่าความสำเร็จเกิดจากทีมงานที่มีฝีมือและการดูแลพนักงานอย่างดี จะเห็นได้ว่าอัตราการเข้าออกงานของญี่ปุ่นมีเพียง 3.5% ต่อปี ซึ่งน้อยกว่าอัตราต่อเดือนของอเมริกัน นอกจากนี้ญี่ปุ่นยังลงทุนเรื่องระบบเครื่องจักรอัตโนมัติเพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตและยังเพิ่มค่าจ้างแรงงานด้วย ไม่ใช่เอาเครื่องจักรมาทดแทนแรงงานเท่านั้น ขณะเดียวกันจะลงทุนในการปลูกฝังจิตสำนึกและฝึกรวมอย่างเข้มข้น เพื่อให้เกิดความผูกพันเหนียวแน่นระหว่างกัน และส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ตลอดจนการรู้เสียสละเพื่อส่วนรวมอย่างสูงยิ่ง

ยุทธศาสตร์ของรัฐในการบุกเบิกอุตสาหกรรมใหญ่จะมีก็ในญี่ปุ่นแต่ไม่มีปรากฏในอเมริกา ญี่ปุ่นเชื่อว่าประเทศโดยส่วนรวมจะได้รับผลพวงของประโยชน์ในโครงการวิจัยและพัฒนาและฝ่ายอุตสาหกรรมของรัฐ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ และสำคัญทั้งหลายนี้จะสามารถแพร่กระจายลงล่างอย่างรวดเร็วสู่อุตสาหกรรมโดยทั่วไป ทั้งนี้การลงทุนของรัฐ เอกชน เจาะจงเฉพาะอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มของอุปสงค์ทางการตลาดที่น่าสนใจ หรือแขนงที่มีอัตราผลิตผลที่สูงมากและในแขนงที่มีการเพิ่มมูลค่าหรือมีมูลค่าเพิ่มต่อ 1 หน่วยพนักงาน ทั้งนี้การบุกเบิกของยุทธศาสตร์ดังกล่าวรัฐบาลญี่ปุ่นจะไม่ลงทุนร่วมกับบริษัท แต่จะนำทางบุกเบิกแขนงอุตสาหกรรมที่มีอนาคตโดยปล่อยให้ "ปัจจุบัน" เป็นเรื่องของบริษัทที่จะได้เอาใจใส่ได้เต็มที่ กล่าวคือยุทธศาสตร์เพื่อสร้างอนาคต

ฎีกาวีพากษ์

CRITIQUE : The Supreme Court's Judgment II

* กฤษฎ์ อุทัยรัตน์

ฎีกาวีพากษ์ที่อยู่ในมือท่านนี้จะเป็นการวิเคราะห์คำพิพากษาของศาลฎีกาที่แปลกใหม่และน่าสนใจ ซึ่งผมเองได้ติดตามคำพิพากษาศาลฎีกาใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลาและในครั้งนี้ก็มีความพิพากษาศาลฎีกาที่น่าติดตามอีกเรื่องหนึ่ง คือ เรื่อง “คำเตือนหรือหนังสือตักเตือนตามกฎหมายแรงงาน” ซึ่งผมเห็นว่าจะเป็นประโยชน์พอสมควร นอกเหนือจากนำคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวที่ถือได้ว่าพิสดารมาให้ดูกันแล้ว ผมก็จะทำการวิเคราะห์ถึงรายละเอียดเล็ก ๆ ลงไปด้วยเพื่อให้ท่านได้เข้าใจมากขึ้น ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1218/2535 (ย่อ) นายเจียม นิ่มนนท์ (โจทก์)

บริษัท เอเบิล อินดัสตรีส์ จำกัด (จำเลย)

ข้อบังคับการทำงานของจำเลยข้อ 26 ระบุว่า...“โทษทางวินัยมี 3 สถาน ดังนี้ :

- (1) ว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือ
- (2) ตัดเงินเดือนหรือลดค่าจ้างและหรือไม่ขึ้นเงินเดือนไม่เกินกว่า 3 ปีติดต่อกัน
- (3) พักงานหรือเลิกจ้างโดยไม่บอกกล่าวล่วงหน้าและไม่ต้องจ่ายค่าชดเชย

พนักงานที่เคยทำงานและถูกลงโทษสถาน (1) และหรือ (2) รวม 3 ครั้งถือว่ากระทำความผิดร้ายแรง ซึ่งบริษัทจะลงโทษสถาน (3) ได้ โดยไม่ต้องตักเตือนอีกแต่อย่างใด”

ศาลแรงงานกลางพิพากษายกฟ้องโจทก์ด้วยเห็นว่า โจทก์ละทิ้งหน้าที่ 3 ครั้ง โดยจำเลยได้ตักเตือนเป็นหนังสือแล้ว ก็ย่อมถือได้ว่าโจทก์กระทำความผิดจึงถูกลงโทษตามข้อบังคับฯ ของจำเลยชอบแล้ว โจทก์ไม่พอใจคำพิพากษาจึงอุทธรณ์ไปศาลฎีกา

ศาลฎีกาแผนกคดีแรงงาน วินิจฉัยว่า ปมท.คร.¹⁰ ข้อ 47 บัญญัติว่า “นายจ้างไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างในกรณีหนึ่งกรณีใด ดังต่อไปนี้...(3) ฝ่าฝืนข้อบังคับ หรือระเบียบเกี่ยวกับการทำงานหรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของนายจ้าง และนายจ้างได้ตักเตือนเป็นหนังสือแล้ว เว้นแต่กรณีที่ร้ายแรง นายจ้างไม่จำเป็นต้องตักเตือน”

* หัวหน้างานแรงงานสัมพันธ์ และเจ้าหน้าที่บุคคล บริษัท กระเบื้องกระดาชไทย (เครือซิเมนต์ไทย) จำกัด โรงงานท่าหลวง สระบุรี อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยศรีปทุม : นบ. (เกียรติคุณอันดับ 1) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

จาก ปมท. คร. ข้อ 47 (3) หมายถึง เมื่อลูกจ้างกระทำผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งไม่ร้ายแรงและนายจ้างได้ตักเตือนเป็นหนังสือแล้ว ต่อมาได้กระทำผิดเรื่องเดียวกันซ้ำอีก นายจ้างก็มีสิทธิ์เลิกจ้างลูกจ้างได้โดยไม่ต้องจ่ายค่าชดเชย แต่กรณีของโจทก์ที่ละทิ้งหน้าที่รวม 3 ครั้ง แต่ละครั้งมิใช่เรื่องร้ายแรง จำเลยจึงได้ลงโทษเพียงตักเตือนเป็นหนังสือแล้วทั้ง 3 ครั้ง เมื่อไม่ปรากฏว่าโจทก์ได้มากระทำความผิดซ้ำคำเตือนอีกเป็นครั้งที่ 4 การเลิกจ้างโดยอาศัยเหตุที่เลยลงโทษไปแล้วก็เท่ากับลงโทษซ้ำความผิดที่ได้ลงโทษตักเตือนไปแล้วอีก (กรณีจึงมิใช่ลงโทษซ้ำคำเตือนที่ได้เตือนไปแล้วในเรื่องเดียวกันอีก)

อนึ่ง การละทิ้งหน้าที่ 3 ครั้ง แม้ตามข้อบังคับฯ จะถือเป็นเรื่องร้ายแรงอาจเลิกจ้างได้โดยไม่ต้องตักเตือนอีกก็ตาม แต่การกระทำผิดจะเป็นกรณีร้ายแรงหรือไม่ จะต้องวินิจฉัยตามข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป มิใช่ถือตามข้อบังคับฯ ที่กำหนด การเลิกจ้างดังกล่าวจึงเป็นการเลิกจ้างไม่เป็นธรรม ต้องชดเชยค่าเสียหายค่าชดเชยและสินจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้าด้วย พิพากษายกคำพิพากษาศาลแรงงานกลาง.

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวข้างต้น จะได้อธิบายตามลำดับในรูปของปจฺฉา เพื่อให้ง่ายในการพิจารณาประเด็นที่สำคัญต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังนี้ :-

- (1) การฝ่าฝืนข้อบังคับ ฯลฯ ของนายจ้างกรณีไม่ร้ายแรงต้องเตือนเป็นหนังสือก่อนเสมอหรือ ?
- (2) กรณีร้ายแรงเป็นอย่างไร ?
- (3) ฝ่าฝืนข้อบังคับ ฯลฯ อีก ก็ต้องเตือนก่อนอีกหรือ ?
- (4) การตักเตือนมีวิธีการอย่างไรบ้าง ?
- (5) อายุของคำเตือนมีหรือ ?

(1) การฝ่าฝืนข้อบังคับ ฯลฯ ของนายจ้างกรณีไม่ร้ายแรงต้องเตือนเป็นหนังสือก่อนเสมอหรือ ?

ก่อนอื่นจะขออธิบายก่อนว่าข้อบังคับ/ระเบียบเกี่ยวกับการทำงาน/คำสั่งนั้น สำคัญว่าจะต้องเป็นเรื่องที่ชอบด้วยกฎหมายด้วย หมายความว่าอย่างไรที่ว่า “ชอบด้วยกฎหมาย” ก็หมายความว่าความที่เข้าใจโดยสามัญชนว่า จักต้องไม่ขัดแย้ง/ต้องห้ามโดยขัดแย้งตามกฎหมาย หรือเป็นเรื่องพันวิสัย หรือเป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (เทียบเคียงหลักกฎหมายแห่ง ปพพ. ๒.๑๑๓) ประกอบกับ ปมท.คร. ซึ่งออกตามความแห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 (ปว.103) อันถือว่าเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน หากตกลงเป็นอย่างอื่นก็ย่อมตกเป็นโมฆะใช้บังคับมิได้เลย (ฎ.3583/2524)

● การฝ่าฝืนข้อบังคับ ฯลฯ อันจะทำให้ นายจ้างมีสิทธิ์เลิกจ้างโดยไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยตาม ปมท.คร. ข้อ 47(3) หมายถึง เป็นข้อบังคับ ฯลฯ ที่ลูกจ้างสามารถปฏิบัติตามได้ (คือต้องไม่สุดวิสัย/พันวิสัย) แล้วลูกจ้างไม่กระทำโดยเจตนาฝ่าฝืน เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าเหตุที่ลูกจ้างไม่เรียงอิฐให้ด้วันละ 8 คันรถ ตามคำสั่งของหัวหน้าแผนก เป็นเพราะเกินความสามารถที่ลูกจ้างจะกระทำได้ มิใช่ตั้งใจฝ่าฝืนคำสั่ง จึงไม่มีสิทธิ์เลิกจ้างโดยไม่ต้องจ่ายค่าชดเชย (ฎ.2950/2523)

● อำนาจของนายจ้างที่ออกระเบียบ กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่พนักงานขาย เพื่อให้ผลงานของนายจ้างเจริญก้าวหน้าได้ ไม่ถือว่าเป็นการแก้ไข/เพิ่มเติมหรือขัดแย้งกับข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง ถือเป็นข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานของลูกจ้างทั่วไป จึงเป็นระเบียบที่ชอบด้วยกฎหมาย (ฎ.3696/2525)

● เดิมจำเลยได้มีประกาศ เรื่อง พนักงานลับในเวลาปฏิบัติหน้าที่ว่าต้องพิจารณาโทษใช้เป็นระเบียบปฏิบัติอยู่แล้ว ต่อมาจำเลยออกระเบียบข้อบังคับการทำงานห้ามลับในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่โดยกำหนดโทษว่า ตักเตือนก่อน 3 ครั้ง ครั้งที่ 4 ปลดออกจากงานโดยไม่จ่ายค่าชดเชย ดังนั้นแม้พนักงานจะนอนหลับระหว่างปฏิบัติหน้าที่ก่อนออกระเบียบ 2 ครั้ง และภายหลังออกระเบียบอีก 2 ครั้ง ก็ถือเป็นการกระทำผิดต่อเนื่องกัน และจำเลยได้ตักเตือนตามขั้นตอนที่กำหนดไว้แล้วจึงเลิกจ้างได้โดยไม่จ่ายค่าชดเชยและสินจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้า (ฎ.3884/2535) ข้อสังเกต : หากการลับครั้งที่ 4 แล้วจะปลดออกฯ เลย ยังไม่ได้ เพราะถือว่าเป็นระเบียบที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งได้ระบุไว้ให้นายจ้างต้องตักเตือนเป็นหนังสือก่อน แต่กรณีนี้ถือว่าได้ตักเตือนตามขั้นตอนที่กำหนด (ตามกฎหมาย) ไว้แล้ว

● ระเบียบข้อบังคับของจำเลย มีข้อความว่า “ในที่ผ่านออก บุคคลใดมีเหตุหรืออาชนะอื่นใดที่จะนำออกไปด้วย จะต้องเปิดให้ฝ่ายรักษาการณ์ตรวจสอบเสียก่อน...” ข้อบังคับดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องผลประโยชน์หรือทรัพย์สินของจำเลย เมื่อโจทก์ฝ่าฝืนจึงเป็นกรณีร้ายแรง (ฎ.568/2527) คู่คำอธิบายประกอบใน (2) เพิ่มเติม

● คำสั่งของนายจ้างที่กำหนดให้ลูกจ้างซึ่งจะสมัครสอบเป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจต้องยื่นใบลาออกก่อนนั้นเป็นคำสั่งที่จำกัดสิทธิในการแสวงหาความก้าวหน้าของลูกจ้างเกินความจำเป็น จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อเลิกจ้างก็ต้องจ่ายค่าชดเชย (ฎ.3503/2527)

● จำเลยเป็นธนาคารซึ่งเป็นสถาบันการเงิน ความประพฤติกของพนักงานเป็นส่วนสำคัญเกี่ยวกับความมั่นคงของธนาคาร การออกคำสั่งห้ามมิให้พนักงานเบียดเบียนลูกค้าด้วยการกู้ยืมเงินลูกค้า ก็โดยวัตถุประสงค์จะป้องกันมิให้ลูกค้าคลายความเชื่อถือต่อกิจการธนาคารจำเลย การที่โจทก์กู้ยืมเงินจากลูกค้าไม่ว่าลูกค้าจะสมัครใจให้หรือไม่ก็ตาม เป็นการกระทบกระเทือนต่อชื่อเสียงและกิจการจำเลย ถือว่าฝ่าฝืนคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายอย่างร้ายแรง (ฎ.3541/2527) คู่คำอธิบายประกอบใน (2) เพิ่มเติม

● ลูกจ้างเจ็บป่วยจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่การงานได้ตามปกติ นั้น เป็นเหตุที่เกิดขึ้นตามสภาพของร่างกายโดยธรรมชาติ แม้ตามระเบียบฯ และสัญญาจ้าง ซึ่งทำให้ว่าจะให้นายจ้างเลิกจ้างได้ ก็เป็นเพียงให้สิทธิเท่านั้น ถือไม่ได้ว่าฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับหรือสัญญาจ้าง (ฎ.5041/2528 และ ฎ.168/2531) การทำงานที่ขาดประสิทธิภาพเป็นเพียงคุณลักษณะส่วนตัวของโจทก์ ไม่ใช่เป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับฯ ตามพพ.ม.583 และกรณีไม่ต้องด้วยข้อยกเว้นตาม พ.ม.ท.ข้อ 47 (ฎ.4490/2529)

เมื่อท่านได้ทราบและคงพอเข้าใจถึงลักษณะที่ชอบด้วยกฎหมายของตัว ข้อบังคับ/ระเบียบ/คำสั่งแล้ว ต่อมาจะพิจารณาถึงตัวบทกฎหมายที่ว่า หากฝ่าฝืนข้อบังคับ ฯลฯ กรณีไม่ร้ายแรงแล้วจึงต้องตักเตือนเป็นหนังสือก่อนเสมอหรืออย่างไร ? เมื่อเราย้อนไปดู พ.ม.ท.ข้อ 47(3) จากถ้อยคำที่ว่า...ฝ่าฝืนข้อบังคับ ฯลฯ และนายจ้างได้ตักเตือนเป็นหนังสือแล้ว จึงมีความหมายอยู่ในตัวของมันเองว่า หากการฝ่าฝืนโดยที่นายจ้างได้เคยตักเตือนฯ เช่นว่านั้นแล้ว ก็สามารถเลิกจ้างโดยไม่จ่ายค่าชดเชยได้ แต่อย่างไรก็ตามการ

ฝ่าฝืนฯ ในกรณีไม่ร้ายแรงก็ต้องดักเตือนเป็นหนังสือ/ลายลักษณ์อักษรก่อนเสมอประกอบกับมี ฎ.1218/2535 สนับสนุนประโยคดังกล่าวไว้ด้วยว่า; เมื่อลูกจ้างกระทำผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งไม่ร้ายแรงและนายจ้างได้ดักเตือนเป็นหนังสือแล้ว ต่อมาได้กระทำผิดเรื่องเดียวกันซ้ำอีก นายจ้างก็มีสิทธิเลิกจ้างได้โดยไม่ต้องจ่ายค่าชดเชย

(๑๖๖๖) ซึ่งนอกเหนือไปจากการเตือนฯ ก่อนแล้ว ใ้คราวต่อไปหากกระทำผิดอีกก็ใ้ว่าจะสามารถเลิกจ้างได้เสมอไป แต่จะต้องเข้าองค์ประกอบการกระทำผิดในคราวต่อไปด้วยว่าเป็นการกระทำผิดในเรื่องเดียวกันกับความผิดที่ได้เคยถูกดักเตือนเป็นหนังสือมาก่อนนั้นหรือไม่ด้วย เช่น ครั้งแรกที่ถูกเตือนฯ เนื่องจากละทิ้งหน้าที่ ครั้งต่อไปก็กระทำผิดฐานละทิ้งหน้าที่อีก เช่นนี้เป็นการกระทำผิดในเรื่องเดียวกันแล้ว เลิกจ้างโดยไม่จ่ายค่าชดเชยได้ แต่หากการทำความผิดวินัยครั้งแรกเป็นเรื่องปล่อยให้บุคคลนำอาหารเข้าไปรับประทานในโรงงาน ครั้งต่อไปเป็นเรื่องหลับยามก็หาใช่เรื่องเดียวกันไม่ แม้จะเป็นการกระทำผิดข้อเดียวกันก็ตาม (ฎ.2849/2525)

(2) กรณีร้ายแรงเป็นอย่างไร?

อย่างที่ทราบแล้วจาก ปมท.คร.ข้อ 47(3) ตรงข้อยกเว้น ที่ใ้ให้นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างได้โดยทันทีเมื่อลูกจ้างฝ่าฝืนข้อบังคับ ฯลฯ เป็นกรณีร้ายแรงและไม่ต้องดักเตือนเป็นหนังสือก่อนด้วย แต่ก็มีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งว่าบางกรณีนายจ้างใ้กำหนดไว้ในข้อบังคับ ฯลฯ เลยว่า ถ้ามีการกระทำผิดอย่างนั้นอย่างนี้ถือเป็นการกระทำผิดร้ายแรง เพื่อใ้ Legal Way ตรงนี้เลิกจ้างโดยไม่จ่ายค่าชดเชยจะเป็นธรรมหรือไม่? ตรงนี้ศาลฎีกาถือเคร่งครัดเพื่อมิใ้อำนาจที่กฎหมายใ้ให้ ลูกจ้างใ้ขับลูกจ้างโดยใ้ชี้ดักกัดโดยศาลสูงถือหลักว่า “การพิจารณาว่าเป็นกรณีร้ายแรงตามข้อยกเว้นแห่ง ปมท.คร.ข้อ 47(3) หรือไม่ต้องดูพฤติการณ์ของกรณีนั้นเป็นเรื่อง ๆ ไป (อยู่ในดุลพินิจศาล) และหากข้อเท็จจริงเป็นเรื่องที่ใ้ร้ายแรงถึงข้อบังคับ ฯลฯ จะเขียนว่าร้ายแรง ศาลก็ถือว่าไม่ร้ายแรง แต่ถ้าในทางกลับกันถ้าระบุว่าเป็นกรณีไม่ร้ายแรง (เมื่อศาลใ้ดุลพินิจแล้วเห็นว่าเป็นกรณีร้ายแรง ศาลก็จะถือตามข้อบังคับ ฯลฯ ที่ว่าไม่ร้ายแรง เพื่อให้เป็นคุณแก่ลูกจ้างยิ่งกว่า” ตรงนี้สำคัญมากเพื่อเป็นมาตรการตรวจสอบการใ้อำนาจทางวินัยสำหรับนายจ้างในข้อนี้ด้วย เพราะมิฉะนั้นแล้วจะกลายเป็นคาบสองคมได้

ดังนั้น ผมจึงขอใ้ให้นายจ้างใ้ซึ่งครอบคลุมและถูกต้องว่า “กรณีร้ายแรง” (Serious Case) จักต้องดูพฤติการณ์ หรือฟังคาดหมายจากพฤติการณ์ที่ได้กระทำไปว่า อาจจะทำใ้เกิดผลเสียหายมากตามมาจากกรณีนั้นเป็นเรื่อง ๆ ไปด้วยว่ารุนแรงหรือไม่ หรือจะส่งผลกระทบต่อการควบคุม/ปกครอง/บังคับบัญชาระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างในทางวินัยอันถือเป็นปัจจัยแห่งประสิทธิภาพสำหรับสร้างความดีเป็นระเบียบ-เรียบร้อย และปกติสุขของส่วนรวม เป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณาด้วย (ตรงนี้จึงต้องดูจากคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบและขึ้นอยู่กับดุลพินิจศาลเป็นสำคัญอีกด้วย)

● การฝ่าฝืนระเบียบเกี่ยวกับการทำงานของนายจ้าง ย่อมต้องพิจารณาจากลักษณะของการกระทำนั้น ๆ มิใช่ว่าต้องใ้ความเสียหายต่อนายจ้างเกิดขึ้นด้วยเสมอจึงจะถือว่าเป็นกรณีร้ายแรง แม้การฝ่าฝืนเป็นกรณีร้ายแรง ก็เป็นสิทธิของนายจ้างที่จะใ้ดุลพินิจไม่ปลด/ไล่ออกจากงานนอกจากงานก็ได้ (ฎ.2966/2523)

● ลูกจ้างกระทำการล่วงล้ำพนักงานด้วยกันอันถือใ้ว่าเป็นการกระทำอนาจาร ถือเป็นการกระทำร้ายแรง (ฎ.2643/2525)

● ให้โจทก์พ้นจากตำแหน่งและส่งมอบงานก่อนวันพ้นตำแหน่ง แต่โจทก์ก็ไม่ปฏิบัติ ถือว่าขัดคำสั่ง/หลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติ จำเลยมีสิทธิ์แก้ไขคำสั่งเดิมเป็นให้ปลดออก เพราะฝ่าฝืนข้อบังคับฯ เป็นกรณีร้ายแรง (ฎ.2917/2525)

● การที่ลูกจ้างนำตัวเหยี่ยวไปผูกไว้ที่ต้นปาล์มหน้าโรงงาน และปิดประกาศมีข้อความข่มขู่คุกคามหมิ่นเหยียดหยาม ข่มขู่ผู้บังคับบัญชา ถือว่าฝ่าฝืนข้อบังคับฯ เป็นกรณีร้ายแรง (ฎ.1507/2526)

● สุนัขหรีในโรงงานผลิตกล่องกระดาษ โดยนายจ้างมีคำสั่งห้าม และมีมาตรการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้อย่างเข้มแข็ง เมื่อปรากฏว่าได้ไปยื่นสุนัขหรือผู้ข้าง ๆ กองกระดาษ จึงเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งกรณีร้ายแรง (ฎ.3495/2526)

● เมาสุราในเวลาทำงาน พุดจก้าว่าร้ายทำทนายหน้าแผนก เป็นการก่อให้เกิดสภาพไม่มีระเบียบวินัย ทำลายความสงบของที่ทำงาน ทำลายความสามัคคี เสียหายต่อการปกครองบังคับบัญชา เป็นการฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับเป็นกรณีร้ายแรง (ฎ.2497/2529)

● การดอกรับเท็จถือเป็นการกระทำทุจริต เป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับกรณีร้ายแรง (ฎ.1497/2524) ลูกจ้างดอกรับแทนผู้อื่นถือว่ามิโทษอย่างเดียวกัน ทั้งนี้เพราะการดอกรับบันทึกเวลาทำงานมีความสำคัญในการปกครองพนักงานให้เป็นไปโดยเรียบร้อย เป็นการส่อไปในทางทุจริต ถือเป็นกรณีร้ายแรง (ฎ.3301/2529)

● ลูกจ้างต่อยกันในโรงแรมนายจ้าง เป็นกรณีร้ายแรง เนื่องจากนายจ้างดำเนินธุรกิจด้านโรงแรมให้บริการลูกค้า การทะเลาะวิวาทหรือชกต่อยกันในบริเวณโรงแรมขณะปฏิบัติหน้าที่อยู่ ย่อมมีผลกระทบต่อชื่อเสียงหรือเกียรติคุณเป็นอย่างมาก (ฎ.1848/2530)

● สถานประกอบการ ผลิตเหล็กซึ่งเป็นกิจการที่อาจเกิดอันตรายแก่พนักงาน หรือก่อให้เกิดความเสียหายได้ง่าย การที่นายจ้างออกระเบียบข้อบังคับไว้ก็เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นเมื่อลูกจ้างเสพสุรามินเมาในขณะที่ปฏิบัติงาน ย่อมเป็นการฝ่าฝืนระเบียบกรณีร้ายแรง (ฎ.2405/2530)

● ในวันเกิดเหตุลูกจ้างไม่ได้อยู่ควบคุมการขนถ่ายสินค้าเข้าสู่ตู้คอนเทนเนอร์และรายงานเท็จว่าตัวแทนบริษัทเรือและเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรได้ตรวจประทับตู้แล้ว เป็นการฝ่าฝืนอย่างร้ายแรง (ฎ.3569/2530)

(3) ฝ่าฝืนข้อบังคับ ฯลฯ อีก ก็ต้องเตือนก่อนอีกหรือ?

กรณีนี้จะขอแบ่งออกเป็น 2 กรณีด้วยกัน กล่าวคือ :-

- * กรณีที่ 1; หากเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับ ฯลฯ ในเรื่องเดียวกันกับความผิดที่ได้กระทำและถูกตักเตือนเป็นหนังสือไปแล้ว ต่อมาได้กระทำความผิดซ้ำในเรื่องเดิมนั้นอีก ก็ไม่จำเป็นต้องตักเตือนเป็นหนังสืออีกแล้ว หากจะเลิกจ้างโดยไม่จ่ายค่าชดเชยเลยก็ย่อมได้ แต่หากนายจ้างกลับไปตักเตือนเป็นหนังสืออีก หรือลงโทษเป็นอย่างอื่น แล้วภายหลังจะลงโทษโดยเลิกจ้างไม่จ่ายค่าชดเชย-ไม่ได้ จนกว่าลูกจ้างจะกระทำผิดซ้ำในเรื่องเดียวกันอีกเป็นครั้งที่ 3 เพราะมิฉะนั้นจะเข้าทำนองที่ศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ข้างต้นว่า...เป็นการลงโทษซ้ำความผิดที่ได้ตักเตือนไปแล้ว อันถือเป็นการเลิกจ้างโดยอาศัยเหตุที่เคยลงโทษยอมไม่ได้เลย (มิใช่ลงโทษซ้ำคำเตือนที่ได้ตักเตือนไปแล้วในเรื่อง

เดียวกันนั่นเอง)

- * กรณีที่ 2; หากการฝ่าฝืน ๗๗ ครั้งต่อ ๆ ไป เป็นคนละเรื่องกับความผิดที่เคยกระทำ และ ถูกตักเตือนเป็นหนังสือไปแล้ว แม้จะฝ่าฝืนข้อบังคับ ๗๗ อีกเป็นร้อย ๆ ครั้ง ก็ ต้องตักเตือนเป็นหนังสือก่อนเสมอไป เช่น ครั้งที่ 1 ผิดฐานทะเลาะวิวาท, ครั้งที่ 2 ผิดฐานรายงานเท็จ, ครั้งที่ 3 ผิดฐานหลับในงาน จะเห็นว่าความผิดทุกครั้งไม่ใช่เรื่อง เดียวกันเลย ก็ต้องเตือนเป็นหนังสือในแต่ละความผิดแต่ละครั้งนั้นก่อนเสมอ และต้อง รองนกว่าจะได้กระทำผิดซ้ำเรื่องเดียวกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งใน 3 เรื่องเสียก่อน (โดยต้องอยู่ภายในอายุของคำตักเตือนด้วย (ดู (4) เพิ่มเติม) จึงจะเลิกจ้างโดยไม่จ่าย ค่าชดเชยถึงจะได้

- ในกรณีที่ความผิดครั้งที่ 1 มีข้อเท็จจริงว่าถูกจ้างไปทำธุระส่วนตัวในเวลางานโดยไม่เป็นไป ตามระเบียบการลา, ครั้งที่ 2 ข้อเท็จจริงปรากฏว่าถูกจ้างไม่มาทำงาน 2 วันทำงานติดต่อกัน จากข้อเท็จจริง นี้ นายจ้างบริษัท ก. ลงโทษโดยครั้งแรกเตือนเป็นหนังสือฐานละทิ้งหน้าที่ ครั้งที่ 2 เลิกจ้างโดยไม่จ่าย ค่าชดเชยฐานฝ่าฝืนระเบียบการลา และ อ้างว่าเป็นการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงซ้ำคำเตือนในเรื่องเดียว กันกับครั้งแรก กับ นายจ้างบริษัท ข. ลงโทษครั้งแรกเตือนเป็นหนังสือฐานละทิ้งหน้าที่ ครั้งที่ 2 เลิกจ้าง โดยไม่จ่ายค่าชดเชยฐานละทิ้งหน้าที่ โดยข้ออ้างอย่างเดียวกันกับนายจ้างบริษัท ก. จากกรณีนี้ให้ท่านลอง วิเคราะห์ว่า การลงโทษดังกล่าวจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่?

ดู ๆ ก็ไม่น่ายากนะครับ แต่มีแง่มุมที่ต่างกัมนิดเดียวก็อาจทำให้นายจ้างเสียรู้และแพ็คดีได้เหมือน กัน จากการลงโทษของนายจ้างบริษัท ก. ในครั้งที่ 2 ฐานฝ่าฝืนระเบียบการลา ศาลไม่ถือว่าเป็นความผิดที่ กระทำในเรื่องเดียวกับครั้งแรกฐานละทิ้งหน้าที่ แม้จะเป็นความผิดในข้อเดียวกันก็ตาม อย่างนี้ลูกจ้างยิ้ม ครับเพราะเป็นการที่นายจ้างลงโทษคนละเรื่องกันกับเรื่องแรกไปเลย วิธีแก้ไข/ทางออกก็คือในหนังสือเตือน ฉบับแรกลงโทษฐานละทิ้งหน้าที่แล้วให้ระบุรายละเอียดการกระทำความผิดให้ดีโดยนำจากข้อเท็จจริงมาลง นั้นเอง ครั้งที่ 2 ก็ระบุฐานความผิดละทิ้งหน้าที่อีกให้เป็นฐานความผิดเดียวกับอันแรกเพียงแต่ให้ระบุข้อ เท็จจริงลงไปแม้ว่าข้อเท็จจริงจะเป็นคนละเรื่องกันก็ตาม แต่มันเป็นข้อเท็จจริงที่ครอบคลุมฐานความผิด “ละทิ้งหน้าที่” อยู่แล้วเสมอ อย่างนี้ลูกจ้างหัวหมอกก็จะไม่รอดครับ ส่วนนายจ้างบริษัท ข. ยิ้มได้เลยครับ ทำถูกต้องแล้ว การลงโทษจึงไม่ผิดกฎหมาย (ให้ดู (4) ประกอบด้วย) อย่างไรก็ตามหากข้อเท็จจริงไม่ ครอบคลุมฐานความผิดนั้น ๆ ก็อย่าไปดันทุรังลงโทษไปเสียวนะครับ ท่านอาจช่วยได้เหมือนกัน

- แม้ลูกจ้างจะเคยฝ่าฝืนข้อบังคับฯ จนนายจ้างได้ตักเตือนเป็นหนังสือมาแล้ว 2 ครั้งก็ตาม หากลูกจ้างฝ่าฝืนอีกในกรณีอื่น มิใช่เรื่องเดียวกันกับที่นายจ้างเคยตักเตือนไว้ ย่อมไม่เข้าข่ายกเว้นที่ นายจ้างจะเลิกจ้างได้โดยไม่จ่ายค่าชดเชย (ฎ.73/2524)

- ลูกจ้างปฏิบัติหน้าที่บกพร่องโดยหลับยามแต่เป็นการกระทำผิดครั้งแรกและมีได้ทำให้ทรัพย์สิน นายจ้างเสียหาย จึงไม่ใช่กรณีร้ายแรง แม้เคยกระทำผิดและถูกตักเตือนเป็นหนังสือมาแล้วหนึ่งแล้วมากระทำ ผิดในข้อเดียวกันอีก แต่มิใช่เรื่องเดียวกัน นายจ้างยังมีสิทธิเลิกจ้างได้ทันทีไม่ (ฎ.2849/2525)

- จำเลยออกกระเบียบฯ ใหม่ ห้ามพนักงานหลับนอนในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ โดยกำหนดโทษว่า ตักเตือนก่อน 3 ครั้งครั้งที่ 4 ปลดออกโดยไม่จ่ายค่าชดเชย ดังนั้นแม้จะหลับระหว่างปฏิบัติหน้าที่ก่อน

ออกกระเบียบฯ 2 ครั้งและภายหลังออกกระเบียบฯ 2 ครั้ง ซึ่งเป็นการกระทำผิดต่อเนื่องกัน และจำเลยได้ ตักเตือนตามชั้นตอนในข้อบังคับฯ แล้ว จึงเลิกจ้างได้โดยไม่จ่ายค่าชดเชย (ฎ.3884/2525)

(4) การตักเตือนมีวิธีการอย่างไรบ้าง ?

ก่อนอื่นขอให้ศึกษาแนวปฏิบัติในเรื่องคำเตือนจากคำพิพากษาศาลฎีกาก่อน ดังนี้.-

● เมื่อโจทก์ไม่ยอมลงชื่อรับทราบคำเตือนจำเลยมีวิธีการแจ้งให้โจทก์ทราบคำเตือนโดยวิธีอื่นได้ เช่น แจ้งด้วยวาจา หรือปิดประกาศ เป็นต้น การขัดขืนไม่ยอมลงชื่อรับทราบคำเตือนจึงมิใช่การฝ่าฝืน ระเบียบข้อบังคับ ดังนั้นการที่โจทก์ไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่ง จึงถือว่าจงใจฝ่าฝืนคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย เป็นกรณีร้ายแรงเลิกจ้างโดยไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยและสิ้นจ้างแทนการบอกกล่าวฯ (ฎ.351/2525)

● ข้อความในเอกสารแม้จะมีชื่อว่า “คำเตือน” แต่ใจความเป็นเรื่องที่ลูกจ้างรับสารภาพว่าได้ กระทำการฝ่าฝืนระเบียบฯ แล้วบรรยายว่ากระทำอย่างไร เมื่อใด ทำให้เสียหายและถูกตักเตือนมาแล้วกี่ครั้ง ตอนท้ายเป็นคำรับว่าเป็นการกระทำผิดครั้งที่เท่าใด ตามระเบียบว่าด้วยการลงโทษ ว่ากล่าวตักเตือนเป็น ลายลักษณ์อักษรและรับรองว่าจะไม่ทำตัวเช่นนี้อีก เนื้อความเป็นเรื่องที่ฝ่ายลูกจ้างเป็นฝ่ายแสดงข้อเท็จจริง และแสดงเจตนาออกมาเป็นหนังสือ ผู้ใดเป็นผู้เขียนไม่สำคัญ ข้อสำคัญคือไม่มีข้อความตอนใดเลยที่เป็น คำตักเตือนของฝ่ายนายจ้างไม่ให้ลูกจ้างกระทำผิดซ้ำอีก เอกสารดังกล่าวจึงไม่ใช่คำเตือน (ฎ.180/2526)

● โจทก์กับพวกสลับเปลี่ยนเวรกัน โดยมิได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งและระเบียบอันถูกต้องของ จำเลย ฯ จึงประกาศลงโทษตัดเงินเดือนโจทก์ 3 เดือน และอีกคนภาคทัณฑ์ไว้ 1 ปี และมีข้อความต่อท้ายว่า หากอาจารย์ท่านใดมีความประพฤติอันเป็นแบบอย่างที่ไม่ถูกต้องเกิดขึ้นอีกจะพิจารณาลงโทษในชั้นต่อไป จึงประกาศให้ทราบทั่วกัน แล้วให้อาจารย์ในโรงเรียนรวมทั้งโจทก์ลงชื่อรับทราบ ลักษณะดังกล่าวเป็นเรื่อง ประกาศให้ทราบผลการฝ่าฝืนระเบียบว่าจะถูกลงโทษเช่นใดและถ้าผู้ใดกระทำผิดขึ้นอีกก็จะถูกลงโทษ ไม่มี ข้อความตักเตือนมิให้กระทำผิดอีก ไม่ใช่คำเตือนตามข้อ 47(3) (ฎ.3888/2527)

● หนังสือตักเตือน จะต้องเป็นกรณีที่น่ายั้งตักเตือนลูกจ้างที่ได้กระทำผิดฝ่าฝืนข้อบังคับ ฯ มิให้กระทำผิดเช่นว่านั้นซ้ำอีก หากกระทำจะต้องถูกลงโทษ แต่หนังสือที่มีถึงโจทก์หาได้มีลักษณะดังกล่าว คงมีข้อความทำนองว่าโจทก์เป็นหนี้บุคคลอื่น ให้รับจัดการในเรื่องหนี้สินเสีย มิฉะนั้นจะพิจารณาโทษ ตามความเหมาะสม ถือไม่ได้ว่าเป็นหนังสือตักเตือน (ฎ.863/2529)

- โดยสรุป ประเด็นสำคัญ ๆ ของหนังสือตักเตือน/คำเตือน ควรมีลักษณะ ต่อไปนี้ :-

- (1) ต้องทำเป็นหนังสือ และระบุวันที่ออกคำเตือน
- (2) ระบุชื่อผู้ถูกเตือน (จะเตือนพนักงานทั้งบริษัทมิได้)
- (3) ระบุวัน-เวลาที่กระทำผิด และสิ่งที่กระทำผิด (ผู้ที่ยังมิได้กระทำผิดจะเตือนล่วงหน้ามิได้)
- (4) มีข้อความว่ามีให้กระทำผิดอีก
- (5) ถ้ากระทำผิดซ้ำ จะถูกลงโทษสถานหนักต่อไป
- (6) ลงชื่อผู้ออกคำเตือน (นายจ้าง/ผู้มีอำนาจกระทำการแทน/ผู้รับมอบอำนาจ)

- วิธีการแจ้งคำเตือนให้ลูกจ้างทราบ ก็มีหลายวิธีเช่นกัน ดังนี้.-

- (1) ให้ลูกจ้างรับคำเตือนแล้วเซ็นรับใบสำเนาเอาไว้หรือเซ็นรับทราบคำเตือนในหนังสือเตือนต้นฉบับ
- (2) รับไปโดยไม่ต้องเซ็นรับตัวจริงและไม่ต้องเซ็นรับทราบคำเตือนในหนังสือเตือนก็มีผลใช้ได้
- (3) ปิดประกาศคำเตือนที่ป้ายติดประกาศ

(4) ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ

(5) อ่านคำเตือนให้ฟังแล้ววางให้ลูกจ้างต่อหน้าหรือเก็บคืน โดยให้พยานฝ่ายนายจ้าง/ลูกจ้าง ประมาณ 2 คน เป็นอย่างน้อย ลงนามระบุว่าได้อ่านให้ลูกจ้างฟังแล้วแต่ไม่ยอมลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน จึงได้ให้พยานลงนามไว้เป็นสำคัญ

(5) อายุของคำเตือนมีหรือ ?

“คำเตือน” กฎหมายไม่ได้ระบุถึงอายุของคำเตือนไว้ จึงเป็นช่องว่างของกฎหมายอีกอันหนึ่ง แล้วในเมื่อกฎหมายมิได้กำหนดไว้แล้ว เช่นนี้จะต้องมีหรือไม่มีกันแน่ แต่จากคำพิพากษาศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานไว้แล้วว่าคำเตือนต้องมีอายุครบ ก็คล้าย ๆ กับอายุความตามกฎหมายนั่นเอง แต่ก่อนอื่นขอทำความเข้าใจความหมายของ “อายุคำเตือน” เสียก่อนว่าคืออะไร

“อายุคำเตือน” น่าจะหมายถึง อายุของระยะเวลาเริ่มต้นระหว่างเวลาที่นายจ้างได้ลงโทษทางวินัยโดยการตักเตือนเป็นหนังสือต่อลูกจ้าง จนถึงระยะเวลาหนึ่งซึ่งมีผลทำให้นายจ้างสามารถเลิกจ้างลูกจ้างได้โดยไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยในเมื่อลูกจ้างผู้นั้นได้กระทำความผิดซ้ำคำเตือนในเรื่องเดียวกันนั้นอีก ทั้งนี้ระยะเวลาดังกล่าวนั้นได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการจำกัดอายุของหนังสือตักเตือน ให้มีผลและหรือสิ้นผลในชั่วระยะเวลาหนึ่งของการกระทำความผิดที่ได้กระทำในครั้งแรกกับครั้งหลังว่าจะมีผลให้สามารถเลิกจ้างโดยไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยในระยะเวลาห่างกันยาวนานแค่ไหน- เพียงใด (สำหรับการกระทำความผิดในเรื่องเดียวกันกับที่ได้เคยถูกเตือนเป็นหนังสือมาก่อนแล้ว) โดยมีให้คำเตือนมีอายุที่เนิ่นนานเกินสมควรที่จะนำมาเป็นข้อพิจารณาสำหรับการเลิกจ้างในกรณีฝ่าฝืนข้อบังคับ ฯลฯ ที่ไม่ร้ายแรง

เพราะถ้าหากไม่มีระยะเวลาดังกล่าวเป็นตัวกำหนดแล้ว ศาลอาจเห็นว่าไม่น่าที่จะเป็นธรรมเนียมเลิกจ้างได้ เช่น ลูกจ้างเคยถูกตักเตือนเป็นหนังสือมาแล้วฐานดื่มสุรามามากมาปฏิบัติงานเมื่อปี 2532 แล้วปรากฏว่าในปี 2535 ลูกจ้างรายเดียวกันนี้ก็ดื่มสุรามามากมาปฏิบัติงานอีก นายจ้างอาจอาศัยช่องว่างของกฎหมายตรงนี้เลิกจ้างโดยไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยก็ได้ เนื่องจากได้กระทำความผิดซ้ำคำเตือนในเรื่องเดียวกันกับเมื่อ 4 ปีที่แล้ว อีกนั่นเอง จากตัวอย่างนี้ Timing จึงเป็นเรื่องสำคัญมากหากปล่อยให้ให้นายจ้างใช้เงื่อนไขนี้ตามอำเภอใจได้ก็แสดงจะไม่เป็นธรรมกับลูกจ้างเลย

ดังนั้น อายุของคำเตือนในปัจจุบันนี้ มีแนวโน้มที่ศาลเห็นว่าควรมีระยะเวลาห่างกัน 1 ปีน่าจะเหมาะสมกว่า แต่ก็ไม่ควรเกิน 2 ปี ซึ่งโดยส่วนตัวแล้วผมเห็นด้วย หากจะเพื่อยุติไว้เพียงแค่นี้ก็น่าจะดีกว่า

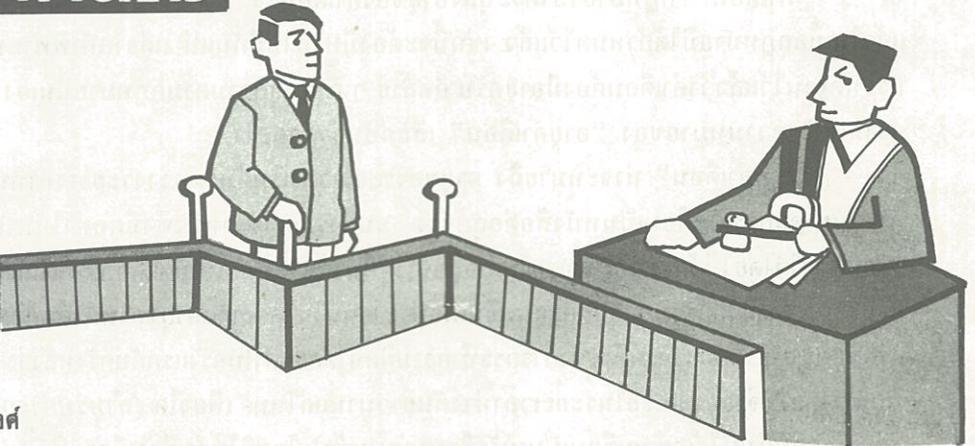
● โจทก์ยื่นใบลาพักงานวันที่ 7 มิถุนายน 2529 โดยมีได้ยื่นใบลาล่วงหน้า 1 วัน และจำเลยได้เคยตักเตือนว่าขาดงานมาแล้วเมื่อ 6 กรกฎาคม 2525 ซึ่งเป็นระยะเวลาห่างกับครั้งนี้เกือบ 4 ปี และตามพฤติการณ์ที่โจทก์ฝ่าฝืนข้อบังคับครั้งหลังประจวบกับระยะเวลาของคำเตือนแล้ว ถือว่าคำเตือนดังกล่าวเป็นระยะเวลาอันเนิ่นนานเกินสมควรและสิ้นผลแล้ว จึงไม่เป็นเหตุที่จะนำมาเป็นข้อพิจารณาสำหรับการเลิกจ้างในการฝ่าฝืนข้อบังคับของงานเลยในครั้งหลังตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2839/2528 เมื่อเลิกจ้างจึงต้องจ่ายค่าชดเชย (ฎ.13/2530)

กฎหมาย ใกล้ตัว

จะซื้อที่ดินมือเปล่าก็ต้องคอยเฝ้าดูแล

* ไซติช่วง ท้ววงศ์

ในช่วงที่เศรษฐกิจกำลังดี ธุรกิจการซื้อขายที่ดิน เก็งกำไรกำลัง “บูม” สุดขีด เพื่อน ๆ ผมหลายคนที่มีเงินเหลือใช้และก็อยากจะมีมาก ๆ ขึ้นไปอีก กับที่ไม่ค่อยจะมี แต่อยากจะมีอย่างรวดเร็ว มาชวนผมร่วมลงทุนซื้อที่ดินต่างจังหวัดเก็งกำไรกัน

ที่ดินที่จะไปซื้อส่วนมากก็เป็นที่ดินที่อยู่ไกล ๆ เช่น แถวเชียงใหม่ไกล ๆ ชายแดนบ้าง แถวเพชรบูรณ์บ้าง และลงไปทางใต้แถว ๆ ชายทะเลที่ความเจริญยังไม่เข้าไปไม่ถึงบ้าง ซึ่งก็จะซื้อได้ถูกแล้วรอเวลาเอามาขายแพง ๆ แต่ที่ดินเหล่านี้มักจะเป็น “ที่ดินมือเปล่า”

ผมฟังคำชักชวนแล้วก็ตอบปฏิเสธไปทุกราย เหตุผลประการแรกก็คือไม่มีสติก่อน ประการที่สองก็คือ ไม่อยากเสี่ยง

ที่ว่า ไม่อยากเสี่ยง ไม่ใช่เพราะไม่กล้าลงทุนในเรื่องอย่างนี้ แต่เป็นเพราะกลัวลงทุนซื้อที่ดินมือเปล่าไปแล้วจะสูญเปล่า ที่ดินก็ไม่ได้ เงินก็สูญ มีหน้าซ้ำ

ยังจะมีคนอื่นมาอยู่อาศัยในที่ดินของเราอย่างเจ้าของ ให้เราต้องเฝ้ากระดองใจอีกต่างหาก

ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น...ก็คงต้องอธิบายกันยาวสักนิด...คือ

การเป็นเจ้าของที่ดินนั้นมีอยู่ 2 ประเภทคือ เป็นเจ้าของโดยมีกรรมสิทธิ์ และเป็นเจ้าของโดยมีสิทธิครอบครอง

หลักฐานแสดงการมีกรรมสิทธิ์ที่ดินคือ โฉนดที่ดิน ซึ่งคำว่า โฉนดที่ดินตามมาตรา 1 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน หมายความว่า หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน และให้หมายความรวมถึงโฉนดแผนที่ โฉนดตาราง และตารางที่ตราว่าได้ทำประโยชน์แล้ว ส่วนที่ดินที่ผู้เป็นเจ้าของมีเพียงสิทธิครอบครองก็ที่ดินอื่นนอกจากที่กล่าวข้างต้น ซึ่งเรียกว่าที่ดินมือเปล่า

“ที่ดินมือเปล่า” นั้น เป็นที่ดินที่ยังไม่มีหนังสือสิทธิใด ๆ เป็นหลักฐาน หรือเป็นที่ดินมีเพียงหนังสือแจ้ง

* ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ภาค 3 อาจารย์พิเศษคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : LL.M. TEMPLE UNIVERSITY, U.S.A.

การครอบครองที่ดิน (ส.ก. 1) หรือเป็นที่ดินที่มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 หรือ น.ส. 3 ก.) เท่านั้น

ส่วนสิทธิครอบครอง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้อธิบายว่าคือสิทธิเช่นใด เพียงแต่บัญญัติว่าสิทธิครอบครองนั้นจะได้มาก็โดยการยึดถือทรัพย์สินและโดยเจตนายึดถือเพื่อตน (มาตรา 1367)

สิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญของเรื่องนี้ก็คือ การเสียดินในที่ดิน ซึ่งจะเห็นได้ชัดก็ต้องเปรียบเทียบระหว่างที่ดินมีโฉนดกับที่ดินมือเปล่าในเรื่องผลการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินกับการมีสิทธิครอบครองที่ดิน คือ

ที่ดินมีโฉนดนั้น การโอนกรรมสิทธิ์จะต้องทำนิติกรรมเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นการโอนย่อมตกเป็นโมฆะ คือเสียเปล่าไม่มีผลให้เกิดการโอนกรรมสิทธิ์แต่ประการใด ส่วนที่ดินที่มีเพียงสิทธิครอบครองนั้น การโอนการครอบครองอาจทำได้โดยเพียงแค่ส่งมอบที่ดินที่ครอบครองให้ไปเท่านั้น...

ข้อแตกต่างที่สำคัญที่สุดได้แก่ **สิ่งที่มีผลกระทบถึงการสูญเสียสิทธิในทรัพย์สิน** ก็คือการที่มีผู้แย่งการครอบครองที่ดิน

ถ้าเป็นที่ดินมีโฉนดที่เจ้าของมีกรรมสิทธิ์ หากมีผู้แย่งการครอบครองที่เรียกว่าครอบครองปรปักษ์ ผู้เป็นเจ้าของที่ดินมีสิทธิฟ้องขับไล่หรือฟ้องเรียกเอาที่ดินได้ภายใน 10 ปี นับตั้งแต่วันที่มีการแย่งการครอบครอง แต่ถ้าเป็นที่ดินมือเปล่าที่เจ้าของมีเพียงสิทธิครอบครอง หากมีผู้แย่งการครอบครอง ผู้มีสิทธิครอบครองต้องฟ้องเอาที่ดินคืนภายใน 1 ปี นับแต่เวลาถูกแย่งการครอบครอง

คดีเกี่ยวกับที่ดินซึ่งขึ้นสู่ศาลนั้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องแย่งการครอบครองที่ดินมือเปล่า และผู้เป็นเจ้าของที่ดินมือเปล่ามักแพ้คดีโดยเหตุที่ได้ฟ้องคดีภายใน 1 ปี นับแต่เวลาถูกแย่งการครอบครอง

ปัจจุบันที่ดินมือเปล่าทั่วประเทศก็ยังมีมากกว่าที่ดินที่มีโฉนดหลายต่อหลายเท่า นัก ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินมือเปล่าส่วนใหญ่ก็เป็นราษฎรธรรมดา ไม่ค่อยมีความรู้

กฎหมาย เมื่อถูกแย่งการครอบครองก็อาจไปแจ้งต่อผู้ใหญ่บ้าน กำนันหรือเจ้าพนักงานตำรวจให้ช่วยจัดการให้ฝ่ายผู้รับแจ้งอาจเห็นว่าเป็นเรื่องทางแพ่งและไม่มีความรู้พอก็ไม่ได้แนะนำให้เจ้าของที่ดินมือเปล่าไปฟ้องร้องในทางแพ่งเสียในเวลา 1 ปี ส่วนเจ้าของที่ดินมือเปล่าที่ฉลาดหน่อยก็อาจปรึกษาผู้รู้กฎหมายหรือทนายความ ที่นี้กว่าจะรู้เรื่องว่าถูกแย่งการครอบครอง กว่าจะตกลงใจฟ้องกว่าจะหาเงินเป็นค่าทนายและค่าฤชาธรรมเนียมศาลก็อาจเกินกำหนด 1 ปีจึงได้ฟ้อง ซึ่งแม้ข้อเท็จจริงในคดีฟังได้ว่าที่ดินมือเปล่าเป็นของเรจริง แต่เนื่องจากนำคดีมาฟ้องเกิน 1 ปี นับแต่เวลาที่ถูกแย่งการครอบครองศาลก็ต้องพิพากษายกฟ้อง ที่ดินนั้นก็ต้องตกเป็นของผู้แย่งการครอบครองอยู่ในตัว

หลักกฎหมาย ที่ชัดเจนเรื่องนี้ปรากฏตาม คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 108/2517 ที่วินิจฉัยว่า...ข้อที่โจทก์ฎีกาว่า โจทก์มีสิทธิฟ้องเรียกคืนซึ่งการครอบครองที่พิพาท เพราะโจทก์มิได้ทอดทิ้งที่พิพาทเกินกว่า 1 ปี และโจทก์ฟ้องภายใน 1 ปีนับแต่วันถูกแย่งการครอบครองนั้น ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงว่า ก่อนต้น พ.ศ. 2512 โจทก์ทอดทิ้งที่พิพาทไว้เกินกว่า 1 ปีแล้ว และเมื่อโจทก์ไปเห็นบ้าน 2 หลังของบุตรเขยจำเลยปลูกอยู่ที่พิพาท โดยทราบว่าจะปล่อยให้บุตรเขยเข้าไปปลูกแล้ว โจทก์ยังทอดทิ้งไว้อีก 1 ปีเศษ โจทก์จึงฟ้องคดีนี้ และวินิจฉัยว่า ที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1375 วรรค 2 บัญญัติว่า "การฟ้องคดีเพื่อเอาคืนซึ่งการครอบครองนั้น ท่านว่าต้องฟ้องภายในปีหนึ่งนับแต่เวลาถูกแย่งการครอบครอง" นั้น หมายความว่า เมื่อถูกแย่งการครอบครองแล้ว ผู้ครอบครองจะต้องฟ้องคดีเพื่อเอาคืนซึ่งการครอบครองภายใน 1 ปี นับแต่เวลาที่ถูกแย่งการครอบครอง โดยไม่คำนึงถึงว่าผู้ครอบครองจะทราบว่าถูกแย่งการครอบครองหรือไม่ และไม่คำนึงถึงว่าผู้ครอบครองได้โต้แย้งผู้แย่งการครอบครองหรือได้ร้องเรียนต่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองว่าถูกแย่งการครอบครองหรือไม่ ดังนั้น แม้จะฟังว่าเดิมที่พิพาทเป็นของโจทก์ โจทก์ก็หมดสิทธิที่จะฟ้องเอาคืนซึ่งการ

กรอบครองที่พิพาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1375

เมื่อหลักกฎหมายเป็นเช่นนี้ ผมจึงว่า มันเสี่ยงอยู่นะที่เราซึ่งไม่ใช่คนท้องถิ่นจะซื้อที่ดินมือเปล่าที่อยู่ไกลตัว ยกตัวอย่างง่าย ๆ ว่าซื้อที่ดินไว้ที่จังหวัดเชียงรายตรงชายแดนใกล้บริเวณสามเหลี่ยมทองคำซึ่งคิดว่าจะเจริญแน่ และเรารอเวลาไว้ขายตอนที่ดินแพง ๆ ก็ต้องทิ้งช่วงเวลาไว้ระยะหนึ่ง แต่เราก็อยู่กรุงเทพมหานคร ซึ่งก็ต้องถามใจตัวเองก่อนว่า จะมีเวลาและแรงใจที่จะไปดูแลที่ดินนั้นได้สม่ำเสมอหรือไม่ เพราะเวลาที่ผ่านไป ๆ นั้นระยะ 1 ปี จะไม่ยาวนานเลยสำหรับคนที่มีการะและ

ธุรกิจต้องทำอยู่ ถ้าคิดว่าคอยเฝ้าดูแลได้ก็ไม่เป็นไร แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่จะมีตามมาอีก คือสมมุติว่ามีผู้แย้งการครอบครองที่ดินแล้วฟ้องร้องเป็นคดีกันในแง่ของพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่าแย้งการครอบครองหรือไม่ แย่งเมื่อไร นานแค่ไหน ก็ถือเป็นปัญหาที่เราจะพิสูจน์ได้ยากแบบสุด ๆ เช่นกัน และคงจะสู้คนที่ท้องถิ่นไม่ได้แน่

ผมถึงว่า อย่าเสี่ยงเลย...และเพราะรู้กฎหมายอย่างนี้แหละ จึงได้กลัว ไม่กล้าลงทุนในเรื่องนี้ แล้วก็จนไปเรื่อย ๆ จนชินไปเอง... □ ■

ระเบียบการเล่นอบทความ

- ๑. เป็นต้นฉบับพิมพ์ติดหน้าเดียว
- ๒. ถ้าเป็นงานแปลจะต้องบอกแหล่งที่มาโดยละเอียด
- ๓. ถ้าใช้นามแฝง, นามปากกา จะต้องระบุชื่อจริงนามสกุลจริงและจะต้องแจ้งสถานที่ทำงาน/ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ไว้ด้วยทุกครั้ง
- ๔. ให้ทำสาระสังเขปบทความแนบมาด้วย ถ้าเป็นบทความภาษาอังกฤษจะต้องทำสาระสังเขปภาษาไทย
- ๕. ต้นฉบับถ้ามีภาพประกอบ โปรดแนบและระบุตำแหน่งที่จะวางภาพมาด้วย ในกรณีภาพที่แนบมาไม่เหมาะสมหรือไม่ชัดเจนกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ตัดออกหรือเปลี่ยนภาพใหม่
- ๖. ต้นฉบับที่ส่งถึงกองบรรณาธิการ จะไม่มีการส่งคืนไม่ว่าจะได้รับการพิมพ์เผยแพร่หรือไม่
- ๗. บทความทุกเรื่องจะต้องผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการ และเมื่อได้รับการพิมพ์เผยแพร่ในฉบับใดฉบับหนึ่งแล้ว ผู้เขียนจะได้รับวารสารฉบับนั้นทันที ๒ ฉบับ พร้อมค่าเรื่อง
- ๘. บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสาระสำคัญ (theme) ที่กองบรรณาธิการกำหนด

- ในแต่ละฉบับจะได้รับการพิจารณาเป็นอันดับแรก
- ๙. ถ้าเป็นบทความที่มีเนื้อหานอกเหนือจากสาระสำคัญ (theme) ที่กองบรรณาธิการกำหนดจะต้องเป็นบทความที่น่าสนใจ และทางกองบรรณาธิการพิจารณาแล้วว่ามีประโยชน์กับผู้อ่านจึงจะนำลงตีพิมพ์ให้ในฉบับใดฉบับหนึ่ง
- ๑๐. การพิจารณาคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์ให้ถือเป็นเอกสิทธิ์ของกองบรรณาธิการ
- ๑๑. กองบรรณาธิการมีสิทธิ์ขอให้ผู้เขียนบทความแก้ไขตามข้อเสนอแนะตามสมควร
- ๑๒. บทความที่เคยพิมพ์เผยแพร่ที่อื่นมาแล้วไม่รับพิจารณา
- ๑๓. หลักฐานการอ้างอิงให้ใช้ได้ทั้งแบบที่เป็นเชิงอรรถ (footnote) ท้ายหน้า ซึ่งระบุชื่อผู้แต่ง ชื่อเอกสาร แหล่งพิมพ์ ปีที่พิมพ์และหน้าอ้างอิง และแบบที่เป็นเชิงอรรถในเนื้อหา ซึ่งระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์และเลขหน้าอ้างอิง ซึ่งทั้งสองแบบให้จัดทำรายละเอียดเอกสารนั้นในบรรณานุกรมท้ายบทความรวมกับรายการบรรณานุกรมอื่นด้วย
- ๑๔. ผู้เขียนบทความต้องแนบรูปถ่ายขนาด ๒ นิ้ว ๑รูปพร้อมแจ้งวุฒิการศึกษาในระดับสูงสุดมาด้วย

โปรดติดตาม
ฉบับหน้าว่าด้วยเรื่อง

"สื่อภาษาศาสตร์"

และขอเชิญผู้สนใจทุกท่านเสนอบทความได้
ที่กองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ถ.ประชาชื่น
ดอนเมือง กทม.10201
โทร.๑ 580-0050 ต่อ 402

